

ВЕРКОВИЧЪ

ВЕДА

СЛАВЯНЪ

ИМО ИМПЕРАТОРСКОМУ

ВЫСОЧЕСТВУ

ГОСУДАРЮ ВЕЛИКОМУ КНЯЗЮ

НИКОЛАЮ МИХАИЛОВИЧУ

СЪ ГЛУБОЧАЙШИМЪ ПОЧТЕНИЕМЪ

ПРЕПОДНОСИТЪ АВТОРЪ

№ 1194

ВЕДА СЛАВЯНЪ.

ОБРЯДНЫЯ ПѢСНИ ЯЗЫЧЕСКАГО ВРЕМЕНИ,

сохранившіяся устнымъ преданіемъ у македонскихъ и
вракійскихъ Болгаръ-Помаковъ.

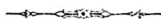
СОБРАЛЪ И ИЗДАЛЪ

Стефанъ Ил. Верковичъ.

Томъ II.

*Все съ Богомъ, а безъ
Бога ничего!*

Напечатанъ пожертвованіями русскихъ ревнителей и
покровителей науки.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

1881.

ВЕДА СЛОВЕНАХЪ.

ОБРЯДНИ ПЕСНИ ОТЪ ЯЗИЧЕСКО ВРЪМЯ.

Упазени со устно предание при Македонско-Родопски-те
Българо-Цомани.

СОБРАНИ И ИЗДАНИ

Стефаномъ Ил. Верновичемъ.

Книга друга.

Напечатана со пожертвованна-та на Руски-те ревнители
и покровители на наука-та.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

1881.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Издавая первую книгу древнихъ болгарскихъ народныхъ пѣсень подъ заглавіемъ „Веда Словена“^{*)}, я не надѣялся, что буду впослѣдствіи имѣть счастье открыть и собрать въ Родопскихъ горахъ гораздо болѣе богатое сокровище памятниковъ древней славянской народной культуры неизвѣстныхъ авторовъ, въ неизвѣстной странѣ Македоніи и еще менѣе извѣстныхъ временъ.

Эти-то былины древне славянскаго прошедшаго содержатся именно въ обрядныхъ пѣсняхъ, которыми я наполнилъ этотъ второй томъ столь замѣчательныхъ, рѣдкихъ и характеристическихъ особенностей, которыя весьма важны не только по формамъ ихъ языка, но и по ихъ мифологическому содержанию, такъ что о ихъ великой древности сомнѣваться нельзя.

Предоставляя ученымъ изслѣдователямъ опредѣлить время и значеніе пѣсень и выяснитъ разныя метаморфозы, которымъ безъ всякаго сомнѣнія подвергались теченіемъ времени эти былины духовнаго склада нашихъ давнихъ предковъ, я довольствуюсь болѣе фактомъ громаднаго количества собранныхъ и открытыхъ мною древнихъ болгарскихъ пѣсень и случайностію обстоятельствъ, благодаря которымъ, я могу

*) «Веда Словена» — Български народни песни отъ предисторично и предхристіанско доба. Откритъ въ Тракия и Македонія и издалъ Стефанъ И. Верковичъ. Београдъ 1874.

при содѣйствіи славянскихъ патриотовъ, издать этотъ сборникъ въ Россіи, гдѣ столь много высокоуважаемыхъ славянскихъ ученыхъ, филологовъ, лингвистовъ и разныхъ специалистовъ славянской науки, которые въ состояніи будутъ оцѣнить и изслѣдовать во всѣхъ отношеніяхъ этотъ долго и довольно трудно собранный мною матеріалъ.

Въ этомъ *второмъ* томѣ находятся исключительно обрядныя пѣсни, раздѣляющіяся на двадцать одинъ разныхъ праздниковъ, и заключающія въ себѣ до 15,000 стиховъ, вслѣдствіе чего этотъ томъ далеко болѣе объемистый, чѣмъ первый.

Хотя я желалъ помѣстить въ немъ всѣ обрядныя, до сихъ поръ собранныя мною пѣсни, около 30,000 стиховъ, но, видя въ настоящее время невозможность такого предпріятія, я долженъ былъ ограничиться только тщательнымъ выборомъ лучшихъ пѣсень, лишь скорѣе представить этотъ томъ въ руки читателя. На сколько я успѣлъ въ своемъ желаніи, это представляю рѣшить будущимъ изслѣдователямъ этихъ неизвѣстныхъ памятниковъ славянской старины.

Кромѣ вышеупомянутыхъ праздниковъ я помѣстилъ въ эту книгу еще два прибавленія, изъ которыхъ въ первомъ находятся пѣсни одного только пѣвца, а во второмъ включены нѣкоторыя пѣсни, могущія послужить нѣсколько къ разъясненію болѣе темныхъ вопросовъ родопскихъ открытій вообще.

Не могу не обратить далѣе вниманія читателя, что въ этомъ сборникѣ болгарскихъ народныхъ пѣсень замѣчательны кромѣ старославянскихъ словъ, также и слова неизвѣстнаго мнѣ какого-то другаго языка, но которому нельзя отрицать въ сродствѣ съ индо-европейскими языками; есть даже и такихъ языковыхъ элементовъ и выраженій, непонятныхъ даже и самимъ пѣвцамъ Родопскихъ горъ *). Есть и рѣчи, от-

*) Напр. Рама, уйна, акрамъ, лина, уваль, вета, вила, ветиша, хруй,

части похожія на греческій и на славянскіе языки, но которыя не сохранились ни въ одномъ изъ мѣстныхъ болгарскихъ нарѣчій разговорнаго современнаго болгарскаго языка во Фрагіи и Македоніи, ни въ *марванскомъ*, *номацкомъ*, *пум-ваковскомъ*, *бързанскомъ*, *міячскомъ*, *сираковскомъ* и проч. болгарскихъ діалектахъ *).

Кто же изъ славянскихъ ученыхъ будетъ такъ счастливъ, чтобы выискнуть первымъ въ столь древнее образованіе этихъ до насъ дошедшихъ былинъ Родопскихъ горъ? Кто намъ скажетъ источникъ, судьбу этихъ древнихъ остатковъ почти всецѣло религіознаго характера? Остатки-ли нашихъ праотцевъ докирилловскаго времени или еще болѣе старинной эпохи, — ктожь намъ это опредѣлитъ и разъяснитъ ихъ значеніе въ мнѣологическомъ и религіозномъ отношеніяхъ?

Но никакъ не могу на этотъ разъ обойти молчаніемъ одну весьма замѣчательную и ярко бьющую въ глаза особенность въ упомянутыхъ Родопскихъ пѣсняхъ, и для разрѣшенія и пониманія которой, думаю всецѣмъ не нуженъ какой-либо предварительный сфинксъ, подобно мнѣческому ѳиветскому сфинксу, ни дѣлать прогулки до уфимскихъ и енисейскихъ каторжниковъ для узнанія этой тайны, потому что она такъ просто и ясно изложена, что каждый въ состояніи сразу безъ всякихъ затрудненій вполне проникнуть и понять ея настоящій смыслъ и значеніе, — т. е. государственный порядокъ и взаимныя отношенія того народа, который былъ оспователемъ этой неиз-

сефита, удита, вей, савита, фпнита, трай, далита, флана, рай, ерень, транъ, хаванъ, фура, татина, рунъ, дефина, чпире, яра, диа, прена, зерби, ярвешъ, усель, назпна, дусунъ и проч.

*) Напр. Дере, мвин, гуру, солпна, краска, рука, служита, идруту, абросу, райтъ, пирну, узрель, афици, ариш, юни, ниве, осень, уярилъ и проч.

VIII

вѣстной первобытной всемирной образованности, сохранившейся въ этихъ пѣсняхъ. Каждая страница упомянутыхъ былинъ переполнена примѣрами такой выпренной и несравнимой доблести и разными другими необыкновенными и поразительными качествами, какими я не могъ замѣтить ни малѣйшихъ слѣдовъ въ тѣхъ древнихъ литературахъ, съ которыми я имѣлъ случай познакомиться до нынѣ. Особенно рельефно тамъ воспѣваются слѣдующія добродѣтели: искренность, самоотверженіе, дружелюбіе, правдолюбіе, великодушіе, добродушность, гостепрѣимство, самое нѣжное милосердіе и соболѣзнованіе къ сиротамъ и вдовицамъ и безпредѣльное непоколебимое благоговѣніе и преданность къ Богу и Царю. Въ эти по истинѣ непорочныя и блаженныя времена—царь считался какъ бы идеаломъ и воплощеніемъ государственнаго быта и самодержавнымъ духовнымъ отцемъ всѣхъ, а Онъ въ свою очередь считалъ и любилъ всѣхъ, безъ исключенія, какъ своихъ собственныхъ любимыхъ дѣтей. Слѣдовательно, тогда все государство представляло одну сплошную образцовую семью, члены которой взаимно стоятъ другъ за друга такъ крѣпко и непоколебимо, какъ стѣна. Что это никакъ не преувеличено, а лишь намекъ, чтобъ обратить вниманіе читателя на нихъ, объ этомъ увѣрится каждый лишь только доберется до этихъ во истину дивныхъ остатковъ прошедшаго времени истиннаго благородія и благочестія рода человѣческаго.

Въ концѣ книги издатель нашелъ необходимымъ прибавить короткій *словарь* нѣкоторыхъ менѣе извѣстныхъ болгарскихъ словъ, изъ этихъ совсѣмъ неизвѣстныхъ болгарскихъ мѣстныхъ діалектовъ: мервачскаго и помакскаго, а также и списокъ содѣйствовавшихъ изданію этого тома.

Не смотря на мои старанія снабдить эти болгарскія пѣсни русскимъ переводомъ, я въ концѣ концовъ долженъ былъ

отказаться отъ моего желанія, потому что для этой цѣли не могъ найти довольно подготовленнаго переводчика.

Надо также указать и на одну неправильность относительно распоряженія напечатанія матеріала книги, о чемъ я вспомнилъ только при окончаніи ея, т. е. я помѣстилъ объясненіе словъ послѣ каждаго праздника, а надо было это помѣстить все въ концѣ книги; что я не вспомнилъ во время объ этомъ, причиною тому были крайне критическія обстоятельства, въ которыхъ я тогда находился, и которыя еще и теперь не уменьшились.

Нужно еще замѣтить, что не могло обойтись и безъ типографическихъ ошибокъ, которыхъ больше въ началѣ книги, чѣмъ въ концѣ,—потому что меня почти во всю зиму съ 1879 на 1880 годъ такъ болѣли глаза, что я никакъ не былъ въ состояніи держать корректуру, но это для меня дѣлалъ одинъ мой знакомый Русскъ, и которыхъ по сію минуту я никакъ не могу провѣрить и поправить, по той причинѣ, что и теперь состояніе моего здоровья крайне критическое—но онѣ такъ незначительны, что и самъ читатель, думаю, можетъ безъ затрудненій ихъ поправить.

Значительное число словъ печатано курсивными буквами по той причинѣ, чтобы на нихъ обратить вниманіе читателя: такъ какъ они принадлежатъ или совсѣмъ неизвѣстному языку, или что не находятся въ употребленіи теперь у Македонско-Оракійскихъ Болгаръ.

Я очень желалъ помѣстить предисловіе и на болгарскомъ языкѣ, но никакъ не былъ счастливымъ отыскать такого услужливаго Болгарина, который хотѣлъ бы оказать мнѣ эту услугу.

Считаю своею священною обязанностію изъяснить здѣсь свою пламенную благодарность и признательность господину дру М. А. Хану, за то что онъ принялся за напечатаніе книги

безъ всякихъ залоговъ и контрактовъ, и безъ всякихъ ко-
рыстныхъ видовъ, а только чтобы быть полезнымъ наукѣ. Ибо
иначе Богъ знаетъ когда бы книга эта появилась въ свѣтъ.

Наконецъ мнѣ кажется необходимымъ указать, что пѣс-
ни этого тома собраны мною изъ устъ Помаковъ—или му-
сульманскихъ Болгаръ—и ни одна отъ христіанъ. Онѣ со-
браны по базарамъ Македоніи и Θракіи—въ Валовиштѣ
Варагли-Джуми, Неврокопѣ и др., и именно:

Пѣснь I. «О Колетову—дну» стр. 1 получена отъ пѣвца Эхя-ага
изъ селенія Селче Татаръ-Пазарджійской Каазы; пѣснь II. «О Мрѣснима-
дима» стр. 79 получена отъ пѣвца Хасима изъ села Чавдарли Та-
таръ Пазарджійской Каазы.

Пѣснь III. «О Суровомъ дну» стр. 94 получена отъ пѣвца Ибраимъ-
аги изъ села Джиджево неврокопской Каазы; пѣснь «О Сурову—дну»
стр. 127 получена отъ пѣвца Халила изъ села Тепленъ неврокопской
Каазы; пѣснь IV. «О Власину—дну» стр. 145 получена отъ пѣвца
Сюлюмана изъ села Касагли Татаръ-Пазарджійской Каазы; пѣснь V.
«О Ластавичину—дну» стр. 163 получена отъ пѣвца Ибраимъ-аги изъ
села Джиджево неврокопской Каазы; пѣснь VI. «О Първину—дну»
стр. 184 получена отъ пѣвца Халила изъ села Теплена неврокопской
Каазы; пѣснь VII. «О Масину—дну» стр. 200 получена отъ пѣвца
Эхя-аги изъ села Селче Т. Пазарджійской Каазы; эта-же пѣснь стр. 226
получена отъ пѣвца Псиинна изъ села Кочена неврокопской Каазы; пѣснь
VIII «О Угавиту—дну» стр. 234 получена отъ пѣвца Фетушь-аги изъ
села Крушево неврокопской Каазы; пѣснь IX. «О Сирину—дну» стр.
246 получена отъ пѣвца Далила изъ села Крабула неврокопской Каазы.

Пѣснь X. «О Гергюву—дну» стр. 269 получена отъ пѣвца фетуши
изъ села Теплена неврокопской Каазы; пѣснь XII. «О витину—дну»
стр. 269 получена отъ пѣвца Димиръ-аго изъ села Долно Дряново нев-
рокопской Каазы; пѣснь объ этомъ-же стр. 274 получена отъ Сайта
изъ села Рибницы неврокопской Каазы; пѣснь XII. «О Енюву—дну» стр.
281 получена отъ пѣвца Далила изъ села также Крабула нев. Каазы.

Другая пѣснь объ этомъ-же стр. 284 получена отъ пѣвца Сайта изъ села
Рибницы неврокопской Каазы; пѣснь XIII. «О Вишину—дну»: стр. 291
получена отъ пѣвца Псиинна изъ села Кочена неврокопской Каазы;

XI

пѣснь XIV. «О Зареву дну» стр. 295 получена отъ пѣвца Фетушь-аги изъ села Крушево.

Пѣснь XV. «О Дравину—дну» стр. 298 получена отъ пѣвца Хасима изъ села Чавдарли Т. Пазарджійской Каазы; пѣснь XVI. «О Изочну—дну» стр. 314 получена отъ пѣвца Сайта изъ Рибницы неврокопской Каазы.

Пѣснь XVII. «О Гроздину—дну» стр. 325 получена отъ пѣвца фетуши изъ села теплена невр. Каазы.

Пѣснь XVIII. «О Пазирь—дну» стр. 328 получена отъ пѣвца Алп-Аги изъ села Банье Т. Пазарджійской Каазы; пѣснь XIX. «О Колчуву—дну» стр. 354 получена отъ пѣвца Али-аги изъ села Бенье Т. Паз. Каазы; пѣснь XX. «О Ладову—дну» стр. 375 получена отъ пѣвца фетушь-аги изъ села Теплена; пѣснь XXI. «О начальномъ обученіи дѣтей» стр. 383 получена отъ пѣвца Хасана изъ села Абланницы неврок. Каазы; пѣсни I-го прибавленія стр. 393 получены отъ пѣвца Псиина изъ села Лъжены невр. Каазы; пѣсни II прибавленія стр. 557 получены отъ пѣвца Мехмета Шубова изъ села Фъргова невр. Каазы.

Всѣ эти пѣсни списаны съ устъ народа по пазарамъ моимъ другомъ Гологановымъ.

Ст. И. Верновичъ.

С.-Петербургъ 1 Мая 1881.

AVANT-PROPOS.

Les lecteurs qui s'occupent de l'archéologie slave, connaissent déjà de différentes publications ¹⁾ le recueil du premier volume de chants populaires des Bulgares de Thrace et de Macédoine, lequel j'avais publié l'année 1874 à Belgrade en Serbie ²⁾.

Depuis ce temps-là j'ai fait tout mon possible pour pénétrer encore une fois dans les ténébreuses et peu accessibles forêts du Rhodope pour y recueillir encore des autres documents de l'antiquité slave pour compléter ma première collection et pour faire suivre à mon premier volume le volume suivant. Ma tâche ne restait pas sans résultat désiré.

Sachant que le nombre des rhapsodes de profession diminue de jour en jour parmi les Bulgares musulmans—Pomaks—je me mis en communication avec eux par mes amis et grâce à nos efforts communs je peux présenter aux lecteurs le deuxième volume de chants populaires bulgares qui contient plus que 15000 vers. Je suis heureux autant de plus d'avoir sauvé à l'oublie et conservé pour la science slave ces monuments de l'ancienne civilisation slave surtout dans le moment actuel pendant des événements très graves

¹⁾ Emile Buruouff: Essai sur le Veda.

Dozon: Archives des missions scientifiques.

Dozon: Tournel officiel des 17 et 15 février 1873.

Louis Leger: Revue politique et littéraire N° 21 et 22 Nov. 1873.

Dumont: Bulletin de l'école française N III et IV. Sept. Oct. 1868.

— giornale araldico-genealogico-diplomatico. Anno II. Pisa 1877.

²⁾ Le Veda Slave. Chants populaires des Bulgares de Thrace et de Macédoine de l'époque préhistorique et préchrétienne. Découverts et édites par E. I. Verkovitch, volume I. Belgrade 1874.

en Thrace et Macédoine où les évêques grecs avec les Khogjas musulmans rivalisent à entreprendre tout pour déraciner et extirper toutes les traditions païennes et slaves. Surtout la poésie populaire bulgare est devenue l'objet d'une proscription vigoureuse de la part des Grecs et des Turcs, qui avaient même défendu aux Bulgares musulmans de chanter publiquement leurs chansons sous peine de se voir interdire les mosquées.

Tous ces chants du deuxième volume ont été recueillis de la bouche des musulmans—Pomaks-Bulgares, par mon ami M-r Gologanoff qui visite très souvent les bazars de la Macédoine et de Thrace surtout dans les deux cazas (districts) de Hévrokop et de Tatar-Bazardjik et je crois donner les noms de ceux pevtsi (rhapsodes de profession) à la publicité pour que chacun puisse se persuader de l'authenticité de ces chants anciens. Voilà leurs noms: Fetoucha-gha de village Teplene, Dimir-gha de Dolno-Dryanovo, Said-gha de Ribnitsa, Isiina-gha de Kotshen, Hassan-gha de Ablanitsa, Isina-gha de Lajéné, Mehmet-gha Schubov de Frogovo tous du caaza Névrokope, Khassim-gha de Tchavdarli et Ali-gha de Banie du caaza de Tatar-Bazardjik.

Le volume II. présent de chants mythiques et rituel pour 21 différentes occasions de temps païens qui portent les indices de la plus haute antiquité slave qui se sont conservés jusqu'à nos jours par la tradition orale descendants de frères à fils.

Le monde savant ayant maintenant entre ses mains un très curieux volume conviendra sans doute plus facilement de procéder à un dépouillement de plus rigoureux pour déterminer avec le concours des historiens, des mythologues, des slavistes et des orientalistes l'importance de ses anciens monuments pour l'ancienne civilisation slave.

Je suis très heureux de présenter ce volume aux savants, pour qu'on puisse plus facilement résoudre les différents problèmes ethnographiques, mythologiques et historiques qu'avait soulevés la publication de mon premier volume des poèmes bulgares pour déterminer sous plusieurs rapports les questions très problématiques de la mythologie et religion des anciens Slaves.

St.-Pétérsbourg le 1 May 1881.

E. I. Verkovitch.

Основа первобытной всемирной религии, слѣды которой сохранились въ Родопскихъ былинахъ:

«Боже ми Боже!
Боже ми арине,
Арине саипе,
Саипе ажине,
Ажине ми Дине,
Дине ми увишне,
Увишне ми талине,
Санъ ми адине...»

Переводъ со словъ пѣвца:

«Боже ми Боже!
Боже ми пречисти,
Пречисти присвети,
Присвети премудри,
Премудри ми Боже,
Боже ми увишне,
Увишне ми облачви—
Умомъ непостижимп!»

Эти стихи находятся въ одной эпической пѣсни, состоящей изъ 420 стиховъ, носящей заглавіе:

Дойне са годп за Добра малба мома.

Государственный лозунгъ народа, бывшего основателемъ образованности, сохранившейся въ Родопскихъ пѣсняхъ:

БОГЪ И ЦАРЬ.

Самая истинная, самая прочная и самая непоколебимая и несокрушимая основа счастья и благоденствія рода человѣческаго:

«Если Ты, Царь, будешь живъ—
И мы будемъ жить;
Если Ты погибнешь—
И мы погибнемъ!»

Эти стихи находятся въ одной эпической пѣсни, говорящей о первобытномъ переселеніи народовъ.

Эти пѣсни еще не напечатаны.

I.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ КОЛЕДОВЪ-ДЕНЪ.

П Е С Н А 1.

Излепа ми стара майка
Излепа ми утъ сарае,
Фъ десна хи рока ясна борница
Ясна борница ясенъ оганъ,
Фъ лева хи рока бела книга 5
Бела книга царну писму,
Рукнала са подрукнала,
Гласумъ рука песна пее
Песна пее бела книга
Бела книга царну писму: 10
«Бре юнаци луди гидии,
Вутре си е Баденъ вечеръ.
Дуръ да изгрее ясну сланц
Съсъ сланце личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день. 15
Коледа Бога на земе-та,
Златна си тоега носи,
Та са шета пу земе та
Утъ града фафъ града,
Утъ селу на селу, 20

Уть каша на каша,
Дуръ да ми сланце изгрее
Сита си земе прошеталъ
Па са качиль фъ Бела гора,
Седналъ си пудъ даро-ту, 25
Пудъ даро-ту на белъ кладнецъ,
Та си сииръ чини.
Кой му юнакъ курбанъ коле,
Кой му лови дребна лова
Дребна лова бели пилци, 30
Та ги на майка носи
Да ги готви бадна вечере,
Да си гости старъ бабайку
Старъ бабайку на трапеза;
Па си Коледа слева 35
Та са шета пу земе та
Уть града фафъ града,
Уть селу на селу,
Уть каша на каша;
Седнува си на трапеза, 40
Привива си златна тоега
Та си гони царни Юди
Царни Юди самувили;
Кой му юнакъ курбанъ ни коле,
Кой му юнакъ ни лови дребна лова 45
Дребна бели пилци
Та си на майка ни носи
Да си готви Бадна вечере,
Ни седнува на трапеза,
Ни привива златна тоега 50
Да си гони царни Юди
Царни Юди самувили;

Фъ пазуфи му златна чеше
Златна чеше костевица,
Фафъ чеше урина вода 55
Та си фъ кашци парснуба,
Та му фъ кашци нищу хаиръ,
Фъ кашци му хаиръ ни устаналъ».
Какъ излела стара майка
Та си пее и си дума, 60
Юнаци хи са смехъ насмели:
Ти си на, мале, лажешъ!
Какъ да слезе Коледа Бога
Дуръ да изгрее ясну сланце
Да прошега сита земе, 65
Да са шета утъ града фъ града,
Утъ селу на селу,
Утъ кашца на кашца,
Пиле да е па ни форка
Па ни форка и ни лета 70
Дилкимъ земе да исфоди:
Кажи ни, мале, кажи
Йоти на, мале, лажешъ,
Йоти на, мале, мамипъ:
Зеръ ти са сме веке дудели 75
Та си наетъ сторила
Да на пратишъ фафъ гора та
Да си ловим' дребна лова
Дребна лова бели пилци.
Чи ги пасе Бела Змее 80
Бела Змее и форката,
Да на види фафъ гора-та
Чи си ловим' дребна лова
Дребна лова бели пилци.

Разедилъ са налютилъ, Искаралъ си люта срела Та на съсъ срела усрелилъ Йоще млади сме загинали, Йоще млади ни годени Нигодени ниженени. »	85 90
Стара майка вели ютговори. Хаде, вие, ни ва маме Ни ва маме ни ва лага. Яхналъ си коне лестувица Лестувица коне шестукрилца	 95
Та си форка кату пиле Кату пиле на високу На високу на широку На широку и на длегу, Дуръ да кимнешъ съ десну йоку Прошеталъ си сита земе Утъ край земе ду край земе. Утъ край море ду край море'' Па ви юнаци думамъ:	100
Кой си иде фафъ гора та Да си лови дребна лова Дребна лова бели пилци, Коледа му Бога на трапеза, Привилъ си златна тоега	105
Та си гони царни Юди Царни Юди самувили, Кой му курбанъ ни коле, Ни му лови дребна лове Дребна лова бели пилци	110
Та си на майка ни носи Да си готви Бадна вечере,	115

Ни седнува на трапеза,
Ни привива златна тоега
Та ни гони царни Юди
Царни Юди самувиле, 120
Фъ пазуфи му златна чеше
Златна чеше костевица,
Фъ чеше му урина вода
Та му въ кашци парснѹва
Ни му е фъ кашци хаиръ, 125
Фъ кашци му хаиръ ни устана.тъ.»
Чули ми млади юнаци.
Тенка хми пушка на раму тѹ,
Тенка хми срела фафъ рака та
Та ми фъ гора утишли 130
Та си ловетъ дребна лова
Дребна лови бела пильци.
Дуръ излезе Бела Змее
Бела Змее и форката,
Налюти са разеди са, 135
Искара си люта срела,
Фтегна срела да ги срели,
Йоще срела ни си фарлилъ
Зададе са Юда самувиле
Та му вели ютговори, 140
Е ти, братку, Бела Змее
Бела Змее и форката,
Що са, братку, лютишь
Та си срела искаралъ
Да усрелишь млади юнаци; 145
Ни са съсъ воле дошли,
Я ги пратила стара майка.
Вутре си е личенъ-день

Личевъ-день Коледовъ-день, Та си поветъ дребна лова	150
Дребна лова бели пилци Да ги готви Бадна вечере; Да си сложи златна трапеза, Да си седне на трапеза, И да чека Коледа Бога	155
Да си седне на трапеза Да вечере Бадна вечере; Да привие златна тоега Да прогони царни Юди Царни Юди самувили	160
Да ни му са фъ кашци за неволе. Какъ хми думала стара майка Думала говорила, Юнаци са уплашили	165
Та ми фъ гора ни идатъ Да ни си ги усрелишъ. Па ги майка поканила. Хаде си, братку, трагни са, Флези, братку, фъ пещере та,	170
Да си юнаци лова поветъ Дребна лова бели пилци, Да са варнатъ ду вечере Чи ги майка чека; Да ни идатъ йоще малу, Налютилъ са Коледа Бога	175
Налютилъ са разедилъ, Ни седнува на трапеза Та ми вѣчере ни вѣчере; Ни привива златна тоега Та ни гони царни Юди	180

Царни Юди самувили;
Я му фъ пазуфи златна чеше
Златна чеше костевица,
Фъ чеше му урина вода
Та му фъ кашци парснува 185
Ни му е въ кашци хаиръ,
Ичъ му хаиръ ни устаналъ.»
Бела Змее вели ютговори:
Сесру, сесру Юда самувила,
Да си ида фъ пещере та 190
Уставемъ си бели пилци
Та си форкатъ на високу
На високу фафъ гора та
Та са криетъ фъ камене те,
Юнаци ги ни ловетъ, 195
Три дни йоще да седетъ
Дребна лова ни наловили—
Та хми са Бога налютилъ
Налютилъ разедилъ
Ичъ хми хаиръ ни устаналъ; 200
Я ти са мольба моле
Да ми чекатъ юнаци те
Да ми чекатъ йоще малу
Йоще малу ду полунъ-день,
Дуръ да форкнатъ бели пилци 205
Да си дойдатъ фъ пещере та
Да си пасатъ фафъ ливаде;
Язъ си фарлемъ тоега та
Та ги съсъ тоега мае
Да ни форкатъ на високу, 210
Ни ги ловетъ съ тенка пушка,
Ни ги ловетъ съ люта срела

Я си ги съ рока фашатъ Живи ги носетъ на стара майка: Стара ги майка коле,	215
Готви ги Бадна вечере. Коледа Бога на трапеза, Привива си златна тоега Та си гони царни Юди Царни Юди самувили	220
Та си бегатъ фафъ гора та.» Рукна са Юда подрукна На юнаци дума и говори: Е, ми вие млади юнаци, И ми постойте почакайте	225
Поше малу ду полунъ-день. Дуръ да трепне ясну сланце, Дуръ да флезе Бела Змее Бела Змее и форкната Да си флезе фъ пещере та,	230
Фаркнали си бели пилци Фаркнали си фъ пещере та Та си пасатъ на ливаде; Какъ си пасатъ бели пилци Ни ги ловите съ тенка пушка	235
Съ тенка пушка съ люта срела, Я си ги съ рока фашате, На майка ги живи носите, Та си ги курбанъ коле Курбанъ коле вечере готви,	240
Та си слага златна трапеза. Дуръ да дойде Коледа Бога Да вечере Бадна вечере; Да приише златна тоега	

Да прогони царни Юди 245
Царни Юди самувилн.»
Какъ хми дума Юда самувилн
Юнаци ми каилъ станали
Та ми пудъ дару седнали,
Чекали ми ду полунъ-день: 250
Дуръ си трепна ясну сланце.
Та си флезе Бела Змее
Бела Змее и форкната.
Лу си флезе фъ пещере та.
Искара си златна свирка 255
Та ми съсъ свирка свирна.
Та ми пилци зафаркали
Фарквали ми фъ пещере та.
Та ми пасли фафъ ливаде 260
Фафъ ливаде фафъ бахчету.
Излезе ми Беле Змее
Беле Змее и форкната
Та си фарли тоега та,
Йоще си тоега ни фарлилъ 265
Умали са бели пилци,
Ни ми пасатъ ни ми форкатъ.
Та ги фащатъ млади юнаци.
Секи юнакъ деветъ пилци:
Секи си на майка носи: 270
Живи са пилци проживили.
Съсъ пушка ги ни ловили,
Съсъ срела ги ни срили.
Та ги майка курбанъ коле
Курбанъ коле бели пилци. 275
Ма си готви Бадна вечере.
Та си слага трапеза та,

Я си на трапеза ни седнува,
Лу запале ясна борна
Ясна борна ясенъ йоганъ 280
Та са шета низъ града гулема.

Единъ день предъ Коледовъ-день сѣкой единъ ходиль
фъ гора-та, та зафащаль по едно две пиле-та лу какви-то
и да били, и ги отнесель дома си, та ги готвили съсь
кукошки или овни за Бадень вечерь; жена-та на хоже-та
срукувала деветъ моми, на кои-то давала по една запалена
борна, кои-то оганъ нарицали «Блесавъ оганъ» и
тие ходили по село то съсь борна-та и пѣли слѣдоющата-
та пѣсна.

П Е С Н А 2.

Мале, мале стара мале,
Излези, мале, подай са
Подай са, мале, на порти
На порти, мале на капии,
Вутре е, мале, личень-день 5
Личень-день Коледовъ-день.
Стара Барита йоганъ валила.
Ясенъ е йоганъ еснити,
Бадна си вечере готвила,
Златна си трапеза сложила, 10
На трапеза Бадна вечере;
Я си йоще ни седнала
Ни седнала да вечере
Да си чека Коледа бога;
Лу си запали ясна борна 15
Ясна борна ясенъ йоганъ,

Та си ни борна даде,
Та ни заракъ зараче:
Лу кой си йоганъ валилъ
Сега йоганъ да си гаси, 20
Да си пали ясенъ йоганъ,
Да си готви бадна вечере,
Хемъ да си йоганъ ни гасне.
Да си седне на йогнище,
Да си седне стару деду, 25
Да постигне златенъ кютець,
Ичь да ми кютець ни погасне,
Чи ми седи Коледа бога
Седи ми на трапеза,
Вечере ми Бадна вечере; 30
Лу да си йоганъ погасне,
Налютиль са Коледа бога
Налютиль са разедилъ,
Ни привива златна тоега.
Фъ кашци му царни Юди 35
Църни Юди самувили
Та му хаиръ ни устаналъ;
Поле му са запустилу,
Съсъ поле ту и ниви те,
Пшеница му си ни родила, 40
Ситници му упразнели;
Малки му деца заплакали
Заплакали завикали
Чи си леба ни едатъ,
Чиста леба чиста пита. 45
Чула ли си, мале?
Аку си, мале, ни чула,
Сега, мале, да чуешъ:

Позлати си ясна борна
Та си пали ясенъ йоганъ. 50
Та си готви бадна вечере;
Баденъ вечеръ ми застигналъ,
Трепналу ми ясну сланце
Трепналу сланце зайделу,
Та са веке мрачилу, 55
Теманъ са мракъ спусналъ,
Теманъ е мракъ царанъ.
Па си ти, мале, думамъ:
Аку-си юнакъ ни пратила
Фафъ гора-та, мале, фъ пещере та 60
Да ти лови дребна лова
Дребна лова бели пилци,
Аку ти юнакъ пилци ни донесе
Да си готвишъ бели пилци
Да ги готвишъ да ги колешъ, 65
Да ни си борна палила,
Да ни си йоганъ валила,
Чи ша дойде Коледа Бога,
Лу да седне на трапеза
Да си види вечере-та 70
Чи си, мале, ни готовила
Бели пилци Бадна вечере,
Налютилъ са разедилъ са
Та си вechере уставе;
Златна си чеше искарува 75
Златна чеше костевица
Та си фъ кащи парснуба
Парснуба си урина вода,
Фафъ каша ти царни Юди

Царни Юди самувили, 80
Каща ти са запустила.

Сѣкоя мома излевала съсъ борна, та запалела огань
отъ оная борна, коя-то носили деветъ-техъ моми и пѣли
горна-та пѣсна: моми-те са връщали въ къща-та на хо-
же-та, хънка та на кои то ги причекувала на порта-
та и хми давала борна-та, а тие пѣли слѣдоюща-та
пѣсна.

П е с н а 3.

Мале ле, старе мале,
Уста ти са, мале, позлатили,
Коса ти са, мале, посребрила,
Чи на си, мале, пратила,
Чи ни си, мале, зарачела, 5
Ясна си борна запалила
Та си на фъ града пратила,
Да фодиме, мале, низъ града
Низъ града, мале, низъ кашци. 10
Да пееме, мале, да думаме:
Вутре си е личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Слелъ си е Бога на земе,
Лу да си трепне ясну сланце
Лу да си трепне да си зайде, 15
Шедба ми са Бога шета
Уть града фафъ града,
Уть селу на селу,
Уть каша на каша;
Кой си ми йоганъ валилъ, 20
Ясенъ ми йоганъ на йогнище,

Кой си ми вечере готвилъ, Ясна ми вечере бели пилци, Седналъ му Бога на трапеза Та си ми вѣчере вечерѣ, Песна си, мале, пееме».	25
Малки са моми излели, Ясна си борна златили Та си на майка подали, Па си е майка запалила, Ясенъ си йоганъ валила; Йоще си кютець ни турила, Златенъ ми кютець позлатенъ, Да си ми трае ду рану у рану йоще ду зора:	30
Хаде си, мале, седни Седни си, мале, на трапеза, Чекай си, мале, на вечере Дуръ да дойде Коледа Бога Дуръ да дойде на трапеза Да си седне да вечере.	35
	40

Сѣткой единъ турелъ на йогнище-то единъ голѣмъ кю-
тукъ за да трая до утринъ-та и навалели оганъ-тъ; кога-то
валяли оганъ-тъ пѣяли слѣдоюща-та цѣсна.

П Е С Н А 4.

Мале ле, стара мале, Гледай си, мале, чувай Да си ти борна ни гасне Дуръ да си йоганъ валишь, Дуръ да си йоганъ запалишь.	5
---	---

Малка са мома пременила
Пременила наредила,
На гора са, мале, качила.
На гора, мале, на Бела-га. 10
Де ми седи Коледа Бога
Коледа Бога пудъ дароту,
Златенъ си кютець утпрала
Утпрала си кютець утъ дару.
Сама гу, мале, носила,
Дуръ хи са веке дуделу: 15
Врала са мома приваркала
Чи си е сланце трепналу
Трепналу, мале, зайделу:
Та ми са мома чудила
Що да ми прави що да ми стори 20
Чи са е Бога налютилъ.
Дойде хи Бела Змее
Бела Змее и форкната
Та хи дума приговори:
Моме ле девойче ле, 25
Що ми си, моме, седнала
Та ми са чудумъ чудишь?
Када та майка пратила
Да си ми фъ гора идешъ
Фъ гора моме, пудъ дару, 30
Де ми седналь Коледа Бога,
Златенъ кютець да ютпреешъ.
Да си гу туришь на йогнише.
Да си валишь ясенъ йоганъ:
Чи ша дойде Коледа Бога 35
Да си седне на йогнише
На йогнише на трапеза.

•Е ти, Змею, луда гидие,
Думашъ ми, Змею, говоришъ,
Зерьъ ти са йочи кіорави 40
Кіорави, Змею, слепави!
Майка ма фъ гора пратила
Фъ гора фъ Белита,
Де ми е Бога слезаль
Слезаль ми Бога пудъ дару; 45
Златенъ самъ кютець ютпрела
Та гу самъ, Змею, носила,
Сега ми душе прималела
Прималела замалела
Та са чуде що да праве: 50
Да ни носе златенъ кютець,
Майка ми са разедила
Разедила налютила,
Люту ма майка клела
Клела ма-майка приклевала». 55
Бела са Змее најелилу
Нажелилу натажилу,
Златенъ си кютець нарамилъ,
Носилъ си кютець фафъ кащи
Та гу на йогнище сложилъ, 60
Па си ми форкналъ побегналъ
Да си гу Бога ни види.
Вали ми, мале, йоганъ
Вали ми, мале, навали.
Какъ си е мома фафъ гора, 65
Коледа ми Бога пудъ дару,
Дума хи Бога продумаль:
Хаде си, моме, иди,
Чи си е веке на вечере,

Ясену ми сланце трепналу	70
Трепналу сланце зайделу.	
Да си вали ясенъ йоганъ	
Да си готви Бадна вечере:	
Чи си слевамъ на земе-та	
На земе-та фафъ селу-ту	75
Фафъ селу-ту и фафъ града».	
Чула ми майка зачула	
Та си йоганъ валила.	
Лесна ми йоганъ полесна	
Та си вечере зготвила.	80
Бадна ми вечере есни-та,	
Йоше ми трапеза ни слага.	

Кога-то турели трапеза-та за да вечеретъ. момите пѣ-
ди слѣдоюща-та пѣсна.

П Е С Н А 5.

Стара майка дума говори:	
Варай ми, моме, варай,	
Я ми са, моме, премени	
Премени, моме, нареди.	
Да ми трапеза сложишъ.	5
На трапеза Бадна вечере;	
Чи ми е Бога зарачель,	
Да си трапеза ни слагамъ.	
Чи самъ либе либила	
Либилa мамилa,	10
Та са Бога налютиль	
Налютиль разедиль,	
Ни ми флева фафъ каша,	

Ни ми седи на трапеза,	
Ни ми еде ни ми пие,	15
Ни си гони царни Юди	
Царни Юди самувели.	
Премени са малка мома	
Премени са нареди са,	
Златна си трапеза сложила	20
Сложила трапеза на йогнище:	
Майка си вечере готвила,	
Бадна вечере на трапеза:	
Седнала майка на вечере,	
Седналъ бабайку на йогнище,	25
Та си йоганъ вали	
Йоганъ вали йоганъ пали,	
Та ми ичъ ни спие;	
Чи си чека Коледа	
Да си седне на трапеза.	30
Да вечере Бадна вечере:	
Чекалъ гу що гу чекалъ	
Дуръ си дойдѣ малка мома	
Дуръ си дойде утъ гора-та.	35

Кога то седнувалъ старецъ-тъ на трапеза-та. и зафа-
щали да са гостетъ. мома-та пѣла слѣдоюща-та пѣсна
съсь майка си.

П Е С Н А 6.

Варнаса мома утъ гора	
Утъ гора мома при Бога.	
Та ми са рукна подрукна:	
Тате ле, мили тате.	
Седни ми. тате, на трапеза	5

На трапеза на вѣчере, Чи ми Бога зарачель Та ми думаль говорилъ: Хаде си, моме, фафъ града Фафъ града фафъ сарае.	10
Та си на царе кажи, На царе, моме, на бабайку: Майка ти трапеза сложила, На трапеза Бадна вѣчере, Сегà веке да си седне:	15
Чи си слевамъ утъ гора, Гора ми са дудела, Та си ида фъ Стамболъ града Фъ Стамболъ града фафъ сарае, Та си седе на трапеза.	20
Аку си курбанъ заклалъ. Курбанъ бели пилицы, Наловиль ги тое брата Тое брата Драчила войвода, Аку ги майка готвила	25
Готвила ги Бадна вѣчере; Подавамъ му златна тоега, Златна тоега костевица, Царе си тоега вие	30
Три си змии увива, Увива ги уплита ги, Укрили са пламеньъ езыкъ Та си зихиръ ни бливатъ. Лу си бливатъ руйну вину Руйну вину тригодишну:	35
Подали са царни Юди Царни Юди самувили	

Подали са на порти-те
На порти-те на капии-те
Подали са видели са, 40
Та са назадъ поварнали
Па си фъ гора фаркнали;
Аку ми курбанъ ни заклалъ,
Курбанъ бели пилци,
Ни му давамъ златна тоега. 45
Златна тоега костевица,
Ни му седе на трапеза.
Три си змии ни увива
Ни увива ни уплита,
Пламенъ езикъ ни си криетъ 50
Лютъ ми зихиръ бливатъ;
Та си фтели царни Юди
Царни Юди самувили,
Пораспали злиници-те
Прогонили касмете-ту, 55
Фъ сарае му хаиръ не устаналъ:
Боленъ ми царе легналъ
Боленъ ми легналъ на потетела.
Боленъ ми три години.»
Седналъ ми царе на трапеза, 60
Седналъ ми съ парве либе,
Съ парве либе съсъ деца-та.
Я ми йоще ни вечере,
Лу си чека Коледа Бога:
Петли ми припели 65
Йоще царе ни вечере;
Малки деца задремали
Задремали и заспали.
Та му либе дума говори:

Царю ле парве либе, Доста ми си, царю, чекаль. Петли веке припели Па си ни иде Коледа Бога; Той ти са, царю, налютилъ Налютилъ са разедилъ:	70 75
Ка ти йоше ни дойде, Уть сегà веке ни иде. Ни ти флева фъ сарае: Я ти са мольба моле Да ми вѣчере вечерешъ. Чи е вечере истивала. Малки ми деца заспали, Тешка ма дремка нападнала. И ти, царю, ша задремешъ. Та са Коледа налютилъ, Бадна сме вечере ни вечерели.	80 85

Между товà като пѣла мома-та горна-та пѣсна, дохождало едно старо дедо и седнувало на трапеза-та, та давало на сайбия-та една тоега; сайбия-та ударюваль три пътя трапеза-та съсъ тоега-та, и послѣ зафащали да вечеретъ; а мома-та запѣвала слѣдоюща та пѣсна:

П Е С Н А 7.

Тате ле, мили тате, Бога та, тате, сайдисаль. Нийде ми йоше ни фодилъ. Лу ми уть гора слезаль Фъ сарае ти, тате, флезаль. Златна ти тоега подаде,	5
--	---

Златна тоега костевина,
Трасни си, тате, тоега,
Трасни е, тате, на трапеза —
Царни са Юди на потоне 10
На потоне на чердаци,
Царни са Юди самувили
Видели Бога загледали
Чи ти фъ сарае флезе,
И тие са, тате, флели, 15
Белкимъ са Бога налютиль
Та ти тоега ни дава —
Бога ти, тате, на трапеза,
Бадна си вѣчере вѣчере.
Давай му, тате, натдавай, 20
Ду година му курбанъ колешъ.
Милна ми брата пращашъ
Да си лови дребна лова,
Дребна лова бели пилци,
Па си ги майка готви, 25
Готви ги майка вечере,
Слага ги майка на трапеза,
Па да си Бога дойде
Ду година на вечере.
Клетва са царе заклева, 30
На Бога си дава натдава,
Ду година курбанъ коле
Курбанъ коле белни пилци,
Либе му готви Бадна вечере.
Трасна си царе тоега 35
Трасна тоега на трапеза,
Три си змии увива
Увива змии уплита,

Пламенъ си езикъ укрили
Та си зихиръ ни бливатъ, 40
Лу си бливатъ руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Подали са царни Юди
Царни Юди самувили
Подали са на порти-те 45
На порти-те на капиите,
Лу са подали на порти-те,
Лу видели ду три змии
Чи си бливатъ руйну вину
Руйну вину тригодишну, 50
Варнали са побегнали
Побегнали фафъ гора-та,
Та са веке ни видели.

Друга пѣсна испѣвали на трапеза-та.

П Е С Н А 8.

Тате ле, царю ле,
Коледа са Бога налютилъ
Налютилъ са разедилъ,
Чи ти йоганъ погасналъ,
Погурелъ златенъ кютець 5
Ясенъ йоганъ ни устаналъ:
Сегà си веке става
Да си, тате, иде,
Иоще, тате, ни вечерелъ,
Йоще си рока ни фтегналъ; 10
Фани му, тате, десна рока
Та му са мольба моли
Да си, тате, вечере;

Ду година му курбанъ колешъ	
Курбанъ колешъ белни пилци,	15
Майка му вечере готви, »	
Стана ми царе утъ трапеза,	
Йоще ми Бога ни станаль,	
Фава му царе рока,	
Та му са мольба моли	20
Та му дума говори:	
Боже ле, Коледе Боже,	
Я си ми, Боже, седни	
Седни ми, Боже, на трапеза	
Да ми вѣчере вѣчѣрешъ.	25
Чи ти е либе готвила	
Готвила белни пилци.	
Белни пилци позлатени:	
Утмалъ си Бога седналь,	
Та му дума говори:	30
«Царю ле, млада царю,	
Що ми са мольба молишь.	
Вутре ми личенъ-день	
Личенъ-день Коледовъ-день.	
Малки деца коледувать.	35
Коледна ми песна пееть,	
Чи самъ слелъ на земе-та,	
Чи самъ седелъ фафъ гора-та	
Фафъ гора-та пудъ даро-ту.	
Та си ма фальба фалетъ.	40
Вутре ти рану фъ сарае:	
И язъ ти са мольба моле	
Да ги дарба даришъ.	
Да ги даришъ три дукати	
Три дукати нишенлие:	45

Парва дуката Вишну Бога,
Втора дуката Коледа Бога,
Трета дуката Бела Бога—
Аку ми са, царю, заклевашъ
Чи ги дарба даришъ. 50
Ша ти седна на трапеза.
Ша вечеремъ бадна вечере;
Аку ни ми са, царю, заклевашъ.
Ни ти седе на трапеза,
Ни вечеремъ Бадна вечере. 55
Рече Бога ни утрече
Форкна си на небе-ту.
Зададе са ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Съсъ зора личенъ-день 60
Личенъ-день Коледовъ-день.

Утрина-та кога-то билъ Коледовъ-день фодили три моми
по село-то, и испъвали слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 9.

Царю, царю и везиру.
Излези, царю, излези
Да си видишъ фафъ сарае
Какъ изгрела ясна зора
Ясна зора ясна звезда, 5
Съсъ звезда личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ день
Коледа е Бога форкналъ
Форкналъ Бога на небе-ту,
На Бога са мольба молилъ, 10

На Бога на Снегина,
Да си слуга ни праща
Да си слезе фафъ гора-та,
Да ни му дава бела каната,
Фафъ каната бела снега, 15
Да ни вие да ни раси;
Лу да изгрее ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Съсъ звезда ясну сланце,
Чи му е личенъ-день 20
Личенъ-день Коледовъ-день;
Малки ми деца коледуватъ,
Коледна ми песна пеетъ,
Та ми фодетъ фафъ сарае,
Царе ги дарба дарува, 25
Дарува ги три дукати
Три дукати нишенлии;
Да си вие бела снега
Да си вие да си раси,
Нн излеватъ малки деца, 30
Коледна ми песна ни пеетъ,
Фафъ сарае ни ми фодетъ
Та ги царе ни дарува,
Та му хатаръ устаналу;
Да ни вие бела снега 35
Да ни вие да ни раси,
Малки моми на хору-ту
Та ми хору играли,
Хору ми играли песна пели,
Та си Бога фалетъ; 40
Да ми вие бела снега
Да ми вие да ми раси.

Хору ми моми ни играли,
Песна ми моми ни пели,
Та си Бога ни фалетъ: 45
Излез' ми, царю, излеси
Да си видишъ ясна зора,
Ясна зора ясна звезда,
Чи си, царю, ни видель
Сегà малу три месеца, 50
Па си, царю, ни видель
Уть сегà три месеца. »
Пела си мома песна,
Я си ми царе спие. 55
Чи ми мощне ни спалъ,
Рукнала са мома подрукнала,
Па си е царе ни чуе!
Дуръ са Юда разедила
Разедила налютила,
Та си слела на земе-та 60
На земе-та фафъ сарае,
Ни си Юда рукнала,
Лу си флела фъ худае-та
Та си царе побутнала:
Йоти ми, царю, ни ставашъ! 65
Да излезешъ на чердака
Да си видишъ ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Чи ни е си, царю, видель
Сегà малу три месеца. » 70
Дуръ тогà ми царе станà,
Я си йоще ни излева,
На чердака са ни подава.

Предъ да излезе зорница-та утивали моми-те въ къщата на хоже-та та го пременувахи и пѣли слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 10.

Собрали са ясни звезди
Собрали са фафъ сарае,
Собралъ ги Вишну Бога,
Та хми дума и говори:
«Ой ми вие ясни звезди 5
Ясни звезди зоренити,
Вутре си е личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Коледа е Бога на земе-та
На земе-та фафъ гора-та, 10
Три дни ми пудъ дару седи
Пудъ даро-ту на чешма-та,
На чешма та на белъ кладнецъ.
Идите му, звезди, фафъ сарае
Та гу, звезди, премените 15
Премените наредите,
Златна му дреха метните,
Златенъ му чимбилъ турите:
Какъ си седи пудъ даро-ту.
Да изгрее ясна зора, 20
Ясна зора ясна звезда,
Съсъ зора личенъ му день
Личенъ му день Коледовъ-день.
Да си дигне десна рока
Десна рока ду небе-ту, 25
Да си мене пофали.

На звезда самъ зарачель.
Зарачель порачель,
Да ни чуе Снегина Бога. 30
Лу да грейне на небе-ту
Да си е лету пролету,
Да ни му са Коледа нажелилу
Нажелилу ватажилу,
На земе си веке ни слева. »
Чули ми ясни звезди, 35
Фдели ми фафъ сарае,
Де ми седналъ Коледа Бога
Та ми са чудумъ чуди,
Де да иде що да прави
Що да прави що да стори. 40
Пременили гу ясни звезди,
Ясни звезди ясни зорити,
Пременили гу наредили,
Златна му дреха метнали.
Турили му златенъ чимбилъ. 45
Та ми слель фафъ гора-та,
Та ми седналъ пудъ дароту
Пудъ даро-ту ду чешма-та,
Ду чешма-та ду белъ кладѣнецъ.
Та си виде ясна зора 50
Ясна зора ясна звезда,
Подигна си десна рока
Десна рока на небе-ту,
Пофали си Вишну Бога.
Прѣмени са, царю, нареди са, 55
Какъ са Коледа пременилъ,
Та си седни на чердака,
Да си видишь ясна зора

Ясна зора ясна звезда,
Дуръ да ми изгрее ясну сланце 60
Съсь сланце личень-день
Личень-день Коледовъ-день—
Да излезатъ малки деца
Да излезатъ на Коледу,
Да си пеетъ Коледна песна. 65
Фафъ сарае да ти дойдатъ,
Да ги, царю, дарба даришъ.
Да ги даришъ златни дукати
Златни дукати нишенлии:
Парва дуката Вишну Бога. 70
Втора дуката Коледа Бога,
Трета дуката Бела Бога.

На день на Коледовъ-день дѣца-та коледували по къщи-
те, а моми ходейки съсь тѣхъ пѣли слѣдоющата пѣсна:

П Е С Н А 11.

Потруди са Злата майка,
Ой Коледе нашъ Коледе,
Потруди са замочи са,
Ой Коледе нашъ Коледе,
Да си роди млада Бога, 5
Ой (*)
Млада Бога и Коледа,
Три дни майка са замочи,
Па си Бога ни родила!
Дуръ ми слезе утъ гора-та 10

*) Послѣ секой стихъ повтарава са:
„Ой Коледе нашъ Коледе.“

Утъ гора-та на поле-ту,
Дурь ми флезе фафъ Харапска града,
Фафъ сарае ни си флева--
Чи хи са царе закарниль. 15
Лу да роди мажку дете
Мажду дете млада Бога
Ша гу сече залугъ лу залугъ.
Чуди са Злата майка
Де да иде да си роди. 20
Хеле слезе свети Ангелъ.
Та е фана за рока-та
Уткара е фъ пещере-та
Фъ пещере-та фъ камница-та.
Сама си Злата майка. 25
Та си родила млада Бога.
Млада Бога и Коледа;
Чудну ми дете нишенлие,
На лику му ясну сланце,
Фъ рока му златна книга,
На книга ясни звезди— 30
Златна са майка нажелилу
Нажелилу натажилу
Та ми заплака завика.
Бога хи плачба чуе.
Та си прати свети Ангела 35
Да е пита да е праши
Йоти ми майка плаче
Плаче и вика.
Ой ми свети Ангеле,
Вишну ма Бога прати, 40
Прати ма тука долу
Тука долу на земе-та,

Да си роде млада Бога
Млада Бога и Коледа;
Да са шета пу земе та 45
Да утемне млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
На Бога гюнефъ сторили;
Сега си Бога родихъ,
На лику му ясну сланце, 50
Фъ рока му златна книга
Златна книга нишенлие—
Сега вика и си плаче,
Бога гу оставиль!
Йоще гу самъ ни повила, 55
Студна самъ вода ни пила,
Чиста самъ леба ни ела,
Самъ самъ самичка
Сама самичка фъ пещере-та.»
Какъ си дума Злата майка, 60
Задали са трима царе
Трима царе трима крале
Та си флели фъ пещере-та,
Селемъ си на майка дали,
Чи си Бога родила, 65
Млада Бога и Коледа.
Седели ми трима царе
Трима царе трима крале
Седели ми фъ пещере-та,
Йоще ми нищу ни видели 70
Ни видели ни ми чули—
Дуръ си флезе свети Ангелъ.
Фъ пещере-та ясну сланце!
Пещере ми доста чудна

Доста чудна нишение; Свети Ангелъ златна тоєга Удари си златенъ камень, Та си камень позлатилъ, Истекла ми студна вода, Станалъ ми златенъ кладенець.	75 80
Вода пие Злата майка, Вода пие млада Бога, Вода пие книга пее, Та си учи трима царе Трима царе трима крале:» Вера хми фъ Златна книга,» «Млада си Бога уверували Чи си слелъ уть небе ту Уть небе-ту на земе-та.	85 90
Да утемне млади юнаци Млади юнаци. малки моми, Чи са на Бога гюнефъ сторили. Уторили трима царе Трима царе трима крале Уторили сандаци-те	95
Сандаци-те ковчези-те, Искарали дребну злату Дребну злату, белу сребру Белу сребру, линска билька Линска билька росевита, Линска билька бела свеща, Та си фъ пещере запалили Да си гори. да си блеска. Млада си Бога дарба дарили Излели си уть пещере Утишли ми въ харапска та града	100 105

Фъ харапска та града фафъ сарае.
Почуди са царна харапине
Какъ са дошли трима царе
Трима царе, трима крале, 110
Пита ги праши ги:
Хаде, вие, трима царе
Трима царе трима крале
Какъ сте дошли фъ мое града,
Йоще ми никой ни дойде, 115
Никой ми фъ сарае ни флезалъ,
Луди ли сте залудели
Залудели полудели,
Да ва сека залугъ пу залугъ.
Тие му думать говореть: 120
Царю ле, харапска кралю,
Ние сме уть край земе
Уть край земе, уть море-ту.
Три години звезда изгрела,
Ду сегъ звезда ни изгрела, 125
Ни сме трима царе
Трима царе трима крале,
Лу сме трима звезници
Звезници и биларе,
Та са сме чудили 130
Що е звезда изгрела;
Ясна сме книга видели
Видели сме и сме пели,
Чи са родилъ млада Бога
Млада Бога и Коледа; 135
Та сме дошли уть край земе
Уть край земе уть море ту
Та сме дошли фъ тое града

- Да му на Бога селемъ дадеме;
Нийде гу сме ни намерили, 140
Намерихме гу въ пещере-та,
Та му сме селемъ дали,
Поклонъ му са сме поклонили,
Та гу сме дарба дарили
Дребну злату, белу сребру 145
Белу сребру, Линска билька,
Линска билкка росевита,
Линска билька бела свеща,
Бела сме свеща запалили
Та си гори и си блеска. 150
Сега са сме веке варнали,
Та сме дошли мусефире
Да на гостишъ да на поишъ.»
Разеди са царна харапине
Разеди са налюти са, 155
Та си прати стара *билетица*
Да ми фоди низъ града гүлема
Да ми сече малки деца,
Да ги сече залугъ пу залугъ,
Белкимъ си намери млада Бога,
Млада Бога мажку дете, 160
Да му сече руса глава.
Фафъ града стара *билетица*
Та ми сече малки деца,
Сече ми ги залугъ пу залугъ, 165
Заклалъ ми е малу млогу
Малу лмогу три хиледи
Три хиледи малки деца —
Коледа си Бога форкналъ
Форкналъ си на високу 170

На високу на небе-ту
Та гү намера ни намери—
Малки деца сече залугъ пу залугъ
Яхми душе форкнала
Форкнала хми на небе-ту 175
На небе-ту при Бога.
Па си ги Бога праща
Та си слели на земе-та
На земе-та и фафъ града—
Сега веке коледуваць, 180
Коледна песна пеець:
«Кой си на дарба дари,
Подава му млада Бога
Подава му златна книга
Златна книга нишенлие, 185
Та си нему верува,
Верува гү сеземъ дава,
Поклонъ му са клане.
Слези ни, царю, слези
Слези, царю, на дори, 190
Та си на дарба дари,
Дарба на дари три алтана:
Парва алтана Вишну Бога,
Втора алтана Коледа Бога,
Трета алтана Бела Бога; 195
Аку си на дарба даришъ,
Фъ сарае ти Коледа Бога,
Седналь ти на трапеза
Та си вechере вechере;
Подава ти златна книга 200
Та ти пее яспа песна
Да си на Бога верувашъ,

Да му гюнефъ ни чинишъ,
Да ни ти са веке лютилъ.»
Утъ тога му песна устанала, 205
Та са пее фъ наше селу
Фъ наше селу и фафъ града.
Ой Коледе нашъ Коледе.

Дѣца-та като исходуваали кашци-те и коледували, тогá са събирали момчета-та и моми-те, та играели опако хоро, и пѣбели слѣдоюща-та пѣсна до два часа презъ вѣщья.

П е с н а 12.

Застигналъ ми, мале.
Личень-депъ Коледовъ-день.
Слезалъ ми Коледа Бога
Слезалъ ми фафъ гора-та,
Та ми седналъ пудъ даро-ту 5
Пудъ даро-ту на чешма-та:
Я ми йоще ни тралъ
Да ми седи пудъ дароту
Пудъ даро-ту на чешма-та.
Чи ми седи пудъ дароту 10
Та ми виде утъ гора-та
Що станалу на земе-та.
Юнаци ми на чешма-та,
Малки моми вода точетъ
Съсъ юнаци са глуметъ, 15
Та на Бога пригришили
Пригришили грехъ сторили.

Налютилъ са Вишну Бога
Налютилъ са разедилъ са,
Та си наетъ сторилъ 20
Да си фарли люта грома
Люта грома. люта срела
Да погуби юнаци-те
Юнаци-те и моми-те:
Юнаци са на чешма-та, 25
Малки моми вода точетъ
Съсъ юнаци са глуметъ.
Колета си Бога каилъ ни станалъ,
Я му дума и говори:
• Боже ле, Вишну ле. 30
И язъ, Боже, каилъ ни ставамъ
Да погубишъ млади юнаци
Млади юнаци, малки моми:
Бива ли, Боже, ни бива
Да ми слезе злата майка 35
Да ми слезе фъ Бела гора.
Да ма роди малку дете
Малку дете нишпенлие.
Малку дете млада Бога?
Да ми дадешъ Златна книга, 40
Та са шетамъ пу земе-та
Та си уче млади юнаци
Млади юнаци, малки моми.
Да ни фодетъ на чешма-та
Да са съсъ моми ни глуметъ. 45
Чуди са Бишну Бога,
Чуди са малу млогу
Малу млогу три нидели,
Па си каилъ ни стана

Да си фарли люта грома	50
Люта грома, люта срела	
Да юбие юнаци-те	
Юнаци-те и момите:	
Лу си рукна Злата майка	
Та хи вели ютговори:»	55
«Ой, ти мале, Злата мале.	
Мольба ти са, мале, моле:	
Коледа ми Бога на земе-та	
На земе-та фафъ гора-та	
Та ми седналь пудъ даро-ту.	60
Чи му е личень-день	
Личень-день Коледовъ-день.	
Я ми юнаци гюнефъ сторили	
Гюнефъ сторили пригришили,	
Та самъ наетъ сториль	65
Да си фарле люта грома	
Люта грома, люта срела	
Да осреле млади юнаци	
Млади юнаци, малки моми.	
Чи са глуметь на чешма-та:	70
Коледа Бога каиль ни става—	
Каиль става да гу родишь	
Да гу родишь на земе-та	
Да гу родишь малку дете,	
Малку дете млада Бога;	75
Да са шета пу земе-та.	
На рока му Златна книга,	
Та си учи млади юнаци	
Млади юнаци малки моми.	
Да ни ми грехъ устореть:	80
Сега, мале, каиль ли си	

- Каилъ ли си, ни си каилъ?
Да си слезешъ на земе-та
Да си родишъ Коледа Бога. 85
Да гу родишъ малку дете
Малку дете млада Бога.»
Майка му вели ютговори:»
Иоти, Боже, каилъ да ни самъ.
Вутре си слевамъ на земе-та.
Лу ти са моляба моле. 90
Лу да си роде малку дете,
Да си пратишъ свети Ангелъ
Да му донесе Златна книга,
На лику му ясну сланце,
Какъ са шета пу земе-та 95
Да си пее ясна книга
Да си пее да си учи,
Кой гу види да верува.“
Рече майка ни угрече
Зададе са златенъ облакъ 100
Златенъ облакъ и есничевъ
Та си закри Злата майка,
Та си слезе на земе-та
На земе-та, фафъ гора-та.
Лу си седна пудъ даро-ту. 105
Де ми седи Коледа Бга.
Та си майка затруднела
Затруднела Коледа Бога.
Та ми седи фафъ гора-та
Малу млогу деветъ месена. 110
Я си ми йоще ни ражда.
Дуръ си слезе на поле-ту.
Я си фъ града ни флезе—

Богъ да бие царна харापине Царна харापине харапска-та крале, Чи да ми са научи.	115
Разедилъ са валютилъ са. Та ми сече Злата майка, Злата майка малку дете Малку дете млада Бога—	120
Та са чуди де да иде, Низъ поле са вартела Вартела са навартала. На Бога са нажелилу Нажелилу натажилу.	125
Та си прати свети Ангелъ Та си слезе на поле-ту. Намери си Злата майка. Фана си е за рока-та	130
Уткара е тука долу Тука долу фъ пещере-та; Темна ми пещере потемнела Потемнела поцарнела.	135
Лу си флела Злата майка Ясну ми сланце изгрелу Та ми грее фъ пещере-та. Замочи са Злата майка Замочи са забахта са	140
Та си роди малку дете Малку дете млада Бога. Млада Бога и Коледа: Чудну ми дете нишенлие. На лигу му ясну сланце. Фъ рока му златна книга Златна книга звезналие	145

Звезналие ясналие;
Йоше ми чуду станалю,
Чуду ми на небе-ту
На небе-ту фъ облаци-те
Фъ облаци-те фафъ магли-те, 150
Изгрела ми ясна звезда
Ясна звезда и зорница,
Що ни ми йоше изгрела,
Та са никой нп дусетилъ
Чи ми са Бога родилъ, 155
Дусетили са трима царе
Трима царе башъ биларе
Трима царе утъ край земе.
Трима царе парни харашине.
Та си пели Звезна книга, 160
Звезна книга биларева,
Какъ си пели и видели;
Яхнали си барзи-те коне
Та ми на поле излели,
Йоше ми са чудумъ чудили 165
Та си думатъ и говоретъ:
Какъ си Бога кайлъ станалъ
Да си слезе на земо-та
Да са роди малку дете,
Да са шета съсъ юнаци 170
Съсъ юнаци и съсъ моми,
Я си йоше ни веруваме,
Чи на лаже Звезна книга,
Лаже на, мами на. »
Речь-та йоше ни утрекли 175
Подаде са Звезна Юда
Звезна Юда самувила

Та хми вели ютговори: » Ой ми вие трима царе. Трима царе и биларе.	180
Йоти сте умни и безумни Та си йоще ни верувате, Чи са родилъ Коледа Бога, Сега гу повила Злата майка Повила гу малу дете,	185
Та си ми е фъ пещере-та, Само' дете никог' нема, Дуръ са на майка најелилу Нажелилу натажилу Та ми плаче и ми вика.	190
Яхнали сте барзи-те коне, Я що ми са йоще чудите Та са фъ сарае ни варне-те, Да юторите сандаци-те Да искарате баксише-те,	195
Па да идете фъ пещере-та, На Бога селемъ давате, Та си гу дарба дарувате, Да ни му майка плаче, Да ни му майка вика,	200
Чи си е Бога уставилъ Фъ темна пещере потемнена. Сама майка фъ пещере-та. » Трима хи царе ютговорили: » „Е, ти Юду самувилу, Наетъ сме Юду сторили, Та сме коне яхнали, Да са шетаме пу земе-та Да тераме малку дете	205

Малку дете млада Бога.	210
Де ми са дете родилу Селемъ да му дадеме. Я си, Юду. ни знаеме Де ми са дете родилу, Де ми е дете седналу.	215
Хаде ми вие фодпте: Йоще ми сте уть сарае ни излели Уть сарае и уть града. Изгрела ми ясна зора Ясна зора и зорница.	220
Та си грее ни зафожда. Зора ви е млада водица. Водица ви е на дървене На дървене на клисуре. Лу да си дете намерите.	225
Па си са зора скрила. » Трима царе кайлъ станали. Трима царе и биларе. Та си думатъ и говоретъ: »	
Бабайку ни стара крата Гамамъ веке да юмрие, Посинилъ си Звезна книга Та ни думалъ и говорилъ: Сега малу йоще три години Чуду ми на неба ше боде.	230
И на небе и на земе. Чуду ми мощне нишенлие. На поле са Бога родилъ, Родилъ ми са малку дете. Малку дете фъ пещере-та:	235
Та са шета пу земе-та.	240

Фафъ рока му златна книга
Та си учи ду млади юнаци
Млади юнаци, малки моми.
Ние са сме на бабайку смели, 245
Чи ми боленъ лежи
Та ни знае да ми пее.
Я той си е йоще знаелъ.
Та си пеелъ Звезна книга. »
Варнали са трима царе 250
Варнали са фафъ сарае.
Та си сандаци-те юторили
Юторили ютключили,
Три си бакеше искарали,
Та си веке наварвили; 255
Йоще си утъ сарае ни излели
Излела ми ясна зора
Ясна зора и зорница.
Водица хми низъ дервене
Низъ дервене и клисуре, 260
Стигнали си фъ харалска-та земе.
Застанала ясна зора
Застанала на поле-ту
На поле-ту фъ пещере-та,
Та си флели трима царе, 265
Трима царе и биларе,
Намерили малку дете.
Повила гу Злата майка,
На лику му ясну сланце.
Фъ рока му Златна книга; 270
Я си плаче Злата майка,
Плаче майка и си вика;
Какъ си виде трима царе,

- Трима царе и биларе,
Та ми веке ни плаче, 275
Лу хми вели ютговори:»
Ой, ми вие трима царе,
Трима царе и биларе,
Какъ сте вие знали
Чи са роди Коледа Бога, 280
Та сте дошли фъ пещере-та
Да видите малку дете,
Малку дете млада Бога?
Мале ле, Злата мале.
Ни сме, мале, знали 285
Чи са родилъ млада Бога;
Я сме пели Звезна книга,
Па сме ни верували;
Дуръ си дойде Юда самувила
Та си дума приговори: 290
Хемъ на покана поқани
Да дойдеме фъ пещере-та,
Млада Бога дарба да дариме,
Чи си е млада Бога на небе-тѹ,
На земе-та млада царе. 295
Юторили сандаци-те
Искарали баксише-те,
Та си Бога дарба дарили,
На Бога си селемъ дали.
Па си яхвали барзи-те коне 300
Та ми флели фъ харапска-та града,
Фъ харапска-та града фафъ сарае.
Причека ги харапска-та крале,
Та си ги гозба гости—
Йоще ги пита и ги праши:» 305

Хаде вие трима царе,
Трима царе трима крале,
Мольба ви са моле.
Какъ сте вие утъ Край земе,
Имате ли Звезна книга 310
Имате ли пели ли сте
Що ми е чуду станалу
На небе-ту на земе-та
Та изгрела ясна звезда
Ясна звезда и зорница, 315
Що ни ми йоще изгрела.
Хай, ти, харапска кралю,
Зерь ти йоще ни знаешъ?
Тука долу на поле-ту
На поле-ту фъ пещере-та 320
Родилу са малку дете,
На небе-ту си е млада Бога,
На земе-та млада царе,
Та изгрела ясна зора
Кой си види да си знае 325
Чи е чуду на земе-та.
Разеди са харапска-та крале
Разеди са палюти са,
Та си прати царна харапине
Да ми сече малки деца, 330
Дуръ да флезе фъ пещере-та
Да посече малку дете
Малку дете млада царе;
Дуръ да иде царна харапине
Посекалъ ми малки деца 335
Малу млогу деветъ хиледи;
Я ни флезе фъ пещере-та,

Спуснали са облаци-те
Облаци-те и магли-те
Та си пещере закрили, 340
Закрили е укрили,
Ни е виде царна харапине,
Дуръ са варна фафъ сарае.
Царе ми са гозба гости,
Царе ми пие руйну вино 345
Руйну вино тригодишну,
Собралъ си везире-те
Везире-те и наши-те,
Та си еде и си пие.
Чи си погубилъ млада царе, 350
Та му земе ни плени,
Три дни му гозба трае;
Йоще си Бога трае,
Дуръ тогà са веке налютилъ
Налютилъ разедилъ, 355
Та си фсекна люта грома.
Грома фарли фафъ сарае
Та му сарае погурелъ;
Па ми са царе гозба гости
Па си пие руйну вино 360
Руйну вино тригодишну.
Заградилъ ми нова сарае,
Калесалъ си масторе-те
Масторе-те долгере-те;
Самъ си царе камень турилъ, 365
Та са фальба пофалилъ,
Господъ ми са, вели, разедилъ,
Та си фарлилъ люта грома
Погурелъ ми сарае-те —

Мене са мощне дупадналу.	370
Сега си граде нова сарае	
Да гу нема на дюне-та:	
Да си падне люта грома	
Па да си гу ни погури.	
Рече йоше ни утрече	375
Чула гу мора Юда	
Мора Юда самувила.	
Югъ Бога си изимъ тера	
Да си фарли люта срела,	
Какъ си дума и говори	380
Да му душе прималее.	
Бога хи изимъ ни дале.	
Лу хи вели ютговире:	
Юду ле мора самувилу,	
Ни си, Юду, кайлъ ставамъ	385
Да си фарлишъ люта срела	
Да му душе прималее—	
Я му слези фафъ сарае	
Та гу служи тровна билька,	
Да си пие тровна билька	390
Боленъ ми да легне	
Да ми легне на потстеле.	
Да ми лежи малу млогу	
Малу млогу три години,	
Дуръ да му кости прогниетъ,	395
Дуръ да му коса искапе,	
Та му сечешъ руса глава	
Да ни ми е на земе-та—	
Чи са йоше кани	
Да си прати царна харापине,	400
Бакъ са шета млада Бога	

- Да гү сече залугъ пү залуъ:
Я си йоше ни знае
Чи ми седи фъ пещере-та—
Царна харापине пещере ни видель. 405
Спуснали са облаци-те
Облаци-те и магли-те
Та си пещере закрили.
Закрили е засенили.»
Мора Юда са налютила 410
Налютила разедила,
Та си следа фафъ бахче-ту,
Набрала си тровна билька
Тровна билька болничева:
Па си слезе на земе-та 415
На земе-та фафъ сарае.
Харапска-та крале на трапеза,
Лужникъ си гү служба служи.
Служи гү руйну вину
Руйну вину тригодишну; 420
Стоела ми Мора Юда,
Я си е никой ни виде,
Та си зела златна чеше.
Сипала си руйну вину
Руйну вину тригодишну, 425
Фафъ вину-ту тровна билька
Тровна билька болничева,
Подаде си златна чеше,
Подаде е на харапска та кралъ,
Та си пие руйну вину 430
Руйну вину тригодишну,
Йоше вину ни ми галналь
Записка ми завика ми

- Охъ, си, мале, загинахъ си! 435
Люта ми отрава на сорце-ту.
Рече царе ни утрече
И си флезе стара биларе.
Та си виде Мора Юда
Чи ми стои на трапеза. 440
Та хи вели ютговори:
Ахъ, ти Юду, Мора самувила.
Какъ си флезе фафъ сарае,
Ни ли, ти, крале думилель?
Йоще си е млада зелена 445
Та гу си поила тровна билька
Тровна билька зихирлие:
Фъ сарае седи бабайку му.
Легналъ ми на потетеле,
Зерь си слепа ни гу виде 450
Да гу поищъ тровна билька,
Да му душе прималее,
Доста му са веке дуделу.
Боленъ лежи малу млогу
Малу млогу деветъ години— 455
Я, ти, си служила млада крале:
Какъ, ти, йоще ни думилель?
Какъ си, Юду, кайдисала
Та му си подала руйну вину
Руйну вину тригодишну 460
Да гу тровишь да гу поищъ?
Ютговори Мора Юда
Мора Юда самувила:
Богъ да бие харапска-та крале!
Ни му думилели малки деца. 465
Лу си пратилъ царна харапине

Та посече малки деца
Малу млогу дезетъ хиледи,
Белкимъ си посече млада Бога,
Я си пещере ни намери— 470
Спуснали са облаци-те
Облаци-те и магли-те
Та си пещере закрили
Закрили и укрили,
Ни посече млада Бога. » 475
Боленъ ми легналъ харапска-та крале.
Боленъ ми е малу млогу
Малу млогу три години,
Дуръ му кости испогнили,
Коси му искапали, 480
Та му са веке дуделу,
На Бога са мольба моли,
Боже ле, мили Боже,
Що ми са си йоще налютилъ
Налютилъ разедилъ? 485
Ни ли ти са веке нажелилу
Нажелилу натажилу?
Боленъ леже малу млогу
Малу млогу три години,
Кости ми са прогнили, 490
Коси ми са искапали:
Я ми земи царна душе
Да ма утемнешъ утъ неволе --
Мольба са моли харапска-та храле.
Дуръ си на Бога думилелъ. 495
Та си прати Мора Юда
Та си фарли люта срела,
Усрели гу на сорце-ту.

Излезе ми Злата майка Та ми са шедба шета, Та си флезе фъ харапска-та града Фъ харапска-та града фафъ сарае, Та си пита и си праши Де ми седи харапска-та крале. Чи му хаберъ носи.	500
Я му либе заплакала Заплакала завикала Утмалъ дума приговори: Богъ да бие Мора Юда, Налютила са разедила Та гу усрелила на сорце-ту. Та си умрелъ сегà малу Сега малу три нидели. Чула ми Злата майка, Та са варна фъ пещере-та, На Бога си дума и говори: Хаде. Боже, мили сину, Сега ми си веке порасналу, Я ми иди фъ харапска-та града, Закарай си Златна книга Та си учи млади юнаци Млади юнаци, малки моми, Да ни фодетъ на чешма-та Да са смеетъ, да са глуметъ, Лу на тебе да веруватъ, Съ вера и клетва да са калнатъ. Шегашъ са, сину, пу земе-та Малу млогу три години, Дуръ да юнаци на иманъ дойдатъ, П юнаци малки моми.	505 510 515 520 525 530

Па ша форкнешъ фафъ гора-та,
Седнувашъ ми пудъ даро-ту,
Пудъ даро-ту на белъ кладнецъ;
Вишне са дару повишилү
Та са качишъ на небе-ту. 535
Па си седишъ фафъ сарае
Фафъ сарае при майка. »
Рече му майка ни утрече.
Три са Юди фъ пещере-та,
Три са Юди самувили 540
Три са Юди крилетни
Крилетни и форкати.
Грабвали си Злата майка
Та си фарквали на небе-ту.
Самъ си устаналъ млада Бога, 545
Та ми седи фъ пещере-та
Йоще малу три нидели.
Дуръ си дойдѣ свети Ангелъ,
Та му вели проговори:
Боже ле, Коледе ле, 550
Доста ми си седелъ
Тука, Воже, фъ пещере-та.
Сега ми веке излези.
Богъ да бие харапска-та крале,
Налютилъ са разедилъ, 555
Йоще, ти, са люту канилъ
Да, та, сече залугъ пу залугъ,
Да ни му земе пленишъ,
Я си веке загиналъ:
Мора гу Юда усрелила 560
Усрелила гу на сорце-ту,
Умрелъ веке загиналъ.

Я си земи Златна книга
Та са шетай пу земе-та,
Да си учишь млади юнаци 565
Млади юнаци, малки моми,
Да ни фодетъ на чешма-та
Да са смеетъ, да са глуметъ.
Млада Бога ми излезе
Излезе ми утъ пещере-та. 570
Та си флезе фъ харапска-та града
Фъ харапска-та града фафъ сарае.
Искара си Златна книга,
Та си учи млади юнаци
Млади юнаци, малки моми. 575
Кой си виде млада Бога,
На лику му ясну сланце,
Фъ рока му Златна книга.
Ни ми фоди на чешма-та
На чешма-та на белъ кладнецъ. 580
Ни са смее съ малки моми,
Ни са смее, ни са глуми,
Лу си на Бога верува.
Вера и клетва му са приклева,
Чи му веке гюнефъ не чини; 585
Три години Бога пу земе-та,
Три години ми са шедба шета,
Сите ми юнаци верували.
Сите юнаци малки моми,
Та ми веке гюнефъ ни чиватъ. 590
На Бога са веке дуделу,
Ни ми са веке шедба шета,
Лу си форкна фафъ гора-та,
Та си седна пудъ даро-ту

Пудъ даро-ту на белъ кладнець.	595
Три дни ми пудъ дару-седель.	
Вишне са дару повишилу,	
Покачи са Бога на небе-ту	
На небе-ту пу даро-ту,	
Та си седна фафъ сарае	600
Фафъ сарае при майка.	
Вишну гу Бога пофалилъ	
Чи си слезе на земе-та.	
Научилъ си млади юнаци	
Млади юнаци. малки моми	605
Да ни му гюнефъ чинатъ.	

ДРУГА ПЕСНА 13.

Коледе ле Боже ле,	
Коледе ле хижне ле!	
Слезе, Боже, на земе-та,	
Какъ си ти е личенъ-день	
Личенъ-день Коледовъ-день,	5
Та са шедба шеташъ	
Утъ града на града,	
Утъ селу на селу,	
Утъ каша на каша,	
Шедба ми са шеташъ	10
На трапеза ми седнувашъ	
Та ми вѣчере вѣчерешъ,	
Вѣчере ти бели пилци,	
Бели пилци руди ювни:	
Прочула са наше земе	15
Прочула са зачула са	

Чи са си шедба шеталъ.
Наше ти царе курбанъ коле
Курбанъ коле бели пилци,
Бели пилци руди ювни. 20
Виделъ си, Боже, виделъ
Млади юнаци, малки моми,
На чешма-та, Боже, на белъ кладнецъ
На Белъ кладнецъ на белъ Дунавъ.
Малки моми вода точетъ, 25
Студна вода за майка,
Млади са юнаци глуметъ
Глуметъ са смеетъ;
Па ми са Бога ни люти
Ни са люти ни са яри, 30
Лу си форкна на небе-ту—
Седна ми йоще ни седна
На майка са плачба плаче:
Мале ле Злата мале,
Вчера ми, мале, личенъ-день 35
Личенъ-день, Коледовъ-день,
Та самъ земе прошеталъ
Утъ града на града,
Утъ селу на селу,
Утъ каца на каца; 40
Нийде самъ, мале, ни виделъ
Ни самъ виделъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Да са глуметъ да са смеетъ;
Йоще самъ, мале, ни форкналъ 45
Пристигнахъ, мале, на Дунавъ,
Пристигнахъ, мале, застигнахъ.
Де си намерихъ млади юнаци

Млади юнаци малки момци Чи са глуметъ и са смеетъ, Па си, мале, ни налютихъ. Иди си, мале, на небе, Кажи си, мале, на Бога: Сички ма, мале, сайдисали.	50
Сички ми курбанъ заклали, Стара ми майка вечере готвила. Златна трапеза сложила, Та самъ на трапеза седналъ Та самъ вечере вечерель; Да самъ на Дунавъ ни фодиль	55 60
Нищу самъ, мале, ни видель. Златна са майка еснила Еснила са пременила, Пременила наредила. Та си при Бога утидѣ.	65
Шита е Бога праши, Мале ле Злата мале, Дойде ми, мале, брата ми, Брата ми Коледа Бога, Дойде ми, мале, утъ земе.	70
Що ти е мале думалъ Думалъ, мале, говорилъ? Какъ си е мале поминалъ? Дал' му са курбанъ клали Курбанъ му бели пилци	75
Бели пилци руди ювни? Какъ са е шедба шеталъ Седналъ ми, мале, на трапеза Да ми вечере Бадна вечере? Майка вели ютговори:	80

оБже ле мили Боже,
Коледа ми Бога Земе исфодилъ.
Шедба са шеталъ пу земе,
Фодилъ ми утъ града на града,
Утъ селу на селу, 85
Утъ каша на каша.
Сички му курбанъ клали
Курбанъ му клали бели пилци,
Бели пилци руди ювни,
Слагала златна трапеза, 90
Та ми е Бога седналъ .
Та ми вѣчере вѣчерелъ,
Та ми са йоще ни налютилъ.
Дуръ ми утиде на белъ Дунавъ.
Де си намери млади юнаци 95
Млади юнаци, малки моми:
Малки моми вода точетъ,
Студна вода за майка,
Съсъ юнаци са глуметъ,
Глуметъ са, Боже, смеетъ, 100
Коледа си Бога ни саидисали,
Та са е Бога налютилъ —
Та си ма прати ду тебе
Да си та питамаъ да си та праше
Що да ми, Боже, стори, 105
Какъ да си юнаци учи
Юнаци малки моми,
Да ги учи научи
Да си веке гюнефъ ни чинатъ,
Да си на Дунавъ ни фодетъ, 110
Какъ си ми моми вода точетъ
Да са съсъ моми ни глуметъ,

Да са съсъ моми ни смеетъ »
Чуль ми е Боги зачуль,
Та ми са доста налютиль 115
Налютиль са разедиль.
Царна си слуга викна
Викна си слуга рукна,
Царна си слуга царна Бога.
Та му вели ютговори: 120
Я си ми прави люта грома,
Съсъ грома люта срела,
Фарли си грома на земе
Да ми са земе потрене.
Да ми юякъ ни устане; 125
Доста ми юнаци гришили
Дуръ ми са веке дуделу:
Малу самъ млогу траль
Малу млогу триста години,
Хеле си веке ни трае, 130
Чи ми са веке дуделу.
Плачба ми иде утъ земе,
На месецъ ми идатъ Юди самувили.
Та ми са плачба плачетъ
Чи ги юнаци ни саидисали— 135
Йоще ми слуга ни слель
Бела са Бога покачиль.
Та му са майка моли:
Боже ле Бела ле,
Вишну са Бога налютиль 140
Налютиль са разедиль.
Юнаци лу гюнефъ сторили,
Та си наетъ сториль
Да си земе потрене,

Да ми юнакъ ни устане:	145
Язъ ти са мольба моле	
Да са, Боже, ни лютишъ,	
Какъ ми са Вишну налютилъ,	
Лу да си рукнешъ Коледа Бога,	
Трима Бога пудъ дару	150
Да ми пудъ дару седнете,	
Па да си дума приговорите	
Да ни си земе потрене,	
Белкимъ си юнаци на иманъ дойдатъ.	
Ни си фодетъ на Белъ Дунавъ.	155
Какъ си точетъ малки моми	
Какъ си точетъ студна вода,	
Студна вода за майка,	
Да са съсъ моми ни глуметъ,	
Да са съсъ моми ни смеетъ.»	160
Бела са Бога ни налютилъ,	
Та си на Вишну вели ютговори:	
Боже ле братку ле,	
Ти са си, Боже, налютилъ	
Та си наетъ сторилъ	165
Да си земе потренешъ;	
Царна си слуга викналъ	
Викналъ си слуга рукналъ,	
Та му си, братку, зарачелъ,	
Да си ми прави люта грома,	170
Люта грома, люта срела,	
Да си фарли люта грома	
Та да си земе потрене,	
Туку си каилъ ни ставамъ —	
Я си ми слуга прати	175
Да си рукне Коледа Бога,	

Да си седне пудъ дару,
Трима сме Бога на небе.
Па да си трима говориме,
Па да си трима думаме. 180
Да си Коледа питаме
Да гу питаме и прашиме
Що е на земе усторилъ:
Какъ му е личень день
Личень-день Коледовъ-день. 185
Дал' му са курбанъ клали.
Дал' са юнаци лова ловили
Дребна лова бели пилци,
Бели пилци руди ювни,
Дал' ми е вечере вечерель 190
Та ми е седналъ на трапеза
Що му е майка сложила;
Дума му Бела Бога
Дума му йоще говори
Дуръ му са веке најелилу 195
Нажелилу натажилу,
Та си ми слуга прати
Та си руквѣ Коледа Бога.
Трима си Бога седнали
Трима си Бога пудъ дару 200
Пудъ дару пудъ *Вишне*,
Та си ми дума продумали
Продумали проговорили,
Та си ми Коледа питали
Питали Коледа прашили, 205
Какъ си на земе поминалъ.
Той хми вели ютговори:
Сички ми правили личень-день

Личенъ-день Коледовъ-день.
Та ми курбанъ клали 210
Курбанъ ми клали бели пилци.
Бели пилци руди ювни,
Юнаци ми ловили дребна лова
Та ги на майка носили,
Та ги е майка готвила 215
Готвила майка Бадне вечере.
Та си е трапеза сложила.
Та самъ на трапеза седналъ.
Бадна самъ вечере вечерель:
Дурѣ ми изгрелу ясну сланце 220
Поминалъ ми личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Та си утидохъ на Белъ Дунавъ.
Де си намерихъ малки моми
Чи си ми вода точеть, 225
Студна ми вода за майка.
Съсь моми млади юнаци.
Та са юнаци глуметь,
Та са юнаци смееть,
Мене си ичь ни саидисали. 230
Студна ми вода ни дали
Да си пие уть тестие,
Златна си глава сложихъ
Да си пие студна вода,
Да си пие уть река-та, 235
Хеле си дойде жива Юда
Жива Юда самувила,
Та ми наточи студна вода
Та си ма служба служи,
Па са, братку. ни налютихъ—

Вишну ми Бога вели ютговори: Какъ да са, братку, ни налютишъ. Язъ да самъ, братку, на земе. Да са самъ, братку, шеталъ, Да ми е личенъ-день	240
Личенъ-день Вишинъ-день, Да ма юнаци ни саидисали, Ичъ са самъ веке ни чудилъ Люта самъ грома фарлилъ, Съсъ грома люта срела, Та самъ земе потреналъ, Та самъ юнаци погубилъ.	245
Юнакъ да ми на земе ни устане, Дуръ да на иманъ дойдатъ, Дуръ да ми селемъ дадатъ, Та си ги веке уставемъ.	250
Бела ми Бога вели ютговори: Братку ле Вишну ле, Йоти са, бѣ атку, лютишъ, Йоти си каилъ ставашъ Да си земе потренешъ, Да погубишъ млади юнаци Млади юнаци малки моми, Тие са сите ни гришили, Сите са гюнефъ ни сторили: И ясъ каилъ ни ставамъ Да си земе потренешъ.	255
Коледа Бога ютговори: Лу си каилъ ставамъ, Да ма роди Злата майка, Да ма роди на земе-та На земе-та малку дете	260
	265
	270

Малку дете млада Бога;
Да си раста да порасна,
Да си уче млади юнаци
Млади юнаци малки моми, 275
Да ги уче съсъ Златна книга,
Дуръ да на иманъ дойдатъ,
Дуръ да на мене поверуватъ.
Какъ си дума Коледа Бога,
Вишну Бога каилъ станалъ. 280
Та си рукна Злата майка,
Та хи дума и говори:
«Мале ле Злата мале,
На земе си йоще ни следа
Да ми са, мале, шеташъ, 285
Да си видишъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Какъ ми фодетъ на Дунавъ
На Дунавъ, мале, съсъ тествие
Да си точетъ студна вода, 290
Студна вода за майка,
Да ми готви Вадна вечере,
Ега ми е личенъ-день
Личенъ-день *Вишинъ-день*.
Язъ самъ, сину, ни следа, 295
Па си, сину, ни слевамъ;
Чи ми са Юда налютила
Налютила разедила,
Жива Юда самувила,
Та ми порти заключила 300
Да ни флеза фафъ сарае.
Нищу, ти, Юда ни сторила —
Сегà ми траешъ ду година,

Да са зададе личень-день Личень-день Коледовъ-день,	305
Колета си Бога слева Та си седнува фафъ гора-та Фафъ гора-та пудъ даро-ту Пудъ даро-ту пудъ <i>Витне-ту</i> .	310
И ти си, мале, слевашъ. Та си Бога зачевашъ. Трудна си, мале, затруднела Затруднела си Колета Бога:	315
Та си слевашт на поле-ту На поле-ту фъ харапска-та земе. Та си раждашъ малку дете Малку дете млада Бога:	320
Па си идешъ на небе-ту Та ми седишъ фафъ сарае. Па си млада Божица:	325
На земе, ти, селемъ даватъ. На небе, ти, са поклонъ кланетъ Кланетъ ти са ясни звезди.» Какъ хи дума Вишну Бога.	330
Злата ми майка кайлъ станала Да си слезе на земе-та, Да си роди Колета Бога— Та си чека ду година Дуръ да дойде личень-день Личень-день Коледовъ-день.	335
Колета ми Бога фафъ сарае Та ми седи малу млогу Малу млогу деветъ месеца. Изгрелу ми ясну сланце. Та ни си е люта зима	335

Люта зима снегувита,
Съсь сланце ми ясна зора
Ясна зора ясна звезда.
Съсь зора личень-день
Личень-день Коледовъ-день. 340
Слепа ми Юда самувила
Та са рукнала подрукнала:
Царю, царю и везирию.
Подай са, царю, на чердака
Да си видишь ясну сланце 345
Ясну сланце ясна зора,
Зададе са личень день
Личень-день Коледовъ-день,
На Бога си курбанъ колешъ. 350
Я си прати млада войвода
Да си лови дребна лова,
Дребна лова бели пилци.
Да ги носи на стара майка
Да ги готви Бадна вечере: 355
Чи ша дойде фафъ сарае
Да си седне на трапеза
Да си вechере вechере.
Рукнала ми жива Юда
Рукнала са подрукнала. 360
Чула ми е Злата майка,
Та са пременила наредила,
Та ми слепа фафъ гора-та,
Седнала ми пудъ даро-ту
Пудъ даро-ту пудъ *Вишне-ту*. 365
Де ми седи Коледа Бога,
Та ми Бога зачала,
Трудна ми майка затруднела.

Сама ми седи пудъ даро-ту. Изметъ хи чини Жива Юда	370
Жива Юда самувила, Служба си е служи студна вода Студна вода и есита, Та ми леба ни еде;	
Та ми фъ гора седела	375
Малу млогу деветъ месеца. Юда хи дума говори, Мале ле Злата мале, Доста си, мале, седела	
Седела, мале, фафъ гора,	380
Я си ми слези на поле На поле, мале, фъ харапска-та земе, Да си родишъ малку дете Малку дете млада Бога.	
Злата си майка слезе	385
Слезе ми майка на поле, Я си ми фъ града ни флева, Чи да си фъ града флезе, Харапска са крале налютилъ	
Налютилъ разедилъ,	390
Та си сече малку дете Малку дете млада Бога: Чуди са майка на поле Де да ми иде шо да прави, Де да роди малку дете,	
Та ми заплака завика, Тажну са Богумъ тажи. Жива си Юда дойде Жива Юда самувила, Та хи вели ютговори,	
	400

Хаде ми, мале, хаде
Тука ми долу фъ пещере-та,
Малку си дете раждашъ
Малку дете млада Бога.
Злата е майка фъ пещере, 405
Та са е майка замочила
Замочила забахтала,
Сама самичка кукучица,
Та си е писнала заплакала.
Чи хи е рожба люта, 410
Сама си рожба трае.
Сама си изметъ чини;
Форкна си Жива Юда
Жива Юда самувила
Та си фъ пещере флезе, 415
Та си й изметъ чини,
Йоще си рожба трае,
Трае си рожба малу млогу
Малу млогу три видели.
Форкна си Юда фафъ гора. 420
Родна си билька бере
Родна билька родувита,
Та си на майка даде,
Лу си ми билька тури.
Лу си ми билька накуси 425
Малку си дете роди,
Малку дете млада Бога—
Чудну ми дете нишенлие,
Ясну му сланце изгрелу
Ясну му сланце на лику, 430
На рока му Звезна книга
Звезна книга позлатена.

Та си ми книга пее—
Слели ми Юди уть гора.
Деветъ ми Юди самувили. 435
Та му изметъ чинатъ.
Дуръ си ми веке порасна.
Злата гу майка устави.
Та ми са шета пу земе
Та ми учи млади юнаци 440
Млади юнаци малки моми.
Да ни ми фодетъ на Дунавъ.
Да ни са глуметъ съсъ моми.
Да ни са глуметъ да ни са смеетъ.
Чи си Бога кайлъ ни става. 445
Чи му е личенъ-день
Личенъ-день Вишинъ-день:
Шеталъ са Бога пу земе
Малу млогу три години—
Па си ми форкналъ на небе. 450
Та му е песна устанала.
Песна му моми испели.
Та му си песна пее.

ДРУГА ПЕСНА 14.

Жива ми Юда фафъ града,
Я си фъ сарае ни флева,
Та ми са рукна подрукна,
Хаде ми вие малки деца.
Малки деца на деветъ години, 5
Ни ми сте на Дунавъ фодили.
Ни са сте съсъ моми глумили.

Ни са сте йоще смели.
Лу сте при майка седели,
Какъ ми е Дефа на небе 10
Сѣ си при майка седи
Я си при Юди ни фоди,
Хаде ми вие на поле
На поле фафъ пещере,
Млада са царе роди 15
Сита ми земе ша заптиса,
Ша заптиса ша ми плени.
Млада ми царе утъ небе.
Млада ми царе млада Бога.
Роди са малку дете— 20
Никой ми фъ пещере ни иде.
Млада си царе кабулъ ни чини
Лу си ми дума продума:»
Де ми са малки деца,
Малки деца утъ града, 25
Да ми дойдатъ фафъ пещере.
Да ми селемъ дадатъ,
Майка ги дарба дарува
Дарува ги златна ябалка,
Златна ябалка белу грозде, 30
Белу грозде сѹхнату,
Сѹхнату грозде дефнигу,
Млада гу Дефа сее,
Сее гу горе на небе
На небе фъ бахче-гу, 35
Де ми са Бога шета.»
Рукна са Юда подрукна,
Малки ми деца излели,
Малки ми деца три хиледи,

Та ми на поле слели 40
На поле фафъ пещере;
Малки ми деца доста хитри,
На майка селемъ дали,
Малку си дете дарба дарили,
Дарили гу суху злату. 45
Суху злату и сребру.
Бела му свеща палили,
Я са на майка нажелилу
Нажелилу натажилу,
Малки деца ни дарила, 50
Чи си нема златна ябалка,
Златна ябалка белу грозде,
Белу грозде сухнату,
Сухнату грозде дефниту,
Плаче ми майка вика. 55
Жива си Юда флева,
Та си е пита праши:
Мале ле Злата мале,
Що ти са, мале, нажелилу
Нажелилу натажилу, 60
Та си ми, мале, плачешъ,
Плачешъ, мале, и викашъ?
Бога си, мале, родила,
Млада Бога Коледа,
Никой ти фъ пещере ни иде 65
Да си та, мале, види,
Я са дошли малки деца,
Малки деца три хиледи,
Та са Бога дарили,
Дарили гу суху злату, 70
Суху злату и сребру,

Йоце му свеща палили, П ти си, мале, плачешъ: Що ти са, мале, нажелилу Налелилу натажилу?	75
Утмалъ хи майка ютговори: Юду ле Жива самувила, Какъ да си, Юду, ни плакамъ. Малки деца Бога сайдисали, Та гү са дарба дарили, Мене селемъ дали, Яз' си ги нищу ни даре, Нищу ми фъ пещере ни устана, Та ми са, Юду, нажелилу Нажелилу натажилу.»	80
Жива хи Юда говори, Мале ле, Злата мале, Я си ми, мале, почекай Дуръ да си форкна на небе. На небе при Бога, Дава ми Бога натдава, Дава ми златни ябалки, Млада ми Дефа дава Дава ми Дефа натдава, Дава ми белу грозде, Белу грозде сухнату, Сухнату грозде дефниту, Малки деца дарувашъ, Та си та фальба фалетъ.»	85
Речь-та Юда ни утрече Щракна си железни порти Железни порти капии,	90
	95
	100

Щракна си порти заключи,
Да ми деца ни излезатъ
Дуръ да са варне утъ небе, 105
Утъ небе утъ Бога.
Та ми деца писнанали
Писнанали ми заплакали.
Злата ги майка мири,
Та си хми дума говори. 110
Хаде ми малки деца,
Доста ми веке плачете,
Доста ми веке викате,
Чекайте йоще малу
Йоще малу ду вечере, 115
Дуръ да ми сланце зайде.
Дуръ да си Юда варне,
И язъ ва дарба даре,
Дарба ва даре златна ябалка,
Златна ябалка белу грозде, 120
Да си ма фальба фалите,
Чи самъ родила малку дете
Малку дете млада Бога.
Малки деца молкнали,
Молкнали веке ни плакали 125
Ни плакали ни викали.
Я си при дете седнали.
Малку хми дете книга пее,
Звезна книга позлатена.
Дуръ си дойде Жива Юда 130
Жива Юда самувила.
Фъ рока хи златна кофница,
Фафъ кофница златни ябалки,
Златни ябалки белу грозде,

- Белу грозде сѹхнату. 135
Сѹхнату грозде дефнитѹ.
Та ги на майка даде.
Майка си деца дарева,
Хаде ми деца мили,
Вие сте мене сайдисали, 140
Съсѹ мене млада Бога,
Я васѹ Бога сайдисалѹ.
Та си ми прати златни ябалки.
Златни ябалки белу грозде,
Белу грозде сѹхнату. 145
Сѹхнату грозде дефнитѹ.
Да си ва дарѹа даре.
Я ви са мольба моле.
Лу да си фѹ града флезете.
Да си ма фальѹа фалите. 150
Да си ми песна пеете:»
Царю ле харапска кралю,
Хаде ми. царю, излези
Тѹка ми долѹ на поле,
На поле, царе, фафѹ пещере. 155
Злата си майка следа,
Следа ми майка утѹ небе.
Та ми е Бога родила,
Бога родила малку дете,
Млада ми царе на земе— 160
Никой ми фѹ пещере ни фѹди
Да си види млада царе.
Млада царе млада Бога,
Ние си, царю. утидохме,
Утидохме, царю, на поле, 165
Фтели сме. царю. фафѹ пещере.

- Малку сме дете дарили
Суху ми злату белу сребру,
Бела му свеща палихме;
Злата са майка засмела, 170
Та си на дарба дарила,
Дарба хи златни ябалки,
Златни ябалки белу грозде,
Белу грозде сүхнату.
Сүхнату грозде дефниту.» 175
Дума хми майка говори
Малки ми деца пєсна чули
Пєсна ми чули пєсна запели,
Та си ми фъ града флели,
Златна си ябалка носили, 180
Белу си грозде яли,
Та ми са фъ града шетатъ,
Я ми фъ сарае ни фодетъ,
«Та си ми пєсна пеетъ:
Царю ле харапска кралю, 185
Хаде ми царю излези
Тука ми долу на поле,
На поле, царю, фафъ пещере.
Злата си майка слела,
Слела ми майка үтъ небе. 190
Та ми е Бога родила,
Бога родила малку дете,
Млада ми царе на земе —
Никой ми фъ пещере ни фоди
Да си види млада царе, 195
Млада царе млада Бога,
Ние си царю утидохме,
Утидохме, царю, на поле,

Флели сме царю фафъ пещере, Малку сме дете дарили	200
Суху ми злату белу сребру, Бела му свеща палихме; Злата са майка засмела, Та си на дарба дарила, Дарба хи златни ябалки,*	205
Златни ябалки белу грозде. Белу грозде сүхнату, Сүхнату грозде дефниту.» Малки ми деца песна пели, Песна ми пели низъ града,	210
Та ми са шетали утъ каша фъ каша. Кой си ми песна чуе, Йоше си дарба дарува Дарба дарува малки деца.	215
Та ми са царе разедилъ Разедилъ налютилъ — Малки гу деца ни саидисали, Фъ сарае му ни утишли — Та си прати царна харापине	220
Та посече малки деца Малу млогу три хиледи. Стара хми майка заплакала Заплакала завикала, Гласумъ плаче ду Бога.	225
Дуръ на Бога са нажелилу Нажелилу натажилу, Та си прати Мора Юда, Удари гу съ тешка бұздугана Боленъ ми лежи на потстеле.	230
Боленъ ми е млогу млогу	230

Малу млоту три години,
Дурь си веке душе придаде.
Та му песна уставала.
Поше са песна пее.

Барита: значи бмета.

Кютець: дърво голѣмо, кютюкъ, корень.

Ситици: хамбаре, отъ сита, пшеница.

Поръснали злиници-те: значи докарали зли-те духове.

Чимбилъ: фесъ, курона.

Стара *крат*: стару деду.

Звезна книга: съдържела пѣсни-те на билари-те.

Водица: значи калаузинъ.

Лузникъ: кой-то служилъ царьотъ

Хижне: значи Богъ на кащи-те; наши-те дедове кащи-
те варицали *хижи*.

Яри: разедева.

Еснила: значи блесвала като ясно-то сланце.

Потресе: да баттиса, да са расипе.

Есита: значи жива, коя-то дава животъ на оной-зи,
кой-то я пие.

Родна: коя-то давала сила на оная жена, коя-то
раждала.

Сухнату: значи сухо, стафиди.

Дефинту: кое-то яли Дефове-те на небе-то.

II.

МРЪСНИ-ДЕНЕ

Едно время наши-те дедове отъ Коледа до Сурвакъ-денъ празноваха «*Мръсни-дене*». Тога вѣрвали че вѣрвели по кащи-те Юди, кои-то ги пращаль Богъ за да праветь на челоуѣци-те сѣкакво зло, за това въ сѣко село въ сѣкоя каща колели курбанъ по една царна кукочка, коя-то изевали само жени-те безъ да знаятъ мъже-те, кога-то колели кукочка-та една мома пѣла слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Боже ле мили Боже,
Що си, Боже, сторилъ
Та си тимбихъ чинилъ:
Сива са Бога напотилъ.
Та ни си е Сива Бога.
Лу си е лютанъ Сивчу.
Яхналъ си люта коне,
Люта коне и крилетна,
Криле му са люти змии.

Люти змии люти смоци, 10
Фъ десна му рока златна гривна,
Позлатилъ е посребрилъ е,
Па са вие люта змие,
Копналъ си люта коне
Люта коне и крилетна 15
Та си слезалъ на поле-гу
На поле-гу фъ планина-та,
Да са шета утъ града фъ града,
Утъ града фъ града утъ каша фъ каша —
Де гу са ни саидисали, 20
Чи кой гу ни саидисалъ,
Пуша си люта змие
Люта змие люта смока,
Фафъ каша му люта змие.
Съсъ змие зли му *хравеци*, 25
Та си хаиръ немалъ;
Сива са доста налютилъ,
Какъ си слезалъ фафъ гора-та,
Да е слезалъ на поле-гу,
Земе си запустилъ. 30
Видела гу Дорга Юда
Дорга Юда самувила,
Та му са мольба моли
Та му дума и говори:
«Боже ле Сива ле, 35
Доста са си налютилъ,
Доста са си разедилъ,
Хаде ми на поле ни слевай,
На поле, Боже, и фафъ града,
Чи си сичку запустевашъ! 40
Язъ си пращамъ мои сесри,

Мои сесри деветъ Юди
Деветъ Юди самувили.
Де си ти, Боже, курбанъ колетъ. 45
Де си та фальба фалетъ,
Фъ каши му ни флеватъ.
Ни му фарлетъ люта змие
И съсь змие зли *хравеци*;
Чи си, Боже, кайлъ станалъ. 50
Ега ти е личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день,
Фафъ каши му флевашъ;
Съсь тебе Жива Юда
Жива Юда самувила,
Та си носи златна чеше, 55
Фафъ чеше сурна вода
Сурна вода усуреста,
Да си парсне сурна вода
Фафъ каши му живу зраву;
Де ти, Боже, курбанъ ни колетъ. 60
Де си та фальба ни фалетъ,
Ша му фарлетъ люта змие
И съсь змие зли *хравеци*,
Та си веке хаиръ нема.
Чи са си, Боже, налютиль. 65
Ега ти е личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день,
Фафъ каши му ни флевашъ;
Побегнала Жира Юда
Жива Юда самувила, 70
Та ни носи златна чеше.
Фафъ чеше сурна вода
Сурна вода усуреста,

Та си вода ни парснѹва,
Фафъ кащи мѹ ни мѹ зраве. 75
Болнѹ мѹ парве либе,
Парве либе малки деца.

Дуръ да заколетъ кукошка-та мома-та испѣвала горна-
та пѣсва, послѣ запѣвала слѣдоюща-та пѣсва.

П Е С Н А 2.

Слезалъ Сива фафъ гора-та -
Фафъ гора-та планина-та—
Намери си Дорга Юда
Дорга Юда самувида.
Та си гу веке умирала 5
Умирила укротила,
Ни ми слева на поле-ту
На поле-ту и фафъ града,
И фафъ града и фафъ селѹ—
Седналъ ми пудъ даро-ту 10
Пудъ даро-ту фафъ чедара,
Та ми чека личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день:
Да си слезе Жива Юда
Жива Юда самувила, 15
Да са шета низъ поле ту,
Низъ поле-ту градове-те,
Градове-те и села-та.
Шетнали са деветъ сесри.
Деветъ сесри деветъ Юди 20

Деветъ Юди самувили,
Я фафъ селу ни са дошли,
Фафъ селу и фафъ кащи.
Ни фарлили люта змие
Люта змие люта смока, 25
И съсъ змие зли *хравеци*;
Чи сме курбанъ заклали,
Заклалъ сме царна пуйчица,
Та сме Бога фалили,
Хай ми, хай ми 30
Сегà веке йоще три дни
Йоще три дни личень-день
Личень-день Сурвакъ-день.
Сива Бога фафъ гора-та,
Яхнува си коне лестувица 35
Лестувица шестукрица.
Фарлилъ си е люти змии
Люти змии люти смоци,
Фарлилъ си е златна гривна;
Та си кара Жива Юда 40
Жива Юда самувила,
Та си носи златна чеше,
Фафъ чеше сурна вода
Сурна вода усуреста,
Фафъ кащи ни вода парснала, 45
Фафъ кащи ни живу здраву.

Дурь да са зготви кукошка-та мома-та пѣла слѣ-
доюща-та пѣсна:

П Е С Н А 3.

Фала ти Юду,
Фала ти Доргу,
Доргу ле самувилу!
Какъ си ми сива слезалъ,
Слезалъ ми фафъ гора 5
Фафъ гора фафъ планина,
Та ми са налютилъ,
Налютилъ са разедилъ са,
Яхналъ си люта коне,
Люта коне крилетна, 10
Съ люти гу змии припасалъ,
Съ люти змии съсъ смоци,
Припасалъ гу прижегалъ,
Да ни му са си Доргу молила,
Ди си е слезалъ на поле, 15
На поле, Доргу, фафъ града,
Фафъ града фафъ селу,
Поле ми, Доргу, запустилъ,
Бащи ми, Доргу, *похречалъ*.
Сега си Юди дошли, 20
Деветъ Юди самувили,
Фафъ града ни флели
Фафъ града фафъ селу,
Чи са утъ гора видели,
Видели йоще зрейнали, 25
На Бога си курбанъ коleme,

Курбанъ колеме царна пуйчица.
Та са Юди ни разедили
Ня разедили ни налютили.
Люта си змие ни фарлили. 30
Люта змие люта смока,
И съсъ смока зли *хравеци*.
Сега са веке гостиме,
Тебе си, Доргү, фалиме.
Тебе си, Доргү, пееме, 35
Чи са си Богу молила
Да си ни слезе на поле,
На поле, Доргү, фафъ града,
Фафъ града, Доргү, фафъ селү.
Уть тога си ходетъ устаналъ: 40
« Мръсни са дни зминиви. »
Парве ни либе бега
Бега ни либе фафъ гора.
Та ми дару сече:
Йоще ми юнаци бегатъ 45
Бегатъ юнаци фафъ гора.
Та ми стаду пасатъ —
Млада си булка курбанъ коле,
Курбанъ коле царна пуйчица,
Та си трапеза слага,
Да си е либе фафъ кащи, 50
Да си е либе и девере,
На трапеза ги канила.
Я да ми на трапеза седнатъ.
Ти са си, Юду, налютила,
Налютила, Юду, разедила, 55
Та са на Бога плачешъ,
Чи та фъ града ни саидисали.

Фафъ града, Юду, фафъ селу:
Та са Бога налютилъ
Налютилъ са разедилъ са, 60
Ни си кара Жива Юда
Жива Юда самувила,
Ни си парска сурна вода
Сурна вода усуреста,
Ни е живу фафъ каша, 65
Ни е живу, ни е зраву.

Кога-то вейке зготвювали кукошка-та саибка-та отъ каша-та срукувала и други жени отъ махала-та, та са събирали жени-те отъ три каша въ една, та са гощавали; три моми ставали отъ трапеза-та, и пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 4.

Стигналъ Коледа пристигналъ,
Стигналъ Коледа поминалъ,
Мръсни са дни пристигнали,
Пристигнали веке поминали.
Сива е Бога фафъ гора 5
Фафъ гора фафъ планина,
Седналъ ми веке пудъ дару
Пудъ дару фафъ чедара.
Яхналъ си коне лестувица,
Лестувица коне шестукрилца, 10
Чи са зададе личень-день
Личень-день Сурвак-день—
Я си чека Жива Юда

Жива Юда самувила, Да си слезе утѣ небе-ту	15
Утѣ небе-ту утѣ сарае, Я да слезе ни ми слева, Чи е доста на високу, Та ми е заплакала Заплакала завикала,	20
На Бога са тажну тажила: «Боже ле Сива ле, Пристигналь ти личень-день Личень-день Сурвакъ-день, Та ма праца Злата майка	25
Да си дойда фафѣ гора-та Фафѣ гора-та планина-та, Да ма карашѣ на поле-ту На поле-ту фѣ градове-те, Фѣ градове-те и села-та.	30
Да си парскамѣ сурна вода Сурна вода усуреста: Какѣ да си, Боже, слеза? Доста самѣ, Боже, на високу На високу на далеку.»	35
Юда си плачба плаче Та е чуе Сива Бога, Та си пита Дорга Юда Дорга Юда самувила: «Доргу ле самувилу,	40
Сега, Доргу, що да праве Що да праве що да сторе? Пристигна ми веке личень-день Личень-день Сурвакъ-день, Я си ни слева Жива Юда	45

Жива Юда самувила.
Да си слезе на поле-ту
На поле-ту фъ градове-те,
Фъ градове-те и фъ села-та. 50
Да си парска сурна вода
Сурна вода усуреста.»
Дорга му вели ютговори:
Боже ле Сива ле,
Фъ рока ти златна тоега,
Фафъ гора си тоега бодни, 55
Да проникне висне дару
Висне дару ду небе-ту,
Та си слева Жива Юда
Жива Юда самувила
Пудъ даро-ту фафъ гора-та. 60
Фафъ гора-та на бѣлъ кладнець.
Да си мие златна чеше,
Да си точи сурна вода
Сурна вода усуреста.»
Ни са чуди Сива Бога. 65
Какъ си доржи златна тоега
Та си е бодна фафъ гора-та
Фафъ гора-та плавина-та,
Де ми тече ду белъ кладнець.
Тоега си вода полела, 70
Та са бави три сахате,
Висне си дару проникнала
Висне дару ду небе-ту.
Видела ми Жива Юда
Жива Юда самувила, 75
Та си слепа утъ небе-ту:
Десна хи нога на даро-ту.

Та си слезе фафъ гора-та,
Фафъ гора-та на белъ кладнецъ.
Та си мие златна чеше, 80
Та си точи сурна вода
Сурна вода усуреста,
На Сива си дума и говори:»
«Боже ле Сива ле.
Хаде, Боже, слевай. 85
Слевай, Боже, на поле-ту,
На поле-ту фъ градове-те.
Фъ градове-та и фъ села-та.
Застигналъ ти личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ день. 90
Та ти курбанъ колетъ.
Та ти са мольба молетъ.
Да хми фъ кащи идешъ:
Та и мене да си карашъ,
Да ги парскамъ сурна вода 95
Сурна вода и суреста.
Да са живи и зрави
Ду година ду Сурвакъ-день.»
Сива хи вели ютговори:»
Юду, Юду Жива самувила, 100
Сега слевамъ на поле-ту
Та са шетамъ фъ градове-те
Фъ градове-те и фъ села-та,
Какъ си фъ кащи флевашъ,
Де ми са саидисали парве либе, 105
Парве либе Дорга Юда
Дорга Юда самувила,
Та й са курбанъ клали,
Клали й са царна пуйчица,

Ноше е са фалѣба фалили	110
Чи си ма умирила	
Умирила укротила;	
Пратила си деветъ сесри,	
Деветъ сесри деветъ Юди	
Деветъ Юди самувили	115
Де си курбанъ колетъ	
Да си раснешъ сурна вода	
Сурна вода усуреста,	
Да са живи и зрави	
Ду година ду Сурвакт-день;	120
Де си курбанъ ни колетъ,	
Парве ми либе ни фалетъ,	
Да ни раснешъ сурна вода	
Сурна вода усуреста —	
Налютили са деветъ сесри	125
Деветъ сесри деветъ Юди,	
Пуснали си люта змие	
Люта змие люта смока	
Фафъ каша му люта змие	
И съсъ змие зли <i>хравеци</i> ;	130
Сегà вода да си парснешъ	
Да си парснешъ да си раснешъ.	
Ду година са Мръсни дни	
Мръсни дни и злинови;	
Какъ ги праща Дорга Юда	135
Да са шетатъ пу поле-ту,	
Да са шетатъ фъ градове-те,	
Фъ градове-те и фъ села-та,	
И тие си Каилъ не ставатъ,	
Чи ги си, Юду, ни саидисала:	140
Де ми са тие фодили	

И ти си, Юду. фодила,
Расила си сурна вода
Сурна вода усуреста.

145

Като са нагощавали вейке, въ послѣдний-тъ день на Мръсни-те дни, утринь-та вейке било *Сурвакь-день*, излевали моми-те и момчета-та на едно широко место, та играели хоро и пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 5.

Сива, Сива фафъ гора.
Фафъ гора пудъ даро-ту,
Пудъ даро-ту фафъ чедара.
Седелъ ми е приседель.
Три дни веке приседель. 5
Закарать си Жива Юда
Жива Юда самувила,
Фафъ рока хи златна чеше,
Фафъ чеше сурна вода
Сурна вода усуреста, 10
Та са шета на поле-ту
На поле-ту фъ градове-те,
Фъ градове-те и фъ села-та;
Дека са курбанъ ни колели,
Курбанъ царна пуйчица, 15
Де са налютили деветъ сесри
Деветъ сесри деветъ Юди
Деветъ Юди самувили
Пуснали си люта змие

Люта змие люта смока	20
И съсъ змие зли <i>хравещи</i> ,	
Де си флели деветъ сесри.	
Жива Юда ни си флева.	
Ни си раси сурна вода	
Сурна вода усуреста:	25
И си дойдѣ фъ наше града.	
Та си кашци прошетала	
Прошетала исфодила,	
Расила си сурна вода	
Сурна вода усуреста,	30
Живи сме, зрави сме,	
Зрави сме ду година,	
Ду година ду Сурвакъ-день.	

Друга на хоро.

П Е С Н А 6.

Брѣ юнаци и делии,	
Брѣ юнапи малки моми,	
Брѣ ми хору играйте,	
Брѣ ми са смехъ насмевайте.	
Поминали <i>Мръсни дни</i> ,	5
Поминали заминали,	
Мръсни са дни злинии.	
Засмела са Дорга Юда	
Дорга Юда Самувила,	
Рукнала си деветъ сесри	10
Деветъ сесри деветъ Юди.	

Фарьнали си на небе-ту,
Та са веке ни шетатъ.
Сива Бога ни са люти,
Вутре му Личенъ-день 15
Личенъ-день Сурвакъ-день
Сива Бога на небе-ту,
Жива Юда фафъ гора-та,
Та са Юда пременила,
Пременила наредила, 20
Йоще ми са шедба шета
Пу земе-та пу поле-ту,
Фъ градове-те, фафъ села-та.

Гривна: значи железна тоега.

Хравеци: касмете.

Сурна: значи свята.

Злиниви: кои то докарватъ зло на человекѣци-те.

III.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ СУРОВЪ-ДЕНЪ.

Въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ предъ пендесетъ години праздновали нова-та година; кога-то вейке щели да поминатъ Мръсни-те дни една мома извѣстевала нова-та година като пѣла слѣдоюща-та пѣсна.

П Е С Н А 1.

Подрукна са Парва Юда
Парва Юда самувилла,
Подрукна са уть гора-та
Уть гора-та уть Белита,
Та си вели ютговори: »
Царю ле, млада царю,
Що си седналъ у дома си
У дома си фафъ сарае,
Та си йоще ни увирашъ
Да соберешъ малки моми,

5

10

Да ги, царю, пременишъ,
Да ги, царю, наредишъ,
Да ги карашъ фъ пещере-та,
Де ми слезе Сива Бога
Сива Бога и сурива. 15
Фъ рока му златна тоега,
Ударилъ си царна Бога,
Царна Бога Сүра Ламица,
Та си форкналъ на небе-ту,
Та си утъ земе загивалъ. 20
Чи е веке сурва година
Сурва година Суровъ-день
Суровъ-день Сүрувакъ-день,
Ду вечере суровъ Бадникъ
Суровъ Бадникъ и Бадница. 25
Седелъ ми Сива фъ пещере-та,
Седелъ ми сега малу
Сега малу три нидели,
Я ми веке ни седи,
Фъ рока му златна тоега. 30
Златна тоега златица,
Яхналъ си барза-та коне
Барза-та коне лестувица,
Чи ни му е веке змийница,
Съсъ змии гу ни припасалъ. 35
И съсъ змин и съсъ смоци,
Я му на глава три пилета,
Три пиле-та лестувици,
Та са шета пу земе-та,
Припуща си барза-та коне 40
Та си на дори слева,
Та си качи на потоне

И си флева фафъ черица,
Та седнува на йогнище,
Де си гответъ малки моми 45
Ду вечере Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница,
Та седнува на трапеза;
Де си фтегне десна рока
Да си куси Суровъ Бадникъ 50
Суровъ Бадникъ и Бадница,
Фъ сарае му Сура година
Сура година Сурова,
Живи му са малки деца,
Живи му са ду хилница, 55
Ду хилница уродица;
Де ни фтегне десна рока,
Ни си куси Суровъ Бадникъ
Суровъ Бадникъ и Бадница,
Фъ сарае му царна година, 60
Царна година поцарнела.
Ти си, царю, йоще ни чулъ:
Поминала царна година,
Задала са сура година.
Ни си пратилъ фафъ гора-та, 65
Фафъ гора-та фафъ Бели-та,
Ни си пратилъ малки моми
Да ти секатъ белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Да си валишъ ясенъ йоганъ, 70
Да гу валишъ на вечере,
Да гу гасишъ на равина,
Йоще са зора ни задала.
Йоще ми сланце ни изгрелу

Да погасне ясенъ йоганъ ,	75
Налютилъ са Сива Бога	
Налютилъ са разедилъ са ,	
Три му змии на глава-та ,	
Три му змии усойници ,	
Фъ десна му рока тенка сабе	80
Тенка сабе йогневина ,	
Фъ лева му рока люта срела	
Люта срела пламениста ,	
Пламень дига ду небе-ту ;	
На дори му барза-та коне	85
Барза-та коне лестувица ,	
Исфаркали три пилета	
Три пиле-та лестувици ,	
Назнали са ду три змии	
Ду три змии усойници ,	90
Ни е коне лестувица	
Па си е люта змийница ;	
Налютилъ са Сива Бога ,	
Я си сабе ни фарле ,	
Лу си фарле люта срела	95
Люта срела на поле-ту ,	
Та си поле погурева	
Погурева полумева ;	
Ни са ражда бела пшеница ,	
Ни си пасе сиву стаду	100
Сиву стаду волове-те ,	
Волове-те иници-те	
Иници-те и крави-те ,	
Та са поле запустилу .	
Малки моми на поле-ту ,	105
Малки моми малки деца ,	

Та си плачетъ и си викатъ,
Тебе си, царю, люту клеватъ,
Ни си чекалъ Сурва година
Сурва година Суровъ-день,
Ни си готвилъ Суровъ Бадникъ.
Суровъ Бадникъ и Бадница.

110

Мома-та дуръ да испѣла горня-та пѣсна изобикалела село-то, и сички-те са научвали отъ нея че е поминала *църна година*, и ща зафане вейке *нова година*, за това са събирали стари-те отъ село-то и приготвювали потребното за дочекуванье-то на нова-та година; и най-първо прашали една мома да ходи по село-то и събере други моми за да идатъ фъ гора-та, да набератъ дърва за Бъдниитъ вѣчеръ на нова-та година; съсъ моми-те утивали и момчета, тие секли дърва-та, а моми-те ги събирали. и послѣ ги носили въ село-то; мома-та кога-то срукувала моми-те, пѣла слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 2.

Друшки, друшки, мили друшки!
Днесъ ми йоще на ранина,
Йоще са зора ни задала,
Йоще сланце ни изгрелу,
Зададе са Парва Юда
Парва Юда самувила,
Подрукна са утъ гора-та,
Утъ гора-та утъ Велита:
«Поминала Царна година!»

5

Та си слезалъ Сива Бога	10
Та си седналъ фъ пещере-та.	
Фафъ рока му златна тоега,	
Златна тоега бұздугана,	
Та си ударилъ Царна Бога,	
Царна Бога Сура Ламица,	15
Ударилъ гу прогонилъ гу	
Та си фаркналъ на небе-ту,	
Сега си е Бела година,	
Бела година сурова.	
Та си ма царе пратилъ,	20
Да ва бера да ва рукамъ	
Да дойдете фафъ сарае.	
Собрали са млади юнаци,	
На рока хми златна балтица.	
Ша ва каратъ фафъ гора-та,	25
Ша ви секатъ белни вейки	
Белни вейки и сұхарци,	
Та ги, моми, собирате.	
Носите ги фафъ сарае	
Фафъ сарае и на царе;	30
Та си вали ясенъ йоганъ,	
Ша гу вали на вечере,	
Ша гу гаси на ранина.	
Ду де са зора ни задала,	
Ду де сланце ни изгрелу	35
Да си готви Суровъ Бадникъ,	
Суровъ Бадникъ и Бадница:	
Чи ша дойдé Сива Бога	
Да си седне на йогнише,	
На йогнише на трапеза	40

На трапеза на вечере,
Да вечере Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.

Щомъ чуели тая пѣсна, събирали са моми-те и момчета-та фъ каша-та на старийтъ кмета, кои-то били прменени съ най-харни-те си дрехи; Кметъ-тъ ги пращаль въ гора-та да насекать дърва и да ги донесать за *Бъденъ вечеръ*; моми-те кога-то утивали въ гора-та пѣли слѣдоюща-та пѣсна.

П Е С Н А 3.

Наварвили млади юнаци
Наварвили фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Млади юнаци малки моми,
Та ми носетъ златна балтица. 5
Я си на моми думатъ,
Е, девойки малки моми,
Какъ сте, моми, наварвили
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Да сме, моми, наетъ сторили 10
Да ни сечем' белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Що сте, моми, усторили?
Какъ са, моми, връщате?
Чи ви са царе насмелъ, 15
Ни сте носили белни вейки
Белни вейки и сухарци,

Насмелъ ви са налютилъ са,
Налютилъ са разедилъ са,
Та си йоганъ ни валилъ, 20
Ни си готви Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Та са Бога налютилъ,
Три му са змии на глава-та.
Фафъ рока му люта срела 25
Люта срела пламениста
Та е фарле на поле-ту,
Та си поле погурева,
Посахнали пшеници-те
Пшеници-те и седби-те, 30
Дуръ да дойде легу пролету
Погурели класове-те,
Погурели посахнали
Посахнали повенали;
Витна юнакъ ни ми иде, 35
Ни си носи златна сарпица
Да си жнее на полету,
Да си жнее пшеници-те,
Та сте моми заплакали
Заплакали завикали; 40
Плачба ви ду сама Бога,
Ду сама Бога сама царе,
Па ви плачба ни чуче. »
Моми хми думатъ и говоретъ:
Е, ми луди млади юнаци. 45
Царе ви даде златна балтица,
Та ва прати фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Аку си каилъ ни ставате

Да ни сечете белни вейки 50
Белни вейки и сухарци,
Сама ви са Бога налютилъ;
Сама си Бога фафъ гора-та
Та са качи на даро-ту,
Та ни сече белни вейки 55
Белни вейки и сухарци,
Та ги на царе носиме,
Та си царе йоганъ вали,
Та си готви суровъ Бадникъ.
Суровъ Бадникъ и Бадница; 60
Я ви са Бога налютилъ,
Искаралъ си тенка сабе
Тенка сабе йогневица,
Какъ сте вие на поле-ту
На поле-ту на нива-та 65
Та ва сече залугъ пу залугъ;
Кой побегналъ и устаналъ,
Да си иде фафъ сарае
Фафъ сарае дуръ при царе,
Налютилъ са разедилъ са 70
Съсъ сабе гу посекалъ,
Та си никой ни устаналъ.

Кога-то са вращали отъ гора-та съсъ дърва-та пѣли
слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 4.

Ей ти царю и везиру,
Пратилъ си, царю, млади юнаци.
Млади юнаци луди делии,
Да на каратъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ Белита, 5
Да ни секатъ белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Я ти е са налютили
Налютили разедили
Та си на, царю, оставили. 10
Сами, царю, фаъ гора-та
Та са на дару'ни качили,
Та си вейки ни секли,
Лу са скрили фъ пещере-та,
Та сме, царю, заплакали 15
Заплакали завикали;
Плачба ни ду сама Бога,
Ду сама Бога и ду табе!
Та са Бога нажелилу
Нажелилу натажилу, 20
Йоще са Бога налютилъ,
Та си слезе фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Покачи са на даро-ту
Та ни сече белни вейки 25
Белни вейки и сухарци,

Та ти ги, царю, носиме;
Я ти са моляба молиме,
Какъ си валишъ лсенъ йоганъ,
Какъ си седишъ на йогнище,
Да си земешъ златна тоега 30
Да си гонишъ млади юнаци.
Млади юнаци и делии,
Да ни седнатъ на трапеза,
Да ни вечеретъ Суровъ Бадникъ.
Суровъ Бадникъ и Бадница. 35
Чи ти са Бога налютилъ:
Ша искара люта срела
Ша е фарли на поле-ту
На поле-ту на ниви-те,
Та си седби погурева, 40
Класете си позахнали
Посахнали повенали;
Налютилъ са Витна юнакъ
Налютилъ са разедилъ са
Та си на поле ни слева, 45
Златна сарпица ни подава,
Ни си жнее пшеници-те.
Лу на гони утъ поле-ту
Утъ поле-ту утъ ниви-те.

Старий-тъ кмета срукувалъ сички-те старци отъ село-то, та хми давалъ отъ дърва-та, кои-то донели моми-те и хми зарачель, кога-то зайде сланце-то да навалеть огань на огнище-то, на кое-то огнище да седи старецъ-тъ отъ къща-та дуръ да изгрее зорница-та, и да чува добръ да не изгасне огань-тъ, а моми-те да зговетъ вечеря-та, коя-то била печени чисти пити пресни, кукошки и баници. и ги назовавали съ едно имя „*Суровъ Бадникъ*.“ Кога-то вейке зготовювали Бадникъ-тъ, турели трапеза-та до огнище-то. и на трапеза-та Бадникъ-тъ, но никой не седнувалъ да вечеря дуръ да изгрея зорница-та, зашто-то вѣрували че презъ нъща дохождалъ Господь и като поседевалъ на огнище-то, седнувалъ на трапеза-та и вечерель отъ Бадникъ-тъ; трапеза-та чувалъ старецъ-тъ дуръ да са просъмне; тога моми-те влизали въ худая-та гдѣ-то билъ Бадникъ-тъ и запѣвали слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 5.

Ой, ти царю и визирю!
Доста си, царю, седелъ,
Доста си, царю, чекаль,
Та си седелъ на йогнище,
Та си валилъ ясенъ йогань. 5
Йогань си, царю, ни погасналь.
Дремка та, царю, нападнала,
Какъ си спиелъ на йогнище
Самъ си дойдѣ Сива Бога,
Самъ си дуналь ясенъ йогань 10
Запалилъ си ясна борица,
Та си седналь на трапеза.

Та вечерель ясна Бадница,
Ясна Бадница Суровица,
Бечерель си навечерель са; 15
Бела му китка на глава-та,
Бела китка бели цвете,
Та си китка уставиль,
Китка ти фафъ сарае,
Фъ сарае ти Сура година, 20
Сура година Сурова,
Живи ти са малки деца.
Живи ти са ду хилница,
Ду хилница уродица;
На поле-ту на ниви-те 25
Родила са беда пшеница,
Класе-те са увиснали
Увиснали уполнили;
Дурь да слезе Витна юнакъ,
Да искара златна сарница 30
Да си жнее бела пшеница.
Седни ми, царю, на трапеза,
Та си рукни ду млади войводи,
Млади войводи сѣ юнаци,
Та си ги гозба гости— 35
Да си палетъ ясна борица,
Ясенъ йоганъ у дома си,
Да си валетъ ясенъ йоганъ,
Да хми дойде Сива Бога
Да хми седне на йогнище 40
На йогнище на трапеза;
Да си фтегне десна рока
Да си куси Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница,

У дома хми Сура година, 45
Сура година Сурова,—
Живи хми малки деца,
Живи хми ду хилница,
Ду хилница уродица.
Седи ми, царю, на трапеза 50
Да си на гозба гостишь,
Чи сме, царю, ни вечерели,
Та ни е душе прималела.

Като испѣвали горня-га пѣсна, старий-тъ седнувалъ на трапеза-та съсъ моми-те, а срукувалъ отъ комшии-те нѣколко си пріятели и ги гощавалъ; като седели на трапеза-та пѣли слѣдоуща-га пѣсна:

П Е С Н А 6.

Царю, царю и везирю,
Седналъ си на трапеза.
На трапеза Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Та си фтегашъ десна рока 5
Та си едешъ и си пиелъ;
Йоще си канишь краловете-те
Краловете-те, банувете-те,
Канилъ ги си на трапеза
Та вечеретъ Суровъ Будникъ. 10
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Какъ ва видель Сива Бога,
Коса му са позлатила,

Брада му са посребрила.	
Фъ десна му рока ясна борица.	15
Йоще си, царю, ни видель	
Чи е седналъ на трапеза.	
Съсъ тебе си рока фтега	
Та вечере ясна Бадница.	
Ясна Бадница Суровица,	20
Вечерель е навечерель са—	
Та си фаркналъ на небе-ту	
На небе-ту фафъ бахче-ту.	
Йоще си е зима снегувита,	
Фафъ гора си цвете ни викнали.	25
Фафъ бахче-ту цвете бере.	
Цвете бере китка вие.	
Бела му китка на глава-та,	
Бела китка бели цвете;	
Па си слезалъ на земе-та,	30
Та си фоди утъ града фъ града,	
Утъ града фъ града утъ селу фафъ селу,	
Фъ наше града йоще ни дошелъ	
Фъ наше града фафъ сарае.	
Чи са чудумъ чуди	35
Да дойде ли, да ни дойде?	
Чи са е, царю, разедиль	
Разедиль са налютилъ са.	
Богъ да бие тое-ту парве либе,	
Чи си каиль ни станала,	40
Чи си на трапеза ни седнала	
Да вечере Суровъ Бадникъ,	
Суровъ Бадникъ и Бадница.	
Фъ сарае дошли войводи-те	
Войводи-те баректаре-те,	45

Да запалетъ ясна броица,
Я тиа са разедила
Разедила налютила,
Та ги утъ сарае изгонила:
Сега, царю, що ша правишь? 50
Бога си китка ни уставилъ,
Бела китка бели цвете,
Та ни си е, царю, Сура година,
Сура година Сурова!
Ни ти са живи малки деца, 55
Ни са живи ду хилница,
Ду хилница уродица.

Като испъвали горна-та пѣсна, старецъ-тъ ставалъ отъ трапеза-та, фащалъ една отъ моми-те, и я затварелъ въ една отъ стаи-те по причина че не оставила момчета-та да запалетъ борна отъ оганъ-тъ; когато я каралъ да я затвори моми-те пѣбели слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 7.

Боже ле, Сива Боже,
Царе са, Боже, налютилъ
Налютилъ са разедилъ са.
Богъ да бие негуву-ту либе,
Чи си дошли млади войводи 5
Млади войводи баректаре,
Да си палетъ ясна борина,
Да си палетъ ясенъ йоганъ,
Я тиа ги изгонила.

Сегá са царе разедилъ	10
Разелилъ са налютилъ са.	
Та е фана за рока-та.	
За рока-та за коса-та	
Та е фарли фафъ зацдана,	
Фафъ зацдана малу млогу	15
Малу млогу три нидели.	
Дуръ да помине Личенъ-день	
Личенъ-день Суровъ-день.	
Доста са си, Боже, лютилъ!	
Мольба ти са, Боже, молиме:	20
Какъ си фодилъ ну земе-та	
Шеталъ са си утъ града фъ града.	
Утъ града фъ града утъ селу на селу,	
Уставель си на трапеза	
Уставель си бела китка,	25
Бела китка бели цвете,	
И съсъ китка Сура година,	
Сура година Сурова;	
Де си, Боже, китка уставиль,	
Живи са малки деца	30
Живи са ду хилница,	
Ду хилница уродица;	
Де си китка ни уставиль.	
Ни е, Боже, Сура година,	
Сура година Сурова—	35
Ни са живи малки деца,	
Ни са живи ду хилница,	
Ду хулница уродица.	
Сегá, Боже, да дойдешъ	
Фъ наше града фафъ сарае,	40
Да си седнешъ на трапеза,	

Да си спуснешъ бела китка,
Бела китка бели цвете,
Да е спуснешъ на трапеза.
Фъ наше града Сура година. 45
Сура година Суро̀ва—
Да са живи малки деца
Да са живи ду хилница,
Ду хилница уродица;
Задали са войводи-те, 50
Войводи-те баректаре-те.
Задали са съсъ ясна борина.
Та си палетъ ясенъ йоганъ,
Ясенъ йоганъ ясна борина,
Валилъ гу е наше царе,
Валилъ гу е ни погасналъ.

Спуснували са три отъ моми-те, та ходили по село-то и срукували момчета-та на «*Ясенъ оганъ*» да запалетъ борна и навалетъ дома си изново оганъ, кой-то оганъ имали за святъ; кога-то ходили по село-то пѣбели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 8.

Е юнаци млади войводи,
Млади войводи баректаре,
Баректаре войници!
Царе на сегà пратилъ,
Даде ни златна ябалка, 5
Съсъ ябалка ва покана кани:

Да земеге ясна борина
Да дойдете фафъ сарае.
Фафъ сарае Сива Бога,
Слезаль си уть небе-ту 10
Та си дойде фафъ сарае,
Та гу царе причекаль
Причекаль гу на трапеза,
Вечерель е Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница, 15
Вечерель е навечерель са;
Какъ си станаль да си иде
Устави. си бела китка,
Бела китка бели цвете,
Съсъ китка Сура година, 20
Сура година Сурова;
Йоще си на царе порачель
Порачель му зарачель:
Какъ си фарлилъ парве либе,
Какъ гу фарлилъ фафъ зандана 25
Фафъ зандана три нидели,
Дуръ да дойдатъ войводи-те
Войводи-те баректаре-те,
Баректаре-те войници-те,
Да запалеть ясна борина, 30
Да си валеть ясенъ йоганъ
У дома си на йогнище,
Съсъ йоганъ Сура година,
Сура година Сурова. »
Рече Бога ни утрече 35
Па си станà уть трапеза,
Та си на царе подаде
Подаде му златна ябалка,

Та му вели ютговори:
Е ти, царю, и везирию, 40
Прати си малки моми
Да си фодетъ утъ каша на каша,
Да си канетъ войводи-те
Войводи-те баректаре-те,
Баректаре-те войници-те, 45
Да запалетъ ясенъ йоганъ.
Да си валетъ на йогнице
На йогнице у дома си.

Кога то са събирали юнаци-те въ каша-та, гдѣ-то съвершавали празникъ-тъ и колели курбанъ-тъ та са го-щавали, старецъ-тъ хми зевалъ борна-та, и я запалетъ отъ огнище-то, на кое-то оганъ-тъ не изгасналъ; моми-те пѣбели слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 9.

Сивчу ле Сива Бога,
Сегá, Сивчу, ни са лютишъ!
Змийна ти коне суру агне,
Що са вили люти змии
Люти змии усойници, 5
Що са вили на глава-та
Варснали са малки птици,
Варснали са фарънали—
Сегà, Сива, да са ни лютишъ
Ни са задала Царна година, 10
Съсъ година ду три Юди

Ду три Юди <i>Расеници</i> .	
Та си расетъ на земе-та.	
Расетъ си бела града	15
Бела града, люта грома.	
Какъ си расетъ на поле-ту	
Седби-те си повенуватъ	
Повенуватъ посахнуватъ:	
Мольба, ти, са царе моли	
Да са веке ви лютишь!	20
Чи си дошли войводи-те	
Войводи-те баректаре-те.	
Баректаре-те войбици-те.	
Подава хми ясенъ йоганъ	
Та хми пали ясна борина.	25
Пали хми е дава хми е	
Да си валетъ у дома си	
У дома си на йогнице.	
Вутре ти личенъ-день	
Личенъ-день Суровъ-день.	30

Утринъ-та на Сурвакъ-день събирали са момчета-та и моми-те на едно место широка, то играели хоро и пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 13.

Сива ле Сива Боже.
Ни е Сива веке Сивчу,
Сива му лику побелелу
Побелелу поблесвалу.

Вили са люти змии	5
Вили са на глава-та,	
Вили са утвили са,	
Ни са веке люти змии	
Лу са ясни пилци --	
Та си фаркаты на небе-ту	10
На небе-ту облаци-те,	
Облаци-те и магли-те:	
Я що му е люта коне	
Люта коне налютена.	
Ни е веке люта змийна	15
Лу си е сурү агне:	
Яхналъ гү Сива Бога	
Та са шета пу земе-та.	
Фъ десна му рока златна чеше,	
Фафъ чеше студна вода	20
Та си раси на поле-ту,	
Де си капне студна вода	
Проникнали седби-те	
Седби-те пшеници-те,	
Прозебали ситни класе	25
Ситни класе съсь пшеница:	
Сива Бога ни е Сивчу,	
Парва му Юда думилела	
Та са веке ни люти—	
Та си яхналъ барза-та коне	30
Барза та коне Сүрү агне,	
Лику му побелелү	
Побелелү поблесналу;	
Ду сега е Царна година	
Та си веке поминала,	35
Съсь година ду три Юди	

Ду три Юди Расеници,
Ни си расетъ на земе-та
Ни си расетъ бела града,
Бела града люта грома, 40
Ни си расетъ ни си виетъ,
Та си седби ни повенуватъ
Ни повенуватъ ни посахнуватъ:
Фафъ кашци сура година
Сура година и Сурова, 45
Та са живи малки деца,
Живи са ду хилница
Ду хилница үролица.

Като играели хоро до вечерь-та до 7—8 часъ-тъ мом-чета-та съсъ моми-те фащали за рока-та старецъ-тъ, и отхождали въ една пещера, гдѣ то вѣрували че седела Първа Юда, коя-то извѣстила празникъ-тъ; на нея заколювали курбанъ три църни кукошки, и моми-те пѣбели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 11.

Парва ле Юду,
Парва ле самувилу,
Йот' са, Юду, криешъ?
Йот' са, Юду, таишъ?
Таишъ са, Юду, и са криешъ, 5
Криешъ са. Юду, фъ пещере-та:
Доста са, Юду, криешъ,
Доста са. Юду, таишъ.

И излези утѣ пещере-та, Чи си иде наше царе	10
Курбанъ, Юду, ша ти коле, Курбанъ, Юду, ду три пуйки Ду три пуйки поцърнели: Чи та е Бога пратилъ	15
Пратилъ та на земе-та. Та ни хаберъ носишъ Чи си е личенъ день Личенъ-день Суровъ-день.»	20
Какъ си пели малки моми, Излела ми Парва Юда Парва Юда самувила. Излела ми утѣ пещере. Та са рукна и подрукна. Царю ле млада везиру, Що ми, царю, стоишъ	25
Що ми стоишъ и ми чекашъ Та ми курбанъ ни колешъ Ду три пуйки поцарнели? Па да идешъ фафъ сарае Да си срукашъ малки деца Малки деца, малки моми, Да ги пратишъ низъ града гүлема Да са шетатъ утѣ каша на каша, Да са шетатъ да суруватъ. Да суруватъ и да пеетъ.	30
Чи си е личенъ-день Личенъ-день Суровъ-день. Кой си ги дарба дарува. Живъ е ду хилница, Зравъ е ду година;	35 40

На нива му бела пшеница,
На лозе-ту белу грозде,
Фафъ бахче-ту Царвена ябалка,
Фафъ кашци му белу сукну;
Кой си ги дарба ни дарува. 45
Ни е живъ ду хилница,
Ни е зравъ ду година;
Нива му посахнала,
Пшеница му са ни рожда.
И пшеница белу грозде, 50
Белу грозде Царвена ябалка.
Царвена ябалка белу сукну.»
Парва Юда дума и говори.
Та си царе курбанъ коле
Курбанъ коле ду три пуйки 55
Ду три пуйки поцарнели,
Парва Юда сииръ чини
Сииръ чини и са смее,
Сорце хи са удражилу
Чи хи царе курбанъ коле, 60
Та му даде бела китка,
Бела китка позлатена:»
Имай, царю, бела китка
Имай е за веволе;
Чи да сретишъ Сура Ламие 65
Цала та погалнала,
Погалнала та ду поеса,
Та си веке загиналъ;
Искарувашъ бела китка
Бела китка позлатена, 70
Съсъ китка е усрелевашъ,
Та са, царю, утемнувашъ

Уть неволе уть злиива.»
Поварна са царе фафъ сарае.
Лу си флезе фъ силна града, 75
Изрелу е ясну славце.
Съсъ сланце личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день.
Та си собрѣ малки деца
Малки деца, малки момч. 80
Та ги прати да суруватъ
Да суруватъ и да пеетъ.

Кога-то ходили по кащи-те дѣца-та пѣели слѣдоуща-
та пѣсна:

П Е С Н А 12.

Сурва. Сурва, Сурова година,
Сурова година здрава година!
Сурва Сива на земе-та
На земе-та фъ наше града,
Фъ наше града фафъ сарае. 5
Чи му е личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день;
Та на прати на бахче-ту,
Де си е Парва Юда
Парва Юда самувила, 10
Та ни набрѣ бела китка
Бела китка Дриничева,
Та ни Юда зарачева
Зарачева порачева:

Да фодиме уть каша на каша	15
Да пееме Сурва песна,	
Да фалиме Сива Бога,	
Сива Бога Сурва Бога;	
Кой си на дарба дарува,	
Живъ е ду хилница.	20
Зравъ е ду година:	
На нива му бела пшеница,	
На лозе му белу грозде.	
Фафъ бахче му царвена ябалка,	
Фафъ каша му белу сукву:	25
Кой си на дарба ни дарува,	
Ни е живъ ду хилница,	
Ни е зравъ ду година:	
Нива му посахнала,	
Пшеница му са ни ражда,	30
И пшеница белу грозде.	
Белу грозде Царвена ябалка.	
Царвена ябалка белу сукву:	
Ха, ха, днесъ си е личевъ-день	
Личевъ-день Суровъ-день	35
Суровъ-день Сурвакъ-день:	
Сурва Бога на земе-та,	
Яхналъ си коне лестувица,	
Та са шета низъ поле-ту.	

Д Р У Г А П Е С Н А 13.

Сурва, Сурва Сурица!	
Де си, Сурва, де си	
На небе ли на земе?	
Да си, Сурва, на небе.	
Мольба ти са молиме.	5
Да си слезешъ фафъ гора-та	
Фафъ гора-та фафъ Белина.	
Фафъ Белина на белъ кладнецъ,	
На белъ кладнецъ на чешма-та,—	
Чи е следа Жива Юда	10
Жива Юда самувилa,	
Следа е на чешма-та	
На чешма-та на белъ кладнецъ,	
На рока хи златна чеше	
Златна чеше, златна <i>ибрица</i> ,	15
Я си йода ни точи,	
Йоще та. Сурва, чека:	
Слези, Сурва, слези,	
Чи хи са веке дуделу,	
Поминалъ ти личенъ-день	20
Личенъ-день Суровъ-день,	
Суровъ-день Сурвакъ-день.	
Шедба са сме шетали,	
Фодили сме утъ града фъ града,	
Утъ каша на каша,	25
Та на са дарба дарували;	
Прасни, Боже, утъ гора-та	
Утъ гора-та утъ Белина,	
Прасни, Боже, на поле-ту	
На поле-ту бела вода.	30

Бела вода *бела есна*,
Де си капне бела капка,
Фафъ каца са живи зрави.
Живи са ду хилница,
Зрави са ду година; 35
На поле-ту бела пшеница,
На лозе-ту белу грозде.
Фафъ кащи белу сукну,
Фафъ бахче-ту Царвена ябалка,
Царвена ябалка и *руица*: 40
Кой си еде чиста леба.
Кой си пие руйну вину.
Кой си еде Царвена ябалка
Царвена ябалка и *руица*,
Тебе си, Боже, фальба фали, 45
Тебе си песна пее.
Силна си, Боже, усиленъ,
Що ти, Боже, у воле-та,
Правишь, Боже, ни са чудишь
Ни са чудишь ни са маешъ. 50

Дѣца-та са връщали пакъ въ каца-та гдѣ-то билъ
старець-тъ, и моми-те запѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 14.

Царю, царю господарю,
Шо си седналъ фафъ сарае
Та ни фодишь фафъ гора-та,
Да си дигнешъ десна рока,
Да е дигнешъ на високу 5

На високу на небе-ту,
Бога си фальба фалишь.
Подрукна са Жива Юда
Жива Юда самувила. 10
Подрукна са уть гора-та
Уть гора-та уть Белина:
Де си, царю, де си?
Фафъ гора е Сурва Бога,
Сурва Бога и Сурица.
Точила самъ наточила 15
Точила самъ бела вода,
Бела вода есна вода
Фъ златна чеше фафъ ибрица.
Та гу самъ служба служила.
Пилъ е Бога бела вода 20
Бела вода есна вода,
Пилъ е Бога напилъ са,
Фтресна му са десна рока
Фтресна му са люлна му са.
Утури са златна чеше 25
Утури са истури са,
Та си парсна фъ тое града
Фъ тое града фафъ сарае
Фафъ сарае на поле-ту,
На поле-ту, на ниви-те. 30
На ниви-те на лозе-гу,
На лозе-ту фафъ бахче-ту.
Живъ си, царю, ду хилница.
Зравъ си, царю, ду година. 35

Като испѣвали горна-та пѣсна моми-те, старецъ-тъ закарувалъ моми-те, и утивалъ въ гора-та гдѣ-то моми-те запѣвали долна-та пѣсна, като фалили Бога заедно съсь старецъ-тъ:

П Е С Н А 15.

Боже ле Сурва ле,
Сурва ле и Сурица!
Де си, Боже, на небе-ту,
Русни, Боже, десну йоку
Да си видишь да си зрейнешъ. 5
Фальба та фали наше царе,
Подигналъ си десна рока,
Подигналъ е на високу
На високу на небе-ту,
Та си, та, фальба фали. 10
Парсналъ му си бела вода,
Бела вода *есна вода*,
Парсналъ му си фафъ сарае
Фафъ сарае, на поле-ту,
На поле-ту на ниви-те. 15
Подрукна са млада царе
Та си дума и говори:
Боже ле Сурва Боже!
Дойдѣ, Боже, на земе-та
На земе-та фафъ гора-та, 20
Фафъ гора-та фафъ Белина,
Чи ти е личенъ день
Личенъ-день Суровъ-день,
Суровъ-день Сурвакъ-день,

Та си парснатъ бела вода.	25
Бела вода есна вода:	
Та ти са мольба моле,	
Да си дойдешъ ду година.	
Да си блесне ясну сланце,	
И съсъ сланце личевъ-день,	30
Та ти, Боже, курбанъ коле	
Курбанъ коле деветъ ювна.	
Деветъ ювна сѣ факлати	
Сѣ факлати и ругати.	35

Първа Юда: била богица на небе-то; нехина та работа била да извѣстява на царюве-те празници-те кога ще бѣдатъ.

Белита: значи свята, кадѣ-то само неженети те ходили, а другъ нѣкой не ходилъ.

Ни *увирашиг*: значи не са приготювашъ.

Църна Бога: той прашалъ сѣкакво зло на человекѣ-те; за това кога-то била Църна година чували са отъ сѣкаква зла работа за да го не налютеть.

Сура Ламица: было особенно имя на Църна Бога; кога-то билъ налутенъ изображавали го като Ламия съ деветъ глави и унашки.

Черица: значи худая.

Хилница: хиляда години.

Уродица: дуръ да стигне много роднини.

Белни вейки: значи святи.

Сухарци: сухи.

Ръсенници: Вѣрували че тѣзи Юди вѣрвели на земя-та и съ ръсенъ-то на нѣкоя вода причинявали на себѣ-те много злинъ.

Ръсетъ: значи пръскатъ.

Прозебали: значи испуснали.

Суровъ: значи здрава.

Дриничева: вейка отъ дрянъ.

Сурица: Богъ на здраве-то.

Сурва: Богъ на година-та.

Белина: наши-те дедове вѣрували че била на край земя, на коя-то слевали Богове-то и са гощавали; *Белина*: значи Божія.

Руицо: значи дуне.

ЗА СУРОВЪ ДЕНЪ,

(Отъ друго пиець).

П Е С Н А 1.

Сива, Сурва усивилъ са!
Седналъ ми Сива фафъ висина.
Фафъ висина фафъ зелена гора,
Дека му е златенъ кладенецъ.
П уть кладенецъ жарна вода. 5
Утѣ вода-та силанъ йоганъ
Силанъ йоганъ ду небе-ту.
Утѣ йоганъ ми Жива Юда —
Какъ са Юда пременила
Пременила наредилъ, 10
Дрехи хи са позлатени
Та си грее ясну сланце:
Фъ десна хи рока златна каната.
Фафъ каната жарна вода,
Фафъ лева хи рока златна чеше 15
Служба служи Сива Бога.
Малки моми долу на поле-ту.

Сека мома царна пуйка,
Сека мома чиста кулака.
На бога са мольба молетъ:» 20
Боже ле, Сива Боже!
Курбанъ ти, Боже коleme.
Днесъ ти е личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день;
Днесъ ми слевашъ утъ небе-ту 25
Та ми седишъ фафъ гора-та.
Какъ си пиешъ жарна вода,
Какъ та служи Жива Юда,
Мольба ти са, Боже, молиме,
Да си фарлишъ златна чеше 30
Да си парснешъ жарна вода,
Да на парсне долу на поле-ту,
Да сме живи да сме зрави,
Да сме живи за илинче,
Да сме зрави ду суринче. 35
Па сме, Боже, фъ наше града,
Фодиме си утъ каша на каша,
Съсъ насъ иде Жива Юда,
Пременила са наредила са,
Фафъ рока хи златна каната, 40
Златна каната златна чеше.
И фафъ чеше жарна вода.
Дека си ми Юда дойде,
Дека парсне жарна вода,
Сички са фъ каша живи, 45
Сички са фъ каша зрави,
Та си Юда дарба даруватъ,
На тебе си курбанъ колетъ
Царни пуйки, чисти кулаци.»

Какъ си моми песна пеетъ 50
На Бога са моляба молеть,
Жива Юда на белъ кладнецъ,
Лику хи са позлатилу,
И подава златна чеше
Да си пие Сива Бога, 55
Фтегна Бога златна рока
Та си зева златна чеше,
Жарна вода ни си пие,
Лу е парсва̀ долу на поле-ту
Та посипа малки моми 60
И лику хми побелелу,
Уть лику хми ясна зора,
Дрехи хми са позлатили,
Позлатили са побелели са,
Сива Бога дума си продума 65
На Юда си вели ютговори:»
Ой, ле Юду жива самувила,
Служба ма си Юду служила,
Днесъ ми е личенъ-день
Личенъ-день Сурванъ-день, 70
Днесъ уть мене изимъ имашъ
Да наточишъ жарна вода,
Фафъ рока ти златна каната
Златна каната, златна чеше,
Та си слевашъ на поле-ту, 75
Де та чекатъ малки моми.
На мене си курбанъ колетъ,
Курбанъ ми колетъ царни пуйки,
Я на тебе китки бератъ,
Съсъ злату ги повиватъ, 80
Та та чекатъ на поле-ту,

Фъ силна града си та каратъ,
Та си фодишъ утъ каша на каша,
Дарба та даруватъ златни китки,
Глава ти накичили. 85
Богица си на нова година.
Три дни, Юду, на земе-та,
Йоку меркашъ фафъ гора-та,
Егà видишъ темни магли
И си роси дребна роса. 90
Загърмелу затрещелу.
Да си фаркнешъ на небе-ту,
Поминалъ ми личенъ день
Личенъ-день Сурванъ-день:
Разедихъ са, Юду, налютихъ са, 95
Застигнала царна година
Та е земе подарнела.
Жива Юда почула са,
Та утидѣ на златенъ кладнець,
Подаде си златна каната 100
Та наточи жарна вода—
И си слезе долу на поле-ту.
Утъ лику хи ясну сланце,
Фъ гради хи ясна месечина,
Фъ скути хи дребни звезди, 105
Фъ десна хи рока златна каната,
Фъ лева хи златна чеше;
Малки моми са дусетили
Чи е жива Юда самувила,
Сека мома китка хи подава, 110
Та хи глава накичили:
Млада Богица на земе-та.
Жива Юда са засмела.

Та ги служба служи	
Съсь чеше хми жарна вода,	115
«Пийте ми, друшки, попийте.	
Какъ си слуше Сива Бога	
Та и васъ си служба служе,	
Да сте живи, да сте зрави.	
Да сте живи за илинче,	120
Да сте зрави ду суринче—	
Йоще хми са лику ъснилу.	
Блесналу хми ясна зора.	
Фафсредъ моми жива Юда	
Та е каратъ фъ силна града.	125
Жива Юда млада Богица,	
Та са шета утъ каша на каша,	
Малки моми песна пеетъ:»	
Гледате ли чуете ли	
Какъ на Бога милуваль.	130
Та си прати жива Юда	
Да са шета фъ наше града:	
Кой си има бела китка	
Бела китка и сасъ злату.	
Баксишъ дава на жива Юда,	135
Турилъ хи е на глава-та,	
Накичилъ е млада Богица,	
Наточила жарна вода	
Та гу вода напоева,	
Кой ми пие жарна вода	140
Живъ ми е за илинче,	
Зравъ ми е ду суринче.»	
Пели моми и припели,	
Сички чуетъ фъ силна града.	
Малки моми китки праветъ,	145

Юнаци ги позлатеватъ,
Какъ са шета жива Юда
Малки моми дарба е даруватъ,
На глава хи бели китки.
Сасъ злату са повиени; 150
Жива Юда мощне хитра.
Кой хи дава златна китка,
Подава му златна чеше
Та си пие жарна вода,
Кой хи китка ни дава, 155
Подава му студна вода,
Кой ми пие жарна вода
Живъ ми е за илинче,
Зравъ ми е ду суринче,
Кой ми пие студна вода 160
Боленъ лежи ду суринче.
На потстеле му кости гниетъ
Кости му гниетъ и кокале.
Тамамъ веке три дни поминали.
Зазърна са жива Юда 165
Погледна си фафъ гора-та,
Спуснала са темна магла,
Заросила дребна роса,
Загърмелу затрещелу,
Застигнала царна година. 170
Та си фаркна жива Юда,
Какъ си фърка на вишина
Моми хи песна испеватъ:»
Ой ти, Юду, млада Богица!
Какъ си фаркашь на небе-ту 175
Искани си бела китка
Що е носишь на глава-та.

Та си парсни жарна вода,
Па та ду година чекаме,
Бели китки ти повиваеме, 180
Богица си на земе-та—
Лу кой ти са мольба моли
Живъ си е за илинче,
Зравъ си е ду суринче.»
Жива Юда са удрагнала, 185
Исканала бела китка
Бела китка утъ глава-та,
Съсъ китка си вода парсна.
Жарна вода йогневита,
Какъ си парсна жарна вода 190
Малки моми потемнели:
Утъ лику хми зора грее.
Зора веке ни хми грее
Туку хми са коса позлатила.
Та си фодетъ пу дома си. 195
Жива Юда на небе-ту
На небе ту дуръ при Бога.
Сива Бога налютиль са
Налютиль са разедиль са,
Припасаль си люта змие 200
Утъ глава-та ду ноги-те,
Фафъ роки му люта сабе
Люта сабе люта грома,
Пудъ ноги му темни магли,
Затемнилъ са сарае му, 205
Затемнилъ са потемнилъ са,
Чи е веке църна година.
Какъ си виде жива Юда,
Зъби кърцна, кани хи са,

- Чи са прменила наредила, 210
Подаде хи църна махрама
Та си метна на глава-та.
Седи веке фафъ сарае
И са баие фъ езеру-ту.
Дуръ си поминала църна година, 215
Дуръ са Сива *утличилъ*,
Утпаса си люта змие
Та е фърли на земе-та;
Де паднала люта змие
И поела пшеници-те 220
Пшеници-те и грозде-ту,
Веке флева фъ градове-те
Фъ градове-те, фафъ села-та,
Та са люту закарнала
Да потруе малки моми. 225
Дуръ е змие призилила,
Та и Господъ са налютилъ,
И си праца свети Гіорги
Съ тешка буздугана фафъ рока-та.
Съ тешка бездугана, съ люта сабе. 230
Свети Гіорги на река-та
На река-та на белъ кладнецъ,
Де си точетъ студна вода,
Де си точетъ малки моми;
Свети Гіорги съ бела коне, 235
Юнакъ си е надъ юнаци,
Та си слезе утъ бела-та коне,
Та ги пита и ги праши:»
Мари моми малки сесри,
Чулъ самъ, моми, казали ми, 240
Чи излела люта змие

Посла ви пшеници-те,
И си флева фъ градове-те
Фъ градове-те фафъ села-га,
Та са люту закарнала 245
Да затруе малки моми.»
Какъ ми чуеъ моми-те
Заплакали завикали,
Утмалъ му дума приговаретъ:»
Юначе ле незнайна делие. 250
Тука долу си е люта змие,
Тука долу на река-та,
Днесъ си флезе фъ наше града
Таинъ зела деветъ моми,
Па си вутре рану иде; 255
Хемъ са йоще кани:
Три видели фъ наше града,
Таинъ хи е деветъ моми,
Дуръ да моми покърдиса!
Що са Господъ налютиль 260
Та е наетъ сториль
Да затруе малки моми,
Да запусти наше града?»
Свети Гіорги ми заплака
Та хми дума и говори:» 265
Фодите, моми, кажите ми
Дека си е люта змие —
Господъ си ма пратиль
Да е сека залугъ пу залугъ,
Да отемна ваше града.» 270
Моми си му приговаретъ:
Брѣ юначе, брѣ делие,
Какъ си наетъ сториль

- Да загинешъ младу и зелену,
Поева та затрува та! 275
Свети Гіорги ни са плаши,
Я си колна бела-га коне
Та утиде на река-та.
Люта змие на слънпе-ту,
Протегнала десна нога 280
Та е дремка нападнала,
Люта змие съсъ три глави.
Свети Гіорги са подрукна:
Ой, ти змие Сура Ламие,
Фърлилъ та Бога на земе-та 285
Белкимъ са удавишъ фафъ река-та,
Я си излела на поле-ту
Та поевашъ пшеници-те;
Кой та врагъ нанесе
И да флезешъ фъ силна града 290
Дека флела Жива Юда
Та пърснала жарна вода,
Лу кой пие жарна вода
Живъ си е за илинче,
Зравъ си е ду суринче: 295
Господъ ти са налютилъ,
Мене си изимъ дава
Да та сека залугъ пу залугъ.»
Люта змие вели югговори:»
Флела самъ фъ силна града, 300
Дека е фодила Жива Юда,
Пърснала е жарна вода,
Ни самъ фодила, ниту фоде,
Лу си фоде утъ къща на къща
Дека Юда ни фодила. 305

Дека дарба е са ни дарили,
На глава-та хи китка ни турили.
Свети Гіорги ни е слуше.
Лу искара тешка бездугана
Ду три глави хи посица, 310
Та истекли ду три реки:
Първа река руйну вину,
Втора река бела пшеница.
Трета река пресну млеку.
Какъ видели малки моми, 315
Фанали му бела-та коне,
Фанали гу за юзда-та.
Та му са мољба молетъ,
Да хми дойде фъ силна града
Фъ силна града дуръ при царе, 320
И царе гу дарба дарува.
Свети Гіорги вели ютговори: »
Ни духодамъ, моми, фъ силна града
Фъ силна града и при царе,
Лу си фодѣ на небе-ту, 325
На Бога изметъ чинамъ.
Ваше царе дарба ма дарува.
Ега ми е личенъ-день
Личенъ-день Гергювъ-день,
Да ми коле суру агне, 330
Суру агне позлатену. »
Речь-та йоще ни утрече
Копна коне ни са виде,
Лу си фъркна на небе-ту.
Малки моми фафъ сарае 335
Фафъ сарае дуръ при царе,
Та му думатъ и говоретъ:

Ой ти, царю и везирю,
Чуль ли си, царю, виде ли
Чи си дойде юнакъ на земе-та? 340
Юнакъ си е утъ небе-ту,
И си яха бела коне,
И си има тешка буздугана,
Та посече люта змие,
Истекли са ду три реки: 345
Първа река руйну вину,
Втора река бела пшеница,
Трета река пресну млеку,
Утемна ти силна града.
Фанахме му бела коне, 350
Фанахме гу за юзда-та,
Да ти дойде фафъ сарае,
Дарба, царю, гу дарувашъ.
Той ни вели ютговори:
Ни духодамъ. вели, фъ силна града 355
Фъ силна града и при царе,
Лу си фодѣ на небе-ту
И на Бога изметъ чинамъ.
Ваше царе дарба ма дарува,
Ега ми е личенъ-дѣнь 360
Личенъ-дѣнь Гергювъ-дѣнь,
Да ми коле суру агне,
Суру агне позлатену.
Рече юнакъ ми утрече
Та си фъркна на небе-ту. 365
Силна царе какъ ми чѹе,
Йоще му са ни верува,
Я си яхна барза-та коне,
Та утиде на река-та.

Нищу нема на река-та!	370
Йоше текатъ ду три реки:	
Първа река руйну виноу,	
Втора река бела пшеница.	
Трета река пресну млеку.	
Дуръ тога ми царе уверувалъ.	375
Та са върна фафъ сарае	
Фафъ сарае у дома си.	
Та си чека личенъ-день	
Личенъ-день Гергювъ-день.	
Какъ са веке зададе	380
Личенъ-день Гергювъ-день,	
Царе ми е фафъ гора-та.	
Де му пасе сиву стаду,	
Избира си прибира си,	
Три дни си избира сурю агне.	385
Тамамъ агне си намери,	
Тамамъ веке да си иде,	
Зададе са Жива Юда	
Жива Юда самувилъ,	
Подрукна са зарукна са: »	390
Варай, царю, фъ силна града,	
Намери си сурю агне,	
Та си фодипъ фафъ сарае,	
Съсъ злату гу позлатевашъ,	
Та гу курбанъ колешъ,	395
Чи са зададе лиденъ-день	
Личенъ-день Гергювъ-день,	
Свети Гюрги града ти утемналъ,	
Погубилъ е люта змие.	
Я да знаешъ силна царю:	400
Да ни си ти флезохъ фъ силна града,	

Да ни си та поихъ жарна вода,
Люта змие та затрула,
Дуръ да дойде свети Гіорги
Запустилъ са силна града! 405
Я си фани деветъ ювна,
Деветъ ювна се ругати,
И на мене курбанъ колешъ,
Чи да ни ми колешъ,
Разедихъ са налютихъ са, 410
На Сурванъ ни ти ида,
Ни та пое жарна вода. »
Рече Юда ни утрече
Ни са виде фафъ гора-та.
Па си царе фъ сиву стаду, 415
Прибира си избира си,
Намери си деветъ ювна,
Деветъ ювна се ругати,
Утиде си фафъ сарае
Фафъ сарае у дома си. 420
На свети Гіорги курбанъ коле
Курбанъ коле сурү агне,
Сурү агне позлатену;
Три дни йоще поминали,
Па на Юда курбанъ коле 425
Курбанъ коле деветъ ювна,
Деветъ ювна се ругати,
И хи са мольба моли,
Юду ле жива самувила,
Ега си е, Юду, личень-день 430
Личень-день Сурванъ-день,
Какъ си Бога служба служишъ
Жарна вода фъ златна каната,

Па ти, Юду, да ми дойдешъ Фъ мое града фафъ сарае, Да ми пръснешъ жарна вода, Живъ да си самъ за илинче, Зравъ да си самъ ду суринче. Курбанъ ми царе коле	435
На личенъ-день на Гергювъ-день На свети Гіорги, на Жива Юда. Жива Юда курбанъ си зазърна, Та утиде на златенъ кладнецъ Та наточи жарна вода	440
Жарна вода фафъ златна каната, И си зева златна чеше. Поминали три видели, Зададе са личенъ-день Личенъ-день Сурванъ-день, Премени са нареди са.	445
Златни дрехи ду ноги-те, Я си китка немала. Сива Бога фафъ висина, Фафъ висина фафъ гора-га Фафъ гора-га пудъ дъро-ту, Дека седи йоганъ гори Йоганъ гори ду небе-ту, Силна йогане силна пламене	450
Никой фъ гора да ни иде, Лу кой иде погурева гу— Фафъ йоганъ ми Жива Юда Та си Бога служба служи, Подава му златна чеше	455
И фафъ чеше жарна вода, Три дни си гу служба служи.	460
	465

Малки моми на поле-ту
И си бератъ бели китки
И съсъ злату ги повиватъ,
Та си чекатъ Жива Юда.
Жива Юда на Бога са моли 470
Па да слезе на поле-ту
И да иде фъ силна града
Фъ силна града и при царе.
Сасъ чеше гу служба служи,
Чи хи курбанъ коле. 475
Бога хи изимъ даде.
Та си слезе на поле-ту
На поле-ту при моми-те;
Сека мома златна китка
Та си Юда накичили, 480
Дуръ хи глава позлатили.
Богица си на земе-та.
Юда си ги служба служи,
Служба хи е жарна вода.
И утиде фъ силна града 485
Фъ силна града фафъ сарае,
Подрукна са зарукна са:»
Варай, царю, силна кралю,
Излез', царю, на тои-те порти.
Чи ми курбанъ колешъ 490
Та та дарба дарувамъ,
Служба та служе:
Излез', царю, да са ни бавишъ,
Вутре рачу църна година,
Та си фоде на небе-ту 495
Да са бане, да са мие.»
Излезе ми царе на порти-те,

Какъ си виде Жива Юда	
Съ бели китки на глава-та,	
Съсъ златни дрехи ду ноги-те,	500
Клаве хи са селемъ дава—	
Та хи са мольба моли	
Да му иде фафъ сарае.	
Гозба да е гости.	
Юда му мольба ни чѹе.	505
Подаде му златна чеше.	
Та си пие жарна вода:	
Живъ си, царю, за илинче.	
Зравъ си, царю, ду суринче!	
Па ми, царю, курбанъ колешъ	510
Деветъ ювна се факлати,	
Ега си е личенъ-день	
Личенъ-день Сурванъ-день.»	
Речь-та йоше ни утрече	
И си фъркна на небе-ту.	515

Сива: билъ Богъ на наши-те дедовци, за кога-то вѣрували че билъ Богъ на нова година, и тога му колели курбане за да хми дава здраве и секакво добро, а нѣкогашъ са налутеваль, и тога била *Църна година*, и му колели курбане за да не хми праща зло.

Жива Юда: била предстателка на животе и на плодове-те; безъ нехину-ту предстателству не билу възможну да са даватъ утъ Бога берекете-ту на земе-та.

Илинче: единъ періодъ утъ хиледа години.

Суринче: ду нова година.

Богица: значи жена која то седела при Бога: зашто то едно време вѣрували че при Бога въ сарае му седали деветъ жени, на кои-то далъ Богъ сека да е предстателка на вѣщу на земе-та.

Почула са: значи дусетила са.

Искани: значи искарай.

IV.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ВЛАСИНЪ-ДЕНЪ.

На 10 февруария едно врѣмя въ село-то празнували за волове-то Власинъ-день, кого-то Власа вѣрували че билъ Богъ предстатель на волове-то, и колели курбанъ въ сѣкое село по три инче-та найхарни-те. Три моми вѣрвели по село-то та извѣстевали за празникъ-тъ като пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Има царе ф' наше града
Ф' наше града, ф' наше селу.
Седналъ си у стара кмета,
На кмета си дума говори:»
Варай. варай стара кмета,
Вутре си е личенъ-дєнь
Личенъ-дєнь Власинъ-дєнь.
Власа ма Бога училь,

5

Хаберъ да си чинатъ,
Чи е вутре Личенъ-день
Личенъ-день Власинъ-день.
Кой си има ду два вола
Ду два вола ду две крави, 45
Да ни фоди на поле-ту
На поле-ту и на йоранъ,
Я да му са фафъ кушере—
Чи си слева Власа Бога
Та си флева фафъ кушере, 50
Та си волове деснива—
Ду годива да са плодетъ.
Да му са кушере припълни.
Пратилъ на е стара кмета,
Хаде, хаде вутре рану 55
Вутре рану Личенъ-день
Личенъ-день Власинъ-день.
Волове са фафъ кушере.
Юнакъ ми на поле ни иде,
Ни ми пасе волове-те, 60
Ни ми пасе, ни ми уре.
Стара кмета курбанъ коле,
Кой ми на курбанъ ни иде,
Ни му е хаиръ фафъ къщи,
Стара гу кмета *крева*, 65
Та гу фърле фафъ зандана,
Чи си Бога ни сайдисалъ.
Сега сте веке чули:
Вутре е Личенъ-день
Личенъ-день Власинъ-день. 70
Има царе фъ наше селу,
На кмета е думалъ и говорилъ.

Като испъвали горна-та пѣсна и избикатели село-то, старий-тъ кмета закарувалъ деветъ момчета съсъ три-те моми и утивалъ на мѣсто-то кадѣ-то пасли купени-те крави; дуръ да идатъ до онова мѣсто моми-те пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 2.

Фъркналъ ми има царе
Утѣ земе-та на небе-ту.
Та на Бога изметъ чини.
Власа му Бога дума
Дума му и говори:» 5
Царю, царю, има царю,
Слези ми, царю, иди
Иди ми тука долу
Тука долу фафъ бахче-ту,
Де ми са волове-те 10
Волове-те и крави-те.
Фани ми деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ,
Докарай ги фафъ сарае,
Та ми курбанъ колешъ, 15
Днесъ ми е Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.
Та та, царю, уче,
Да си градишъ кушере-та;
И ти давамъ триста вола 20
Триста вола триста крави,
Да ги карашъ на земе-та
На земе-та фъ тое града:

Съ волове-те да ми урешъ,
Я крави-те да си циришъ.» 25
Власа му Бога дума
Дума му и говори,
Има царе ни ми знае
Де да иде, що да прави,
Чи ни слевалъ фафъ бахче-ту — 30
Видель си волове-те
Волове-те и крави-те,
Да ги фане ни са фашатъ
Чи си фъркатъ на високу.
Йоти са, царю, чудишъ? 35
Хаде ми слези фафъ бахче-ту,
Та си фани деветъ крави.
Ой Боже ле, ой Власе!
Йоти ми, Боже, думашъ
Да си фана деветъ крави, 40
Фъркатъ си. Боже, летатъ
На високу ду небе-ту,
И да ида нафиле ми.
Даде му Бога ясна книга
Ясна книга златна китапе — 45
Та гу учи да си пее.
Учи гу веке научи.
Та си слезе фафъ бахче-ту,
Искара си златна китапа
Та си пее ясна песна, 50
Умирилъ си волове-те
Волове-те и крави-те.
Ни ми фъркатъ на високу
На високу на далеку;
Та си фаналъ деветъ крави, 55

Деветъ крави се на отбуръ,
Уткаралъ ги фафъ сарае—
Та ги курбанъ коле
Курбанъ коле на Власа Бога,
Чи му е Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.

60

Като стигнували на мѣсто-то кадѣ-то били волове-то
и крави-те, кметъ-тъ искарувалъ единъ китапъ, а моми-те
запѣвали слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 3.

Боже ле *Жийне* ле,
Рама ти *уйна*
Пирмена на *дрина*,
Акрамъ ми *нина*.
Изъ *иже* ми *уналъ*
Стара ми стара *звесница*
Ялна ми вола нителна,
Нителна йощ' ми амница,
Дум' ми стоити,
Ним' ми летити. »
Ясна ми песна моми пели,
Деветъ ми крави ни фъркатъ;
Млади юнаци важица спуснали
Вързали крави привързали;
Три ми са крави бегали,
Три ми крави ни стоели
Да ги вързатъ съсъ важица;
Стара са кмета чуди

5

10

15

Йоти ми крави бегатъ, Бегатъ ми йоше летатъ »	20
Боже ле Власа ле, Сегà, Боже, шо да праве Що да праве що сторе? Какъ да ти курбанъ коле!	25
Деветъ самъ крави ни фаналъ. Деветъ крави нителни. » Йоше ми рече ни утрече Юда ми летна самувила Та му дума говори: »	30
Е. ти ми стара кмета, Я ми постой почекай Дуръ да ми слънце изгрее. Власа ми Бога слева Слева ми Бога утъ небе Утъ небе фафъ гора, Фафъ гора фафъ пещера. Я да закарашъ малки моми Малки моми девойки, Да увиетъ бели китки Бели китки позлатени.	35
Да му кичетъ ясна глава. Де му курбанъ колетъ, Ша ми иде да си види; Десна му рока фафъ кушере. Утъ едно ду хиледа	40
Ду година, ду деветъ години: Па си фащатъ деветъ крави Та ги курбанъ колетъ. Ни ми фъркатъ на високу На високу на далеку.	45
	50

Предъ да закарать крави-те старий-тъ кмета са скриваль въ една пещера, а моми-те брали цвете та повевали китки и утивали въ пещера-та та му накичовали глава-та и пѣбели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 4.

Боже ле, Власе ле,
Каиль си, Боже, станаль
Да си слезешъ утъ небе-ту
Утъ небе-ту на земе-та,
Та си седналь фъ пещере-та; 5
Хаде каиль да станешъ
Да та кичи малка мома,
Да ти кичи ясна глава,
Та да дойдешъ фъ наше селу.
Стара ти кмета курбанъ коле 10
Курбанъ коле деветъ крави,
Та си гозба гости,
И ти, Боже, на трапеза.
Кой си дойде да та види,
Да му дадешъ бела китка 15
Да си кити кушере-та,
Да му са плодни волове-те
Волове-те и крави-те.
Утъ едно ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи » 20
Бога хми дума и говори: »
Китите ма накичите.
Вутре самъ рану фафъ селу-ту,
На трапеза си седнувамъ,

Та ма кмета гозба гости—	25
Лу кой дойде на трапеза,	
Дарба гу дарувамъ.	
Дарувамъ гу бела китка,	
Да си кити кушере-та,	
Да му са плодегъ волове-те	30
Волове-те и крави-те,	
Уть едно ду хиледа,	
Уть хиледа три хиледи;	
Кой си кушере-та ни кити,	
Въ кушере му единица!	35
Ни сайдисалъ има царе	
Чи гу училь научиль,	
Курбанъ да ми коле.	
Гозба да гости,	
Трапеза да слага.	40

Кметъ-тъ накиченъ оставалъ въ пещере-та, а момче-та-та и моми-те закарували крави-те и откарували въ село-то; закалали ги курбанъ и пѣбели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 5.

Курбанъ коле има царе,	
Курбанъ коле на небе-гу,	
Курбанъ коле малу млогу	
Малу млогу деветъ крави,	
На Бога са мольба моли:	5
Боже ле Власе ле,	
Жива ма Юда учила	

Да си пее ясна книга,
Да си пее и да пише,
Учила ма, Боже, научила; 10
И ти, Боже, да ма учишъ
Да си праве кушере-та.
Да ми дадешъ триста вола
Триста вола, триста крави,
Да ги карамъ тука долу 15
Тука долу на земе-та;
Йоще ми юнаци ни видели,
Йоще ми волове ни пасли.
Йоще ми крави ни цирили.
Та ми на поле ни урали, 20
Ни урали ни ми сели,
Какъ си уре тое слуга
На поле-ту фафъ бахче-ту,
Та си сее бела пшеница;
Какъ си уче млади юнаци 25
Да си пеетъ ясна песна,
Да си пеетъ да си пишеть,
Ша ги уче да си уратъ,
Да си уратъ да си сееть,
Да си праветъ кушере-та > 30
Бога му вели ютговори:»
Е, ти, царю, има царю,
Мене ма на земе ни сайдисали,
Личенъ ми день ни правили,
Личенъ ми день Власинъ-день, 35
Курбанъ ми ни клали
Какъ ми, царю, колешъ.
Хаде, Боже, Хаде,
Кой ми каилъ стане,

Да ти прави Личенъ-денъ,	40
Да ти курбанъ коле	
Деветъ крави сѣ на отбуръ,	
Ша гу уче да си уре;	
И му давамъ деветъ вола	
Деветъ вола деветъ крави,	45
Давамъ му ги за <i>дамина</i>	
Да ги има фафъ кушере;—	
Я кой си каилъ ни стане,	
Ни ти прави Личенъ-денъ,	
Курбанъ ти ни коле,	50
Ни гу уче да си уре,	
Ни му давамъ деветъ вола	
Деветъ вола, деветъ крави—	
А ку си ма, Боже, мами,	
Па му са кушере упразнила.	55
Чи му кушере ни деснивашъ. >—	
Власа Бога каилъ станалъ,	
Та му дава триста вола	
Триста вола, триста крави.	
На слуга си тимбихъ чини,	60
Да си флезе фафъ бахче-гу,	
Да гу учи да си уре,	
Да си прави кушере-та,	
Училъ гу слуга научилъ—	
Има царе ми уре	65
И ми уре и ми сее,	
Па си прави кушере-та.	
Закара си триста вола	
Триста вола триста крави	
Та си слезе на земе-та.	70
На Бога си курбанъ коле	

- Курбанъ коле деветъ крави,
Та му прави Личень-день
Личень-день Гергювъ-день —
Бога му фафъ кушере 75
Та му стаду *деснива*, —
Доста му са стаду плоди.
Три му хиледи вола,
Три му хиледи крави,
Шерни крави *белнити*, 80
Кой ги види ашикъ станалъ —
На царе са мольба моли
Да му даде да продаде.
Да ги кара фафъ сарае. —
Я му царе ни дава, 85
Лу са шета пу земе-та.
Кой му каилъ станалъ
Курбанъ да си коле,
Да си прави Личень-день
Личень-день Власинъ-день, 90
И да му са съ клетва заклева,
Деветъ му вола дава
Деветъ вола, деветъ крави.
И гу учи да си уре
Да си уре да си сее. 95
Та са волове наплодили
Пу земе-та пу дюве-та.
Егà си е мали сечу,
Събиратъ са седемдесè крале
Седемдесè крале седемдесè бана, 100
Та си праветъ Личень-день
Личень-день Власинъ-день,
На Бога си курбанъ колеть

Курбанъ колетъ деветъ крави —
Власа Бога фафъ кушере 105
Та хми стаду деснива,
Та хми са стаду плоди
Уть едно ду хиледа,
Уть хиледа три хиледи.

Кога-то са гощавали на трапеза-та седнуваль кметъ-
тъ накиченъ съсъ китки-те; кога-то са нагощавали събкой
единъ зевадь отъ китки-те; а моми-те пѣли слѣдоуща-та
пѣсна:

• П Е С Н А 6.

Гозба гости има царе
Гозба гости седемдесе крале
Седемдесе крале седемдесе бана.
Чи му е Личень-день
Личень-день Власивъ-день, 5
Курбанъ коле на Власа Бога.
Заклалъ ми е девендесе вола
Девендесе вола девендесé крави,
Златна трапеза сложилъ,
На трапеза малки моми, 10
Служба си моми служатъ.
Виде ми Власа Бога
Виде ми усмихна са.
Та си слезе уть гора-та,
Та си седна на трапеза. 15
Я си пита Има царе,

Е. ти. царю, Има царю,
Я ти. царю. да ми кажешъ
Кой ми прави Личень-день
Личень-день Власинъ-день. 20
Кой ми курбанъ коле.
И язъ гу дарба дарувамъ.
Дарувамъ гу бела китка.
Да е тури фафъ кушере,
Да му са плоди телну стаду 25
Телну стаду воли-гу
Волиту кравиту.
Утъ едно ду хиледа.
Утъ хиледа три хиледи:
Кой ми курбанъ ни коле. 30
Дарба гу ни дарувамъ.
Ни му давамъ бела китка,
Кой си нема бела китка,
Кушере му са упразнида,
Фафъ кушере му единица!» 35
Ютговори Има царе
Та му дума и говори: »
Боже ле, Власа ле.
Фала ти пу земе-та!
Пу земе-та Личень-день 40
Личень-день Власинъ-день.
Седемдесэ крале курбанъ колетъ,
Седемдесетъ крале седемдесе бана,
Курбанъ колетъ девендесе крави,
Та си гозба гостетъ, 45
Сложили златни трапези:
Давай, Боже, бела китка,
Да са плоди телну стаду

Телну стаду волиту,
Уть едно ду хиледа, 50
Уть хиледа три хиледи—
Да си уратъ на поле-ту
Да си уратъ, да си сеетъ.
Да си циретъ пресну млеку
Пресну млеку кравату, 55
Кой ми еде да та фали;
Царе му дума говори,
Я са Бога засмель,
Ясна глава си навада
Та дарува седемдесе крале, 60
Седемдесе крале седемдесе бана,
Дарува ги бела китка,
Та си китетъ кушере-та.

Съкой единъ зевадь отъ китки-те, съ кой-то билъ на-
киченъ кметъ-тъ; послѣ една мома утивала кадѣ-то били
говеда-та та накичовала кошере-та и пѣла слѣдоюща-та
пѣсна:

П Е С Н А 7.

Три са Юди фафъ бахче-ту,
Три са Юди самувили,
Повили си бели китки,
Повели ги позлатили,
Власа Бога накичили, 5
Ясна му глава бели китки,

Та му думатъ и говореть:»
Е, ти, Боже. мили братку!
Вутре ти Личень-день
Личень-день Власинь-день. 10
На земе, ти, курбанъ колетъ
Курбанъ колетъ девендесе крави,
Девендесе крави сѣ на отбуръ,
Фальба, ти, на земе-та!
Китка та, братку, кичиме, 15
Кичиме та бела китка—
Слей си братку. *слей*
Слей си, братку, на *зemi-та*.
Сидни, братку, *сидни*
Сидни, братку, на *триница*, 20
Де ми са млади *вуйни*
Млади воини млади крале,
Кой ти *тръзи* бела китка,
И ти му, братку, давашь,
Да е носи у дома си, 25
Да си кити волица-та:
Сегá му са деветъ вола
Деветъ вола. деветъ крави.
Ду година му девендесе:
Я да си рока десчишь 30
Утъ небе-ту на волица,
Волица му са исполнила.
Утъ едно ду хиледа.
Утъ хиледа три хиледи:
Да ни дадешъ бела китка, 35
Бела китка позлатена,
Волица му единица!
Ни си уре на поле-ту

Ни си уре ни си сее,
Поле му са запустилу,
Къщи му са *усурили*;
Малки му деца плакатъ
Плакатъ му деца викатъ, 45
Чи си леба ни едатъ —
Два му всла ни устанали.
Волица му са запустила.

Друга пѣсна на хоро.

П Е С Н А 8.

Ай, Боже ле, Жийне ле,
Фъ наше селу Личенъ-день
Личенъ-день Власинъ-день.
Курбанъ, ти, царе коле,
Курбанъ, ти, коле деветъ крави 5
Деветъ крави, деветъ вола,
Мольба, ти, са моли:
Десна ти рока на волица
Та си волове удеснивашъ.
Ду година, ду три години 10
Утъ сто ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи —
Ай, ти, Боже, ай Жийне,
Мольба ни, Боже, чуешъ!
Па ти ду година Личенъ-день 15

Личень-день Власинъ-день.
Та ти курбанъ колеме.
Колеме ти деветъ крави.
Деветъ крави се на отбуръ—
Хуй, хуй Боже ле,
Боже ле Жийне ле.

20

Има: биль нашъ царъ, кой-то изучиль отъ Бога много
знавати и научиль наши-те дедове.

Власинъ-денъ: празникъ на Власа Бога.

Единица: само единъ му останаль.

Деснива: благославя.

Брева: значи съди го.

Жийна: значи Господъ.

Рама и пр. стари са рѣчи.

Дрина: мѣсто гдѣ-то колеть курбане-то.

Акрамъ и пр. стари рѣчи.

Изъ иже ми уналъ: отъ село ги купиль.

Звезница: хоже-та или кметъ-тъ.

Нителна: нестелена.

Амница: съсъ волъ несъбрана.

Думі ми стоити: Да ми стоеть.

Пил ми летити: Да ни фъркать.

Далта: значи дамазтъкъ.

V.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ЛЕСТУВИЧИНЪ-ДЕВЪ.

Едно врѣмя въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ пролетъ-та кога-то щели да дойдатъ Лестувици-те, събирали са деветъ моми та са пременувахи и ходили отъ къща на къща, та вързували на малки-те дѣца на десна-та рока едно бело и цървено конче отъ коприна и пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Поминала люта зима
Люта зима снегувита,
Поминала заминала,
Та са лету зададе,
Съсъ лету лестувица
Лестувица пеперица.
Я знаешъ ли малку дете

5

Малку дете и юначе,
Я знаешъ ли 'ли ни знаешъ
У' де иде лестувица 10
Лестувица пеперица?
Летувала на край земе
На край земе на поле-ту,
Де си сланце грее,
Де си сланце ни захожда, 15
Се си грее налпотену
Налпотену разсардену—
Та си уратъ малки моми
Малки моми и девойки,
Двашъ ми са на поле шетатъ. 20
Двашъ ми на година сеетъ,
Та ми жнеетъ бела пшеница,
Та ми бератъ белу грозде.
Брайна земе доста фална
Доста фална плодувита 25
Плодувита уровита,
Думали са наши деди
Наши деди наши сруци.
Богъ да бие Байна царе,
Закаралъ ги утъ край земе 30
Та ги каралъ презъ поле-ту
Презъ поле-ту, презъ море-ту.
Каралъ ги сегà малу
Сегà малу три години.
Дукаралъ ги на Белъ Дунавъ. 35
Я си тие доста плакали
Доста плакали и викали,
Чи си земе уставили
Плодувита уровита.

Та ги дукаралъ на пуста земе	40
На пуста земе запустена.	
Де си моми ни уратъ,	
Де си моми ни сеетъ;	
Ни си градетъ силна града,	
Лу си седетъ фафъ гора-та	45
Фафъ гора-та фъ пещере-та	
Фъ пещере-та фъ камене-те.	
Какъ плакали и викали	
Форкнала си лестувица	
Лестувица пеперица,	50
Та хми дума приговори: »	
Ой ле млади юнаци	
Млади юнаци, малки моми.	
Йоти ми сте заплакали	
Заплакали завикали!	55
Чи си ва царе закаралъ	
Та ва дукаралъ на пуста земе	
На пуста земе запустена,	
Де си моми ни уратъ,	
Де си моми ни сеетъ.	60
Де си е люта зима	
Люта зима снегүвита:	
Хаде ми, юнаци, ни плачейте	
Ни плачейте ни викайте!	
Що да прави ваше царе,	65
Ваше царе Байна крале,	
Що да црави що да стори,	
Чи му е Бога зарачель	
Зарачель му порачель,	
Да закара ду млади юнаци	70
Ду млади юнаци, малки моми	

Да ги кара на Белъ Дунавъ. Дека си е пуста земе Пуста земе запусена, Дека си йоще ни сеетъ, Дека си йоще ни уратъ, Ду си седетъ фъ пещере-та Фъ пещере-та фъ камене-те. Белкимъ са засели пуста земе, Да ни си е веке запусена. Доста ми веке плачейте Плачейте и викайте! Що ми седналъ Дива крале, Дигналъ си десна рока Съсъ рока ва фальба фали. Чи сте слели утъ небе-ту, Де ми седетъ трима Бога, Та си учите ду млади юнаци Ду млади юнаци, малки моми Да си уратъ на поле-ту, Да си уратъ да си сеетъ: Та ви царе курбанъ коле. Какъ си коле дуръ на Бога Дуръ на Бога на небе-ту. » Какъ хми дума лестувица Лестувица пеперица, Йоще хми са нажелилу Нажелилу натажилу, Та й думатъ и говоретъ: » Лесту ле лестувице, Що е земе запусена, Силна сме града градили Та сме земе заселили —	75 80 85 90 95 100
--	-----------------------------------

Та си уратъ малки моми И си уратъ и си сеетъ:	105
Дива царе курбанъ коле Курбанъ коле деветъ ювна. Та си на фальба фали:	
Я ни са е нажелилу Нажелилу натажилу	110
Чи сме земе оставили Плодувита уровита. Курбанъ сме на Бога клали. Клали сме деветъ крави Деветъ крави елувити.	115
Елувити се на отбуръ, Малки са моми готвили Готвили ги умревали ги Умревали ги съ бела китка Бела китка и куприца.	120
Готвили ги доста <i>умрсниви</i> . Кой си еде Бога фали. Какъ сме дошли на Белъ Дунавъ. На Бога си курбанъ колеме, Съсъ курбанъ гү фальба фалиме.	125
Курбанъ колеме даветъ крави Деветъ крави елувити. Елувити се на отбуръ, Та ги гответъ малки моми: Туку моми що да праветъ.	130
Чи си флели фафъ бахче-ту Да си бератъ бела китка Бела китка и куприца. Я си китка ни намерили, Готвили си ни умревали,	135

Та хми са најелилу
Најелилу натажилу,
Та заплакали и завикали,
Та ни са тајну тажили, 140
Та са намъ најелилу
Најелилу натажилу.»
Ј хми лестувица дума и говори:»
Е. бре вие млади войводи.
Шо сте вие заплакали
Заплакали завикали. 145
Какъ си фодѣ на край земе
На край земе, мила ви отечина,
Ша си флеза фафъ сарае
Фафъ сарае фафъ бахче-ту,
Кацнувамъ си бела китка 150
Бела китка и куприца,
Летнувамъ си на Белъ Дунавъ,
Та си фарлемъ бела китка
Бела китка и куприца—
Малки моми на Белъ Дунавъ, 155
Йоку виетъ на поле-ту
Та си китка умрисатъ.
Ј ви си мольба моле,
Да пишете бела книга
Бела книга царну писму. 160
Да е пратите пу земе-та:
Кой си има малки деца.
Да увиетъ белу сукну
Белу сукну и царвену.
Да му варзатъ на рока-та 165
На рока-та на деснива-та,
Ега си е веке лету

- Лету и пролету,
Да му варзатъ да му думатъ:
Чи ни си е белу сукну 170
Белу сукну и царвену,
Туку си е *маринка*,
Устанала утъ край земе;
Бакъ си фаркамъ на поле-ту
На поле-ту на Бель Дунавъ, 175
Ша си фаркна фъ силна града
Фъ силна града фафъ сарае—
Де си виде малки деца
На рока хми белу сукну
Белу сукну и царвену, 180
Белу сукну и *маринка*,
Ша си спусна бела китка
Бела китка и куприца,
Та е зеватъ малки моми
Малки моми и девойки. 185
Та си гответъ и *умриватъ*.»
Чули ми ду млади войводи
Чули ми лестувица,
Та си писали бела книга
Бела книга царну пислу: 190
Бой си ималъ малки деца,
Варзалъ хми на рока-та
Варзалъ хми белу сукну
Белу сукну и царвену.
-

Кога-то щели да видеть лестовица, моми-те ходили
отъ къща на къща и отгързували отъ ръки-те на дѣца-та
конче-то и го турели въ бахче-то подъ камень; при него
турели и една миризлива китка копрецъ назоваема, коя-то
китка зевала майка-та на дѣте-то, и отъ нея турели въ
мамжи-те, кои-то са готвили на курбане-те; кога-то зевала
китка-та майка-та, пѣли моми-те слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 2.

Мале ле, мила мате,
Слези ми, мале, на дори,
Флезе ми, мале, фъ бахче-ту,
Дигни си, мале, подигни
Подигни златенъ камень. 5
Де си е, мале, *маринка*.
Белу ми сукну царвену.
Фаркнала ми летнала
Летнала ми лестувица,
Летнала ми утъ край земе 10
Утъ край земе, слану море,
Летнала ми на Белъ Дунавъ
На Белъ Дунавъ на царну-ту море.
Та си ва дару циркала
Циркала, мале, напевала, 15
Фафъ уста хи бела китка
Бела китка и куприца.
Та са чудумъ чуди
Де да иде де да летне
Да си фарли бела китка 20
Бела китка и куприца.

Баксишъ носи утъ край земе.
Зачула е Юда самувила
Та хи дума и говори:»
Е. ти пиле лестувица. 25
Що ми са чудумъ чудишъ
Та си циркашъ и напевашъ?
Я си фаркни тука долу
Тука долу фъ силна града
Фъ силна града фафъ сарае. 30
Фафъ сарае фафъ бахче-ту.
Царе му мажкү дете,
Та та чека сега малу
Сега малу три видели;
Варзала му стара майка 35
Варзала му на рока-та
Варзала му белу сукву
Белу сукву и царвену
Белу сукву *маринка*.
Сега гу веке утварзала, 40
Фафъ бахче-ту златенъ камень.
Пудъ камень гу турила—
Та ти са мольба моли,
Какъ си идешъ утъ край земе
Утъ край земе отечина. 45
Да си хи баксишъ фарлишъ:
Да си земешъ златна *маринка*,
Да уставишъ бела китка
Бела китка и куприца;
Та ти царе курбанъ коле 50
Курбанъ коле ду три голабче-та.
Ша ги гответъ малки моми.
Умреватъ ги съ бела китка

Съ бела китка и куприца.»	
Чула ми лестувица.	55
Летнала си фафъ сарае	
Фафъ сарае фафъ бахче-ту,	
Камень дига, ни са дига,	
Да си земе белу сукну	
Белу сукну и царвену.	60
Белу сукну и <i>маринка</i> .	
Та си рукна Юда самувила.	
Подигна хи златенъ камень.	
Та си зела белу сукну	
Белу сукну и царвену.	65
Уставила бела китка	
Бела китка и куприца.	
Слези, мале, слези	
Слези, мале, фафъ бахче-ту,	
Подигни си златенъ камень,	70
Та си земи бела китка	
Бела китка и куприца.	
Отнеси е дуръ на царе.	
Та му са фальба пофали:	
Чи е летнала лестувица.	75
Летнала е утъ край земе,	
Та си дойде на Бель Дунавъ:	
Ником' си баксишь ни носила	
Утъ край земе утъ слану море,	
Летнала си фафъ бахче-ту,	80
Подигнала златенъ камень,	
Уставила бела китка	
Бела китка и куприца.	

Кога-то жена та слевала въ бахче-то и подигнувала
камень-тъ, подъ кои-то намирала миризлива-та китка коп-
рець, коя-то понапрешъ една мома отъ къща-та оставела
като зевала конче-то; моми-те запѣвали слѣдоюща-та
пѣсна:

П Е С Н А 3.

Лесту ле лестувица!
Богъ да гу бие Байна паре,
Чи му са веке дуделу,
Чи му са земе заселила
Заселила йоще приселила. 5
Закариль си наши-те деди
Наши-те деди наши-те сруци
Фъ тае ги земе заселиль;
Я тие си йоще плакали
Плакали йоще викали 10
Чи си земе уставили,
Доста хми фална земе
Доста фална плодувита
Плодувита уровита.
Кажи ми, лесту, думай, 15
Какъ си зима зимувала,
Какъ си низъ поле летала,
Виде ли, лесту, ни виде
Дал' си ми моми уратъ?
Дал' ми са моми шетатъ? 20
Двашъ на година да ми сеетъ?
Двашъ на година да ми жнеетъ
Да ми жнеетъ бела пшеница?

Да ми бератъ белу грозде?	
Или са е земе запустила	25
Та ни си е йоще фална?	
Циркна ми лестувица	
Та хми вели ютгѳовори:	
«Крайна е земе йоще фална!	
Малки са моми на поле	30
Та си уратъ и си сееть.	
Йоще си на поле бератъ.	
Пудъ каменъ самъ уставила бела китка	
Бела китка и куприца.	
Малка е мома фъ сарае.	35
Йоще самъ висе ни летнала.	
Рукна са мома подрукна:	
«Лесту ле лестувица,	
Сега ма веке уставашъ,	
Фъ сарае ми веке ни циркашъ,	40
Ни циркашъ, лесту, ни пеешъ,	
Я си ми фодишъ на Бель Дунавъ,	
На Бель Дунавъ на царну ту море,	
Та си фъ сарае фаркашъ—	
Я ми постой и почекай	45
Дуръ да си флеза фъ бахче-ту.	
Да си бера бела китка	
Бела китка и куприца.	
Да е фъ сарае носишъ,	
Какъ ми са мома шета	50
Фъ бахче хи китка давашъ,	
Утъ мене хи селемъ носишъ,	
Чи си е мое рода	
Мое рода утъ край земе.	
Да си види бела китка	55

Майка-та като испѣвали моми-те горна-та пѣсна, зевала китка-та и я относела дома си, та я давала на мъжътъ си; сѣкоя жена тѣй правила; тога рукнували единъ старецъ и той закалалъ три голабче-та курбанъ на Бога; тога моми-те пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 4.

Царю, царю и везиру,
Що си, царю, курбанъ колешъ
Курбанъ колешъ ду три голабче-та?
Я си йоще ни видель
Бела китка и куприца. 5
Какъ си летна лестувица
На широки дори фафъ бахче-ту,
Подигна си златенъ камень
Та хи сорце сривналу.
Чи си виде белу сукну 10
Белу сукну и царвену,
Носилу гу мажку дете,
Носилу гу три нидели,
Чекалу си лестувица,
Та си зела белу сукну.
Уставила бела китка 15
Бела китка и куприца;
Я си рукни малки моми.
Да си згответъ ду три голабче-та.
Да си згответъ доста умрениви,
Кой си еде, кой си пие 20
Бога да си фали,
Чи си е наеть сториль

Да си праща лестувица	
Да си носи бела китка	
Бела китка и куприца.»	25
«Царе хми дѹма и говори:	
Ой, ле вие малки моми	
Малки моми и девойки,	
Лу да виде бела китка	
Бела китка и куприца,	30
Па си курбанъ коле	
Курбанъ коле деветъ крави,	
Деветъ крави елувити,	
Елувити се на отбуръ.»	
Царе си йоще ни продумалъ,	35
Искара си парве либе	
Искара си бела китка	
Бела китка и куприца,	
Та е на царе даде;	
Царе му са најелилу	40
Најелилу натажилу,	
Чи уставилъ крайна земе	
Шо си била доста фална	
Доста фална прочуена	
Прочуена зачуена.	45
Па си курбанъ коле	
Курбанъ коле деветъ крави,	
Деветъ крави елувити,	
Елувити се на отбуръ.	50

Като закалалъ старецъ-тъ курбанъ-тъ три-те голабче-та, онѣзи деветъ моми срукували и други моми отъ селото, кои-то готвили три-те голабче-та съсъ копрець-тъ, и пѣвели слѣдоуща-га пѣсна:

П Е С Н А 5.

Лесту ле лестувипа,
Била си била на край земе
На край земе на слану море,
Де са били наши царь
Наши царе, наши сруци. 5
Та са поле урали,
Та са поле сели.
Сели са бела пшеница,
Йоше никой ни е селъ,
Училъ ги е Крали Марку. 10
Донела си бела китка
Бела китка и куприца,
Та си царе курбанъ коле
Курбанъ коле голабче-та,
Зготвили ги малки моми 15
Зготвили ги наготвили ги,
Фарлили си бела китка
Бела китка и куприца,
Зготвили ги умревали ги,
Зготвили ги доста умрениви, 20
Та са гозба гостеть,
Та си Бога фалеть,
Чи та праща утъ край земе
Да летувашъ на Белъ Дунавъ

На Бель Дунавъ на царну ту море.	25
Мольба ти са, лесту, молетъ, Па да дойдешъ ду година. Баксишъ, лесту, да донесешъ, Баксишъ, лесту, бела китка	30
Бела китка и куприца— Па ти царе курбавъ коле, Ни ти коле голабче-та. Лу ти коле деветъ крави Деветъ крави елувити, Елувити се на отбуръ;	35
Да ни си китка донесешъ, Какъ си гответъ малки моми Нажелилу хми са натажилу, Чи си гответъ ни умреватъ, Ни е курбанъ дуръ на Бога.»	40
Какъ си пеегъ малки моми. Легнала си лестувица Та си цирка и си пее: «Ой ле вие малки моми Малки моми и девойки,	45
Доста ми царе курбанъ коле, Доста ми са мольба молител! Да замине лету и пролету, Па ша летна на край земе На край земе на слану море, На край земе да зимувамъ.	50
Егà веке да си летна Да си летна да си фаркна, Ша си летна фъ силна града Фъ силна града фафъ сарае, Ша си циркамъ на даро-ту	55

Да ме чѹе малка мома
Малка мома утѹ сарае.
Да си флезе фафѹ бахче-ту,
Да си бере бела китка 60
Бела китка и куприца.
Да ми даде бела китка,
Летнувамѹ си на Бель Дунавѹ
На Бель Дунавѹ на царну ту море.
Де си виде мажку дете 65
На рока му белу сукну
Белу сукну царвену.
Майка му са дусетила
Белу му сукну утварзала,
Слепа си фафѹ бахче-ту. 70
Та гу пудѹ камень турила,
И Язѹ, моми, каилѹ ставамѹ:
Рукнувамѹ си Юда самувила,
Та ми камень подигнува,
Та си зевамѹ белу сукну 75
Белу сукну и царвену,
Та гу носе на край земе
На край земе на слану море,
Кой гу види да си знае:
Наши деди наши сруци 80
Заселили крайна земе,
Заселили приселили!
Па си веке станали
Друга си земе заселили.
Та хми адетѹ устаналь: 85
Ега си е лету и пролету,
Кой си има мажку дете,
Варзува му на рока-та

Варзува му белу сукну Белу сукну и царвену, Да си знае малку дете, Чи си дойде бабайку му Уть край земе уть слану море. Па уставемъ бела китка	90
Бела китка и куприца, Да гу наиде стара майка. Да гу носи дуръ на царе. Собира си малки моми, Собира ги фафъ сарае, Та си курбанъ коле,	95
Та си моми гозба гости, Та си гответь <i>врана</i> манже. И фафъ манже бела китка Бела китка и куприца. Кой си еде, кой си пие. Ша ма чека ду година, Ша ма чека на Бель Дунавъ На Бель Дунавъ на царну-ту море.	100
	105

Като испѣвали горна-та пѣсна дурь да са зготви манже-та, седнували, та хми давалъ старецъ-тъ да накусеть отъ оная манже, послѣ ставали та поигравали хоро като пѣбели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 6.

Царю ле и везирю,
Стани си, царю, дигни са,
Стани си утъ трапеза,
Да си видишь лестувица
Какъ си фарка и си лета. 5
На десна хи нога белу сукну
Белу сукну и царвену,
Носилу гу мажку дете
Мажку дете милна сина,
Съсъ лестувица Юда самувила 10
На моми си дума и говори:
«Станите, моми, станите,
Хору ми, моми, играйте
Играйте моми хрипайте!
Лестувица дума продумала 15
Продумала приговорила:
«Ду година дурь на лету
Па ша летне утъ край земе
Утъ край земе слану море,
Та ша фаркне на Белъ Дунавъ 20
На Белъ Дунавъ на царну-ту море —
Де си види малку дете
На рока му белу сукну
Белу сукну и царвену.

Ша си спусне бела китка	25
Бела битка и куприца.	
Та си царе курбанъ коле	
Курбанъ коле деветъ крави	
Деветъ крави елувити.	
Елувити се на отбуръ,	30
Па си ва гозба гости.	

Сруци: значи срикове.

Умревали: значи турели въ тѣхъ миризливи нѣца.

Куприца: билъка миризлива, копаръ.

Отечина: отечество.

Деснива: десница.

Маринка: стара речъ, на коя-то значение-то не са зная.

Сривнало: значи драго хи станало.

VI.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ПЪРВИНЪ-ДЕНЪ.

Четири дена предъ Гергювъ-денъ нѣкогашъ кодели курбанъ ягне-та зарадъ заще-то вейке поминала зима-та и дошло лето; три моми още предъ слънце-то ходили въ нѣкое бахче, и стоели подъ тринтафилъ-тъ и испѣвали слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Юда самувила Филка Милушка
Фъркнува си фафъ бахче-ту
Уть дърю на дърю на бела руже,
Съсь лику са присмива.
Съсь уста си песна пее:
«Боже ле ду Летна Бога!
Поминала люта зима
Люта зима снегувита,

Зададе са тое лету.	
Изгрелу си ясну слънце.	10
Вутре рану Първа дене.	
Събрали са ураче-те,	
Съ ураче-те малки моми,	
Събрали са фафъ гора-та	
Фафъ гора-та фафъ летница,	15
На тебе си курбанъ колетъ	
Ясну пиле. сурү ягне,	
Чи ти е личенъ-день	
Личенъ день Първинъ-день.	
Фала ти, Боже, на земе-та,	20
Фала ти е рану предъ зорница	
Предъ зорница, предъ слънце-ту!	
Чи прогони люта зима	
Люта зима снегүвита,	
Зададе са тое лету:	25
Ураче-те курбанъ колетъ,	
Малки моми фафъ бахче-ту	
Та си бератъ бели китки	
Бели китки <i>усениви</i> ,	
Китки праветъ злату ги повиватъ,	30
Та си кичетъ ясну пиле,	
Какъ си фърка на небе-ту	
Да ти дойде фафъ сарае,	
Пиле ти са мольба моли	
Да си пратишь берекете	35
Бела пшеница, белу грозде;	
Моми жнеетъ бела пшеница	
И ти праветъ чисти кулаци,	
Юнаци си грозде бератъ	
И ти праветъ руйну вину —	40

На Рѹе дене фафъ гора-та Фафъ гора-та фафъ Летница Личенъ ти день Руйнъ-день — Та си едаты чисти кулаци.	
Та си пиетъ руйну вину Тебе си Боже фала фалетъ. » Рану ми припева филка Юда Филка Юда и Милушка. И си фъркна фафъ сарае. Пробудила царе и везире: «Варай царю и везирю, Стани, царю. стига спиешь! Помина си люта зима Люта зима снегувита. Лету ми са зададе И съсъ лету личенъ-день Личенъ-день Първинъ день, Та на Бога курбанъ колешъ Предъ зорница йоще предъ слънце-ту.	45 50 55 60

Като испѣвали пѣсна-та, една-та отъ техъ ходила низъ село-то и пѣла слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 2.

Чѹли ли сте мили друшки Мили друшки малки моми? Прилетнала филка Юда Филка Юда и Милушка Фафъ бахче-ту на дъроту	5
--	---

На дъроту на бела руже,
Летна Бога фала фали:
«Изгрелу е ясну слънце
Прогонилу люта зима
Люта зима снегувита.» 10
Песна пее дурь ду Бога!
И си летна фафъ сарае
Рану йоше предъ зорница,
Пробудила царе и везире.
Чи е веке личенъ-день 15
Личенъ-день Първинъ день.
Събиратъ са ураче-те,
Съ ураче-те малки моми,
Събиратъ са фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ летница, 20
Та си фащатъ ясну пиле,
Стаду пасе фафъ гора-та
И фафъ стаду сурү ягне,
На Бога ги курбанъ колетъ.
Фодите, моми, фафъ гора-та, 25
Фодете ми щетайте са—
Срета на сретева Първа Юда,
На глава та златна типсие,
Фафъ типсие бели китки
Бели китки *усениви*, 30
Съсъ злату ги повивае
Кичиме си ясну пиле,
Да си фъркне на небе-ту
На небе-ту и при Бога,
Та му са мольба моли 35
Да си прати берекете
Бела пшеница, белу грозде.

Мили друшки малки моми,
Мольба ви са моле
Стига веке при майка си! 40
Я ми излезите на сукака
Та ва карамъ фафъ сарае,
Утъ сарае фафъ гора-та:
Пременилъ ва царе наредилъ ва
Съ бели дрехи ду ноги-те, 45
Съсъ златна махрама глава-та.

Кога-то испѣвала мома-та пѣсна-та, излевали други деветъ моми и утивали въ къща-та на най-старий-тъ, който билъ въ село-то, тамо играели хоро, и пѣвели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 3.

Излели са деветъ моми
Деветъ моми деветъ друшки
Мощне крихумъ на равина,
Ниту майка да ги види,
Ниту майка ниту сесра. 5
На сукака малка мома,
Подава хми бела рѣка,
Играе ми малка мома
Уткара ги фафъ сарае.
Де ги чека царе и везире, 10
На дори ми хору играетъ
Малу млогу три сахате.
Царе си е на дивана-та,

На либе си приговори: «Искарай ми бели дрехи	15
Бели дрехи златни махрами, Дарба си дарувамъ малки моми. Малки моми фафъ гора-та Та си бератъ бели китки	
Бели китки <i>усениви</i> .	20
Съсь злату ги повиватъ. Та ми китетъ ясну пиле, На Летна Бога курбанъ коле Да ми прати берекете Бела пшеница, белу гроздѣ.»	25
Искара си бели дрехи Бели дрехи златни махрами, Пременили са малки моми Пременили са наредили са.	
Бели дрехи ду ноги-те, •	30
Златни махрами на глава-та, Та си фодетъ фафъ гора-та. Играетъ ми песна пеетъ: «Юду ле Първа самувилу, Вутре, Юду, личенъ-день Личенъ-день Първинъ-день, И царе ти курбанъ коле Ясну пиле сурю ягне. Бога та, Юду, пратилъ Да прогони люта зима Люта зима снегүвита, Угрева си ясну слънце. Ураче те фафъ гора-та И си фащатъ ясну пиле Ясну пиле, сурю агне—	
	35
	40
	45

Знаешъ, Юду, ни забарешъ.
Ега царе курбанъ келе
На Бога са мольба моли
Да му прати берекете. 50
Малки моми съ бели китки
Съ бели китки *усениви*
Та си китетъ ясну пиле.
Люта зима снегүвита
Фафъ гора си китка ни устана.
Бела китка исъхнала; 55
Фафъ тое бахче слънце грее
Прогонюва люта зима
Йоще китки ни исъхнали;
Царе на пратилъ фафъ гора-та
Китки да береме, 60
Я си китки ни устанали —
Та ти са мольба молиме,
Да си флезешъ фафъ бахче-ту,
Да наберешъ бели китки
Бели китки *усениви*, 65
Дарба. Юду, на дарувашъ:
Фъ наше града люта зима.
Кой ти китка померисалъ
Лету му станалу.
Слънце му изгрелу.» 70
Пели моми и припели,
Първа Юда фафъ бахче-ту,
Та си бере бели китки
Бели китки *усениви*
И си глава укичила; 75
И турила фафъ тилсие,
Та са шета визъ гора-та

И си тера малки моми, Гласумъ рука низъ гора-та: «Иди си зима бегай си Лету веке пристигналу, Ша изгрее ясну слънце» —	80
Дума Юда китки фърле Сичка гора померисала, И си найде малки моми, Дарба ги дарува бела китка Бела китка <i>усенива</i> .	85
Деветъ моми фафъ сарае Фафъ сарае дуръ при царе — Ни са дошли ураче-те, Йоще пиле ни фанали Ясну пиле суру агне — Царе ги гозба гости.	90
И му седетъ фафъ сарае.	95

Постѣ са събирали много моми и момче-та, та ходили въ гора-та, дѣ са били овце-те, и закарували ягне-та за курбанъ; кога-то са връщали деветъ-техъ моми излевали та ги причекували и нажитѣвали ягне-та като испѣвали тая пѣсна:

П Е С Н А 4.

Задали са юнали,
Задали са малки моми
Утѣ тае гора утѣ Бель Дунавъ,
Юнани ми носетъ ясну пиле,

Малки моми суру агне.	5
Ясну пиле утѣ белѣ Дунавѣ.	
Суру агне утѣ гора-та.	
Излезите мили друшки	
Мили друшки малки моми	
Юнаци ми пречекайте.	10
И юнаци малки моми.	
Деветъ моми на широки дори	
Та си виетѣ бели китки.	
Бели китки <i>успива</i> .	
Съсъ се злату ги повили.	15
Та си китетѣ ясну пиле	
И гу китетѣ песна припеватѣ:	
«Варай. пиле ясну пиле,	
Китка ти. пиле, на глава-та!	
Какъ та царе курбанъ коле	20
И си фъркашъ на небе-ту,	
Аку са на Бога мольба молишъ,	
Да си прати берекете	
Бела пшеница, белу грозде,	
Криле ти са позлатили,	25
Йочи ти са йогневили,	
Носиме та фафъ гора-та	
Фафъ гора-та фафъ летница,	
Та та царе курбанъ коле —	
Ти си фъркашъ на небе-ту,	30
Суру агне си закала	
Та на гозба гости —	
Аку ти са криле ни позлатили,	
Йочи ти са ни йогневили,	
Фърлеме та фафъ Белѣ Дунавѣ,	35
Удави са пиле фафъ вода-та!	

Йоще песна моми ни припели
Яснѹ пиле са позлатилу,
Криле му са позлатили,
Йочи му са йогневили— 40
Слези ми, царю и везирю,
Премени са нареди са
Златна дреха ду ноги-те,
На скути златна *храмина*,
Фафъ рѣка ти златна *ужина*, 45
Чи си, царю. курбанъ колешъ
Яснѹ пиле. сурѹ агне.
Яснѹ пиле са позлатилу,
Криле му са позлатили,
Йочи му са йогневили. » 50
Царе моми ни верува.
Я си слева на широки дори.
Та си виде яснѹ пиле:
Криле му са позлатили,
Йочи му са йогневили. 55
И си праща деветъ моми
Да му идатъ на хамама,
Да са банетъ да са миетъ,
Чи на Бога курбанъ колетъ.
Царе си е фъ худае-та. 60
Премени са нареди са
Златна дреха ду ноги-те,
На скути златна *храмина*.
Фафъ рѣка му златна *ужина*—
Слезаль царе на дори, 65
И си чека малки моми.
Излеватъ си утъ хамама,
Утъ лику хми слѣнце грее!

И царе са чудумъ чуди
Що са моми побелели,
Уть лику хми слънце грее.

70

Курбане-те ги колели близо до гора-та дѣто имало и
пещера: седали тамо три дни: кога-то навървели моми-те
пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 5.

Навървилъ ми царе
Навървилъ ми фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фафъ летница,
Пу нег' идатъ ураче-те,
На глава-та златна типсие, 5
Фафъ типсие сурѹ агне;
Пу техъ идатъ малки моми.
На глава-та златна типсие,
Фафъ типсие ясну пиле,
Слънце йоше ни изгрелѹ 10
Царе си е фафъ гора-та.
Запади са малка мома
Та си флезе фафъ летница,
Спуснала си железни капии.
На капии седемдесе ключерници, 15
Та ни дава ником' да флезе
И на царе на везире.
«Царе хи са мольба моли:
Що ми терашъ малка мома
Що ми терашъ и ти давамъ? 20

Йотори ми железни порти.
Да си флеза фафъ летница,
Слънце веке ша изгрее
Та ми са Бога налютева».
«Ютговори малка мома: 25
Давай, царю, и натдавай,
Нищу ти, царю, ни терамъ,
Лу ти терамъ сурү ягне
Да на гостишъ фафъ летница.
Давамъ, моме, сурү ягне. 30
Йотори ми железни порти.
Аку си ма, царю, ни мамипшъ,
Ша ти дойде Първа Юда
Съсъ тоега фафъ ръки-те,
Ударила железни порти 35
Искапали ключерници-те.»
Рече мома ни утрече
Зададе са Първа Юда,
Налютила са разедила са:
Варай, царю и везирю, 40
Днесъ ми е, царю, Личенъ-день
Личенъ-день Първинъ-день,
Прогонихъ си люта зима
Люта зима снегүвита,
Ти ма, царю, ни саидисүвашъ: 45
Слънце веке си изгрева
Йоще курбанъ ни ми колешъ
И ни флевашъ фафъ летница,
Та ти са Бога разедева
Разедева налютева, 50
Ни са вращашъ фафъ сарае.
«Ютговори царе и везире:

Варай. Юду. Първа самувила,
Що да праве що да сторе,
Запади са малка мома 55
Та си флезе фафъ летница,
Заклучи ми железни порти,
Спуснала е седемдесе ключерници.
Ни ми дава да си флеза,
И на мене на везире, 60
Та са чуде що да праве
Що да праве що да сторе,
Чи ми тера суру ягне
Да ги госте фафъ летница.
Язъ хи давамъ суру ягне. 65
Па ми порти ни утаре,
Лу ми дума и говори:
Аку си ма, парю, ни мамишъ,
Ша ти дойде Първа Юда
Съсъ тоега фафъ ръки-те, 70
Ударила железни порти
Искапали ключерници-те.
На порти е Първа Юда
Съсъ тоега фафъ ръки-те.
Та удари железни порти 75
Искапали ключерници-те.
Флезе царе фафъ летница,
И съсъ царе ураче-те
Ураче-те малки моми,
Та на Бога курбанъ коле 80
Курбанъ коле ясну пиле:
Какъ си фъркашъ ясну пиле
На небе-ту и при Бога,
Малки моми песна му припевать,

На Бога са мольба молишъ, Да си прати берекете Бела пшеница, белу грозде; Малки моми пшеница ми жнеетъ На Бога си кулаци праветъ.	85
Чисти кулаци утъ бела пшеница ; Юнаци си грозде бератъ Па на Бога руйну вину, Ега си е Личенъ-день Личенъ-день Руйнъ-день, Та си едатъ чисти кулаци И си пиетъ руйну вину. »	90
Малки моми песна пеетъ Йоще са пиле позлатева, Та си фъркна на небе-ту, И си фърка и си пее «Иди си зима бегай си Чи е лету пристигналу, Ша изгрее ясну слънце. » Фъркна пиле ни са виде. И изгрелу ясну слънце, Какъ гу виде царе и везире, Фала слънце си пофали. Та утиде си фафъ бахче-ту, Фафъ ръки му златну уралу И бахче-ту приурава, Та си сее бела пшеница. И си сее белу грозде, Па са враца фафъ летница: Малки моми дарба дарува, Дарба ги дарува златна алтана, <i>Па алтана ясну слънце</i>	95
	100
	105
	110
	115

- Какъ изгрелу съ ясни зари—*
И хми дава сурѹ ягне
Фафъ летница да са гостетъ,
Чи е зима поминала, 120
Люта зима снегувита,
И е лету пристигналу.
Малки моми са чудумъ чудетъ
Какъ си гответъ сурѹ ягне,
Йоганъ нема фафъ летница. 125
Прилетнала Първа Юда
Та хми дума и говори:
«Ой, ле вие малки моми,
Йоти са, моми, чудумъ чудите!»
Та ни готвите сурѹ ягне, 130
Да са гостите фафъ летница:
Зима веке поминала
Та е лету пристигналу.
Шо ни, Юду, думашъ,
Думашъ, Юду, и говоришъ: 135
Фафъ летница йоганъ ни устаналъ!
Сурѹ ягне ни готвие,
Фафъ гора са ни гостиме,
Поминалъ ти веке Личенъ-день
Личенъ-день Първинъ-день.» 140
Налюти са Първа Юда
Та хми вели ютговори:
«Я ми турите златна *траница*,
Фафъ *траница* сурѹ ягне,
Я задувамъ ветрове-те 145
Ветрове те фуртуни-те
И си фърлемъ бела снега,
Па са зима повърнала

- И си лету побегналу.»
Малки моми заплакали. 150
Турили си златна *траница*.
Фафъ *траница* сѹру ягне,
Та ми седегъ и ми пеетъ:
«Слънце ле ясну слънчице,
Изгрей ми, слънце, фафъ гора-та, 155
Йоганъ, слънце, да ни валишъ,
Чи е веке Личенъ-день
Личенъ-день Първинъ-день,
Сѹру ягне да си готвиме,
Фафъ летница да са гостиме— 160
Седели сме фафъ гора-та
Та ни са веке дуделу —
Йоще песна ни припели
Изгрелу е ясну слънце,
Изгрелу е мощне налютену, 165
Пудъ *траница* силънъ йоганъ,
Та си гответъ сѹру ягне,
Фафъ летница ми са гостетъ.
Дуръ са веке помръчилу,
Излеватъ ми ут летница, 170
Та са шетатъ низъ гора-та,
Песна пеетъ дуръ ду Бога
«Иди си зима иди си
Чи е лету пристигналу.»
-

VII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ МАСИНЪ-ДЕНЪ.

Едно врѣмя въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ пролетъ-та на 23 Априлія на день на Гергювъ-день колели курбанъ на Бога; сѣкой единъ готвиль по едно ягне дома си и са гощавали; а отъ село-то закалали деветъ овна, кои-то ги колели на поле-то въ поднозіе-то на гора-та гдѣ-то са събирали много моми та ги готвили, но оганъ не навалели, но три моми кришомъ да ги не види нѣкой навалели оганъ-тъ подъ казане-те, и са скривали въ гора-та; другите моми подстикали оганъ-тъ и играели около казане-те та пѣли слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Боже ле Боже йогница!
Зимна са Бога налютиль,
Зимна Бога Снегина,
Налютиль са разедиль.
Тешка са зима задала

Тешка зима снегувита, Бела снега на поле-ту— Малки са моми ни излели Ни утишли на седенки.	
Сегà зима поминала, Застигналъ си млада Масина Млада Масина млада Асуица, Та сме утѣ града излели, Ни сме, Боже, на поле-ту, Я сме, Боже, фафѣ гора-та; Деветъ сме моми и девойки.	10
Се сме една на майка, Носиме, Боже, фафѣ гора-та Сека моми царна <i>пуйса</i> , Фѣ десна рока ясна книга.	20
Царна <i>пуйса</i> позлатена, Ясна книга посребрена, Позлатилъ ги наше царе Наше царе млада Има.	
Какъ си форкъналъ на небе-ту На небе-ту и при Бога— Слелъ си Има на земе-та, Съсъ кмета си говорилъ Говорилъ си и си думалъ.	25
Думалъ му и гу канилъ Курбанъ да ти коле, Стара вета да гувее: Да ти коле царни пуйки Царни пуйки позлатени.	30
Сегà на пратилъ стара кмета, Пратилъ на тука долу Тука долу на поле-ту	35

На поле-ту ду гора-та,
Песна ти. Боже, пееме:
«Стара ги кмета курбанъ коле 40
Курбанъ коле царни пуйки.
Готвиме ги царанъ пуйникъ.
Готвиме сега малу
Сега малу три нидели.
Та си фъ гора седиме — 45
Йоше сме. Боже, ни ели.
Ни сме ели ни сме пили.
Сега ни са веке приелу.
Сега ни са веке припилу,
Та са чудумъ чудиме — 50
Йоше ти курбанъ колеме
Колеме ти царни пуйки.
Готвиме ги царанъ пуйникъ,
Я си йоганъ немаме:
Порачелъ ни стара кмета 55
Порачелъ ни зарачелъ.
Да си йоганъ ни валиме.
Боже ле, Боже Йогница.
Мольба ти са. Боже, молиме:
Седишь, Боже, на високу 60
На високу на небе-ту
На небе-ту фафъ сарае,
Де си ти е ясенъ йоганъ.
Всекни си, Боже, ясенъ йоганъ
Да запалишь ясну сланце, 65
Да изгрее на земе-та
На земе-та на поле-ту.
Да са готви царанъ пуйникъ,
Готви са фъ *трениците*,

Да си фсекне силанъ Йоганъ	70
Да готвиме царни пуйки	
Царни пуйки позлатени,	
Заклалъ ги стара кмета,	
Да седнеме на трапеза	
Да седнеме да ядиме,	75
Да ядиме царанъ пуйникъ,	
Да пиеме руйну вину	
Руйну вину тригодишну;	
Какъ си грее ясну сланце	
Да си гони люта зима	80
Люта зима снегувита,	
Чи ни са, Боже, дудела!	
Ни сме прели на седенки.	
На седенки и на тлъвки—	
Пееме ти, Боже, ясна песна,	85
Съсъ песна та фалиме.	
Па си чекаме фафъ гора-та	
Да изгрее ясну сланце,	
Да уреме на поле-ту,	
Да купаеме на лозе-ту—	90
Живу пиле да си форкне	
Да си форкне низъ поле-ту—	
Лу ни са, Боже, дуделу	
Та си фъ гора ни седиме.	
Има царе си зарачель	95
Зарачель е и порачель:	
Да са шетнем' низъ поле-ту	
На поле ти курбанъ колеме,	
Курбанъ ти колеме сурү агне	
Сурү агне усуресту	100
Усуресту пепелиту,	

Суру агне едно на майка,
Пееме ти ясна книга
Та си та фальба фалиме!
Чи си йоганъ светнувашъ 105
Ясну си сланце упалешъ,
Та изгрева на небе-ту
Та си грее на поле-ту
На поле-ту фафъ гора-та;
Пееме ти ясна песна 110
Ясна песна ясна книга.
Писалъ е наше царе
Наше царе млада Има —
Какъ си седелъ на небе-ту
На небе-ту три години 115
На Бога изметъ чини —
Блага Бога ублагналъ си,
Та си гу дарба дарува
Дарува гу ясна книга
Ясна книга позлатена, 120
Фъ ясна книга ясна песна;
Иоще му Бога зарачель:
Какъ си слева на земе-та,
Аку си му на сорце неволе,
На Бога курбанъ да коле, 125
Да му пее ясна песна,
Ясна песна ясну сланце,
Хемъ да му са мольба моли,
Та му нищу ни станалу,
Неволе му растанала.» 130
Бога му заракъ зараче.
Царе му дума приговорилъ:
«Боже ле, мили Боже.

Дарувашъ ма ясна книга, Я си йоще ни знамъ	135
Да си пее ясна книга, Ясна книга ясна песна, Да ми е неволе на сорце, Неволе ми са ни растанала.	140
Дуръ тога гу Бога училь Училь гу научиль— Та си пее ясна книга Ясна книга ясна песна.	145
Йоще му заракъ зараче: Ега слезе на земе-та На земе-та на поле-гу, Да си найде деветъ моми Деветъ моми и девойка, Деветъ моми една на майка, Да ги кара фафъ сарае.	150
Да ги има за неволе: Да ги учи ясна песна Дуръ на Бога да са молетъ.» Уть небе-ту царе на земе-та, Фъ десна му рока ясна книга.	155
Блеснала си зернала си Какъ си зернува ясна зора. Шетналь са царе низъ града, Закараль си стара кмета, Та си тера деветъ моми, Деветъ моми една на майка, Та си намера намериль, Та на има фафъ сарае— Та на учи ясна песна, Училь на. Боже, научиль.	160
	165

Сега ни, Боже, мольба чуешъ! Мольба ти са молиме на поле-ту На поле-ту на ливаде. Да са готви царанъ пуйникъ. Та си чекаме малка мома.	170
Чекаме е фафъ гора-та Сега малу три видели, Йоще си мома ни дойде, Йоще ни хаберъ ни носи Дал' ми изгрела ясна зора Ясна зора и зорница.	175
Съсъ зора ясну сланце. Дал' си поминала люта зима Люта зима снегүвита. Зададе са ясну лету Ясну лету и топливу— Зима са веке дудела На юнаци и на моми, На иргене на иргенки.	180 185

Утрина-та рано още до кога-то не изгрело слънце-то
предъ зора-та ходили много моми въ гора-та да чекатъ
пролетъ-та, а онѣзи три-те моми, кои-то павалели огань-тъ
кришомъ, ходили въ гора-та и испѣвали слѣдоюща-та
пѣсна:

П Е С Н А 2.

Малка мома фафъ сарае
Фафъ сарае на небе-ту,
Та си утъ сарае ни излела
Сегà малу шестъ месеца,
Ни ми следа фафъ гора-та 5
Чи е гора побелела
Побелела уснегнала.
Зимна са Бога налютиль,
Зимна Бога Снегина,
Налютиль са разедиль, 10
Та си юнакъ пратиль,
Фафъ рока му бела каната,
Та си фарле бела снега
Та си гора побелиль,
Дуръ си гора запустиль. 15
Малка мома Дурга Юда
Дурга Юда Самувила
Сегà веке си излезе
Та са шета низъ гора-та,
Дарба хи е фафъ роки-те, 20
Дарба хи е бели цвете
Бели цвете *урница билька*,
Билька фарле низъ гора-та

Та си рука ду небе-ту:	
«Чуйте ми деветъ моми	25
Деветъ моми и девойки,	
Курбанъ сте, моми, колели	
Царни пуйки позлатени,	
Курбанъ сте колели на Йогница,	
Пели му сте ясна песна,	30
Съсь песна му са сте молили,	
Да изгрее ясна звезда.	
Ясна звезда ясна зорница,	
Да изгрее ясну сланце—	
Седите ми на поле-ту	35
Сейà малу три видели	
Та сте йоще ни видели.	
Зададе са Барва Юда	
Барва Юда Барвица месецъ,	
Барва са Юда накичила,	40
Накичила са бели цвете	
Бели цвете бели китки;	
Фафъ роки-те златна тоега	
Златна тоега <i>костевица</i> ,	
Та си гони люта зима	45
Люта зима снегувита	
«Бегай, зиму, бегай	
Чи си лету дойде	
Лету веке пролету» —	
Рече Юда ни утрече	50
Фарлила си златна тоега	
Златна тоега костевица,	
Изгрела мѧ ясна зора,	
Съсь зора ясну сланце.	
Па си флезе Барва Юда	55

Флезе ми фъ пещере-та
Фъ пещере-та фафъ бахче-ту,
Та си бере бели цвете
Бели цвете бели китки,
Фафъ кошница бели цвете 60
Бели цвете *билъка урница*,
Та си вели ютговори:
«Фодите ми деветъ моми
Деветъ моми и девойки
Фодите ми фафъ бахче-ту, 65
Чи си ва дарба дарувамъ
Бели китки бели цвете,
Да си глава накичите,
Да са фальба фалите
Чи е лету застигналу 70
Лету йоще и пролету.
Съсъ лету Барвица месецъ.»
Чули ми деветъ моми
Деветъ моми и девойки
Чи си пее малка мома, 75
Малка мома Дурга Юда
Дурга Юда Самувила,
Шетнали са фафъ гора-та
Та е намера намерили:
На глава хи бели цвете 80
Бели цвете бели китки,
Фафъ рока хи златна кошница,
Фафъ кошница бели цвете
Бели цвете бели китки
Бели цвете и *урница*. 85
Шета са Дурга низъ гора-та
Та си фарле бели цвете

Бели цвете бели китки.
Я си йоку ни мернува
Да погледа малки моми 90
Малки моми и девойки;
Дуръ хи са моми замолили
Да хми даде бели цвете
Бели цвете бели китки.
Дуръ тога ги погледнала 95
Та ги дарба дарува.
Та хми глава накичила.
На хми дума и говори:
«Ой ми вие деветъ моми
Деветъ моми и девойки. 100
И ми са, моми, накичите
Съ бели цвете на глава-та
Съ бели цвете съ бели китки.
Доста ми сте фафъ гора седели —
Слезите ми тука долу 105
Тука долу на поле-ту
На поле-ту фъ Бела града
Фъ Бела града фафъ Калица.
Де ва чека Има царе,
На дори ми веке слелъ: 110
Намерилъ си сурү агне.
Сурү агне усуресту
Усуресту пепелитү.
Сурү агне едно на майка.
Та ва чека фафъ сарае. 115
На Бога гу курбанъ колете.
Ясна му песна пеете
Та си фалите ясна зора,
Ясна зора ясну сланце

Чи изгрелу на земе-та, Съсь сланце иде бела пшеница Бела пшеница белу грозде: Та са земе позлатила Позлатила посребрила.	120
Фафъ сарае чисту злату Чисту злату белу сребру: Сички гу фальба фалетъ, Сега гу вие фалите, Сега му вие курбанъ колете.»	125
Деветъ са моми накичили, На глава хми бели цвете Бели цвете бели китки. Слели моми тука долу Тука долу на поле-ту На поле-ту фъ Бела града Фъ Бела града фафъ Калица. Де ги чека Има царе; На дори му сурү агне. Сурү агне и суресту Сурү агне пепелитү.	130
Я си на дори курбанъ ни коле, Лу ги кара фъ пещере-та; Малки са моми нажелилу Нажелилу натажилу Чи ги кара фъ пещере-та, Я си ги царе смирева Та хми дума и говори: «Ой ле вие деветъ моми Дэветъ моми и девойки, Що ви са жельба нажелилу Нажелилу натажилу?	135
	140
	145
	150

Йоти ми вие ни молчите
Да ни ви са Бога налютилъ
Да ни ви са Бога разедилъ?
Чи на дори курбанъ да колете, 155
Ни си фоди сурү агне
Ни си фоди на небе-ту
На небе-ту и при Бога,
Чи си Бога кайлъ ни става
Да му са курбанъ коле 160
Фафъ сарае и на дори. »
Дуръ си моми замолчели,
Та хми веке ни дума
Ни дума ни говори.
Та си моми курбанъ колеть 165
Курбанъ колеть сурү агне,
Сурү агне усуресту
Усуресту пепелиту,
И му пеетъ ясна песна,
Та ги царе гозба гости 170
Малу млогу три видели.
Па ги царе ни пратилъ,
Я ги кара фафъ сарае,
Та хми прави златну уралу.
Та си уратъ фафъ бахче-ту; 175
Та си сеетъ бела пшеница
Бела пшеница, белу грозде;
Три месеца поминали,
Зажнали ми бела пшеница,
Забрали ми белу грозде. 180
Утъ тога ми хадеть уставаль
Та са пее тае песна,
Та си фоди малка мома

Да са шета низъ гора-та
Да си рука да си дума
•Иди си зима иди си
Да си дойде лету
Лету и пролету.»

185

Другий-тъ день събирали са онѣзи деветъ моми въ къща-та на хоже-та, та месили чисти пити за курбанъ-тъ и пѣли слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 3.

Боже ле мили Боже,
Фала ти, Боже, на земе!
Училъ си, Боже, наше царе
Наше царе млада Има
Да си уре на поле-ту
Да си уре да си сее,
Да си жнее бела пшеница:
Па гу си Боже училъ,
Да си меси чиста пита
Чиста пита чиста леба.
Седелъ Има що ми седелъ,
Вакатъ му веке дойде
Да си слезе на земе-та,
Да си учи малки моми
Малки моми и девойки—
Ни му, Боже, стигналу
Чи си училъ да си уратъ
Да си уратъ да си сеетъ,

5

10

15

Да си жнееть бела пшениша.	
Да си бератъ белу грозде;	20
Я ги йоще училь.	
Да си месеть чиста пита	
Чиста пита чиста леба.	
Да си праветь руйну вину	
Руйну вину тригодишну.	25
На моми си думаль	
Думаль и говориль:	
«Еле вие деветъ моми	
Деветъ моми и девойки,	
Богумъ си курбанъ колете,	30
Стара му вета гувеее,	
Та са гозба гостите—	
Я си немате чиста пита	
Чиста пита чиста леба	
Да си за Бога подавате.	35
Та ви са Бога налютиль	
Налютиль разедиль:	
Сега ва, моми, уче,	
Да месите чиста пита	
Чиста пита чиста леба,	40
Какъ си курбанъ колете	
И за Бога да подавате.	
Туку ви са мольба моле,	
Да ни ми са йоще годите.	
Да ни ми са йоще жените.	45
Да ни ми юнакъ либите	
Дуръ да дойде фратна Юда	
Фратна Юда Самувила,	
Юда ва дарба дарува,	
Та ви дава златни криле,	50

Да фаркнете на високу На високу фафъ гора-та Фафъ гора-та фъ пещере-та; Фъ пещере-та Бога Йогница. Та му изметъ чините	55
Малу млогу три години, Чи си кайлъ станалъ. Курбанъ коле стара кмета Курбанъ коле сурү агне. Сурү агне усурестү Усурестү пепелитү, Я си йоганъ ни фсекналъ Да си готви сурү агне. Да си ва гозба гости: На Йогница са нажелилү Нажелилү натажилү, Йоганъ фсекна на небе-ту Йоганъ падна на поле-ту, Та си йоганъ навалилъ. Готвили сте сурү агне Та са сте гозба гостили, Та сте яли и сте пили.» Рече царе ни утрече Форкна си фъ Бела града Фъ Бела града фафъ Калица. Деветъ моми устанали, Деветъ моми и девойки. Устанали на поле-ту. Йоще си е личенъ-день.	60 65 70 75 80

Д Р У Г А П Е С Н А 4.

Зададе са фратна Юда
Фратна Юда Самувила
Та са руквѣ и подруквѣ:
«Деветъ момѣ и девойки
Лу де да сте тѹка да сте. 5
Дурга Юда дарба ва дарила
Та ви глава накичила,
Накичила ва бели цвѣте
Бели цвѣте бели китки,
Та си зима поминала 10
Тешка зима снегѹвита,
Зададе са лету пролету.
Излели сте на поле-ту
На Бога си курбанъ колете
Та гу фальба фалите, 15
Йоганъ фсекналъ на небе-ту
Попалилъ си ясну сланце
Та изгрелу на земе-та,
Съсъ сланце ясну лету,
Та сте хаберъ чинили 20
Фъ Бѣла града дуръ на царе.
Та е царе курбанъ колель
Курбанъ колель сѹру агне,
Сѹру агне усѹресту
Усѹресту пепелиту. 25
Сега ма Бога пратиль
Да си ва дарба дарѣ:
Лепнѹвамъ ви златни криле,
Та си фаркате на високу
На високу фафъ гора-та 30

Фафъ гора-та фъ пещере-та, Де ми седи Йогница Бога, Седналъ ми фъ пещере-та Сега веке три видели—	
Дуделу му са самъ самичекъ. Никой му изметъ ни чини: Брата му са налютилъ, Ни му праща милна сесра Да му точи студна вода Да си гу служба служи.	35
Фъ уста му ясень йоганъ; Седите му фъ пещере-та Сега малу три години, Точите му студна вода Та гу служба служите, Та му йоганъ угасевате Да ни пали ясну сланце, Да ни са сланце налютилу Мощне лоту да изгрее Да присуши ду Белъ Дунавъ. Да повенатъ пшеници-те: Поминали три години Та са веке годите Та си юнакъ либите.» Рече Юда ни утрече Лепна хми златни криле, Лепна хми на мишници, Фаркнали си на високу На високу фафъ гора-та Фафъ гора-та планина-та.	40
	45
	50
	55
	60

Въ тойзи си день събирали са деветъ моми, и премену-
вали други три малки моми до на 15: години, и ги откару-
вали въ гора-та въ нѣкоя пещеря, гдѣто утивааъ по-на-
прешъ хоже-та: моми-те седели тамо три дни съсъ хоже-
та, и послѣ са връщали дома си: кога-то карали три-те
моми пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 5.

Е, ти стара кмета,
Чуль ли си ни си чуль?
Йогниа Бога фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та.
Де ми седи самъ самичекъ: 5
Чи му са брата налютилъ,
Ни му праца милна сеера
Да му точи студна вода;
Сега са веке налютилъ,
Чи му са нажелилу 10
Нажелилу натажилу,
Йоганъ вие утъ уста-та
Да попали ясну сланце,
Дуръ да сланце налюти,
Дуръ да сланце разеди 15
Да присуши ду белъ Дунавъ,
Да повенатъ пшеници-те
Пшеници-те и селби-те.
Пратилъ си фратна Юда
Фратна Юда Самувила, 20
Та ти са молюбѣ моли,
Да си пратишъ деветъ моми

Деветъ моми и девойки
Да му седеть фъ пещере-та
Малу млогу три години, 25
Да му точеть студна вода.
Ясенъ му йоганъ фафъ гора-та
Та си йоганъ погасева.
Ни са пали ясну сланце
Ни са пали ни са люти.» 30
Чуль ми е стара кмета.
Та си собралъ малки моми
Малки моми и девойки,
Премевилъ ги наредилъ,
Та ги пратилъ фафъ гора-та 35
Фафъ гора-та фъ пещере-та
Та хми дума и говори:
«Хаде вие малки моми,
Малки моми и девойки,
Хаде ми идите фафъ гора-та. 40
Седите ми фъ пещере-та
Малу млогу три години,
На Бога си точите студна вода
Та гу служба служите;
Я да ни ви са нажелилу 45
Нажелилу натажилу.
Язъ ви самъ юнаци намерилъ.
Лу да са утъ гора варнете,
Ша ва годе, ша ва жене—
Сички ва фальба фалетъ 50
Чи си дойде фратна Юда
Фратна Юда Самувила
Та си ва дарба дари,
Та ви лепна златни криле;

Да ни сте каилъ станали 55
Да фаркнете фафъ гора-та
Да седнете фъ пещере-та,
И Бога са налютиль,
Ясенъ си йоганъ фсекналь
Яснѹ си сланце попалиль, 60
Та си грее мощне люту
Мощне люту валютену
Дуръ да присѹши ду белъ Дунавъ,
Дуръ да повенатъ пшеници-те:
Сега веке да ва види, 65
Ни са веке люти,
Лу си пие студна вода
Та си йоганъ погасева;
Ни са люти яснѹ сланце
Я си грее мернѹ умеритѹ 70
Дуръ да зрейнатъ пшеници-те.

Кога-то влизали три-те моми фъ пещера-та, кадъ-то
билъ старий-тъ хоже пѣли слѣдоюща-та пѣсна.

П Е С Н А 6.

Е, ти Боже мили Боже,
Ти са си, Боже, налютиль
Налютиль йоще разедиль,
Чи та брата ни сайдисаль,
Ни ти пратиль милна сесра 5
Да ти точи студна вода
Да та служба служи,

Да си йоганъ погасевашъ
Що са вие фафъ уста-та:
Никой ми, Боже, ни знаелъ! 10
Видела та фратна Юда
Фратна Юда Самувила,
Форкнала си фъ Бела града,
Та си на царе думала
Думала говорила, 15
Да собере деветъ моми
Деветъ моми и девойки,
Да ги прати фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та.
Има царе що да прави. 20
Собралъ си малки моми
Малки моми и девойки.
Та ги кара фафъ гора-та;
Я да ни си моми баветъ,
Срета ги сретила фратна Юда 25
Фратна Юда Самувила.
Лепнала хми златни криле,
Та си, Боже, фаркнали,
Сегà флеватъ фъ пещере-та;
Я ти, Боже, излези 30
Излези, Боже, на порти-те
На порти-те на капиите,
Да си фанешъ малки моми.
Да ги фанешъ за рока-та,
Чи ми са, Боже, плашетъ 35
Та ни флеватъ фъ пещере-та:
Па ти са мольба молиме
Да ги, Боже, ни бавишъ.
Чи хми веке вакатъ дойде

Да са годетъ. да са женетъ,» 40
Хай ми, хай ми
Бога ми излезе
На порти-те на капии-те.
Та си фанà малки моми
Малки моми и девойки. 45
Фана ги за рока-та,
Та му изметъ чинатъ.
Студна му вода точетъ
Та си гү служба служитъ.
Та си йогавъ погасева, 50
Ни ми грее ясну сланце
Ни ми грее валютену
Налютену нажежену,
Та ми тече дү Бель Дүнавъ
Та са краветъ пшеници-те, 55
Ни ми са йоще повенали
Повенали посахнали;
Излели ми малки моми
Излели ми на поле-ту
Та ми жнеетъ бела пшеница. 60
Мольба ти са, Боже, молиме,
Да си моми ни бавишь:
Да ти седетъ малу млогу
Малу млогу три години—
Па да ги пратишь фь Бела града, 65
Да си видетъ стара майка,
Чи хи са веке нажелилу
Нажелилу натажилу.

Три-те моми седели фъ пещере-та съсь хоже-та три дни, и тога пакъ утивали деветъ моми, та ги закарували и пѣбели слѣдоюща-та пѣсна.

П Е С Н А 7.

Царю, царю млада Има,
Подай са, царю, излези
Да си видишъ малки моми
Малки моми и девойки.
Седели са три години 5
Фафъ гора-та фъ пещере-та.
На Бога си изметъ чинили,
Точили му студна вода
Та гу служба служили.
Та ни са налютиль. 10
Ни са, царю, разедиль,
Лу си пиель студна вода
Та си йоганъ погасеваль—
Ни ми грелу ясну сланце
Ни ми грелу налютену 15
Налютену нажежену
Да присахне ду белъ Дунавъ.
Да повене пшеници-те.
Варнали са малки моми
Малки моми и девойки, 20
Я ми са плачба плачетъ:
Ни си юнакъ намериль
Да ги годишъ да ги женишъ:
Чи си каиль ни ставать
Да си либетъ юнакъ надъ юнаци 25

Да ни си е млада войвода!	
Да ни хми, царю, намеришъ.	
Ега си е личенъ-день	
Личенъ-день ду година,	
Бурбанъ ти ни колетъ:	30
Ни ти колетъ сурю агне	
Сурю агне усуресту	
Усуресту пепелиту.»	
Яхна царе барза-та коне,	
Та са шетна низъ поле-ту	35
Та причека малки моми	
Малки моми и девойки.	
Фъ сарае му трима войводи,	
Трима войводи се юнаци,	
Угоди ги ужени ги.	40
Та ми седегъ фафъ сарае,	
Млади си юнаци либетъ.	
На царе изметъ чинатъ.	
На трапеза служба служетъ.	45

Иогница: билъ Богъ кой-то давалъ топлина-та като пращаль оганъ на сланце-то.

Зимна: билъ Богъ кой-то съдилъ на зима-та, пращаль и снегове-те и студъ-тъ.

Снегина: билъ слуга на Зимна Бога, и го пращаль по гори-те да фърле снегъ-тъ.

Масина: значи Богъ на лѣто-то или Лѣтна Бога.

Асуица: мѣсець на наши-те дедове, и отъ него зафащала пролетъ-та.

Църна пуйса: било пиле голѣмо, кое-то ваши-те дедове хранили дома си, и то имали за курбанъ, както са сега кѹкошки-те.

Ясна книга: значи най-свѣта.

Има: биль нашъ царь, кой-то училь челоуѣци-те да уратъ, да сеетъ, и други занаяте; а той са научиль отъ Юди-те на небе-то.

Треници: казане.

Тлѣнки: тканье.

Църнь пуйникъ: нарицали оная манже, коя-то готвили на курбанъ-тъ съсъ пиле пуйса.

Дурга: била отъ Божици-те на небе-то.

Урпица: билька миризлива, коя-то излева най-напрешъ пролетъ-та, и кога-то я видеть челоуѣци-те казувать че е вейке пролетъ.

Бърва Юда: была Божица на небе-то и съдила на пролетъ-та.

Бървица месецъ: опредѣленъ биль за празднуванье на Бърва Юда.

Костевица: значи коккалена.

Кошница: кофяида.

Мернува: мерка.

Бела града: биль прочуень че доходали Юди-те въ него, та учили Има царя занаяте-то

Килица: значи Бель.

ЗА МАСИНЪ-ДЕНЪ.

(Отъ другно перещъ).

Едно время пролетъ-та на 1-ий Априлия колели курбанъ отъ село-то три крави, а сѣкой единъ готвилъ кукошки и са гошавали; крави-те като ги турели да са гответъ, ни валили оганъ, но една малка мома много тайно никой да не звае навалела оганъ. а други моми подвързани съ очи те за да не гледатъ играли хоро около казане те, и испѣвали слѣлоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Боже ле Йогне Боже,
Поминала тешка зима
Тешка зима снегувита,
Застигналь е Магата
Магата Асугита.
Излели сме фафъ гора-та
Деветъ моми се девойки.

Чи сме една у майка,
Сека мома църна пуйка,
Сека мома ясна книга, 10
И се злату позлатени,
Позлатилъ ги Има царе.
И съсъ царе си говорилъ.
Курбанъ да ти коле
Църни пуйки позлатени — 15
Курбанъ, Боже, ти колеме
Църни пуйки позлатени,
Пееме ти ясна песна,
Фафъ гора-та седиме
Малу млогу три нидели; 20
Яди ни са пие ни са,
Колеме ти църни пуйки,
Готвиме ги ядиме ги,
Лу си йоганъ немаме.
Мольба ти са молиме, 25
Бакъ си седишь на небе-ту
Фъ йогнени те сарае,
И да фсекнешъ люта йогане
Да попалишь ясну слънце,
Да изгрее на земе-та 30
На земе-та фафъ гора-та,
Силна йогне да си фсекне
Да готвиме църни пуйки,
Да ядиме да пиеме;
И да си прогони тешка зима 35
Тешка зима снегувита,
Чи ни са веке дудела.
Пееме ти, Боже, фалиме-та!
И чекаме фафъ гора-та

Да изгрее ясну слънце, 40
Да уреме низъ поле-ту,
Да копаме низъ лозіе-та.
Що е живу да просфетне
Да са шета низъ поле-ту.
Ни седиме веке фафъ гора-та, 45
И на праща Има царе
Да са шетаме низъ поле-ту,
На поле-ту курбанъ ти колеме,
Колеме ти сурү агне
Що е едно у майка, 50
И ти пееме ясна книга,
Та та фальба фалиме!
Чи съсъ тое светла йогне
Ясну слънце са попале
И изгрева на земе-та 55
На земе-та фафъ гора-та;
Ясна песна ти пееме
Ясна песна ясна книга,
Що е писа Има царе
Ега беше на небе-ту 60
На небе-ту три години
И на Бога изметъ прави—
Вишну Бога ублагилъ са,
Та гу дарба дарева
Ясна книга позлатена 65
И фафъ книга ясна песна;
Какъ си слева на земе-та,
На душе му неволе,
На Бога курбанъ да коле.
Да му пее ясна песна, 70
Що е ясна кату слънце,

И да му са мольба моли.
И неволе му растанала:
Вишну гу дарба дарева.
Има царе му продумалъ. 75
Боже ле Вишну Бога,
Давашъ ми ясна книга
И ма дарба даревашъ:
Що да праве ясна книга?
И да ми е неволе, 80
Ни си пее ясна песна.
И неволе ми са растанала.
Вишну Бога си гу ючи.
Та си пее ясна книга.
И му заръкъ заръче, 85
Какъ си слева на земе-та.
Да си найде деветъ моми.
Деветъ моми една у майка.
Да ги има фафъ сарае
И да му са за неволе: 90
Да ги ючи ясна песна
И на Бога да са молетъ,
Та му са неволе растанала.
Слезалъ царе утъ небе-ту,
Фафъ ръки му ясна книга. 95
Узарила са усенила са,
Я са шетна низъ града
Та си тега деветъ моми
Що са една у майка —
Насъ е намера намерилъ, 100
И на ималъ фафъ сарае
Та на ючи ясна песна:
Мольба, Боже, ша ни чнешъ!

И чекаме малка мома Фафъ гора та три видели, Хаберъ да ни носи: Узарила са звезда зорица И изгрелу ясну слънце. Поминала тешка зима Тешка зима снегүвита, Зададе са уютливу летү.	105 110
--	--------------------------------

На другий-тъ день утрина та още рано предъ да изгрее слънце то предъ зорница та ходили много моми въ гора-та и чекали пролетъ-та, и мома-та, коя-то валеела тайно огань-тъ, пакъ тайно ходила въ гора-та, и испъвала слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 2.

Излева си мома утъ сарае, Малка мома Дургана Юда, Та са шета низъ гора-та, Бакшишъ носи фафъ ръки-те, И си носи билька коприца, Билька фърле низъ гора-та Гласумъ рука ду небе-ту: «Чуете ли деветъ моми Що сте курбанъ колели Църни пуйки позлатени? На Иогне сте курбанъ колели, Пели му сте ясна песна Та му са сте мольба молили,	5 10
---	---------------------------------

Да изгрее звезда зорница, Да изгрее ясну слънце, Фафъ гора-та ми седите Та сте йоще ни видели. Зададе са Първа Юда Първа Юда Първи месецъ, Накичила са бели китки Бели китки и цървени; Златна тоега фафъ ръки-те Прогонила тешка зима Тешка зима снегүвита «Бегай, зиму, бегай Чи си дойде веке летү!» Рекла йоще ни утрекла И изгрева звезда зорница, И изгрева ясну слънце. Първа Юда фафъ сарае, Подава хи златна пенчира, Фафъ пенчира бели китки Бели китки и цървени, И ми дава билька коприца Дарба моми да ва даре: Билька да си фърлемъ низъ гора-та Да са накичите, моми, да са ухивате, Та и гора да са ухиви, Чи е летү застигналу, Застигналъ е Първи месецъ.» Какъ ми чуеътъ деветъ моми, И излели утъ гора-та Та си тератъ малка мома Малка мома Дургана Юда — Намера е намерили	15 20 25 30 35 40 45
---	--

Съ бели китки на глава-та.
Фафъ ръки-те златна пенчира.
Фафъ *пенчира* бели китки,
Какъ са шета низъ гора-та
И си фърле билъка коприца; 50
Моми хи са мольба молетъ
Да хми даде бели китки
Бели китки и цървени.
И мома ги дарба дарева,
Та хми дума и говори: 55
«Накичите ми са малки моми
Бели китки на глава-та.
Я фафъ гора да ни седите,
Да слезете долу на поле-гу
Фъ *Б. йле* града. 60
И ва чека *Има* царе.
Намера намерилъ суру агне.
Суру агне едно у майка,
И ва чека фъ *Кайле* града.
На Бога гу курбанъ колете. 65
И му пеете ясна песна,
Ясну слънце фалите!
Какъ изгрева на земе-та
И съсъ негу сичку иде,
Бела пшеница белу грозде, 70
Злату праща на земе-та,
Чисту злату белу сребру:
И какъ фальба да са ни фали!
Курбанъ да му са коле.»
Деветъ моми са накичили 75
Бели китки на глава-та
Бели китки и цървени,

Фафъ рѣки-те билька коприца Сичка земе са <i>уфисала!</i>	
Слели моми на поле-ту	80
На поле-ту фъ <i>Кайле</i> града. Де ги чека <i>Има</i> царе. И ги кара фафъ земна пещере, Та на Бога курбанъ колетъ	
Курбанъ колетъ сѹру агне.	85
Сѹру агне едно у майка. И му пеетъ ясна песна. И царе ги гозба гости Малу млогу три видели.	
И хми прави златнѹ уралѹ.	90
Та си уратъ фафъ бахче-ту. И си сеетъ бела пшеница Бела пшеница белѹ грозде: Йоще три видели поминали.	
И си жнеетъ бела пшеница.	95
И си бератъ белѹ грозде — Та си месетъ чиста леба, И си праветъ рѹйну винѹ. Уть тога е хадетъ устаналъ.	
Да са пее тае песна,	100
И да фоди малка мома Да са шета низъ гора-та. Та и гласѹмъ да си рѹка «Иди си, зима, иди си Да си дойде летѹ.»	
	105

VIII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ УГАВИТА-ДЕНЕ.

Пролетъ-та около Гергиевъ-день колели курбане; де-
ветъ моми утивали фъ гора-та при стадо-то, и фащали де-
ветъ ювна или ягне-та за курбанъ-тъ; тези моми испъвали
слѣдоюша-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Пасешъ, стаду, фафъ гора-та,
Я ни слевашъ на поле-ту
На поле-ту на ниви-те;
Чи фъркнала Сура Ламие
Погасила сичку поле:
Погасила пшеници-те
И реки те присушила!
И на стаду са заканила,
Чи е стаду фафъ гора-та

Та ни слева на поле-ту,	10
• Чекай, стаду, почекай	
Дуръ да дойда фафъ гора-та,	
Ша та <i>руна</i> на поле-ту	
Да са давишъ фафъ белъ Дунавъ!»	
Мощне са си, стаду, уплашилү	15
Та ни слевашъ на поле-ту.	
Фала, стаду, на Грүчу войвода,	
Чи е слезаль утъ небе-ту	
Съсъ йогнена сабе фафъ рьки-те.	
Та погуре Сүра Ламие,	20
Ни са виде шо станала.	
Свърти са, стаду, запрей са,	
Да ти видим' деветъ ювна.	
Деветъ ювна сё факлати	
И факлати се югичи,	25
Да си слезатъ на поле-ту	
На поле-ту и фафъ града	
И фафъ града фафъ сарае.	
Бъденъ си е веке вечерь.	
Царе ми седи на йогнище,	30
На Бога си йоганъ вали,	
Самъ е царе <i>палитъ</i> ,	
<i>Палитъ</i> си е на игна <i>Бога</i> ,	
Та му курбанъ коле	
Деветъ ювна сё факлати,	35
Мома си курбанъ сечеме,	
Та си готвиме манже <i>бъдница</i>	
Дуръ са йоганъ сейналь.	
Па са гозба гостиме,	
Бога си фала фалиме!	40
Чи е пратилъ Грүчу войвода	

На поле-гу на ниви-те.
Сура Ламие ни сандисалъ,
Погуре е погуби е:
Три са реки истекли 45
Проникнали пшеници-те.
Реки-те са протекли
И фафъ гора пресну млеку,
Та на Бога ва курбанъ колеме. »
Та са стаду свърте 50
И свърте са и запре са.
Излели са деветъ ювна.
Деветъ ювна сѣ факлати
Сѣ факлати сѣ югичи,
Та ги моми закарали 55
Фъ сарае ги уткарали
Фафъ сарае и при царе.
Царе си е на порти-те,
Пременилъ са наредилъ са,
Та причека малки моми. 60
Съсъ рѣка си злату вие
Та си злати деветъ ювна,
Позлати ги нареди ги,
Рогове-те позлатени,
И хми метна златна махрама. 65
Припели са моми запели са,
И излезе първу любу
Та си ги дарба дари
Утъ бахче-ту бели цвете
Бели цвете златни китки, 70
Та си моми накичили,
Та са моми пременили:
Вутре си е *цветенъ мѣсѣцъ*,

И съсъ месецъ слънце изгрелу
Та си грее фафъ сарае. 75
Та са царе приготовилъ
Йоганъ да си вали,
Курбанъ да си коле.
Запели са малки моми. 80

Кога-то закарували овни-те и дохождали въ къща-та на старий-тъ селенияъ, кой-то ги причекувалъ като билъ премененъ съ най-харни те дрехи. испѣвали слѣдоуща-га пѣсна:

П Е С Н А 2.

Ой, ти царю и везирю,
Препаша си, царю, златна махрама,
На Бога си мольба молишъ,
На йогнице йоганъ валишъ.
Сейна йоганъ дуръ на Бога, 5
Златну дърю на йогнице;
Йоще йоганъ са ни валилъ.
Сама Бога да си слезе
Сама Бога на йогнице,
Да си вали *сейна йоганъ*, 10
Палитъ му си на йогнице.
Та му курбанъ колешъ
Деветъ ювна се факлати
Се факлати и югичи,
Подавашъ ни златна ноже, 15
Та ги сечеме залугъ пу залугъ.

На йогнице ги готвиме,
Сейна огань сейна манже,
Кой ми еде и ми пие
Причекать си *цветенъ мес. цв.* 20
Пшеница му фафъ хамбаре,
Руйну вину фафъ дреница,
Пресну млеку фафъ ведрица.
Пресну сирене фафъ цедила.

Старий-тъ селенинь Палитъ назоваемъ припасуваль са съ едно чисто платно, и турель дърва та на огань-тъ, после излѣвали моми те, и тога той кришомъ турель огань, и са запалели дърва та, тога рукнуваль моми те и хми казуваль че самъ Богъ повѣлилъ на слънце то какъ си грее да запали огань-тъ; той на огнице-то колель курбанъ-тъ, а моми те го секли залогъ по залогъ и го готвили като испѣвали слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А Э.

Боже. Боже, мили Боже,
Царе ти са Боже моли,
Да си слезешъ на йогнице,
Дека си е златну дъру,
Да си валишъ *сейна йогань*, 5
Хеле му си мольба услушелъ.
Самъ си, Боже, ни слезаль,
Я си прати ясну слънце
Та си грейна на йогнице.
Та си вали *сейна йогань*. 10

Палитъ ти е млада царе;
Седналъ си на йогнище
Та ти курбанъ коле
Деветъ ювна и факлати.
Сѣ факлати сѣ югичи, 15
Нее ти курбанъ сечеме
Сечеме гу залугъ пу залугъ.
Гоствиме гу *сейна манже*.
Сейна йоганъ сейна минже;
Я ти са мольба молиме, 20
Кой си яди и си пие
Да причека *цветенъ месецъ*:
Пшеница му фафъ хамбаре.
Руйну вину фафъ дреница.
Пресну млеку фафъ ведрица. 25
Пресну сирене фафъ цедила;
Кой ни еде и ни пие.
Съсъ клетва гу приклевашъ:
Какъ е царе еа йогнище
Та си йоганъ вали, 30
Той да си е у дома си,
Да си свие бели ръки
Да ги свие и да плаче
И да плаче и да вика.
Чи си месецъ ни причекалъ. 35
Цветенъ месецъ Угавита:
Чи си нема бела пшеница
Бела пшеница фафъ хамбаре.
И си нема руйну вину
Руйну вину фафъ дреница; 40
Стаду му е фафъ гора-та,
Задули са ветрове-те

Ветрове те самувили-те.
Съ ветрове-те Сура ламие
Поела му сиву стаду. 45
Та си нема пресну млеку
Пресну млеку фафъ ведрица,
Пресну сирене фафъ цедила.*
Пели моми припели са.
Готвили си *сейна манже*. 50
Седнали си на трапеза.
Подруква са царе заруква са,
Бре юнаци малки моми.
Кой ми дойде фафъ сарае
Фафъ сарае на йогнище, 55
Гозба да гу госте.
Да ми еде сейна манже:
Пшеница му фафъ хамбаре,
Руйну вину фафъ дреница.
Пресну млеку фафъ ведрица, 60
Пресну сирене фафъ цедила.

ЗА УГАВИТА — ДЕНЕ.

(Саме отъ другъ певецъ).

Едно время въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ, една стара баба кога-то вейке било пролетъ утивала въ гора-та съсъ моми и испѣвала слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Кали Кали Баваница;

Слези *Кали* фъ наше града.

Цвете ранишъ катки виешъ,

Сега *Кали* афъ бахче-ту

Цвете берешъ китки виешъ,

5

Да са *Кали* веке ни бавишъ.

Фафъ гора са малки моми

Малки моми и девойки,

Де та чекатъ сега малу

Сега малу три нилели,

10

Слези Кали накичи ги;
Чи са наетъ сторили:
Три видели са седели,
Йоше три видели да седетъ,
Па да си ги Кали ни накичишъ, 15
Да хми дадешъ бели цвете
Бели цвете утъ бахче-ту,
Ни са връщатъ у дома си,
Чи хми са зима дудела!
На седенки ни излели, 20
Платну си ни белили,
Тенки си дари ни ткали;
Чи ги праща стара майка
Се фафъ гора фафъ планина
За йоганъ си дърва бератъ. 25

Въ гора-та баба-та накичела моми те съсъ китки, а
тие пѣбели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 2.

Слела е *Кали Баваница*,
На глава хи златна *тремина*,
Фафъ *тремина* бели цвете,
Съсъ ръки си китки вие
Накичила малки моми 5
Малки моми и девойки —
Низъ гора си цвете сее,
Рукнала са подрукнала:
«Иди си, Зима, иди

Лету, Зима, да си доиде, На моми са зима дудела, Мощне си люта снегүвита! На седенки ни излели, Платнү си ни белили, Тенки си дари ни ткали. »	10 15
Песна ми, Зима, чуешъ, Чи самъ следа утъ небе-ту Низъ гора си цвете сее, Малки самъ моми накичила, Та са лету зададе:	20
Скрий са, Зима, фафъ сарае, Заклучи си <i>марсоле-те</i> <i>Марсоле-те</i> ледници-те, Ледници-те снегове-те, Чи си веке ни съдила.	25

Филка Милушка: вѣрүвали едно врѣмя че тия дохожда-
дала отъ небе-то съ Богово дозволеніе и прогонювала
зима-та.

Руже: тринафилъ.

Летна Бога: вѣрүвали че той билъ съдилъ на слънце-
то, и му повѣлелъ да изгрева и да става лето.

Първа дене: билъ определенъ на Първа Юда предста-
телка на пролетъ-та.

Летница: било направено въ гора-та, въ коя-то колели
курбане-те само на Летна Бога.

Усениви: много миризливи.

Руе: билъ Богъ предстатель на лозіе-та.

Руинъ-денъ: празникъ на Руе, и колели курбанъ наши-

те дедове кога-то искарували ново вино; на това праздникъ играели хоро съсъ свирки и тъпане.

Йогневи.м: значи йоганъ искарувать.

Храмнина: прескутникъ.

Ужина: ножъ, съ кой-то колели курбане-те.

Ясно пиле: колели курбанъ само презъ лето то; ясно са зовело. защо то го фащали само кога-то греемо слънце то, инакъ не го колели курбанъ, и не билъ приетъ на Бога.

Траница: казанъ.

Руна: значи бутамъ.

Югиче: овни-те кои-то карали стадо-то кога-то пасло въ гора-та.

Дреница: значи съдѣтъ, въ кой-то стоело вино-то.

Угавита: лечень ветеръ топлий.

Йогне Богъ; вѣрували наши-те дедове че той съдиль на слънце-то и на топлина-та, понеже той му давалъ светило и топлина за да грея на земя-та.

Магата: билъ най-големий-тъ месецъ на година-та.

Асуита: билъ праздникъ големъ на Бога определенъ.

Има: билъ царь на наши-те дедове, за кого-то вѣрували че лафувалъ съ Бога, и той налисаль ясна книга по Богово внушеніе, и я далъ на челоуѣци-те да са молетъ на Бога.

Дургана: била Богине на небе-то.

Коприца: била билька миризливи, съ коя-то моми-те причекували лето-то.

Първа Юда била Богине на небе-то; била мома отъ коя-то и слънце греело, послѣ станала звезда.

Първи месецъ: биль определенъ въ празднуваніе на Първа Богине.

Пенчира: значи нѣщо плетено за цвете като кошница.

Уживате: радувате.

Кайле: биль градъ големъ, въ кой-то седель Има царе: много пъте тука слевали змеюве-те отъ небе-то и ги гоща-балъ *Има царе*.

Уфисали: размирисала.

Кали: била предстателка на лето-то.

Баваница: била Юда, коя-то преминовала врѣме-то.

Ранишъ: значи къцашъ.

Тремина: панеръ, саханъ.

Марсоле: капелки-те, кои-то замръзнуватъ зимво врѣ-мя какъ си капетъ.

Ледница: значи ледове.

IX.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ СИРИНЪ-ДЕНЪ.

Кога-то наши-те дедове празнували Сиринъ-день ходили седемъ моми въ гора-та гдѣ-то били стада-та на сички-те селене; за това ги събирали сички-те въ гора-та на едно место. и моми-те испѣвали слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Зададе са личенъ-день
Личенъ-день *Сиринъ-денъ*,
Съсъ день иде *Сира-Бога*,
И съсъ Бога *Гора Юда*
Гора Юда башъ чобанка,
Стели ми са фафъ гора-та,
Дека си е *Ноню* юнакъ
Та си пасе сиву стаду.

<i>Сира Бога</i> фъ пещере-та, <i>Гора Юда</i> фафъ гора-та, Афъ десна ръка златна кавала, Афъ лева ръка златна тоега, На юнакъ вели ютговори: «Варай, <i>Ноню</i> , чобанъ <i>Ноню</i> ,	10
Три години, <i>Ноню</i> , фафъ гора-та Три години стаду пасешъ, Па ти стаду умалева!	15
Та ми са си, <i>Ноню</i> , плакалъ, Съжба ми са си, <i>Ноню</i> , тъжилъ. Чи ти са стаду ни плоди, Лу ти йоще умалева.	20
Та ми <i>Ноню</i> думиле, Та ми са, <i>Ноню</i> , нажели Нажели ми са натъжи ми са, На Бога са мольба моле,	25
И на Бога на бабайку, Ега си гу служба служе И си пие студна вода, Вода съ ръка да пърсене Да си пърсене на тое-ту стаду, Та да ти са стаду наплоди.	30
Бога ми мольба ни чуе, Туку ми са разедилъ, Разедилъ ми са налютилъ ми са, Утмалъ ми дума приговори:	35
«Ой, ле моме Гора Юда, Йоти ми са мольба молишъ? Три години <i>Ноню</i> фафъ гора-та И си пасе сиву стаду, Какъ си ми е <i>личенъ-денъ</i>	40

Личенъ-день Сиринъ-день,
Юди самодиви фъ пещере-та
Излели са фафъ гора-та,
Намерили чобанъ *Ноню,*
Терали му сурү агне, 45
Сурү агне ни хми дава,
Терали му пресну млеку,
Пресну млеку ни хми дава!
Юди ми курбанъ ни колетъ,
Пресну млеку ни ми едаты, 50
Та ни ми е веке *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день:
Пресну млеку ни сирили.
Ни ми яли фафъ гора зелена.
Юди слели на поле-ту, 55
На поле са юнакъ намерили
Чи си пасе сиву стаду,
Малу стаду триста овци,
Едно си му сурү агне.
Юди му велетъ и говоретъ: 60
«Ой ле юнакъ младъ чобанинъ,
Знаешъ ли 'ли ни знаешъ?
Вутре си е *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день,
И на Бога курбанъ колеме, 65
Та ти са мольба молиме,
Да ни дадешъ сурү агне.
Да ни дадешъ пресну млеку,
Сурү агне курбанъ колеме,
Пресну млеку сириме, 70
На Сира Бога са молиме,
Да ти плоди сиву стаду:

Триста овци ми пасешъ, Три хиледи да ми пасешъ.»	
Младъ чобанинъ вели ютговори:	75
«Ой ле вие Юди Самодиви, Що си паса сиву стаду, Едно ми е сѹру агне, Самъ си гѹ курбанъ коле, Вутре си е <i>личенъ-день</i> <i>Личенъ-день Сиринъ-день</i> , Да ви дамъ сѹру агне, Ша идете фафъ гора-та Фафъ гора-та фъ пещере-та. Язъ уставамъ на поле-ту, На Бога си курбанъ ни коле. Та ни ми е <i>личенъ-день</i> <i>Личенъ-день Сиринъ-день</i> . Ега си ма бабайку пратилъ Да му паса сиву стаду, Съсъ клетва ма приклевалъ: «Ега си е, сину, <i>личенъ-день</i> <i>Личенъ-день Сиринъ-день</i> , Сѹру агне да си имашъ, Аку ни гѹ курбанъ колешъ, Пресну млекѹ да ни сиришъ. Умалналу ти сиву стаду, Ни си веке младъ чобанинъ.»	80
Тука долу на река-та На река-та пещере-та, Аку си ми каилъ ставате, Да седите на поле-ту Дуръ да ми изгрее ясну слънце И съсъ слънце <i>личенъ-день</i> :	85
	90
	95
	100

- Фъ пещере-та курбанъ да колете, 105
Да ви сире пресну млеку,
Дукарувамъ суру агне,
Та си гу курбанъ колете,
Макаръ да ми е само фафъ стаду,
За едно ми Бога деветъ дава. .. 110
Юди ми кайлъ станали,
Та чекали на поле-гу
Дуръ изгрелу ясну слънце,
И съсъ слънце *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день. 115
Чобанинъ си фана суру агне,
И си *цира* сиву стаду,
Напълни си ведрица-та
Напъли си пресну млеку,
Утишли ми фъ пещере-та. 120
Юди ми курбанъ колетъ
Курбанъ колетъ суру агне,
Чобанинъ ми сири пресну млеку.
Та ми чобанинъ дүмиле,
Стаду му са на поле ни плоди, 125
На година едно суру агне!
Какъ ма, мома, служба служишъ
На стаду му вода пърснахъ—
Ега ми са чобанинъ върнахъ,
Стаду му три хиледи! 130
Я ма Ноню ни сайдисалъ,
Фафъ гора ми курбанъ ни коле,
Какъ ма Ноню ни сайдисалъ,
Та и язъ гу ни сайдисувамъ:
Вутре рану стаду му са примамилу, 135
Та си бега утъ гора-та,

Ни е Ноню башъ чобанинъ.»

Какъ ми дума Бога и бабайку,
Ти ми, Ноню, думилевашъ,
Та му са моляба моле, 140

Да ми слезе фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та.
Та му, Ноню, курбанъ колешъ.
Бога ми е фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та. 145

Дека си са Юди Самодиви,
Вугре си е личенъ-день
Личенъ-день *Сиринъ-день*,
Та си Бога мене пратилъ
Да ти терамъ сурю агне— 150

Юди Самодиви каилъ ни станали
Да ти тератъ сурю агне—
Слънце веке изгрева
Задава са личенъ-день 155

Личенъ-день *Сиринъ-день*,
Та ма чека *Сира Бога*;
Три години ти са стаду ни плодилу,
Сé ти стаду умалевалу;
Да ми дадешъ сурю агне, 160

Стаду ти са наплодилу:
Стаду ти е три хиледи,
Станалу ти триста хиледи!
Ютговори чобанъ Ноню:
„Бегай, Юду, побегнала, 165

Искарувамъ люта срела
Та та усрелевамъ на сърце-ту,
Колку ми е стаду умалналу,
Йоще ми терашъ сурю агне

- Да ми стаду подмамишь! 170
Сира Бога да е каилъ ставалъ,
Да му коле сурѹ агне,
Наплодилъ ми сивѹ стаду.»
Разеди са Гора Юда
Разеди са, налюти са, 175
Ни утиде фъ пещере-та,
Я си свирѹ златна кавала
И си фърли златна тоега,
Сивѹ стаду са распелелѹ.
Чобанъ Ноню ми заплака 180
Та хи вели ютговори:
«Запрѹ ми, Юду, сивѹ стаду,
Та ти фащамъ сурѹ агне,
Та ти цирамъ преснѹ млеку.»
Юда му вели ютговори: 185
«Хемъ ми давалъ, хемъ ни давалъ,
Стаду ти са веке распелелѹ,
Басметъ ималъ *чобанъ Круна*
Чобанъ *Круна* на поле-тѹ.»
Сивѹ стаду долѹ на поле-тѹ, 190
Та гу пасе чобанъ *Круна*.
Та утиде Гора Юда
Та му вели ютговори:
«Помабогъ ти чобанъ *Круна*!
Вутре си е личенъ-день 195
Личенъ-день Сириенъ-день,
Та си на Бога курбанъ коле
Курбанъ коле фъ пещере-та:
Давашъ ли ми сурѹ агне
Давашъ ли ми ли ни давашъ? 200
Ютговори чобанъ *Круна*:

- «Варай. Юду, Самодива,
Давамъ ти сурү агне,
И ти давамъ девендесé ювна,
Руди ювна сé факлати. 205
За мене ги курбанъ колешъ.
Да ми са плоди сиву стаду.“
Рече йоше ни угрече
Та си фана сурү агне.
Предели хи девендесé ювна, 210
Руди ювна сé факлати.
И хи цира пресну млеку,
Напълни хи ведрица-та.
Та му Юда вели ютговори:
«Варай, *Круна*, младъ чобанивъ. 215
Ни самъ, *Круна*, Юда Самодива.
Лу самъ Гора Юда Самувила;
Що ти дойде сиву стаду.
Стаду си пасаль чобанъ *Ноню*,
Потерахъ му сурү агне, 220
Потерахъ му, ни ми даде!
Засвирихъ си съсъ златна кавала
И си фърлихъ златне тоега.
Та му стаду побегналу
Та ми слезе на поле-гу, 225
Запаса ми съсъ тое-ту стаду.
Чи си даде сурү агне;
Само ти агне фафъ стаду.
Я гу даде на Юди Самодиви
Та гу курбанъ колеть; 230
Какъ си служе Сира Бога,
Сира Бога бабайку ми.
Вода пърсна на тое ту стаду.

Стаду ти триста хиледи!	
Закарай ми девендесе ювна	235
Та ми фоди фафъ гора-та	
Фафъ гора-та фъ пещере-та,	
Да си видишъ <i>Сира Бога</i> ,	
Да му сиришъ пресну сирене,	
Та ти брани сиву стаду.»	240
Чобанъ <i>Круна</i> ни са чуди,	
Устави си сиву стаду,	
Само стаду на поле-ту,	
Та закара девендесé ювна,	
Съсъ нег' си е Гора Юда.	245
Та утидé фафъ гора-та	
Фафъ гора-та фъ пещере-та.	
Подрукна са Гора Юда:	
«Тате ле <i>Сира Боже</i> ,	
Я пречекай, тате, чобанъ <i>Круна</i> ,	250
Чи ти кара сурү агне,	
Сурү агне девендесé ювна,	
И ти носи пресну млеку,	
Припълнилъ ми педила-та.	
Богъ да бие чобанъ <i>Ноню</i> ,	255
Ималъ си е сиву стаду	
Малу млогу триста хиледи,	
Ни ми даде сурү агне!	
Разедихъ са налютихъ са,	
Засвирихъ си златна кавала	260
И си фърлихъ златна тоега,	
Та му стаду распелехъ,	
Стаду му са разбегалу	
Та си слелу на поле-ту	
Стаду пасе чобанъ <i>Круна</i> ;	265

- Потерахъ му сурѹ агне,
Та ми даде сурѹ агне,
Йѡще и девендесѣ ювна
Давендесѣ ювна сѣ факлати:
Мольба ти са, тате, моле, 270
Да му плодишъ сивѹ стаду,
Чобанъ Круна башъ чобанинъ,
Кой му види сивѹ стаду
Кой му види да завиди!“
Сира Бога вели ютговори: 275
«Ой ти моме *Гора Юду.*
Кому думахъ и казувахъ!
Чобанъ Ноню ни ма саидисалъ,
Та и язъ гѹ ни саидисахъ,
Сивѹ му стаду умалелѹ: 280
Я ти са си разедила
Разедила налютила,
Распеле му сивѹ стаду,
Загина му съсъ *кураба.*
Чобанъ Ноню фафъ гора-та 285
Та си плаче и си вика,
Сърце му са каменилѹ,
Белъ ми каменъ фафъ гора-та!»
Рече Бога ни утрече
Зададе са *личенъ-денъ* 290
Личенъ-денъ Сиринъ-денъ,
Чобанъ *Круна* курбанъ коле
Курбанъ коле сурѹ агне,
Йѡще коле девендесѣ ювна
Девендесе ювна се факлати; 295
Седемъ Юди Самодиви
Какъ ми зели ведрица-та

Ведрица-та съ пресну млеку
Та ми сиретъ пресну сирене;
Дуръ са веке Бога засмелъ, 300
Златна му ръка ѱафъ ведрица
Та усири пресну сирене.
Подали му седемъ Юди
Седемъ Юди Самодиви.
Та си вели ютговори: 305
« Круна ми е башъ чобанинъ!
Йоще стаду ша му са наплоди:
Колку леса ѱафъ гора-та
Толку му са сури агне-та!»
Рече йоще ни утрече 310
И си фъркна на небе-ту.
Чобанъ *Круна* на поле-ту,
Та си пасе сиву стаду,
Три нидели стаду пасе,
Стаду му са наплодилу, 315
Стаду му поле засенилу,
Колку леса ѱафъ гора-та
Толку му са сури агне-та.
Та ми слезе долу и ѱафъ града,
Та си фана триста чобане, 320
Та си му стаду пасатъ.
Прочулъ са Круна зачулъ са,
Царъ ми стана на земе-та.
Сира, Боже, мили Боже!
Ни сме, Боже, Юди Самодиви, 325
Лу сме, Боже, седемъ моми,
Брате ни са башъ чобане
И си пасатъ сиву стаду,
Та на са пратели ѱафъ гора-та,

Чи ти е личенъ-день	330
Личенъ-день Сиринъ-день, Даля ни са суру агне, Та ти гу курбанъ колеме, Брате ни са чобанъ Круна, Ни са брате чобанъ Ноню,	335
Се ти колетъ суру агне. Мольба ти са, Боже, молиме, Какъ си пиешъ студна вода, Какъ та служи Гора Юда Фафъ гора си вода пърсни, Дека ни са мили брате, Та хми са стаду наплодилу, Ду година ти курбанъ колеме Суру агне, деветъ ювна, Деветъ ювна се факлати.	340
Тука си е пещере-та, Фъ пещере-та ду белъ кладнецъ, Днеска ти е личенъ-день Личенъ-день Сиринъ-день, Та ми седишъ фъ пещере-та.	345
Та си пиешъ студна вода Студна вода утъ белъ кладнецъ, Гора Юда служба та служи, Подава ти златна чеше:	350
Аку си ми чеше забуришъ, Да намериме златна чеше И фафъ чеше студна вода. Мольба ни, Боже, чуешъ Та си чеше уставиль,	355
Да пърскаме сиву стаду, Що гу пасатъ мили брате,	360

На Бруна са башъ чобане,
Та хми са стаду наплодилу:
Ду година ти курбанъ колетъ
Суру агне деветъ ювна 365
Деветъ ювна се факлати.
Три дни сме, Боже, фафъ гора-та
Та ни са е дуделу,
Та на чекатъ мили брате.
Ша идеме фъ пещере-та. 370
Белкимъ си уставилъ златна чеше,
Белкимъ си е намера намериме:
Чи ни са брате разедили
Разедили налютили,
Уставетъ на фафъ гора-та 375
Да хми пасемъ сиву стаду.

ЗА СИРИНЪ-ДЕНЪ.

(Отъ друго певецъ).

Въ село Кочевъ предъ сто години на Гергювъ-день седемъ моми ходили въ гора-та близо до вѣжкя пещеря, и заколювали курбанъ на Бога едно агне, послѣ една отъ тяхъ кришомъ ходила въ пещеря-та, и оставела една чеше пълна съ вода, и като излевала отъ пещеря-та, испѣвала слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 1.

Подрукна са малка мома
Малка мома Юда Самудива,
Хаде моми мили друшки
Да ва карамъ тука долу
Тука долу въ пещере-та.
Днесъ ми слезаль *Сира Бога*,
И съсъ Бога Гора Юда
Гора Юда башъ чобанка,
Съсъ кавала фафъ рѣка-та.
Та ми флела фъ пещере-та.

5

10

Какъ са шеталъ Бога фафъ гора-та
Срета срещилъ трима юнака
Трима юнака башъ чобане.
Чи си пасатъ сиву стаду,
Та ги пита и ги праши: 15
«Варай вие трима юнака,
Знаете ли, ли ни знаете?
Днесъ ми е *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день,
Я ми курбанъ ни колете. 20
Та ви са стаду умалилу».
Трима юнака велеть и говореть:
«Курбанъ ти, Боже, колеме.
Сесри ни са фафъ гора-та.
Дека си е пещере-та, 25
Та си ти курбанъ колеть».
Засме хми са *Сира Бога*
Сира Бога Гора Юда,
Та си флезе фъ пещере-та.
Засвирила *Гора Юда* 30
Та си свири и си пее,
И си точи студна вода,
Студна вода утъ белъ кладнецъ.
Та си Бога служба служи
И му са мольба моли. 35
Какъ си пие студна вода
И фафъ чеше да устави,
Вода фъ чеше да устави
И съсъ вода златна чеше;
Бога хи мольба услушелъ, 40
Та уставилъ студна вода
И съсъ вода златна чеше,

Чеше ми уставиль
На небе си фъркналь.
Флезите ми фъ пещере-та 45
Белкимъ си чеше намерите.
Бакъ ми чули малки моми
И си флели фъ пещере-та,
Та си тератъ златна чеше.
Йоце чеше ни намерили. 50
Дуръ си дойде Юда Самудива
Та ми седна на белъ кладнець
На белъ кладнець пудъ дъроту:
Пудъ дъроту златна чеше.
Та хми чеше подаде, 55
И фафъ чеше студна вода.
Уставиль е *Сира Бога*.

Послѣ седемъ-техъ моми утивали въ пещеря-та и кога-то една отъ техъ щела да намери чеше-та, утивали на некое селско стадо, и испѣвали слѣдоуща-та пѣсна:

Песна 2.

Трима брате башъ чобане.
Де сте брате лу де да сте,
Запрейте си сиву стаду
Да ни пасе фафъ гора-та.
Сира Бога баксишь пратиль 5
Баксишь пратиль златна чеше,
И фафъ чеше студна вода.
Съсъ насъ иде Гора Юда
Гора Юда Самудива.

Та си носи златна чеше.	10
Съеъ вода ви пѣрска сиву стаду.	
Та ви са стаду наплодилу:	
Златна хи рѣка фафѣ ведрица	
Усире си пресну сирене.	
Какъ ми чули трима брата	15
Трима брата бапѣ чобане,	
Запрели са сиву стаду	
Да ни пасе фафѣ гора-га.	
Закарали деветъ ювна	
Деветъ ювна и факлати,	20
Причекали седемъ моми.	
Курбанъ колетъ деветъ ювна	
Курбанъ колетъ на Гора Юда.	
Йоще хи са молюба молетъ:	
«Варай Юду Гора Самудива.	25
Свирни Юду съеъ кавала.	
Съсери ви сиву стаду,	
Сама, Юду. да ги цирашъ,	
Да ни цирашъ пресну млеку.	
Да напълнишъ ведрица-га,	30
Златна ти рѣка фафѣ ведрица	
Да усирешъ пресну сирене,	
Да си гостишъ той друшки	
Той друшки наши сесри;	
Да ви пѣрскашъ сиву стаду	35
Да гу пѣрскашъ съеъ студна вода.	
Що е носишъ фафѣ златна чеше.	
Да ми са стаду наплоди,	
Та да си та. Юду, фалиме.	40

Като стигнали вейке до стадо-то, една-та отъ техъ, която имала чеше-та и кавала, утивала сама въ стадо-то и го пърскала съсъ вода-та стъ чеше-та и си доила овците; а други-те пѣли слѣдоуща-та пѣсна:

Песна 3.

Засвири ми Гора Юда
Гора Юда Самудива,
Засвири ми съсъ кавала,
Та ми гора заечила.
Свирка чули пилета-та. 5
Събрали са фафъ гора-та
Та си веке ни фъркатъ,
Я си слушетъ Гора Юда
Какъ си свири и си пее.
Събра си ми сиву стаду, 10
Ни ми пасе фафъ гора-та.
Примами си сиву стаду
Съсъ кавала и съсъ песна.
Дусеги са Гора Юда,
Устави си кавале-те, 15
Та си искара златна чеше
Съсъ вода си пърска сиву стаду,
И си пърска и говори:
«Трима брата башъ чобане,
Стаду ви е три хиледи, 20
Ду година триста хиледи!
Бурбанъ ми колете малу млогу
Малу млогу деветъ ювна
Деветъ ювна и факлати,

Ду година девендесе ювна Девендесе ювна и факлати».	25
Рече йоще ни утрече Искара си ведрица-та Та си цира сиву стаду, Пресну млеку фафъ ведрица,	30
Та си спусна златна ръка Златна ръка фафъ ведрица Та усири пресну сирене. Та си рукна мили друшки.	35
Та си гч гозба гости. Три дни Юда фафъ гора-та. Я са веке ни виде.	
Трима брата стаду пасатъ, Ега дойде Гора Юда Стаду хми е три хиледи;	40
Йоще година ни поминала. Та хми са стаду наплодилу Малу млогу триста хиледи! И тие си курбанъ колетъ	
Ега си е <i>личенъ-день</i>	45
<i>Личенъ-день Сиринъ-день</i>	
Малу млогу девендесе ювна Девендесе ювна и факлати: Ега си е личенъ-день	
Личенъ-день Гергиовъ-день,	50
Събиратъ си малки моми Малки моми мили сесри, Моми носетъ чисти кулаци, На кулаци пресну сирене, Та подаватъ и са гостетъ.	55

Круна: билъ юнакъ чобанинъ и царъ на наши-те дедове; той закаралъ дедове те, и ги докаралъ по тая земя; съсь него си докаралъ и стадо-то, та го наплодилъ по тая земе.

Съсь кураба: значи съ купане-та.

Х.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ГЕРГЮНЪ-ДЕНЪ.

Пѣсна која-то испѣвали на *Гергювъ-денъ* когато носили цветенъ лѣвъ.

П Е С Н А 1.

Малку дете изъ селу ходи.

Фъ рока му бела книга

Бела книга и калема

И калема мурекепа,

Де си има малка мома,

5

Фъ къщи хи флева:

Излез' ми, моме, излези,

Писалъ та самъ на книга-та,

Та си ма дарба дарувашъ,

На раму ми *хлуна* меташъ,

10

Утре си е личенъ-денъ

Личенъ-денъ *Гергювъ денъ*.

Фоди ми, моме, фъ гора,
Да си берешъ бели китки
Бели китки бели цвете. 15
На Гиорги си кулакъ месишъ,
Фафъ кулакъ бели цвете
Та ми стоишъ на река-та.
Цветенъ кулакъ подавашъ.
Чи е Гиорги мощне юнакъ, 20
Вутре ми излезалъ на река-та,
Излепа му сѹра ламие,
Искаралъ си тешка буздугана
Посекалъ е залугъ пу залугъ,
Истекли са ду три реки: 25
Първа река бела пшеница.
Втора река руйну вину,
Трета река пресну млекѹ.
Вакъ видели малки моми,
Фанали му бърза-та коне, 30
Та му глава накичили
Бели китки бели цвете.

Кога-то месили кулаци-те за *Гьргювз-денъ*. една
мома фърлепа цвете, а други пѣли тая пѣсница :

П Е С Н А 2.

Фърлей ми, моме, фърлей
Фъ чиста леба бели цвете
Бели цвете бели китки;
Брала ги си фъ гора ни брала,
Гиорги та йоше ни виделъ, 5

Вутре му личень-день
Личень му день *Гергювъ день*.
Самъ та е на река намериль,
Яхналь си та на бърза та коне,
Закараль та фафъ сое сарае; 10
Иотключиль е' съвдъци-те
Та си та дарба дарува:
Сейна ти махрама метналь,
На махрама Ясна Звезда.
Па са вращашъ на река-га, 15
Цветень ти лебъ даваме.
Та гу на стаду носишъ,
Стаду си захранювашъ.
Стаду ни дава пресну млеку.
Па си, моме, на хору, 20
Та си хору изождашъ:
Сейна ти махрама на глава-га,
Кой та види на хору-ту,
Рока дига на тебе
Съсъ рока *та фала фали*. 25

Хлуна: было платно копринено.

Сейна: що са ласкае като огань.

ХІ.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ВИТИНЪ-ДЕНЪ.

Ветъръ ми, мале, дусе	
Ветъръ, мале, фафъ гора-та	
Фафъ гора-та фъ планина-та;	
Ни е, мале, Димна Юда	
Димна Юда Самувила,	5
Лу си е, мале, <i>Витни Юнакъ</i> .	
Три му са сърпа фафъ рока-та,	
Позлатилъ ги, мале, съсъ се злату,	
Рукналъ са, мале, подрукналъ са:	
.. Чуйте ми селене и кметове!	10
Вутре ми е <i>личенъ-денъ</i>	
<i>Личенъ-денъ Витинъ-денъ</i> ,	
Поле-ту е побелелу,	
Седби те са пожълтели	
Пожълтели да са жнеетъ.	15
Три ми моми прагите	
Фафъ гора-та фъ планината,	
Три са моми утъ три майки,	
Сека мома една на майка,	
Да ми колетъ три ювна	20

Три ювна и ругати;
Язъ хми баксишъ давамъ
Три ми сърпа позлатени.
Да ми слезатъ на поле-ту. 25
Сърпа туретъ на седби-те:
Дуръ тога са моми излели
Та си жнеетъ на поле-ту».
Научили са, мале, селене-те
Селене-те кметове-те
Чи самъ една на майка, 30
Ша ма пратетъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ планина-та,
Дарба ма дарува *Витна* юнакъ
И ми дава златна сърпа.
Премени ма, мале, нареди ма». 35
Рече мома ни утрене
На порти си похлопали:
„Моме ле една на майка,
Премени са нареди са,
Вутре си е личенъ-день 40
Личенъ-день *Витинъ день*.
Хадетъ има фъ наше-селу:
И три моми утъ три майки,
Сека мома една на майка,
Да си идатъ фафъ гора-та, 45
На юнакъ курбанъ колетъ
Три ювна и ругати —
И той си ви баксишъ дава
Три си сърпа позлатени».
Три са моми пременили 50
Пременили наредили,
Три са ювна закарали

Три ювна и ругати,
Та си фодетъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ планина-та— 55
Шетали са що са шетали
И са слели на река-та.
Срета ги сретете *Витна юнакъ*.
Три му са сърпа фафъ роки-те,
Сърпе му са позлатени; 60
Три му са снопе на рамү-ту,
Класете са позлатени.
Три му са класа на глава-та,
Секи класа *безценъ камень*.
Утъ камень си слънце грее; 65
Селемъ му са моми дали!
Три му са ювна заклали
Три ювна и ругати;
И той си ги дарба дари.
На сека мома златна сърпа. 70
Слели са моми на поле-ту.
Златенъ са сърпъ түрили.
Зажнали са пшеници-те.
Утишли си фафъ селү-ту,
Рүкнали са подрукнали: • 75
«Чуйте ни малки моми,
Слели сме утъ гора-та
Утъ гора-та утъ планина-та
Слели сме на поле-ту,
Златенъ сме сърпъ түрили 80
Зажнали сме пшеници-те:
Хаде си моми на поле ту
Да си жнеете пшеници-те,
Чи са веке побелели,

Днеска е личевъ-день
Личевъ-день *Витинъ-день*.

П Е С Н А 2.

Сички са, Радю, на поле,
Сички са, Радю, на жетва.
Лу ти си, Радю, у дома си.
Чулъ ли си 'ли ни си чулъ?
Витна е юнакъ утъ гора слезалъ 5
Слезалъ е, Радю, на поле,
Та си иргене-те пита
Дека е, Радю, иргенинъ?
Йоще на поле ни излезалъ!
Лани самъ съ негу поста ширилъ 10
Длега е поста ду пладне,
Ичъ са е Радю ни уморилъ.
Ичъ са е Радю ни кахърилъ,
Ичъ си е моми ни гледалъ.
Па си му дойдохъ на нива. 15
Сега си гу дарба дарувамъ,
Чи е Радю мъченъ юнакъ.
Излези, Радю, на поле
На поле, Радю, на нива-та,
Чи си та *Витна* чека. 20
Болънъ е Радю на потстеле,
Я ми е станалъ утъ потстеле.
Зель си е Радю сърпа,
Та си излезе на поле.
Поста е Радю ширилъ 25
Длега е поста ду пладне.

Виде гу *Витка юнакъ*,
Па си ми слезе на поле
На поле на нива,
Поста си съ Радио шири: 30
Ду пладне е бела пшеница,
Ду вечере са златни класе.
Събира Радио прибира,
Чорбажие Радио фафъ селу,
Кмета е Радио фафъ селу. 35

ЗА ВИТИНЪ-ДЕНЪ.

(Отъ другин певецъ).

Кога-то вейке ужнавали, въ секо село колели курбанъ по три крави, и сички-те излевали на едно место нарочно за това опродѣлено, та яли и пили, а моми-те подавали по трапези-те варена пшеница съсъ медъ варена, и пѣли слѣдоюща-та песна:

П Е С Н А 1.

Братку ле Янче ле,
Вчера бе, Янче, на поле
На поле, Янче, на жетвица,
Жнали са малки моми
Малки моми девойче-та, 5
Жнали са, Янче, прижнали.
Тамамъ си веке навървили,
Сретила ги Небна Юда
Небна Юда Самувила,
Та хми е, Янче, заръчела 10
Заръчела, Янче, поръчела,
Да ми вареть бела пшеница;

Чи си, Янче, фафъ гора-та
Фафъ гора-та на стаду-ту,
Три си крави закаралъ, 15
Ялуви са Ялосани,
Та ги на Бога курбанъ колешъ,
Мольба му са, Янче, молишь:
Ду година, Янче, на лету
Да са веке ни люти, 20
Лу да праща ситенъ дъждець
Ситенъ дъждець дробна роса.
Три дни сме, Янче, йоганъ валили,
Па са йоганъ ни запалил!
Дуръ си слезе *Игне Бога*, 25
Ясна му борна фафъ рока.
Борна си, Янче, подаде
Та си йоганъ запали,
Та си вари бела пшеница:
Сипналъ си бела *румна*, 30
Благнала бела пшеница
Благнала за юнаци;
Фтегни си, Янче, бела рока
Земи си, Янче, бела пшеница,
Да ти са уста ублагнали, 35
Да си колешъ курбане-те,
Гозба, Янче, да на гостишь.
Туку йоганъ да ни валишь:
Аку слезе *Игне Бога*,
Фъ рока му ясна борна, 40
Да ти вали *ясенъ йоганъ*,
Да си готвишь курбане-те,
Курбанъ ти е на небе-ту
На небе-ту дуръ при Бога:

Дъжна са Бога ни люти, 45
Белъ си кладнецъ ни заключе.
Лу си праца ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса;
Аку ни ти слезе *Игне Бога*
Съ ясна борна фафъ роки-те, 50
Ни ти вали *ясенъ йоганъ*,
Ни ти е курбанъ на небе-ту
На небе-ту дуръ при Бога,
Па ти са Бога лютиль:
Белъ си кладнецъ заключе, 55
Ни си праца ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса,
Песна ти, Янче, ни пееме“ .
Разеди са, Янче, налюти са,
Съблече си бели дрехи, 60
Упаса си *махрама-та*.
Искара си златну ношче
Та си коле курбане-те,
Заклалъ си е ду три крави,
Подроби ги залугъ пу залугъ, 65
Та ги тури фъ златна *бретина*;
Я си йоганъ ни вали,
На Бога са мольба моли:
«Боже ле *Игне Боже*,
Мольба ти са, Боже, моле, 70
На моми си йоганъ валиль,
Запали гу съ ясна борна,
Та ти са пшеница варили,
Подаватъ е на трапези-те;
Па си, Боже, слези 75
Съ ясна борна фафъ роки-те,

Та си ми йоганъ валишь,
Да си готве курбане-те,
Да си госте юнаци-те
Юнаци-те и моми-те, 80
Момите ми песна пееть:
Чи са Бога ни люти,
Ни заключе ду белъ кладнеци,
Лу си праща ситенъ дъждець
Ситенъ дъждець дребна роса. 85
Мольба са Янче моли,
Загърмелу затрескалу,
Йоганъ светна на небе-ту
Йоганъ са вали на ливаде,
Та си Янче курбане-те упекаль — 90
Та си гозба гости юнаци-те.
Юнаците и моми-те.
Юнаците камень фърлетъ
Камень фърлетъ борба са боретъ.
Я моми-те песна пееть 95
Бога си фальба фалетъ,
И съсь Бога младу Янче
Чи си курбанъ коле.

Онова день моми-те играели хоро на онова место
като са добръ нагощавали, и испъвали слѣдоюща-та
песна:

П Е С Н А 2.

Ой Боже ле, ой Дожне ле!
Прироси' ни зароси' ни

Ситенъ дъждецъ дребна роса,
Пшеници-те са зеленили,
Класе те улебнали. 5
Янче е на поле-ту,
Слезе ми утъ небе-ту
Съ Небна Юда Самувила;
Янче ми сърпа носи,
Юда ми са накичила, 10
Привила си лебни класе
Лебни класе на глава-та.
Та ти Янче курбанъ коле
Мольба ти са моли,
Да са веке ни лютишь! 15
Се' ти е кладнецъ утключенъ
Та си росишь ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса —
Ду година младу Янче
Ша ти коле курбане-те, 20
Ни ти коле ду три брави,
Я ти коле малу млогу
Малу млогу девендесе;
Игне Бога йоганъ сфетналъ
Та си йоганъ навалилъ, 25
Та си Янче гозба готви,
Та си на гозба гости:
Песна ти, Боже пееме,
Хору ти, Боже, израеме,
Та си та фальба фалиме. 30

ПЕСНА 3.

На хоро

Прероси, Боже, зароси,
Пусни си, Боже, облаци-те
Облаци-те и магли-те
Фъ наше града на поле-ту
На поле-ту на ниви-те, 5
Да са роди бела пшеница;
Носиме ти фъ *зливни-те*
Фъ *зливни-те* фъ златни-те
Подаваме на юнаци,
Тое фальба на земе-та! 10
Висналъ си фъ наше града,
Протегналъ си десна рока,
На поле-ту бела пшеница,
На лозе-ту белу грозде
Белу грозде и цървену, 15
Афъ бахче-ту ябълки-те
Ябълки-те курси-те;
Ду година бела пшеница
Носиме ти фъ *кривини-те*,
Мощве ги сме припълнили,
Подаваме на юнаци, 20
Йоще та фальба фалиме,
Тое фальба на земе-та!
У, хо, хо, ду година
Ду година на поле-ту
На поле-ту на ниви-те, 25

Със златенъ сѣрпъ на жетвица,
Със *курица* на лозе-ту,
Със турбица афъ бахче-ту,
Вереме си ябълки-те,
Ябълки-те *куреси-те*:
На юнаци цѣрвени ябълки,
На момици *куреси-те*.

30

Витна: билъ Богъ на жетва-та.

Витинъ-денъ: билъ праздникъ на *Витна* когато уж-
навали пшеници-те.

Румна: значи шикеръ.

Благнала: станала блага.

Бретина: значи казанъ отъ злато.

Зливини: сахане.

Висналъ си: подалъ си роки-те.

Куреси: орехи.

Кривини: типсии.

Курица: кошница.

XII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ЕНЮВЪ-ДЕНЪ.

Проигралу ясну слънце
Проигралу на личенъ-день
На личенъ-день *Енювъ-день*.
И си вие тенка сабе
Позлатена посребрена 5
Слепа му Злата Майка
Тука долу фафъ гора-та,
Та си бае ясни бильки
Ясни бильки лечевити,
Да ги бератъ Юди Самудиви; 10
Да си фодетъ пу земе-та
Пу земе та фъ сарае-те,
Да си лечетъ царюве-те,
Царюве-те кралюве-те,
Фальба Юди да си фалетъ, 15
Чи ми седетъ фафъ гора-та
Та на Бога изметъ чинатъ
Ясну слънце майка брави,
Йоще си е проигралу

Привилу си тенка сабе.	20
Подрукна' са стара майка:	
«Чуйте Юди Самудиви,	
Лу де да сте тука да сте,	
Да берете ясни бильки	
Ясни бильки лечевити.	25
Днесъ ми е личенъ-день	
Личенъ-день <i>Енюзъ-день</i> ,	
На бильки самъ мощне баела:	
Ясну ми слънце вода пърена.	
Жива вода утъ белъ кладнецъ.	30
Та си бильки напърсна.	
Ког' си лечба лечите	
И си става утъ потетеле,	
Та си ва фальба фали.	
И ви курбанъ коле	35
Сега малу деветъ ерави».	
Йоще му майка фафъ гора,	
Задали са деветъ Юди	
Деветъ Юди Самудиви	
Съсъ <i>хармина</i> на роки-те	40
Та си бератъ ясни бильки	
Ясни бильки лечевити—	
Та си фодетъ пу земе-та	
Пу земе-та фъ сарае-те.	
Боленъ царе фъ париграда	45
Сега малу три гозани.	
Ка' са Юда научила	
Чи е боленъ наше царе,	
Мощне хи са дубривилу,	
Подаде му ясна билька	50
Ясна билька лечевита,	

Та гу дигна утѣ потстеле —

Курбанъ коле деветъ крави.

Юда му вели ютговори:

«Що си намъ курбанъ келешъ

55

Та ни фалишъ Злата Майка!

Баела е ясни бильки;

И ни фалишъ ясну слънце,

Чи е пърсналъ жива вода

Жива вода утѣ белъ кладнецъ,

60

Та са бильки лечевити».

Елювз-день: биль големъ день на наши-те дедове, зашто тога слевали звездѣ-те по земя-та, и баели на бильките та ставали за лекъ; отъ тога е останало на онова день стари-те баби да бератъ бильки.

Бае: да хми пѣе нѣщо, съ кое то пѣние давала хми сила за лекуване.

Лчевити: лечни.

Жива вода: вѣрували че тия била отъ небе-то, и който я пиелъ давала му животъ.

Хармина: значи кофнида.

ЗА ЕНЮВЪ-ДЕНЬ.

(Отъ друго повѣсть)

Следа ми *Друида* уть гора
Уть гора *Друида* уть планина,
Та си ми дойде фафъ селу.
Фафъ селу е *Друида* у кмета.
Та си са рукна подрукна: 5
«Ой ле ми стара кмета!
Бога ма, кмета, пратилъ
Фъ тае гора фъ планина-та.
Та си мѹ изметъ чинамъ
Сега малу три месеца. 10
Я си ми никой ни дойде
Ни уть града, ни уть селу,
Нитѹ царе, ни ту кмета,
Да си ма царе види,
Да си ма кмета пита 15
Що си мѹ терамъ уть селу.
Дойдохъ ти, кмета, фафъ селу:
Уть сега, кмета, ду ниделе,
Да ми найдешъ малки моми
Малки моми песнопольки, 20

Да ми ги фъ гора пратишъ.
Ка' си на Бога изметъ чинамъ,
Ка' си са каче на дъру,
Да си ми песна пеетъ,
Та ми са дъру златева. 25
Целни са вейки целниви,
Целе си малки моми:
Утъ лику хми ясну слънце.
Фъ гръди хми ясна месечива.
Фъ скути хми дребни звезди». 30
Върна са *Друида* завърна
Та си фафъ града утиде.
Фафъ града при царе,
Та му вели ютговори:
«Фъ гора самъ, царю, фафъ планина 35
Сега малу три месеца,
Я си фафъ гора ни дойде
Да си ма, царю, питашъ
Да си ма, царю, прашишъ
Що си фафъ гора чинамъ. 40
Дойдохъ ти, царю, фъ сарас,
Тембихъ ти, царю, чинамъ:
Ду ниделе фафъ гора да дойдешъ,
Да дойдешъ, царю, съсъ първу любу;
Хемъ да си карашъ руди йовни 45
Руди йовни факли йовци,
Та ми ги курбанъ колешъ,
Язъ си та дарба даре
Друида вейка целниви—
Млада си враче, царю, станалъ, 50
Врачишъ, царю, и си лечишъ,
Та са пу земе фалишъ!»

Рече му Юда ни утрече
Па си ми фъ гора фъркна.
Раву ми царе приранилѣ 55
Раву ми царе предѣ слънце
Предѣ слънце царе на *лзница*,
Та ми са шета фафъ града,
Та ми са шета утѣ къща на къща,
Да си ми найде малки моми 60
Малки моми песнопольки:
Събралѣ си е малки моми
Та си ги кара фъ сарае.
Пели му моми припели.
Деветѣ са моми песнопольки, 65
Чи хми е песна ду небе.
Закара си първу любу
Та си ми фоди фафъ гора
Фафъ гора царе на стаду,
Та си закара руди йовни 70
Руди йовни факли йовци,
Та си утиде фъ *Друйна-та гора*.
Флезе ми царе фафъ пещере,
Я са е пещере запустила,
Бегала Юда побегнала. 75
Мольба са царе моли:
Варай ми *Друиду*,
Лу де да си тука да си,
«Чи ти самъ *Друиду* фафъ пещере,
Та си ти курбанѣ коле, 80
Мольба са царе моли,
Я му са мольба ни фанала!
Стара са кмета зададе
Та си ми кара руди йовни

Рече му Юда ни утрече Та са на дърѹ покачи. Песна ми пее на дърѹ; Царе хи курбанъ коле,	120
И съсъ царе стара кмета, Руди йовни факли йовци Слезе ми Юда утъ дърѹ, Та си ми йоганъ вали, Зготвила Юда наготвила.	125
Снела ми Юда трапеза, Седнали моми на гозба. Седнала Юда на вечере Та си ми моми гости — Я ми е царе ни седналъ,	130
Ниту царе ниту кмета — Гостила си Юда малки моми Чи са на Бога песнопольки. Песна му пеетъ фафъ гора Сега малу три години —	135
Тога са моми фафъ града Фафъ града моми фафъ селѹ, Та си юнакъ залибили — Яли са веке прияли. Па си е <i>Друида</i> на дърѹ,	140
Запели са, моми припели, Я си са дърѹ ни злати. Дуръ си излесе малка мома Та си ми песна пее, Та си ми съсъ свирка свири,	145
Пела е мома свирила Та са е дърѹ позлатилу, Целни са вейки целили,	

Та са е дърю позлатилу,
Целни са вейки целили,
Целила си *Друида* малки моми:
Уть лику хми ясну слънце, 150
Въ скути хми дребни звезди,
Въ гръди хми ясна месечина.
Къцна си *Друида* вейка уть дърю
Та си ми царе дарба дарува,
Дарба дарува стара кмета: 155
«Иди си, царю, фафъ града,
Седи ми, царю, фъ сарае,
Сега си, царю, млада враче,
Врачишъ, царю, и си лечишъ,
Фала ти, царю, пу земе! 160
Малки са моми фафъ гора
Фафъ гора, царю, при мене,
Та ми изметъ праветъ
Сега малу три години,
Малки са *Друиди* станали: 165
Дуръ тога са фафъ града,
Та си юнаци залюбили».
Царе му са нажелилу
Нажелилу натъжилу:
Какъ да са върна фафъ града? 170
Стари ма майки люту клели
Чи хми са моми загинали.
Хаде ми, царю, хаде,
Стари са майки засмели,
Дръжналу хми на сърце 175
Чи хми са моми фафъ гора,
Малки хми моми малки *Друиди*.
Слезалъ е царе уть гора,

Самъ си е царе самичекъ,
Стари гү майки чекали, 180
Питали гү прашили гү:
Де ни са, Царю, малки моми?
Де ни са, царю, загинали?
Ни ви са моми загинали,
Туку са моми фафъ гора 185
Фафъ гора фафъ пещере,
Де си е *Друида* Юда:
Три са години седели
Та си *Друиди* станали.
Та ша си дойдатъ фафъ града 190
Фафъ града у дома си,
Та ша си любетъ юнаци.
Стари са майки засмели,
Дръжналу хми на сърце
Чи хми са моми фафъ гора 195
Малки хми моми малки *Друиди*.
Седналъ ми царе фъ сарае.
Друида му вейка на рока,
Чи си е станалъ млада враче,
Та си врачи и си лечи. 200
Дуръ са моми завърнали,
Малки са моми малки *Друиди*,
Малки са *Друиди* малки врачинки,
Та си фафъ града врачетъ.
Утъ тога са врачинки устанали, 205
Та си врачетъ и си целетъ.

Друида: была Богица, коя-то седела въ гора-та
и лекувала секакви болести.

Вица: украшение на глава-та.

ХШ.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ВИШИНЪ-ДЕНЪ.

Кога-то вейке свършевали жита-та, колели курбане на Бога и на слънце-то, на кои-то курбанъ събирали са нѣколко моми и испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 1.

Фала ти Йогне Боже!
Фала ти ясну слънце!
Чи изгревашъ на земе-та
Покренувашъ сичка земе
И си прашашъ тои зари. 5
Какъ та гледатъ малки моми
И излеватъ утъ дома си,
Та си каратъ волове-те,
На шие хми златну уралу,
И си уратъ низъ поле-ту 10
И си сеетъ бела пшеница,
Фафъ роки-те златна фурка
И си предатъ свилена куприна,
Низъ море-ту *златни курабици*;
Ега греешь, ясну слънце, 15

Сичка земе покренувашъ,
Ега спиешъ ясну слънце,
Сичка земе е заспала,
Покривашъ е *църна магла*
Та са нищу ни гледа. 20
Фала на тое-та сесра!
Йоще рану и предъ тебе,
Кату млада невеста
Прибулена съсъ златну булу
Златну булу *узарену*, 25
и си грее на земе-та;
Какъ изгрева йоще рану
Небна Юда Самувила,
Прогонюва и злини-те,
Прогонюва *църна змее* 30
Що са шета пу земе-та,
Малки моми позлинева,
И испива млади юнаци
Кату *морна пиввица!*
Какъ изгрева на небе-ту, 35
Млади гимижии низъ море-ту
И си каратъ *курабци-те*;
Малки моми низъ полету
И си уратъ и купаеъ,
И на звезда песна пеетъ, 40
Утъ земе-та хи са кланетъ,
Съсъ роки хи селемъ даватъ!
Гледа звезда подсмива са,
Задава са бела зара
Съсъ зара са тебе моли: 45
•Братку ле ясну слънце,
Блесни, братку, на земе-та,

Да ти фъркатъ малки птици,
Да ти пеетъ да та фалетъ
Що е мъртвѹ проживелу! 50
Съсъ зари си, браткѹ, на земе-та,
И си пращашъ бела пшеница,
Бела пшеница белу грозде,
На люде-ту златѹ пращашъ,
Чистѹ златѹ белу сребру, 55
Та ти, браткѹ, курбанъ колетъ,
Хемъ та фальба фалетъ» .
Чуешъ, слънце, тое сесра,
Чуешъ, слънце, и са подсмивашъ.
И си фодишъ при *Иогне Бога*, 60
Ни са чудишъ ни са махашъ,
Йотключувашъ *йогнена сѣндѣка*,
Искарувашъ *йогнена дрѣха*,
Пременовашъ са наредевашъ са
Бату млада зете на земе-та, 65
И изгревашъ на земе-та;
Да ни греешъ, ясну слънце
Ни сме жнали бела пшеница,
Ни сме брали белу грозде,
И са земе запустила— 70
И на Бога курбанъ коleme
Суру агне едно у майка,
Та и тебе курбанъ коleme
Деветъ крави елувити,
Майка ти ги вечере зготвила, 75
Белкимъ, слънце, ни са налютевашъ—
Зима веке застигнала,
Па да греешъ на земе-та,
Да ни си е тешка снегувита;

Малки моми пу зборуве	80
Да си предатъ тенки дари,	
И млади юнаци на <i>пурелка</i> ,	
Я стари-те у дома си	
И да пиетъ руйну вину	
Руйну вину тригодишну.	85
Грей ни, слънце, изгрей ни!	
Та и ние дарба та дареваме.	
Ега веке млади невести,	
Фафъ земнина <i>старъ дървчиинъ</i>	
И ни дава <i>златенъ пърстенъ</i> ,	90
Дарба гу даруваме тенки дари	
Тенки дари и гюмлеци,	
Злату позлатени свила посвилени:	
Ткаеме за млади юнаци,	
Ткаеме ги се' зима-та	95
У дома си на зборуве-те,	
Какъ изгревашъ на <i>полунъ-день</i> .	

Църна змей: билъ Богъ на секакво зло. и ходилъ по земя-та се нъше дуръ да препее петелтъ, кого срещалъ закачало го секакво зло и несчастье.

XIV.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ЗАРЕВЪ-ДЕНЪ.

Заревъ ми иде утъ гора зелена, Стари ми ветаръ дуналь, Подрукналь са Заревъ утъ гора: «Чуйте ми, моми, фафъ селу, <i>Гуслу</i> ми стигна на нива	5
На нива, моми, фъ хармане. Идите, моми, у стара кмета, Де си е <i>златна луната</i> , Та си ми вийте бела пшеница, Я си ви дуете стари ветаръ	10
Та си пшеница виете, Мене си курбанъ колете Деветъ ювна съ привити рога Съ привити рога и факлати: Йоще ми месецъ ни поминаль, Личенъ ми день <i>Заревъ-день</i> ».	15
Чули са моми фъ селу-ту Чи си е <i>гуслу</i> на нива На нива фъ хармане. Събрали са моми набрали,	20

Пременили са моми наредили,
Та си ми фодетъ у стара кмета,
У стара. кмета, у дома му,
Та му на порти стоетъ
Та си му песна пеетъ: 25
«Варай ми кмета устарела,
Я си искарай златна *лупата*,
Прирукналъ са *Заревъ* утъ гора-та,
Задулъ си е стари ветаръ,
Гуслу си е на нива 30
На нива фъ хармане,
Та си пшеница виеме.
Дуръ да са, кмета, върнеме,
Да си идешъ на стаду
И да си фанешъ деветъ ювна, 35
Деветъ ювна съ привити рога
Съ привити рога и факлати,
Ега си е личенъ-день
Личенъ-день *Заревъ-день*
На *Заревъ* ги курбанъ колеме». 40
Излезе си стара кмета
Та си хми даде златна лупата,
И си ги прати на *гуслу*
На *гуслу* на нива.
Виетъ си моми завили 45
Бела пшеница утвели—
Дуръ си е веке личенъ-день
Личенъ-день *Заревъ-День*,
Па си са фъ селу върнали.
Стара ги кмета причека, 50
Златну му въже фафъ рока,
Вързалъ си деветъ ювна,

Деветъ ювна съ привити рога
Съ привити рога и факлати;
Златну си въже подаде, 55
Та си ги моми закарали,
Та си са моми на хармана.
Курбанъ си колетъ деветъ ювна,
Деветъ ювна съ привити рога,
На *Заревъ* ги курбанъ колетъ: 60
Чи си е дуналь стари ветаръ,
Бела си пшеница утвели.
Играли са моми наиграли,
На хору са юнакъ ни фаналъ,
Юнакъ си на харманъ ни излезалъ; 65
Лу си седи у дома си,
У дома си хору изожда.
Самъ си е хору въртель,
Белкимъ му са ядове разидетъ—
Чи е фафъ селу хадетъ устаналъ: 70
Ега си моми курбанъ колетъ,
Юнакъ са на хору ни фаща.

Заревъ: билъ юнакъ Боговъ изметчие; за него вѣрували че кога-то слевалъ на земя-та узревало грозде-то по лозие-та, и че той помагалъ на хармане-то като дуелъ ветеръ да виетъ мсмите пшеница-та.

Гусло: значи вършене.

XV.

ЛАЧЕНЪ-ДЕНЪ ДРАВИНЪ-ДЕНЪ.

Едно време въ село-то, предъ сто години, кога-то наши-те дедове чували още харно стари-те хадете отъ дедове-те си, кога-то зафащали да сеетъ по Августа ръжете, моми-те наkichвали урало-то съсъ разни цвете, кое-то урало относели на едно место, кадѣ-го са събирали селене-те, и кадѣ-то старийтъ кмета колелъ курбанъ три крави за споменъ на онойзи, който изнамѣрилъ урало-то и научилъ чловѣци-те да уратъ и да сеетъ пшеница; кметъ-тъ колелъ курбанъ-тъ близо до урало-то, а моми-те пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Драве ле юначе ле,
Благна ти, *Драве*, майка
Що та е, *Драве*, родила
Родила та, *Драве*, дуила,
Та си ми, *Драве*, порасналъ.
Юнакъ си веке надъ юнаци,
Та си ми фодишь фафъ гора

Та си ми *трева пасиш!*
Дурь ти са веке дуделу,
Та си, *Драве*, заплакалъ 10
Заплакалъ си, *Драве*, завикалъ:
«Боже ле, мили Боже!
Що са самъ, Боже, родилъ?
Що ма си, Боже, юнакъ далъ
Да си ма фалетъ на земе? 15
Я да си фоде фафъ гора
Трева, Боже, да си *паса*,
Па ми са душе *ни сити!*
Та ми са юнаци насмели,
Чи са фафъ гора баве 20
Три дни си дома ни фоде,
Дома, Боже, при майка;
Стара ма майка клела
Клела ма, Боже, наговарела,
Чи е самъ, Боже, ни саидисалъ: 25
Земи ма, Боже, дигни ма
Дигни ма, Боже, на небе,
Фъ сарае ти, Боже, седе,
Та ти изметъ чинамъ».
Рече ми *Драве* ни утрече 30
Та си е гора заечила
Заечила затрескала,
Чи си иде Юда Самувила
Та му дума и говори:
«*Драве* ле юначе ле, 35
Що си ми, *Драве*, плачешъ?
Що ми са тъжну тъжишъ?
Я си при майка иди,
Та хи са мольба моли,

Да ти шие бели дрехи 40
Бели дрехи ду земе-га,
Та да та, *Драве*, премени;
Да та за рока фане,
Да та дукара фафъ гора
Фафъ гора, *Драве*, фафъ пещере, 45
Та да са рукне подрукне:
«Боже ле, мили Боже!
Видишъ ли, Боже, гледашъ
Чи ми е *Драве* фафъ гора
Фафъ гора фафъ пещере? 50
Мольба са, Боже, моле,
Да си пратишъ тое слуга
Тое слуга *Лана юнака*
Лана юнака Грую войвода,
Да си гу фане за рска, 55
Да гу дукара на набе
На небе, Боже, при тебе,
Та ти изметъ чини
Малу млогу деветъ години.
Аку си, Боже, кайлъ, ставашъ, 60
Па гу при мене прашашъ,
Да ми са, Боже, годи,
Да ми са, Боже, жени.»
Йоще си майка ни утрекла
Гръмналъ си Бога тресналъ, 65
Та ша ми дойде *Лана юнакъ*
Лана юнакъ Грую войвода;
Лу да та фане за рока,
Ша ми та кара на небе
На небе фафъ сарае, 70
На Бога си изметъ чинишъ

Малу млогу деветъ години.
Та си та пита и праши,
Шо да та, *Драве*, учи — 75
Да си ми слезешъ на земе,
Да ми учишъ юнаци-те.
Ти му са, *Драве*, мольба молишъ,
Да ти йотключи бахче-ту,
Де си е Жива Юда
Жива Юда Самувила. 80
Какъ си уре фафъ бахче-ту,
Какъ си уре и си сее,
И тебе, *Драве* да си учи,
Да та учи да та научи:
Какъ си слевашъ на земе-та. 85
Да си учишъ юнаци-те
Юнаци-те и моми-те,
Та ти е фала на земе».
Рече му Юда ни утрече
Слезе си, *Драве*, фафъ града 90
Фафъ града при майка.
Та си на майка думашъ
Думашъ, *Драве*, говоришъ:
«Мале ле стара мале,
Какъ самъ, мале, фафъ гора, 95
Трева си, мале, *паса*,
Та ми са, мале, дуделу—
Та самъ, мале, заплакалъ
Заплакалъ самъ завикалъ.
Дуръ си дойде Юда Салувила 100
Та ми вели ютговори:
«*Драве* ле юначе ле,
Що си ми плачешъ и викашъ?

Хаде си иди при майка.
Та хи са мольба моли, 105
Да си ти изимъ даде.
Да ти шие бели дрехи
Бели дрехи ду земе-та;
Да та кара фафъ гора-та
Фафъ гора-та пещере-та— 110
Бога си праща *Лана юнака*,
Лана юнака Грую войвода.
Да та кара на небе-ту:
Та си та Бога учи
Да си урешъ фафъ бахче-ту, 115
Да си сеешъ бела пшеница».
Благна ти, *Драве*, майка,
Чи си е каилъ станала
Да та кара фъ пещере-та. 120

До кога-то кметъ-тъ колель курбанъ-тъ пѣли гор-
ня та пѣсна, а послѣ кога-то сечели месо-то, и го ту-
рели въ казане-те да са готви пеели слѣдоюща-та
пѣсна.

П Е С Н А 2.

Закарала стара майка
Закарала милна сина
Милна сина *Драве* юнакъ,
Чи гу е пременила
Пременила наредила, 5
Пременила гу съ бели дрехи
Съ бели дрехи ду земе-та,

Та гу фъ гора уткарала,
Фафъ гора фафъ пещере,
Та са рукна и подрукна: 10
«Боже ле. мили Боже!
Видишь ли, Боже, глeдaшъ
Чи ми е *Драве* фафъ гора
Фафъ гора фафъ пещере?
Мольба са, Боже, моле. 15
Да си пратишь тое слуга
Тое слуга *Лана юнака*
Лана юнака Грую войвода,
Да гу фане за рока-та,
Да гу дукара на небе-ту 20
На небе-ту дуръ при тебе,
Та ти изметъ чини
Малу млогу деветъ години.
Аку си, Боже, каиль ставашъ,
Па гу при мене пращашъ, 25
Да ми са, Боже, годи
Да ми са, Боже, жени»
Йоще си майка ни утрекла
Гръмналъ си Бога тресналъ,
Та си дойде *Лана юнакъ* 30
Лана юнакъ Грую войвода,
Та си гу фана за рока,
Та гу кара на небе-ту;
Я си Драве ни фърка,
Та си чуди *Лана юнакъ* 35
Лана юнакъ Грую войвода
Що да прави що да стори.
Устави гу фафа гора-та
Фафъ гора-та пещере-та,

Та си фъркна на небе-ту, 40
На Бога са плачба плаче
Чи си *Драве* ни фърка
Ни си фърка на небе-ту.

Дурь да са згоответь манжи-те моми-те и жени-те
слагали трапези-те и пѣбели слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 3.

Лана ми на небе-ту,
Богумъ са плачба плаче,
Та му дума и говори:
«Боже ле, мили Боже,
Сега, Боже, що да праве 5
Що да праве що да сторе?
Прати ма, Боже, фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Да закарамъ *Драве юнакъ*;
Та гу фанахъ за рока-та, 10
Я си, Боже, ни фърка
Ни си фърка на небе-ту,
Па си гу, Боже, уставихъ
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Та си плаче и си вика». 15
Бога му са нажелилу
Нажелилу натъжилу,
Та си рукна Жива Юда
Жива Юда Самувила,
Та хи дума и говори: 20
«Юду ле Жива Самувила,

- Какъ си имашъ златни криле,
Да си дадешъ на *Лана юнакъ*
На *Лана юнакъ Грюю войвода*;
Да си слезе фафъ гора-та 25
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Де си е *Драве юнакъ*,
Да си фъркне на небе-ту;
Чи гу е майка зарекла
Зарекла гу и убрекла, 30
Да ми седи фафъ сарае,
Та да ми изметъ чини
Малу млогу даветъ години» .
Що да прави *Жива Юда*
Жива Юда Самувила, 35
Искара си златни криле,
Та ги даде на *Лана юнакъ*
На *Лана юнакъ Грюю войвода* .
Слезе си фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та, 40
Де ми седи *Драве юнакъ*;
Какъ си плаче и си вика
Лепна му златни криле,
Лепна му ги на мишница—
Та гу фана за рока-та 45
Та си фъркна *Драве* на небе-ту
На небе-ту фафъ сарае.
Порти му са йотключили,
Чи са *Драве* ни годилъ,
Ни са годилъ ни са женилъ, 50
Ни замамилъ малка мома,
Та ми гюнефъ ни сторилъ.
Та си на Бога изметъ чини

Сега малу деветъ години.
Та му са веке дуделу; 55
Уть Бога си изимъ тера:
Майка ми, Боже, поръчела
Поръчела, Боже, заръчела,
Да си седе малу млогу
Малу млогу деветъ години, 60
Та да ти изметъ чинамъ:
Деветъ години поминали
Поминали заминали,
Па си ма, Боже, ни прашашъ
Да си ида при майка. 65
Да са годе да са жене:
Що ми са си, Боже, налютиль?
Що ми са си, Боже, разедиль?
Изметъ ти самъ веке чиниль,
Какъ ти изметъ чиниль 70
Лана юнакъ Грюю войвода.

Бога-то седнували на трапеза-та да са гостетъ, на
връхъ-тъ турели уралю-то накичено съсъ разни цве-
те-та, а моми-те пѣяли слѣдоюща-та пѣсна.

П Е С Н А 4.

Дума си *Драве* говори
Дума си *Драве* на Бога,
Чи му са Бога разедиль,
Чи му са Бога налютиль,
Бога му вели ютговори: 5
«Драве ле юначе ле,

Ни ти са самъ, *Драве*, налютилъ,
Ни ти са самъ, *Драве*, разедилъ.
Изметъ ми си *Драве* чинилъ
Сега малу деветъ години: 10
Що да та *Драве*, уче
Що до та, *Драве*, науче?
Да си слезешъ на земе-та,
Да си учишъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми, 15
Да си та фальба фалетъ».
Ка' си ма, Боже, питашъ:
«Нищу ти, Боже, ни сакамъ—
Да ми йотключишъ бахче-ту,
Да ма учи *Жива Юда* 20
Да си ора фафъ бахчету-ту,
Да си ора да си сее,
Чи ми са фъ гора дуделу
Да си *паса една трева!*
Бога ти изимъ даде, 25
Та ти бахче-ту йотключи,
Та си та Юда учила
Учила та научила,
Та си урешъ и си сеешъ;
Три ми са месеца бавишъ, 30
Та си на земе слевашъ:
Научилъ си ду млади юнаци
Млади юнаци малки моми.
Сега си на поле уратъ,
Сега си на поле сеетъ, 35
Тебе си фальба фалетъ!
Тебе си курбанъ колетъ!
Малки са моми фъ къщи,

Бела си пшеница варетъ,
Сега са веке задали, 40
На трапеза си *пшеница* подаватъ.

Кога-то подавали моми-те пшеница-та, сѣкой единъ
зеваль пшеница, и скъцуваль отъ цвете-то на урало-то,
кои-то цвете чували у дома си до друга-та година за
да хми дава Господъ берекетъ по ниви-те, пѣяли тога
слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 5.

Малки са моми на трапеза,
Варена пшеница подаватъ,
Тебе си, *Драве*, фалетъ!
Тебе си *Драве* молетъ:
Кой си пшеница посега, 5
Съсъ пшеница бели цвете
Бели цвете бели китки,
На нива хми берекете,
На класе хми тое рока
Тое рока и деснива, 10
Да са роди бела пшеница,
Да са класе улебнали,
Да хми са хамбаре приполнили—
Ду година ти курбанъ колетъ,
Подаватъ си бела пшеница. 15

Най-сетнѣ моми-те са фащали на хоро та играели
около трапеза-та и урало-то, и пѣяли слѣдоюща-та
пѣсна:

ПЕСНА 6.

Драве ле, Боже ле,
Фала ти на земе!
Курбанъ ти фафъ селу,
Кмета си курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три крави 5
Ду три крави елувити—
Йоку ти на поле,
Рока ти на нива,
Да са роди пшеница,
Да са лебни класе-те, 10
Да са полни хамбаре-те:
Уй ми, уй ми, *Драве*,
Уй ми, уй ми, Боже,
Йоще ти фала ду година!
Излели са ду три кмета, 15
Курбанъ ти са деветъ крави,
Деветъ крави елувити;
Моми са пременили
Пременили наредили,
Та си пшеница подаватъ. 20

Драве: билъ царъ и юнакъ, за кого-то вѣрували че
изнамерилъ уралото.

Лана юнакъ: билъ първий-тъ слуга на Бога.

ЗА ДРАВИНЪ-ДЕНЪ.

(Отъ друго певецъ).

ПЕСНА 1.

Подручна са *Злата Майка*
Подручна са на небе-ту:
«Ясни ми звезди *асрици*,
Вутре ми е личенъ-день
Личенъ-день *Дравинъ-день*. 5
Малки моми на земе-та
Събрали са фафъ селу-ту
Фафъ селу-ту у стара кмета,
Китки виетъ на уралу,
Прикичили гу накичили, 10
Дравенъ си фальба фалетъ,
Чи е юнакъ надъ юнаци:
Училъ ги е научилъ ги
Да си уратъ съсъ уралу,
Бела пшеница да сеетъ. 15
Сдържите са, ясни звезди,
Сдържите са, фафъ мое сарае,
Та ми точите чисти кравни
Чисти кравни *булевити*,
Дравенъ ми е фафъ сарае, 20

Та си гу гозба гостите,
Съсъ кравни гу фальба фалите,
Събрали са ясни звезди
Събрали са фафъ сарае,
Заточили чисти кравни 25
Чисти кравни *булевити*.
Дривенъ ми е фафъ сарае
Та си гу гозба гостетъ.
Па са звезди подрукнали:
« Чуйте, моми, на земе-та! 30
Съберите са фафъ селу-ту
Фафъ селу-ту у стара кмета,
Повийте ми бели китки
Та си уралу накичите;
Фафъ селу-ту *Дривенъ юнакъ* 35
Та ми седналъ на уралу,
Въ десна му рока чисти кравни
Чисти кравни утъ небе-ту,
Седналъ ми на трапеза
Та си ва гозба гости, 40
Чи му е личенъ-день
Личенъ-день *Дривинъ-день* ».
Събрали са малки моми
Малки моми у стара кмета,
На дори му златну уралу, 45
При уралу малки моми,
Накичили гу съ бели китки.
Спусналъ ми са йогненъ облакъ
И съсъ облакъ *Дривенъ юнакъ*,
Дрехи му са позлатили, 50
Та ми седналъ на уралу
На уралу на трапеза;

Искара си чисти кравни
Та си моми гозба гости.
Ѹста му са позлатили 55
Та хми вели ютговори:
«Моми ле малки *сруйки*,
Я' ми хору поиграйте,
На тришь ми хору завъртите
Завъртите на уралу: 60
Ду година ми урете
Урете ми на поле-ту,
Сеете ми бела пшеница,
Па ми сте на *ситна* жетва.

Слѣдоюща-та пѣсна испѣвали тога като играели
около урало-то.

П Е С Н А 2.

Мили друшки малки *сруйки*,
Днесъ ми е личенъ-день
Личенъ-день *Дривинъ-день*.
Слезаль ми *Дривенъ юнакъ*,
Та ми седналь на уралу, 5
Подалъ ни е чисти кравни,
Гостиль на е на трапеза,
Златну ми уралу *посриваль*,
Чи ша ми хору играете:
Тришь ми хору завъртите 10
На уралу на трапеза,
Ду година сте на *ситна* жетва.

Злата Майка: вѣрували че тия съдила на звезди-те, и тие я имали като майка.

Асрици: значи пламенести като пламень-тъ на огань-тъ.

Дривинъ-день: билъ големъ празникъ на наши-те дедове кога-то зафащали хармане-те.

Дривенъ: за него вѣрували, че той слезалъ отъ не-бе-то и научилъ челоуѣци-те да уратъ, и послѣ да вършеетъ пшеница-та.

Сдържити: съберите са.

Булевити: значи много бели.

Сруйки: значи друшки.

Ситна: съ големи класе.

Посривалъ: значи укичовалъ съсъ разни цвете-та, кои-то набирали моми-те.

XVI.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ИЗОЧНА-ДЕНЕ.

Кога-та немало дъждъ тримина селени отъ най-стари-те събирали моми, и преименовали съ китки една момичка сиракъ отъ баща и отъ майка, та я карали по село-то и пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 1.

Боже ле, *Игне Боже*,
Фальба ти, Боже, на земе-та!
Чи си, Боже, рану умисли
Рану йоще на *Изочна-дене*,
Та йотключи ясни сарае, 5
Де ми спие ясну слънце,
Чи уть тебе изимъ нема
Да си грее тука долу
Тука долу на земе-та.
Та изгрелу ясну слънце, 10
Изгрелу е тука долу
Тука долу на поле-ту,
Дугодилу ясни зари

Ясни зари фъ наше града, Фъ наше града на ниви-те	15
На ниви-те на пшеници-те; Грелу ми е що е грелу Сега малу три нидели, Поле са узеленилу, Пшеница пораснала,	20
Класе-те са <i>расленили</i> . Разеди са <i>Дъжна Бога</i> Разеди са налюти са, Чи са моми ни излели	25
Да закаратъ малка мома. Малка мома бизъ бабайку Бизъ бабайку и бизъ майка. Пременили е' наредили е, Съсъ китки е' накичили;	30
Та е каратъ низъ града гулема, Фоди мома утъ къща на къща Та си е' дарба даруватъ, Студна е вода полеватъ Утъ глава-та ду ноги-те;	35
Сега моми каилъ ни станали Да закаратъ малка мома, Та са Бога налютиль, Дребна си роса ни роси; Йоще е наетъ сторилъ:	40
Три години поминали, Дуръ тога си роса роси! Пшеници-те веке повенали Повенали посъхнали.	45
Я ти са мольба молиме, Да заключишъ сарае-те,	

Три дни слънце да ми спие,
Да ни грее тука долу
Тука долу на поле-ту:
Умилилъ са *Дъжна-Бога*
Да йотключи ду белъ кладнецъ, 50
Де му са облаци-те
Облаци-те и магли-те,
Утъ кладнецъ си вода пиетъ,
Та са роса приросили
Приросили на поле-ту, 55
Класе те са улебнали;
Ега дойде *Небна Юда*
Небна Юда Самувила,
Фъ десна хи ръка златна сърпа,
Фъ лева хи ръка лебни класе, 60
Та ти, Боже, курбанъ колеме,
Бела ти пшеница носиме,
Песна ти, Боже, пееме
Чи е жетва застигнала;
Малки моми на поле-ту 65
Та си жнеетъ и си пеетъ,
Съсъ песна та фальба фалетъ!
Пели моми ни утпели
Мольба хми е на небе-ту.
Разеди са *Игне Бога* 70
Разеди са налюти са,
Та си прати *угласина*
Та са рукна и подрукна:
«Слънце ле ясну слънце,
Лу де да си тука да си! 75
Потръгни си ясни зари
Да ни грешъ на земе-та,

Чи е поле присъханалу,
Присъхнали пшеници-те,
Класе-те са *расленили*. 80
Разедилъ са *Дъжна Бога*
Чи си греешь сега малу
Сега малу три нидели,
Та си кладнецъ заключилъ,
Прогонилъ е облаци-те 85
Облаци-те и магли-те,
Та си вода ни пиетъ,
Ни си росетъ дребна роса ».
Рече *угласина* ни утрече,
Чулу ми ясну слънце, 90
Та си зари потръгналу,
Та си флезе фафъ сарае,
Та си еде и си пие.
Флелу си фъ худае-та
Дека му е църву любу, 95
Та хи спие на скути,
Три дни ми слънце спие,
Три дни ми слънце ни изгрева.
Дъжна Бога каилъ ни станалъ.
Ни йотключе ду белъ кладнецъ, 100
Туку са йоще разедилъ:
Заклучилъ е облаци-те
Облаци-те и магли-те,
Та ми роса ни росили
Сега малу три месеца! 105
Излели са малки моми
Излели са низъ полету
Та си виетъ бели роки
Та си плачетъ и си викатъ,

Па хми Бога мольба ни чѹе! 110
Излелъ ми е *старъ баларинъ*
Та си на звезда курбанъ коле,
Поше хи са мольба моли:
«Звезду ле ясна зору,
Какъ си греешь на високу 115
На високу на небе-ту,
Виде ли, звезду, ли ни виде
Кой е, звезду, гюнефъ чинилъ
Гюнефъ сторилъ дуръ на Бога?
Та са е мощне налутилъ, 120
Заклучилъ е облаци-ге
Облаци-те и маглите,
Та са ни росили сега малу
Сега малу три месеца:
Кой е гюнефъ сторилъ, 125
Царе е веке наетъ сторилъ
Да му сече руса глава».
Курбанъ коле *старъ биларинъ*
На звезда са мольба моли,
Та са звезда прорукнала: 130
«*Старъ биларинъ* мой *клавине*,
Що ми са мольба молишь
Та ми курбанъ колешъ?
Никой ми гюнефъ ни сторилъ!
Фъ ваше града хадетъ устаналь: 135
Ега са Бога налутева
Та ни роси дребна роса —
Събиратъ са малки моми
Та са шетатъ низъ града гулема,
Де си има малка мома, 140
Малка мома бизъ бабайку

Бизъ бабайку и бизъ майка,
Пременили малка мома,
Пременили е наредили е,
Съсъ китки е накичили; 145
Та е каратъ низъ града гүлема,
Фоди си мома уть къща на къща
Та си е' дарба даруватъ,
Студна е вода полеватъ
Уть глава-та ду ноги-те, 150
На Бога е курбанъ!
Та са на Бога нажелилу
Нажелилу натъжилу,
Йотключилъ е белъ кладнецъ,
Напили са облаци-те 155
Облаци-те и магли-те,
Заросили дребна роса;
Сега моми каилъ ни станали,
Малка мома ни закарали,
Та са е Бога налютилъ, 160
Сеге века наетъ сторилъ:
Три месеца роса ни росилъ,
Йоще три години да ни роси!
Дуръ и поле да исъхне,
Пшеници-те да *похренатъ*. 165
Иди ми старъ биларингъ,
Събери ми малки моми,
Та ми са шетай низъ града гүлема
Уть къща на къща,
Да ми терашъ малка мома, 170
Малка мома бизъ бабайку
Бизъ бабайку и бизъ майка,
Пременивашъ е' наредувашъ,

- Съсь китки е накичовашъ,
Съсь вода е полевашъ, 175
Фтреснала са потреснала
Та си е малка *типерица*,
На Бога са мольба моли:
Боже ле *Дъжне Боже*,
Смили са мене, Боже, 180
Смили са нажели са,
Рекина самъ утъ бабайку
Утъ бабайку и утъ майка,
Нищу ми, Боже, фъ къщи!
Та си фоден низъ града 185
Утъ къща на къща,
Та си ма дарба даруватъ
Лебець, Боже, и *нисуда*,
Полеватъ ма студна вода:
Полей ги, Боже, ситенъ дъждець 190
Ситенъ дъждець дребна роса,
Белкимъ са класете улебнали,
Да си жнеетъ малки моми.
Ка' си пее малка мома
На Бога са нажелилу 195
Нажелилу натъжилу,
Заросилъ е ситенъ дъждець
Ситенъ дъждець дребна роса;
Задала са *Небна Юда*
Небна Юда Самувила, 200
Фъ десна хи рока златна сърпа,
Фъ лева хи рока лебни класе».
Рече звезда ни утрече
Закрила са на небе-ту,
Та са веке ни видела. 205

Старъ биларинъ фафъ града гүлема,
Събралъ си е малки моми,
Та са шета низъ града гүлема
Та си фоди утъ къща на къща,
Дуръ си намери малка мома. 210
Малка мома бизъ бабайку
Бизъ бабайку и бизъ майка.
Пременилъ е сама царе,
Пременилъ е наредилъ е,
Малки е моми вакичили; 215
Излела е млада невеста
Млада невеста утъ сарае.
Извела е тествие-та
Полела е малка мома
Утъ глава-та ду ноги-те. 220
Фтреснала са малка мома
Фтреснала са потреснала
Та си е малка *пиперица*,
На Бога са мольба моли:
«Боже ле *Дъжне Боже*, 225
Смили са мене Боже,
Смили са нажели са,
Рекни самъ утъ бабайку
Утъ бабайку и утъ майка,
Нищү ми, Боже, фъ къщи! 230
Та си фоде низъ града
Утъ къща на къща,
Та си ма дарба даруватъ
Лебець, Боже. и *нисуди*,
Полеватъ ма студна вода: 235
Полей ги, Боже, ситенъ дъждець
Ситенъ дъждець дребна роса;

- Задала са Небна Юда
Небна Юда Самувила,
Фъ десна хи рока златна сърпа, 240
Фъ лева хи рока лебни класе».
Пела мома припела,
Царе е дарба дарува.
Три хи алтана ленналъ
На глава-та на гърлу-ту, — 245
На ми фоди утъ къща на къща,
Та си песна припева,
На бога са мольба моли.
Дуръ са на Бога нажелилу
Нажелилу натъжилу, 250
Йоключилъ е ду белъ кладнецъ.
Спуснали са облаци-те
Облаци-те и магли-те,
Напили са студна вода,
Заросили ситенъ дъждецъ 255
Ситенъ дъждецъ дребна роса,
Приросили долу на поле-ту,
Класе-те са улебнали.
Зададе са *Небна Юда*
Небна Юда Самувила, 260
Фъ десна хи рока златна сърпа,
Фъ лева хи рока лебни класе,
Привила си лебни класе
Привила ги на глава-та;
Шетнала са низъ града 265
Та ми фоди утъ къща на къща,
Събира си малки моми,
Да излезатъ на поле-ту,
Да си жнеетъ пшеници-те.

Даде Господъ и натдаде,	270
Протегналъ си десна ръка	
Протегналъ е на поле-ту,	
Та си прироси ситенъ дъждецъ	
Ситенъ дъждецъ дребна роса.	
Заръчела Небна Юда	275
Небна Юда Самувила	
Заръчела поръчела:	
Ега са върнатъ утъ поле-ту	
Утъ поле-ту утъ жетвица,	
На <i>Йогне</i> си курбанъ колетъ—	280
Чи са йоще рану умисли	
Та йотключи <i>ясни сарие</i> ,	
Та искара ясну слънце	
Да си грее на поле-ту	
На поле-ту на ниви-те,	285
Та си поле узеленилу,	
Пшеница е пораснала,	
Класе-те са расленили.	

Игне: билъ Богъ на огань-тъ съдилъ и на слънце-то.

Дугодилу: значи управилу, упрелу.

Расленили: Значи дали много берекетъ.

Дъжна: былъ Богъ на дъждъ-тъ.

Улебнали: лебъ фанали.

Небна Юда: седела на небе-то, а слевала и на земя-та и учила чловѣци-те за звезди-те що са на небе-то.

Угласини: тилелинъ.
Клавинъ: магиосникъ.
Похренатъ: извенатъ.
Пиперица: пиперуда.
Омили са: помилуй ме.

XVII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ГРОЗДИНЪ-ДЕНЪ.

Гроздицу ле *Самудиви*,
При Бога ми седишъ,
При Бога на небе ту,
Та си флевашъ фафъ бахче-ту,
Та си берешъ белу грозде, 5
На Рую си вино точишъ
Та гү служба служишъ
И му са мольба молишъ:
«Боже ле, *Рую Боже*,
Изметъ ти, Боже, праве 10
Сега малу три години,
Та ти бера белу грозде,
Та ти точе руйну вино
И та служба служе:
Сега ми изимъ давашъ 15
Да си флезе фафъ бахче-ту,
Да искарамъ ду три лози?
Крали Марку фафъ сарае,
Ша ги носи долу на земе-та,

Фъ сарае си лозе сее; 20
Та си бере белу грозде,
Та си прави руйну вино;
Ега бере белу грозде
Мене си курбанъ коле:
Ега бере на *Гроздинъ-день* 25
Лоза му на глава-та,
Ега прави руйну вино
Тебе си курбанъ коле,
Чеше му фафъ рока-та
И фафъ чеше руйну вино». 30
Бога ти изимъ даде,
Та искара ду три лози,
Подаде ги на *Крали Марку*,
Донесе ги долу на земе-та,
Та ги сее фафъ сарае; 35
Направилъ ти личенъ-день
Личенъ-день *Гроздинъ-день*.
Та ти курбанъ коле—
Пу земе-та белу грозде
Белу грозде руйну вино. 40
Фальба та *Гроздице* фалиме!
Днесъ ти е личенъ-день,
Та ти курбанъ колеме;
Деветъ са моми на лозе-ту,
На глава си лоза повили, 45
Та ти са мольба молеть:
Да си спуснешъ десну крилу
Десну крилу на лозе-ту
Да гу бранишъ утъ неволе!
Ду година ти хору играеме 50
И съсъ лоза на глава-та,

На лоза-та белу грозде:
Хуй, хуй, *Гроздице*,
Мольба ни чуешъ!
Спусна си десну крилу
Присени си лозе-гу.

55

Рую: вѣрували че той изнамерилъ вино-то, и му
колели курбанъ като на Бога.

XVIII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ПАЗИРЪ-ДЕНЪ.

Едно время предъ сто години въ село-то Базня колели курбанъ три крави, кои-то купували селски; това правили есень-та около Димитровъ-день, казували че тога тие излели отъ *Край-земля*, и заминали презъ Дунавъ като по сухо, зашто-то *Водинг юнакъ* или *Водна Бога* заповѣдалъ та са замръзналъ Дунавъ, и доминали по него нито единъ да загине, или ноги-те да си укваси, за това' тогашний-тъ войвода поръчель и писалъ сѣка година онойзи день да празднуватъ и да колеть курбанъ; отъ тога' оставало хадеть и въ сѣко село колели курбанъ по три крави; сички-те излевали близо до нѣкоя рѣка и тамо старий-тъ кмета закалалъ три-те крави; кога то колеть курбанъ-тъ сички-те били обружени съсъ сабя, пушка, пишоли и хатагане; въ врѣме то кога-то колеть курбанъ-тъ сички-те фърлели пушки, а моми и хѣнки пѣяли слѣдоуща-та пѣсна.

П Е С Н А I.

Боже ле *Водне ле*
Боже ле *Водне ле!*
Крайна са земе заселила

Заселила приселила; Та ми поле заурали	5
Заурали приурали. Плачба са веке заплакали Де да уратъ, де да сеетъ, Де да пасатъ волове-те, Волове-те сиву стаду,	10
Плачба си е дуръ при крале; Я са крале чудумъ чуди Що да прави шо да стори. Закаралъ си млади юнаци Млади юнаци малки моми,	15
Та ги кара низъ поле-ту, Та си поле исфодилъ, Прикаралъ си ду млади юнаци Ду млади юнаци малки моми Та си дойде на белъ Дунавъ.	20
Дүтекалъ Дунавъ притекалъ, Та си Дунавъ ни плива; Та са чудумъ чуди Що да прави шо да стори: Та ми седи на Дунавъ	25
Сега' малу три месеца. Зададе са Юла Самувила Та му дума и говори: «Е, ти <i>кралю Крайна кралю</i> .	30
Що ми седишъ на белъ Дунавъ Що ми седимъ и ми чекашъ Ни си фодишъ фафъ сарае? Чи утъ Бога изимъ немашъ Да заминешъ ду белъ Дунавъ Да заминешъ да испливашъ.	35

Аку ти са земе заселила
Заселила приселила—
Да закарашъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Да си идешъ фафъ гора-та 40
Фафъ гора-та на *Бавана*,
Та си гора заселювашъ;
Фафъ гора си града градишъ,
Града градишъ кула виспшъ,
Та са годишъ и са женишъ. 45
Прве ти либе доста долберъ,
Та са съсъ либе сфодювашъ,
Та ти ражда мъжку дете
Мъжку дете нишенлие
Нишенлие чудувиту, 50
Мъжку дете *Сада* крале;
Дуръ да си дете порасне,
Да порасне на двасте години,
На гора са заселила
Заселила приселила. 55
Сада крале ни са годи
Ни са годи ни са жени;
Лу си наетъ сторилъ,
Да закара млади юнаци
Млади юнаци малки моми, 60
Да си тера друга земе
Друга земе запустена
Запустена ни заселена,
Де са йоше ни урали
Ни урали ни посели. » 65
Рече Юда ни утрече
Та ми са крале повърна.

Ни ми седи фафъ сарае,
Лу утиде фафъ гора-та
Фафъ гора-та на *Бавани*. 70
Пуста гора запустена,
Юда ми йоще ни стѣпнала,
Шиле ми йоще ни фъркналу;
Та си крале града гради,
Та си гора засели, 75
Ни е пуста запустена.
Бендиса си малка мома,
Малка мома мощне гюзелъ
Мощне гюзелъ мощне дюлберт.
Утъ лику хи ясну слънце, 80
Въ гръди хи ясна месечина,
Въ скути хи дребни звезди.
Родила му мъжку дете
Мъжку дете нишенлие
Нишенлие чудувиту, 85
Чи си има златни криле
Та си фърка на високу;
Раста ми *Сада* крале
Раста ми порасна ми,
Юнакъ веке да са годи 90
Да са годи да са жени.
Я са гора заселила
Заселила приселила!
Ни си пасатъ волове-те
Волове-те сиву стаду. 95
Плачь утиде фафъ сарае,
Фафъ сарае дуръ на крале.
Заплакали млади юнаци
Млади юнаци малки моми,

Заплакали завикали.	100
Чи са фъ гора закарали.	
Та са карали малу млогу	
Малу млогу три видели,	
Сто юнака погинали	
Сто юнака малки моми.	105
Та ми крале заплака	
Заплака ми завика ми!	
Та са чудъ що да прави.	
Чи ви знае де да иде,	
Та гу дремка нападнала.	110
Тебе са, Боже, нажелилу	
Нажелилу натъжилу,	
Та си прати Юда Самувила	
Юда Самувила фафъ гора-та	
Фафъ гора-та фафъ сагае,	115
Та са рукна и подрукна:	
«Е, ти, кралю, що ми плачешъ	
Що ми плачешъ и ми викашъ?	
Сега имашъ мъжку дете	
Мъжку дете нишенлие.	120
Да му, кралю, тимбихъ чинишъ:	
Днесъ виделе да са готви,	
Чи ша иде на белъ Дунавъ,	
На Бога си курбанъ коле	
Курбанъ коле ду три крави,	125
Та му са мольба моли	
Та му дума и говори:	
«Боже ле <i>Водне ле</i>	
Боже ле <i>Водине ле,</i>	
Какъ ти, Боже, курбанъ коле	130
Спусни си десна рока	

- Десна ти рока на белъ Дунавъ,
Да са Дунавъ замръзне
Да замръзне да поледне.
Да си Дунавъ замина, 135
Да замина съсь юнаци
Съсь юнаци и съсь моми,
Да си ида на поле-ту
Що си ми е пугу запустену —
Де си йоше ви уратъ, 140
Де си йоше ви сеетъ,
Да ми уратъ малки моми
Да ми уратъ да ми сеетъ —
Та си граде нова града.
Па си зевамъ златна кондиле 145
Златна кондиле мурекепа,
Та писувамъ бела книга
Бела книга църну писму,
Заклевамъ си ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми 150
Заклевамъ ги приклевамъ ги:
Ега' си веке лету помине,
Задава са люта зима
Люта зима снегувита,
Да излеватъ на белъ Дунавъ 155
Да ти курбанъ колетъ,
Да ти колетъ ду три крави,
Чи си спусналъ десна рока
Десва ти рока на белъ Дунавъ,
Та са Дунавъ замръзналъ 160
Замръзналъ са поледнилъ са,
Та самъ Дунавъ заминалъ,
Та самъ поле заселилъ.

- Какъ ми курбанъ коле
Та са мольба моли, 165
Замръзналъ са ду белъ Дунавъ
Замръзналъ са поледнилъ са;
Сада крале заминува.
Заминуватъ ду млади юнаци
Млади юнаци малки моми. 170
Богъ да бие *Дивни крале*,
Закаралъ си силна войске,
Силна войске се' юнаци
Се' юнаци иватчии,
Фафъ рока хми люта срела 175
Люта срела *златенъ камень*,
Та са борба боретъ,
Йоше малу борба си надборили—
Да излезе малка мома
Да са рукне и подрукне 180
«Иди си, лету, иди,
Да си дойде веке зима
Зима веке снегувита» —
Йоше речъ-та ни утрекла,
Задули са ветрове-те 185
Ветрове-те фуртуни-те
Студни ветрове снегувити,
Задала са люта зима
Люта зима снегувита,
Дивна крале ни са училъ 190
Ни са училъ ни си трае,
Та си е крале замръзналъ,
Силна му войске замръзнала,
Силна му войске млади юнаци
Сухи сухаре са подървили! 195

Сада крале на поле-ту,
Та си гради силва града,
Та си поле заселева;
Урали ми малки моми
Урали ми и ми сели. 200
Рече Юда ни утрече
Па си, Боже, фъркна.
Крале си каилъ станалъ,
Та си рукна мильна сина
Та му дума и говори: 205
«Сину ле *Сада кралю*.
Доста ми, сину, седишь фафъ гора-та
Фафъ гора-та на *Бавани*.
Чи са гора заселила
Заселила приселила: 210
Юнаци са карба закарали
Юнаци малки моми.
Закарай, сину, млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Та ми иди тука долу 215
Тука долу на белъ Дунавъ,
Де си е пугу поле
Пугу поле заугстену,
Та гу, сину, заселевашъ.»
Сада му вели ютговори: 220
„Тате ле мили тате,
Що ми, тате, думашъ
Думашъ, тате, и говоришъ?
Мене ми Юда думала
Думала, тате, говорила, 225
Ду ниделе ша излеза.
Рече *Сада* крале ни утрече,

Та си събра млади юнаци
Млади юнаци малки моми.
Закара си ду три крави— 230
Та си яхна бърза-та коне,
Копна коне низъ полету
Та си поле прикара,
Тръгналъ си млади юнаци
Млади юнаци малки моми 235
Та ми е на белъ Дунавъ.
Белъ ми Дунавъ дутекалъ
Дутекалъ ми притекалъ,
Да гу плива ни са плива,
Да замине ни са заминува, 240
Та са чуди що да прави:
Чи да са назадъ върне,
Каралъ му са бабайку му
Бабайку му и майка му.
Я си слезе утъ бърза-та коне, 245
На Бога си курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три крави,
Та му са мольба моли
Та му дума и говори:
«Боже ле *Водне ле*, 250
Боже ле *Водше ле*,
Какъ ти, Боже, курбанъ коле
Курбанъ коле ду три крави.
Спусни си десна рока
Десна ти рока на белъ Дунавъ, 255
Да си Дунавъ замръзне
Да замръзне да поледне,
Да си Дунавъ замина.
Да замина съсь юнаци

- Съсѣ юнаци и съсѣ моми, 260
Да си ида на поле-ту
Що си ми е заустену,
Де си йоще ни уратъ,
Де си йоще ни сеетъ,
Да ми уратъ малки моми 265
Да ми уратъ да ми сеетъ,
Та си граде нова града.
Та си зевамъ златна кондиле
Златна кондиле, мурекепа,
Та писувамъ бела книга, 270
Бела книга църну пислу,
Заклевамъ си ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми,
Заклевамъ ги приклевамъ ги:
Ега' си веке лету помине, 275
Задава са люта зима
Люта зима снегувита.
Да излеватъ на белъ Дунавъ,
Да ти курбанъ колетъ,
Да ти колетъ ду три крави, 280
Чи си спусналъ десна рока
Десна ти рока на белъ Дунавъ,
Та са Дунавъ замръзналъ,
Замръзналъ са поледниль са,
Та самъ Дунавъ заминалъ, 285
Та самъ поле заселиль.»
Сада ми крале курбанъ коле,
Курбанъ коле мольба са моли,
Замръзналъ са ду белъ Дунавъ,
Замръзналъ са поледниль са, 290
Та си Дунавъ заминува,

- Заминали ду млади юнаци
Млади юнаци малки моми.
Богъ да бие *Дивна крале*,
Дивна крале подивилъ са! 295
Закаралъ си силна войске,
Силна войске се юнаци
Се юнаци иватчив —
Фафъ рока хми люта срела
Люта срела. *златенъ камень*, 300
Съсъ крале са борба бори,
Та са борегъ малу млогу.
Малу млогу три месеца,
Налютилъ са *Дивна крале*
Йоще малу си надборилъ, 305
Йоще малу *Сада* ми крале падналъ!
Дуръ излезе малка мома
Та са рукна и подрукна
«Иди си. лету, иди,
Да си дойде веке зима 310
Зима веке снегувита“.
Йоще рече ни утрече
Задули са ветрове-те
Ветрове-те фуртуни-те,
Студни ветрове снегувити, 315
Задала са люта зима
Люта зима снегувита;
Дивна крале ни са училъ
Ни са училъ ни си трае,
Дуръ си веке замръзналъ, 320
Силна му войске замръзнала,
Силна му войске млади юнаци
Сухи сухаре са подървили!

- Сада* крале борба си надбори!
Сада крале на поле-ту, 325
Награди си силна града
Силна града нише-лие,
Та си поле заселева;
Урали ми малки моми
Урали ми и ми сели. 330
Седна ми крале фафъ сарае,
• Та си зева златна кондиле
Златна кондиле, мурекепа,
Та писува бела книга,
Бела книга църну писму, 335
Заклева си ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми,
Заклева ги приклева ги: 340
«Лу да си лету помине,
Да са зададе люта зима
Люта зима снегувита,
Да излеватъ на белъ Дунавъ,
Да ти. Боже, курбанъ колетъ, 345
Да ти колетъ ду три крави.
Утъ тога хадетъ устаналу
Фъ наше града и фафъ селу,
Та излева млада царе
Млада царе стара кмета 350
На река-та на белъ Дунавъ,
Н: излева самъ самичекъ,
Я закарува ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми,
Та ти, Боже, курбанъ коле, 355
Курбанъ ти коле ду три крави,
Та си гости ду млади юнаци

Млади юнаци малки моми,
Да си помнетъ да си знаеть:
Чи си спусналъ десна рока 360
Десна рока на белъ Дунавъ,
Та са Дунавъ замръзналъ
Замръзналъ са поледнилъ са—
Заминалъ си *Сада* крале,
Съсъ крале ду млади юнаци 365
Ду млади юнаци малки моми,
Та си поле заселилъ,
Що си билу запустену.

До гдѣ-то старий-тъ кмета да заколе три-те кра-
ви, и да са згответъ манжи-те, моми-те и хънки-
те испѣвали горня-та пѣсна; послѣ слагали трапези-
те и три отъ тѣхъ утивали въ село-то да срукатъ се-
лени-те на курбанъ-тъ, кои-то утивали на река-та
като си зготвювалъ сѣкой единъ накво-то можель и
сакалъ; три-те моми обиколевали село-то и пѣяли
слѣдоюща-та пѣсна.

П Е С Н А 2.

Чуйте ми млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Млади юнаци съ млади хънки!
Излель ми е млада царе
Млада царе стара кмета 5
Та ми слезе на река-та
На река-та на белъ Дунавъ,
На Бога си курбанъ коле,

Курбанъ коле ду три крави, Да са знае сега малу	10
Сега малу ду <i>жилица</i> : Седели сме на <i>край-земе</i> На <i>край-земе</i> фафъ гора-та Фафъ гора-та на <i>Бавана</i> ,	
Де са сме доста заплодили, Та сме земе заселили Заселили приселили!	15
Карба са закарали млади юнаци Млади юнаци малки моми.	
Та са на Бога нажелилу Нажелилу натъжилу, Пратилъ си Юда Самувила, Пратилъ е фафъ сарае Да си дума на войвода, Да си прати <i>Сада</i> крале	20
Да гу прати на белъ Дунавъ. На белъ Дунавъ пугу поле Пугу поле запустену, Де ми никой ни седналъ, Лу ми седналъ <i>Дивна крале</i> ,	25
Та си поле заптисалъ; Я ми йоще ни уралъ, Я ми йоще ни сель, Лу са шеталъ низъ гора-та Низъ гора-та планина-та.	30
Дуръ са на Бога нажелилу Нажелилу натъжилу: Поле си е доста уравиту, Я си е пугу запустену!	35
Та си наетъ сторилъ,	40

Да са поле засели.

Сада крале на белъ Дунавъ,

Я са чудумъ чуди

Какъ да плива ду белъ Дунавъ

Какъ да плива да зимине. 45

Па му Бога ардамъ усторилъ,

Спусналъ си десна рока

Та си Дунавъ замръзналъ,

Та си Дунавъ поледнилъ,

Та си Дунавъ заминалъ 50

Заминалъ си Дунавъ поминалъ,

Надборилъ си *Дивна крале*.

Та си поле заселилъ.

Я си писалъ и написалъ

Написалъ си бела книга, 55

Бела книга църну писму:

Млада царе стара кмета,

Ега си е люта зима,

Да си слева на белъ Дунавъ,

Да си слева курбанъ да коле, 60

Курбанъ да коле ду три крави,

Та да си гозба гости,

Да си гости млади юнаци

Млади юнаци малки моми—

Та ма прати фафъ селю-ту 65

Хаберъ да ви чивамъ.

Сега веке да дойдете

Да дойдете на белъ Дунавъ,

Де ва чекатъ малки моми

Малки моми млади хънки; 70

Сложили са трапези-те,

Чи ва царе гозба гости.

Мома-та като изобиколевала еело-то и испѣвала
горня-та пѣсна, сички-те селени млади и стари. жени
и баби и моми зевали си манжи-те, кои-то готвили
дома си, и утивали на рѣка-та, та седнували на тра-
пеза-та, моми-те правили хизметъ и пѣячи слѣдоуща-
та пѣсна.

ПЕСНА 3.

Еште ми, юнаци, пийте ми,
Еште ми, юнаци малки моми
Еште ми крава *ветица*,
Пийте ми руйну вину
Руйну вину тригодишну; 5
Пратилъ гу *Рую юнакъ*.
Пратилъ гу утъ *Край-земе*
Утъ *Край-земе* утъ море-гу,
Пратилъ гу съсъ Юда
Съсъ Юда Самувила, 10
Та хи зарѣкъ зарѣчель:
«Да кажешъ Юду, на *Сада*,
Заселилъ си цугу поле
Пугу поле заугстену,
Та си уратъ малки моми 15
Та си уратъ и си сеетъ.
Я за мене на умъ ни му иде.
Да ми сее бела лоза,
Да са роди белу грозде
Белу грозде и цървену, 20
Да си прави руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Утъ Бога ни е просту,

Халалъ му Бога ни чини, Какъ си курбанъ коле	25
Та си гости млади юнаци Млади юнаци малки моми, Я да си ги служба ни служи Да ги служи руйну вину Руйну вину тригодишну;	30
Та си на мене думилелъ, Та му прашамъ руйну вину Руйну вину тригодишну. Я да му, Юду кажешъ:	35
Да си каилъ ни стане Да ни сее бела лоза, Да си роди белу грозде Белу грозде и цървену, Да си прави руйну вину Руйну вину тригодишну,	40
Фалилъ ма е на <i>Край-Земе</i> Та ми курбанъ колелъ; Сега веке да ма ни фаги, Ша си прате Мора Юда Мора Юда Самувила,	45
Да му сече руса глава, Чи ма е ни саидисалъ: Какъ си града градилъ Сега веке три години, Курбанъ ми йоще ни заклалъ!	50
Мольба ми са йоще ни молилъ! Туку си, Юду, йоще трае, Йоще са, Юду ни люте Ни са люте разедевамъ».	
Какъ си дейде Юда Самувила,	55

Подаде си руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Та му дума приговори —
Сада крале са дусетиль,
Чи си лоза ни посель. 60
На Юда са мольба моли,
Да си иде на *Край-земе*,
Да си флезе фафъ бахче-ту,
Да си къцне бела лоза,
Ега си е лету пролету, 65
Да му донесе фафъ сарае.
Юда ми каилъ станала,
Та утиде на *Край-земе*,
Та си флезе фафъ бахче-ту,
Къцнала си бела лоза — 70
Зададе са лету пролету,
Та донесе бела лоза,
Донесе е на *Сада крале*;
Та си сее бела лоза
Лоза сее фафъ бахче-ту. 75
Та си праща бела книга,
Бела книга църну писму.
Съсъ книга напева:
«Е ле ми млади войводи!
Какъ самъ поле заселилъ 80
Сега веке три години,
Малки са моми урали
Урали са и са сели,
Сели са бела пшеница;
Я самъ веке забурилъ 85
Чи сме били на *Край-земе*,
Та сме сели бела лоза,

Та сме пили руйну вино
Руйну вино тригодишну,
Фальба сме фалили *Рую юнакѣ*, 90
Та му сме курбанъ колели,
Чи на е веке научилъ
Да правиме руйну вино;
Сега дойде Юда Самувила 95
Юда Самувила утѣ *Край-земе*,
Донесе ми бела лоза,
Та самъ поселѣ фафѣ бахче-ту,
Та са роди белу грозде
Белу грозде и цървену,
Направилъ самъ руйну вино 100
Руйну вино тригодишну—
Я ви са мольба моле,
Да ми дойдете фафѣ сарае,
Да си ва служба служе 105
Руйну вино тригодишну;
Да си ва дарба даре,
Да ва даре бела лоза
Бела лоза утѣ бахче-ту,
Да сеете бела лоза,
Да са роди белу грозде 110
Белу грозде и цървену,
Да правите руйну вино
Руйну вино тригодишну;
Да ми седнете на трапеза,
Да служите млади юнаци 115
Млади юнаци малки моми.
Да фалите *Рую юнакѣ*,
Да си му курбанъ колете;
Кой ни дойде фѣ мое града

Фъ мое града фафъ сарае,	120
Ша си прате ду млада войвода Да му сече руса глава».	
Писа крале ни утписа, Та си прати бела книга,	
Бела книга църну писму.	125
Какъ видели войводи-те Какъ видели бела книга, Бела книга църну писму;	
Яхнали си бърза-та коне, Та ми фъ града дошли,	130
Фъ града дошли фафъ сарае, На крале селемъ дали.	
Та ги крале гозба гости, Та ги служи руйну вину	
Руйну вину тригодишву.	135
Ша си флезе фафъ бахче-ту, Та си къцна бела лоза, Та си ги дарба дари;	
Посели са войводи-те Посели са бела лоза,	140
Родилу са белу грозде Белу грозде и цървену, Та си вину направили	
Руйну вину тригодишву, На <i>Рую</i> си курбанъ колетъ	145
Та си гу фальба фалетъ. Сега ни са веке ни дукривилу Чи сме уставали <i>Крайн-и-земе</i> Та сме дошли на белъ Дунавъ:	
Урали сме на <i>Крайна-земе</i>	150
Урали сме и сме сели,	

- Сели сме бела пшеница,
Сели сме бела лоза,
Та сме пили руйну вину
Руйну вину тригодишну; 155
Па сме дошли на белъ Дунавъ,
Та сме сели бела пшеница,
Та сме сели бела лоза,
Та са ражда белу грозде
Белу грозде и цървену, 160
Пиеме си руйну вину
Руйну вину тригодишну.
Утъ тога хадетъ устаналу,
Сада крале хадетъ оставилъ:
Млада царе стара кмета 165
Да си слева на река-та
На река-та на белъ Дунавъ,
Курбанъ да си коле,
Да си коле ду три крави,
Малкя моми да ги гответъ; 170
Я що си е наймалка-та мома,
Да си фоди фъ Стамболъ града
Фъ Стамболъ града фѣфъ сарае,
Песна да си пее,
Съсъ песна юнаци събира 175
Юнаци събра малки моми,
Та ги кара на река-та
На река-та на белъ Дунавъ,
Та си ги гозба гости—
Да ни хми са нажелилу 180
Нажелилу натъжилу
Чи си земе оставили;
Крайна-земе доста топленига,

<i>Се си лету и пролету!</i>	
Ни си иде люта зима	185
Люта зима снегувита, Какъ си иде на белъ Дунавъ На белъ Дунавъ на поле-ту— На белъ Дунавъ Юда Самувила	
Та си рука и говори	190
«Иди си, лету, иди, Чи си иде люта зима Люта зима снегувита»	
И да си е люта зима, Я си е поле уравиту,	195
Та са ражда бела пшеница, Йоше са ражда белу грозде Белу грозде и цървену. Кат' да си сме на <i>Край-земе</i> : На <i>Край-земе</i> ду белъ Дунавъ.	200
Ду Дунавъ църну море, И на поле ду белъ Дунавъ, Ду белъ Дунавъ църну море, Доста хитъръ <i>Сида</i> крале Доста хитъръ доста <i>иманъ</i> ,	205
На поле-ту река тече, <i>Убимелъ</i> си и река <i>белъ Дунавъ</i> , Ду река море са вие Слану море низъ море-ту, <i>Убимелъ</i> си море <i>църну море</i> ,	210
А що си ми града наградилъ, Града си <i>убимелъ</i> силна <i>Котлица</i> — Чи си юнаци заплакали Заплакали завикали, Малки моми сълзи заронили,	215

Чи си земе оставили,
Фална земе пофалена!
Чуйна земе прочуена!
Де си сеетъ малки моми
И си сеетъ и си уратъ, 220
Сеетъ си бела пшеница
Бела пшеница. бела лоза,
Та си ражда белу грозде
Белу грозде и цървену.
На крале му *Ясна душе!* 225
Чи си река *убимелъ*
Убимелъ е ду белъ *Дунавъ*,
Йоще си море *убимелъ*
Убимелъ гу *църну море*,
Наградилъ си силна града 230
Силна града нишенлие,
Града си *убимелъ* силна *Котлица* —
Та си юнаци ни плачетъ,
Малки моми сълзи ни ронетъ.
Уставилъ си бела книга, 235
Бела книга царну писму,
Та си писалъ и заръчелъ
И заръчелъ и поръчелъ:
Ега си е *личенъ-день*
Личенъ-день *Пазиръ-день*, 240
Да си слева млада царе
Да си слева на река-та,
На Бога си курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три крави,
Та си гу фальба фали — 245
Чи си каилъ станалъ
Та си спусналъ десна рока,

Замръзналъ си ду белъ Дунавъ,
Замръзналъ си Дунавъ поледнилъ си.
Утъ тога си хадетъ устаналъ, 250
Да си слева млада царе
Да си слева на река-та,
Бурбанъ да си коле,
Да си коле ду три крави,
Да си гости ду млади юнаци 255
Ду млади юнаци малки моми.

Като испъвали горня-та пѣсна, ставали отъ тра-
пеза-та та играяли хоро и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 4.

Боже ле *Водне ле,*
Водне ле *Водине ле!*
Царе си писалъ
Писалъ царе и нашерилъ
Бела книга царну писму: 5
Ега си е личенъ-день
Личенъ-день *Пазиръ-день,*
Млада царе фафъ сарае,
Млада са царе пременува
Пременува наредува; 10
Та си слева на река-та,
На река-та курбанъ коле,
Бурбанъ коле ду три крави,
Та си гости юнаци-те
Юнаци-те и моми-те: 15
Уй, уй, Боже ле,

Уй, уй, *Водне ле,*
Водне ле *Водине ле!*
Сега ми царе на река-та,
Сега ти курбанъ коле 20
Та ти са мољба моли.
Да гү бранишъ утъ неволе!
Да е живъ ду година!
Да си дойде *Личенъ-день*
Личенъ-день Пазиръ-день— 25
Па да слезе на река-та.
Да ти курбанъ коле,
Да ти коле ду три крави;
Малки моми ду година,
Три си крави позлатили, 30
Позлатили хми рогове-те;
Млада царе малка мома,
Какъ ми седи фафъ сарае,
Та си плете белу сукну
Белу сукну и свилену, 35
Белу сукну позлатева,
Белу сукну златна махрама;
Сама мома фафъ гора-та
Фафъ гора-та на стаду-ту,
Та си фаща *бела крава* 40
Бела крава и шерена,
Та хи мета златна махрама,
Та си крава позлатила;
Та е кара на белъ Дунавъ
На белъ Дунавъ на река-та; 45
Сама си мома на река-та,
Дуръ да дойде бабайку хи
Курбанъ, Боже, да ти коле,

Мома ти са мольба моли,
Мольба, Боже, да хи чуешъ!
Да е живъ млада царе
Да е живъ ду година,
Ду година ду *Личенъ-день*
Ду личенъ-день *Пазиръ-день*. »

50

Водна: билъ Богъ, който съдилъ на води-те.

Бавана: била гора прочуена на *Край-земля*, въ която гора седели Юди-те, кои-то правили хизметъ на Бога,

Хиллица: хиледа години.

Уравити: берекетлие.

Ветица: значи курбанъ.

Иманъ: умънъ, съсъ умъ.

Убимелъ: назовалъ,

Котлица: градъ големъ обграденъ съсъ кули и калета.

Пазиръ-день: са зовалъ онойзи день, кога-то зафащалъ *Димитровский* месецъ.

XIX.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ КОЛЧУВЪ-ДЕНЪ.

Въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ Баня, както казва, едно врѣмя зима-та на день на сѣяти Никола, сѣкой единъ селенинъ утивалъ на река-та „*Кара-су*“ и фашалъ риба, или си купувалъ отъ пазаръ-тъ, та си зготвювалъ и гощавалъ кого сакалъ отъ махала-та; тѣй правилъ сѣкой единъ селенинъ; но отъ селска страна самъ кметъ-тъ са пременувалъ съ харни-те и за въ празникъ дрехи, и закарувалъ три до деветъ моми та утивалъ на „*Кара-су*“ и съ дърво направено като *курабче* ловилъ риба, а моми-те стоели на край река-та и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна.

П Е С Н А 1.

Колчу ле *юначе* ле,
Хина ми крале *фафъ* сарае,
Та си *либи* първе *либе*
Първе *либе* долберъ *Мила*,
*Либ*и си е малу *млогу*

Малу млогу три мисеца;
Я си е веке ни либи,
Чи му са најелилу
Најелилу натъжилу. 10
Шетналъ са фафъ гора-та
Фафъ гора-та планина-та,
Та си ловилъ дребна лова
Дребна лова факли еребици;
Утъ гора-та на море-ту,
Та ми седналъ на бречина, 15
Та си седелъ и са чудилъ.
Де си виде перка риба
Чи си плива на море-ту;
Та си наетъ сторилъ
Да си фане перка риба, 20
Да е носи на майка си,
Да му готви вечере-та,
Фтегна рока да е фане,
Я са риба потеглила,
Та си е крале ни виде 25
Де утиде де си плива,
Та заплака и завика.
Де гу чуе Юда Самувила,
Та си слезе на море-ту,
Та му дума и говори: 30
«Царю ле *Хина кралю*,
Що си седналъ на море-ту
Та си плачешъ и си викашъ?
Та ни фодишъ фафъ сарае
Фафъ сарае при майка си. 35
Сега та майка чека
Да ти готви вечере-та,

Да ти сложи трапеза-за,
Да ми седнешъ да вечерешъ,
Я ти си седналъ на бречина 40
Та ми плачешъ и ми викашъ:
Хаде, кралю, иди си!
На майка са нажелилу
Нажелилу натъжилу.
Вчера самъ била фафъ сарае, 45
Та та е люту клела
Клела та люту приклевала
Ичъ хаиръ да ни видишъ!
Чи са си доста забавилъ:
Три дни си фъ гора седелъ 50
Та си лова ловилъ. »
Юду ле Юду Самувилу,
Фъ гора самъ, Юду, ни седелъ,
Дребна самъ лова ни ловилъ,
Я са самъ доста шеталъ 55
Низъ поле-ту и гора-та,
Та самъ море ни виделъ:
Какъ са шетахъ фафъ гора-та
Та си видехъ слану море,
Та си седнахъ на бречина. 60
Море самъ доста бендисалъ,
Я са море ни плива;
Чи самъ виделъ перка риба,
Та самъ рока спусналъ,
Я са е риба скрила; 65
Та са чудумъ чуде
Що да праве що да сторе:
Сорце ми на море-ту,
Та си при майки ни фодe,

Ни хи носе дребна лова Да ми готви вечере-та.»	70
Юда му вели ютговори: «Царю ле <i>Хина кралю</i> , Нищу си, царю, ни виделъ Та ти е сорце на море-ту;	75
Я да си море испливашъ Да си идешъ на поле-ту, Да си видишъ пүсту поле Пүсту поле запустену Какъ си йоще ни урали	80
Ни урали ни са сели— Крале ми е <i>дивенъ подивенъ</i> , Чи са шета пу гора-та Та си <i>трева насе</i> ,	85
<i>Какъ си насе сиву стаду!</i> — Я си е поле доста уралну, Чи да си, кралю, урешъ, Чи да си, кралю, сеешъ, Двашъ ми, кралю, жнеешъ.»	90
Ай ти Юду Самувилу! Мое са земе заселила. Та ми са юнаци закарали, Та ми са плачба плакали; Сега са чуде шо да праве, Чи си поле ни устана—	95
Та ми, Юду, думашъ Чи да си море испливамъ, Ша си виде пүсту поле Пүсту поле запустену, Я са море ни плива!	100
Ни самъ виделъ перка риба	

Де утиде шо станала—
И язъ, Юду, да си пливамъ
Ша са даве фафъ море-ту:
Сега, Юду, шо да праве 105
Шо да праве шо да сторе?
Какъ да ида на поле-ту?
Чи си море ни пливамъ.
Юда му вели ютговори:
«Царю ле, *Хина кралю*, 110
Язъ ти, царю, думамъ
Шо да правишъ шо да сторишъ.
Кураба Бога на небе-ту
На небе-ту на езеру-ту,
Та си прави курабе-те, 115
Какъ си фодетъ *Дефове-те*
На небе-ту при Бога,
Да му изметъ чинагъ,
Ясна звезда са налютева
Налютева разедева, 120
Та хми изимъ ни дава
Да си флезатъ фафъ сарае,
Я ги праща на езеру-ту
Да са банетъ да са миетъ,
Езеру-ту си е доста *сланиту*, 125
Да са плива ни са плива;
Кураба бога каилъ става
Та си праща милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Та ги кара съсъ курабе-те, 130
Та са банетъ фъ езеру-ту,
Та са банетъ и са миетъ
Дуръ да хми лику изгрее,

На лику хми *ясна звезда*.
Та си флеватъ фафъ сарае, 135
На Бога си изметъ чинатъ.
Я знаешъ ли що да правишъ?
Кураба Бога каиль ни ставаль
Да си прати милна сина,
Милна сина *Колму юнакъ*,
Да гу прати на земе-та 140
На земе-та на море-ту,
Да гу прати съсъ *курабе*,
Да си учи седемъ крале
Седемъ крале седемъ бана,
Да си пливатъ на море-ту, 145
Та си никой ни пливаль,
Никой си море ни испливаль,
Никой си лова ни ловиль,
Дребна лова *перка риба*.
Да си идешъ, царю, фафъ сарае, 150
Вутре си е *миченъ день*,
Та та чека стара майка
Да ти зготви вечере-та,
Да ми седнешъ на трапеза
Да ми вечере вечерешъ. 155
Ега си слънце изгрее,
Ега си звезда блесне,
Да си рукнешъ ду три масторе
Ду три масторе иргенче-та,
Що са мома ни мамили 160
Що са мома ни лъгали,
Да ги пратишъ фафъ гора-та
Да ти секатъ дърю *фбинисеву*,
Да ти праветь малку *курабче*

- Малку *курабче* и *ковчече*, 165
Да си флезешъ фафъ *курабче*,
Та си пливашъ фафъ море-ту
Та си ловишъ *перка риба*;
На Бога си курбанъ колешъ
Курбанъ колешъ *перка риба*, 170
Та си гостишъ юнаци-те
Юнаци-те и моми-те —
На Бога са мольба молишъ
Да си прати милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*, 175
Да гу прати на море-ту
На море-ту съсъ *курабе*
Малку млогу девендесе,
Да та учи да си пливашъ
Да си пливашъ на море-ту, 180
Да си *правишъ курабе-те*;
Та да идешъ на поле-ту
Що си е пусту запустену,
Да уткарашъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми, 185
Да си уратъ да си сеетъ.
Бога ти, царю, мольба чѹе,
Та си праща милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Праща си гу съсъ *курабе* 190
Съсъ *курабе* на море-ту,
Та та учи да си пливашъ
Дуръ да идешъ на поле-ту.
Какъ си градишъ нова града
Нова града нишенлие, 195
Да си правишъ личенъ-день

Личенъ-день *Колчугъ-день*,
На *Колчу* курбанъ колешъ
Курбанъ колешъ *перка риба*,
Та си гостишъ ду млади юнаци 200
Млади юнаци малки моми—
Түку, царю, на година
Курбанъ да си колешъ;
Чи да си курбанъ ни колешъ,
Разедилъ са *Кураба Бога* 205
Разедилъ са налютилъ са,
Какъ си пливашъ на море-ту,
Праца си Юди Самувила
Юда самувила Юда ветревита,
Та си дуге силанъ ветаръ 210
Силанъ ветаръ и фуртуни,
Та ти са курабе удавилъ,
Падналъ си фафъ море-ту,
Бела ти снага фафъ море-ту.»
Рече Юда ни утрече 215
Та си фъркна на море-ту,
Ни е виде *Хина царе*
Де утиде, де си фъркна—
Самъ си царе на бречина,
Та си стана утиде си 220
Утиде си при майка.
Майка гу люту съдила
Съдила гу и думала:
«Сину ле *Хина кралю*,
Бре що са си бавиль 225
Сега веке три видели?
Аку си лова ни наловиль
Йоти ми са си ни върналъ?

Я самъ ядове набрала.	
Крале хи нищу ни говори,	230
Лу хи даде дребна лова,	
Чи си е <i>личенъ день</i> ,	
Та му зготви вечере-та;	
Седна ми царе на трапеза	
Та ми вечере вечере.	235
Йоще ми слънце ни изгрелу,	
Йоще звезда ни блеснала,	
Та си рулна ду три масторе	
Ду три масторе иргенче-та,	
Йоще мома ни мамили,	240
Йоще мома ни лъгали,	
Та ги прати фафъ гора-та,	
Утсекли му дъру <i>финисеву</i>	
Та гу фъ сарае донели;	
Та си правили малку курабче	245
Малку курабче и ковчече,	
Правили гу направили.	
Малку курабче на море-ту,	
Малку курабче и ковчече,	
<i>Хина крале</i> фафъ курабче.	250
Та си плива на море-ту	
Та си лови <i>перка риба</i> .	
Ловилъ ми е малу млогу	
Малу млогу три нидели.	
Пу море са шедба шета,	255
Я са веке ни плаши—	
Да му е курабе утъ небе-ту	
Утъ небе-ту и утъ Бога,	
Ша исплива море <i>сланиту</i>	
Та ша иде на поле-ту —	260

- Та си фана *перка риба*,
Та са върна фафъ сарае.
Курбанъ коле *перка риба*
Курбанъ коле на *Кураба Бога*,
Та си гости юнаци-те 265
Юнаци-те и моми-те,
На Бога са мольба моли:
«Ой Боже ле, мили Боже,
Прати си, Боже, милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*, 270
Прати гу, Боже, на море-ту
На море-ту съсъ курабе,
Малу млогу девендесе курабе,
Да ма учи да си пливамъ
Да си пливамъ на море-ту, 275
Да си праве курабе-те,
Да си иде на поле-ту
Що си е пугу запустену,
Да откарамъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми, 280
Да си уратъ да си сеетъ;
Да си пратишъ, Боже, тое сина,
Да си иде на поле-ту,
Ша си праве личенъ-день
Личенъ-день *Колчувъ-день*, 285
На *Колчу* си курбанъ коле
Курбанъ коле *перка риба*,
Та си госте ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми.»
Царе са мольба моле, 290
Бога му мольба чуе,
Та си прати милна сина,

Милна сина <i>Колчу юнакъ</i> , Прати си гу на море-ту, Прати си гу съсъ курабе	295
Малу млогу девендесе; Царе ми е на море-ту Та си флезе фафъ курабе, Училъ гу <i>Колчу научилъ</i>	300
Научилъ гу да си плива Да си плива на далеку, Дуръ излезе на поле-ту Съсъ юнаци и съсъ моми; Наградилъ си нова града—	305
Та си прави курабе-те, Та си учи юнаци-те Да си пливатъ пу море-ту, Да си <i>праветъ кураби-те</i> .	310
Па си лови дребна лова Дребна лова <i>перка риба</i> , Заправилъ е личенъ-день Личенъ-день <i>Колчувъ-день</i> ,	315
Та си курбанъ коле Курбанъ коле <i>перка риба</i> , Та си гости юнаци-те Юнаци-те и моми-те.	320
Малки моми песна си испели, Съсъ песна си царе фалили! Чи си е <i>море пливалъ</i> , Чи си <i>курабе правилъ</i> ,	
Та си фодилъ пу земе-та Та си юнаци научилъ, Да си праветъ курабе-те Да си пливатъ пу море-ту.	

Утъ тога' е песна устанала,
 Та са пее фъ наше града
 Фъ наше града, фъ наше селу.»

325

Дуръ да налови риба старий-тъ и дуръ да са върнатъ въ село-то моми-те пѣяли горня-та пѣсна; кога-то у-тивали въ село-то жени-те зготвювали риба-та въ една къща; сѣкой единъ си готвилъ дома си риба, но пакъ имали хадетъ първо сѣкой единъ утиваль въ къща-та гдѣто са готвила риба-та, коя то фашаль кметъ-тъ, и като ялъ отъ нея малко колко за накусъ, утиваль дома си, та срукуваль отъ комшии-те и са гошаваль; една мома утивала по комшии-те та срукувала като пѣяла слѣдоюща-та пѣсна :

П Е С Н А 2.

Е, ми вие мили брате
 Мили брате мили сесри!
 Вие сте йоще ни чули
 Ни сте чули ни видели?
 Днесъ си е личень-день 5
 Личень-день *Колчувъ-день*.
 Слезе *Колчу* утъ небе-ту
 Утъ небе-ту утъ сарае,
 Слезе *Колчу* фъ наше града.
 Закара си *Хина царе*, 10
 Закара гу низъ поле-ту
 Та гу кара на море-ту,
 Та му дума и говори:

Царе ми утиде на море-ту,
Та си флезе фафъ курабче,
Та гу кара *Колчу юнакъ*,
Налови си дребна лова
Дребна лова *перка риба*; 50
Сега си е фафъ сарае
Та си курбанъ коле,
Та си гозба гости—
Та ма прати хабержийка
Да ва кане да ва рукамъ: 55
Кой си фъ сарае ни дойде,
Да си плива на море-ту
Що си правилъ курабче-ту,
Дунала е Юда Самувила
Дунала е силанъ ветаръ 60
Та си курабче подробила,
Та са курабче удавилу.
Падналъ си фафъ море-ту;
Кой си дойде фафъ сарае,
Кой си седне на трапеза 65
Да си гу царе гости,
Хаиръ има и утъ Бога
И утъ Бога утъ *Кураба*;
Чи си праца *Колчу юнакъ*,
Какъ си плива на море-ту, 70
Какъ си плива съсъ курабче,
Разедила са Юда Самувила
Юда Самувила Юда ветревита,
Дунала си силанъ ветаръ
Силанъ ветаръ и фуртуни, 75
Йоще са курабе ни удавилъ,
Йоще си фафъ море-ту ни падналъ,

Пристигналъ си *Колчу юнакъ*,
Спусналъ си десна рока
Та си курабче утемналъ. 80
Ни са дави фафъ море-ту
Фафъ море-ту фафъ вода-та.»

Кога-то щели вейке да са събиратъ въ къща-та на онойзи който калесувалъ нѣколко момчета и моми, мома-та отъ къща-та турела трапеза-та, та седнували, та яли и пили, а три моми пѣяли слѣдоюща-та пѣсна.

ПЕСНА 3.

Еште ми юнаци пийте ми,
Еште ми *перка риба*,
Пийти ми руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Па си фальба фалите 5
Фалите си *Хина крале!*
Чи си е курбанъ колелъ,
Курбанъ колелъ на *Кураба Бога*,
Та му са мольба молилъ,
Да си прати милна сина! 10
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Да гу прати на море-ту,
Да гу учи да си плива,
Да исплива море *сланиту*,
Та да иде на поле-ту 15
Що си ми е запустену,
Дека никой ни ми фодилъ

Дека юнаци ни урали,
Дека моми ни сели.
Йоще Бога каилъ ни ставаль. 20
Да си прати милна сина,
Да гу прати на море-ту;
Лу си прати Юда Самувила.
Та му дума и говори:
«Царю ле, *Хина кралю*, 25
Що са, кралю, мольба молишь.
На Бога си курбанъ колешъ?
Бога ти мольба ни чѹе.
Чи си каилъ ни ставашъ,
Да са клетва приклевашъ; 30
Ега идешъ на поле-ту,
Да си карашъ млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Да си градишъ нова града,
Чи си правишъ *личенъ-день*, 35
Личенъ-день Колчувъ-день;
На Бога си курбанъ колешъ,
Курбанъ колешъ: *перка риба*;
Та си гостишъ юнаци-те
Юнаци-те и моми-те; 40
Да са, царю, заклевашъ,
Чи си правишъ личенъ-день.
Личенъ-день Колчувъ-день;
Да си слезешъ на море-ту,
Да са рукнешъ и подрукнешъ; 45
Е, ти море, море *сланиту*!
Съсъ тебе са, море, заклевамъ!
Да си прати Бога милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,

Да гу прати на море-ту, 50
Да ма учи да ма научи,
Да си праве курабе-те,
Да си пливамъ пу море-ту;
Та да ида на поле-ту,
Да си граде нова града; 55
Аку ни си праве личень-день,
Личень-день Колчувь-день;
Какъ си пливамъ пу море-ту,
Да си дуне силанъ ветаръ
Да потроши курабче-ту, 60
Да са удави фафъ вода-та,
Да си падна фафъ море-ту,
Да ми гние бела снага.»
Какъ му дума Юда Самувила,
Какъ му дума и говори; 65
Хина ми царе каилъ станалъ.
Та утиде на море-ту,
Та са рукналъ и подрукналъ,
Със клетва са на море приклевалъ.
Та ми Бога каилъ станалъ; 70
Та си пратилъ милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ,*
Пратилъ гу на море-ту,
Та си училъ *Хина царе;*
Училъ гу веке научилъ, 75
Да си прави курабе-те,
Да си плива пу море-ту.
Испливалъ си море *сланиту;*
Видель си пугу поле,
Пугу поле запустену, 80
Видель гу бендисалъ гу;

Иа са върна фафъ сарае; Та закара млади юнаци Млади юнаци, малки моми, Уткара ги на поле-ту,	85
Та си поле засели, Засели гу; присели гу, Награди си нова града, Нова града нишенлие; Заурали млади юнаци, Заурали на поле-ту, Засели малки моми, Засели бела пшеница.	90
Та заправи <i>Хина царь</i> , Заправи си личенъ-день, Личенъ-день <i>Колчувъ-день</i> ; Налови си дребна лова, Дребна лова <i>перка риба</i> ; Та си курбанъ коле, Та си гозба гости.	95
Та ви заръкъ заръче, Какъ са е клетва заклевалъ, Заклевалъ са приклевалъ, Чи си прави личенъ-день, Личенъ-день <i>Колчувъ-день</i> ; И ви е са клетва заклевате, Заклевате, приклевате.	100
Той си на Бога курбанъ коле, Чи гу училъ научилъ, Да си прави курабе-те, Да си плива на море-ту; Я вие си крале фалите, Та му курбанъ колете;	105
	110

Чи си е Бога пратилъ.
Пратилъ си е утъ сарае, 5
Та ни съсъ Юда заръчель,
Заръчель ни поръчель:
Ега си е ~~миченъ~~-день,
Личенъ-день *Колчувъ-день*;
Да си фалим' *Колчу юнакъ*; 10
Да му колем' курбане-те,
Курбане-те *перки риба*;
Да си гостим' юнаци-те
Юнаци-те и моми-те;
Я съсъ *Колчу* да си фалим', 15
Да си фалим' *Хина крале*;
Да му курбанъ колем';
Чи на научиль: на море-ту
Да пливаме да фодиме.
Закаралъ на утъ *Край-земе*, 20
Дукаралъ на на поле-ту,
Що си билу запустену;
Та сме поле заселили
Заселили, приселили.
Хуй, хуй, *Хина кралю*, 25
Фала ти на земе-та!
Ясна ти душе на небе-ту!

Колчу: билъ юнакъ синъ на Бога; кой-то слезалъ на земя-та, и научиль челоуѣци-те да праветь кураби и да ходеть по море-то.

Хина: билъ нашъ царь отъ *Крайна-та земя*, кой то първъ пътъ зафаналъ да хѣди по море-то, и отъ него послѣ са научили челоуѣци-те да праветь кураби.

Бречина: край-тъ на море-то.

Перка: риба голѣма въ море-то.

Сланито: много голѣмо.

Финисево: било дърво много яко, отъ кое-то правили курабе-те: *такво дърво нѣма тука.*

Ковчече: съндѣче.

XX.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ЛАДОВЪ-ДЕНЪ.

ПЕСНА 1.

Ясна ми звезда на белъ Дунавъ,
На белъ ми Дунавъ на банилу,
Та ми са звезда бане.
Лазаръ си пъть побъркалъ,
Та ми е слезалъ на Дунавъ. 5
Пита си звезда праши е:
«Ясну ми звезду Есница,
Що ми си следа на белъ Дунавъ?
Сега ми е веке на вечере.
Та ми са, звезду, банешъ! 10
На вечере *кличъ* заминалъ,
Мерналъ си йоку на Дунавъ,
Та си та съ йоку усрелилъ.»
Лазаре мили стратиче,
Земини пъте отмини, 15
Та си мене ни питай,
Ни питай, Лазаре, ни праши.
Вутре самъ, Лазаре, млада невеста.,

Чи ми са жени ясну слънце;
Тебе на свадба калесалъ. 20
Тебе си баксишъ пратилъ;
Самъ ти е криле приплевалъ,
Сесра ми ги позлатила;
Вутре си рану фъркашъ;
Вутре си рану на небе, 25
На небе, Лазаре, на свадба.

ПЕСНА 2.

Фъркна ми Лазаръ
Утъ небе Лазаръ на земе,
Та ми е гора прифъркналъ,
Спадналъ е Лазаръ дупадналъ
Фъ царева града, фъ цареви дори 5
Рукна са Лазаръ подрукна:
« Царица млада *гусица*,
Люлешъ ми дете фафъ люлька;
Земн си дете на роки,
Снеси ми дете на дори. 10
Съсъ мене си Юда иде,
На дете си хору играе;
Та си му шапка уплита,
Съ бисеръ му е обниза;
Златна ми чеше на рока, 15
Чудна ми йода фафъ чеше;
Йода ти дете служе,
Силнъ ми царъ станалъ,
Силнъ е царъ фаленъ войвода.

П Е С Н А Э.

Златилъ са Лазаръ позлатилъ,
Фърка ми Лазаръ прифърка,
Та си ми фърка пу земе
Уть града фъ града, уть селу на селу,
Богу са мольба моли: 5
«*Боже ле Росне ле,*
Ду се' бе, Боже, фъ сарае;
Дребни ти ключе на рока,
Белъ ти е кладнецъ заключенъ,
Дребна е роса ни росила; 10
Чи си е люта зима,
Люта е зима снежна.
Легу са, Боже, зададе;
Седби са, Боже, увенали.
Пусни си ключе уть рока, 15
Белъ ти са кладнецъ утъключилъ:
Дребна ми роса заросила,
Дребънъ ми дъждъ на поле:
Та ми са седби узеленили;
Трева ми на поле никнала: 20
Ясну ми пиле пасе,
Ясни му са криле златили,
Пера си на поле фърле;
Пера си моми събиратъ,
На глава си китка виетъ, 25
Фалетъ ма, Боже, зафалетъ».
Лу си е Лазаръ пристигналъ,
Лу си е Лазаръ прилетналъ;
Дребна е роса приросила,
Дребънъ ми *дъждъ* на поле.

П Е С Н А 4.

Стигналь ми Лазарь пристигналь,
Фъ наше е града прiletналь.
Съ Лазарь ми иде Юда Самувила,
Та си ми хору играе,
На моми си *ладну ладува*, 5
Кой си юнакъ мома люби.
Мама си мома будеше:
«Стани ми, моме стани,
Лазаре, моме, да видишъ.
Лазарь ми е, моме, Юда, 10
Та си на мома *ладува*,
Кой си юнакъ мома люби;
И на тебе, моме, да си *ладува*».
Стана си мома утиде 15
Де си ми Юда хору играе,
Шарени поли развива;
Малка си мома дугледа:
«Фоди ми, моме, на хору!
Ду година са, моме, годишъ,
Годишъ са, моме, женишъ са; 20
Царевъ ми сина любишъ,
Фъ сарае ми, моме, седишъ.
Ега си ти ду година дойда,
Мъжку си дете държишъ;
Златна му шапка шиешъ, 25
Та му е съ бисеръ нижешъ.

ПЕСНА 5.

Заспалу ми малку дете,
Заспалу ми фафсредъ гора,
Фафсредъ гора фафъ златна люлька,
На юдну месту самувилску,
Фафъ *самувилски сарае,* 5
Фафъ сарае на белъ кладнецъ.
Де си дойде Юда Самувила,
Та си пие студна вода,
Вода пие роки мие;
И си седна пудъ дъро-гу. 10
Та дугледа златна люлька,
И фафъ люлька малку дете;
Чи гу, дремка нападнала,
Та си спие фафъ люлька-та;
Ветаръ дие и гу люле. 15
Бдева гу Юда буди гу:
«Я ми стани, малку, дете,
Та си иди фъ тое града;
Вутре си е *личенъ-день,*
Личенъ-день Ладовъ-день. 20
И излела *Лада Юда,*
Сина кара млада Лазаре
Утъ града фъ града, утъ селу на селу,
Фъ царски дорове *лазарува*
И на *Лазаре ладува,* 25
Чи да земе малка мома
Що ми седи фъ царски дори;
Хору Юда проиграва,
Шити поли си развива».

Рече *Юда* ни утрече, 30
Малку дете са разбуди:
Туку си е малку, ни станува!
Излели му златни криле,
Та си фъркна фъ царски дори;
Де играе *Лада Юда* 35
Утъ земе-та ду небе-ту.

П Ъ С Н А 6.

Низъ църну море курабе плива,
Низъ църну море низъ белъ Дунавъ,
Фафъ курабе Юда Самувила,
Та са рукна и подрукна:
«Варай деветъ Юди Самувили!» 5
Седите ми фафъ гора-та,
Чули ли сте знаете ли
Чи е свадба на небе-ту?
Три видели свадба праветъ.
Сички звезди са събрали. 10
Събрали са Юди Самувили
Фафъ сарае при мо-ета брата;
Чи ми са жени *Ясну слънце*,
Булка му е звезда *Даница*:
Та му е хатъръ устаналу, 15
Сички му са на свадба,
Я вие му ни идете!
Та ма прати йоще рану,
Курабе ми даде
Да си дойда фафъ гора-та, 20
Та да си ви хаберъ чинамъ.

Аку си гу, Юди, сайдитеате
И на свадба да му дойдете;
Булка му дарба ва дарува
Златни халтици, ясни зариви. 25
И са чули деветъ Юди
Деветъ Юди Самувили.
Утидоха на църну-ту море,
На църну-ту море на белъ Дунавъ;
Флезоха ми фафъ курабе, 30
Съсъ курабе на небе-ту;
Чи курабе чудна нишенлие.
Курабе е мощне крилетна,
Та си фърка малку пиле.
Събрали са сички Звезди, 35
Събрали са сички Юди,
Та си женетъ *Ясну Слънце*,
Три нидели песна му пеетъ.
И излезе млада булка,
Млада булка звезда *Даница*, 40
Булк хи ясни йоганъ,
Лику хи са ужерилу,
Дарба си дарува Ясни Звезди,
Дарба си дарува Юди Самувили
Златни халтици, ясни зариви; 45
И що му е сесра му *ясна месечина*,
Та си слева на белъ кладнецъ,
Та си точи *жерисала вода*,
Що е пие Бога на небе-ту,
Що е пие *Злата Майка*, 50
И е' пиетъ ни умиратъ,
Служба служи *ясна месечина*
Служба служи *Юди Самувили*;

Какъ ми пили тае вода,
Утъ лику хми *ясну слънце*, 55
Фъ гръди хми *ясна месечина*,
Фъ скути хми *дробни звезди*,
Фъ роки хми *ясна книга*.
Пременили са наредили са,
На глава-та *ясни зариви*, 60
На ноги-те *златни халтици*.
Слели веке на земе-та;
Дека идатъ книга неетъ.
Събрали са седемдесе' крале,
Седемдесе' крале, седемдесе' бана, 65
И на Юди курбанъ колетъ;
Чи си пеетъ *ясна книга*,
Що е нема на земе-та!

Кличъ: значи злина.

Стратиче: войникъ.

Гусица: господарка.

Росна: билъ Богъ, който пращаль на земя-та
роса-та.

Ладува: касметъ нарица.

Вдѣва го: значи разбужда го.

Ладовъ-день: билъ празникъ на момци-те и на
моми-те, кои-то празникъ празнували съсь свирки
и хора.

Халтици: значи чорапе.

Зариви: било нѣщо, кое-то носили Юди-те на уши-
те въ знакъ че не са още оженети.

XXI.

О Б Р Я Д И.

Изваршвани кога проваждали дете-то първъ пътъ въ училище-то.

Едно врѣмя, казваше дедо ми, че въ наше-то село Абланица кога-то нѣкой първъ пътъ шель да пусне дѣте-то си на хоже-та, срукуваль въ къща-та си дѣца-та кои-то утивали на хоже-та и деветъ моми; най-пишинѣ оноа дѣте кое-то шело да иде на хоже-та закалало три църни кукошки курбанѣ на *Жива Юда*, коя-то, вѣрвали, че давала умъ и разумъ на дѣца-та да са учеть да пѣеть; послѣ онѣзи кукошки ги зготювали деветъ-техъ моми, рукнували и хоже-та, та го гощавали заедно съсь дѣца-та; кога-то дѣте-то комело кукошки-те, моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

П ъ с н а 1.

Юду, Юду, Жива Самувил!
На небе си, *Юду*, седела,
На небе, *Юду*, при Бога;
Та е Бога каилѣ станалѣ,

Училъ та е *ясна книга*, 5
Училъ та е малу млогу,
Малу млогу деветъ години.
Научила си *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*, 10
И *звезница* и *земица*,
Па си учила *книга петица*.
Сега Бога канилъ станалъ,
Да си слезешъ на земе-та;
Да си учишъ наше царе 15
Да си пее, да си пише;
Та ти Бога баксишъ дава
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*,
И *звезница* и *земица*, 20
Йоще ти дава и *петица*;
И ти дава златна *каница*
Златна каница златна кондиле.
Та си слезе на земе-та,
Та си учишъ наше царе 25
Наше царе *има крале*,
Научи гу да си пее
Да си пее, да си пише.
Той си шета пу земе-та;
Лу кой ти курбанъ коле, 30
Курбанъ коле ду три *пуйки*;
Царе гу учи да си пее
Да си пее, да си пише.
Има царе редъ му дойде,
Та си дойде фъ наше селу 35
Фъ наше селу; фъ наши къщи,

Ша ми учи малку дете.
Малку дете курбанъ коле,
Бурбанъ коле ду три *пуйки*,
Та ти са, *Юду*, мольба моли: 40
Какъ си учила *Има царе*,
Да си учишъ малку дете
Да си пее *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*, 45
И *звезница* и *земница*,
Йоше и *книга петица*;—
Йоше, *Юду*, да си учишъ малку дете
Да си пише на *златна каница*;
И на царе да си праца бела книга, 50
Бела книгу църну писму.
Ега си порасне малку дете,
На царе е млада войвода;
Фъ десна му рока *златна кондиле*
И на царе първа *рескица*.

Като са нагощавали хоже-та и дѣца-та, две дѣца
фашали дѣте-то за роки-те и го откарували въ къща-
та дѣто училъ хоже-та дѣца-та; дуръ да идатъ въ
къща -та моми-те пѣли слѣдоюща-та пѣсница:

ПЕСНА 2

Събрали са триста Звезди,
Триста Звезди триста Юди,
Събрали са фафъ сарае,
Дека си е *Жива Юда*;

Пременили е наредили е. 5
Я си *Юда* заплакала,
Уставила стара майка,
Стара майка, милни сесри.
«Хаде, *Юду*, нимой плачешъ!
Чи ша идешъ на небе-ту, 10
На небе-ту и при Бога.
Бога е каилъ станалъ,
Та та учи да си пеешъ,
Да си пеешъ, да си пишешъ
При Бога седишъ малу млогу, 15
Малу млогу деветъ години.
Па си слевашъ на земе-та
Та си учишъ малки деца
Да си пеетъ, да си пишеть.
Бой са учи да си пее, 20
Да си пее *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*,
И *звезница* и *земица*,
И *земица* и *петица*; 25
Хемъ да пише бела книга,
Бела книга църну писму,
На царе е млада войвода;
Фъ десна му рока златно кондиле
Па си е и първа *рескица* 30
Та гу царе фальба фали.
Я той си, *Юду*, тебе фали;
Та ти курбанъ коле,
Курбанъ ти коле ду три *пуйки*
Чи му си ардамъ сторила;— 35
Научила гу си да си пее,

Да си пее да си пише».
Дума хи продумали *Ясни Звезди*.
Ясни Звезди Ясни Юди;
Засмела са *Жива Юди*, 40
Та ми веке ни плаче;—
Я ти, дете, що ми плачешъ
Чи си при майка ни седишъ?
Майка ти вечере готви;
Ега си слънце зайде, 45
На дори ша та чека,
Ша та чека съсъ *смрица*;
Чи са учишъ да си пеешъ,
Да си пеешъ да си пишешъ;
Фала ти фъ наше селу. 50

Кога-то вейке стигнували до къща-та гдѣто училъ
хоже-та, седнувало дѣте-то при други-те дѣца, а
една отъ моми-те му давала книга-та, пакъ хоже-та
казувалъ що да пѣе; моми-те испѣвали слѣдоуща-
та пѣсница:

П Е С Н А 3.

Малку дете курбанъ клалу,
Курбанъ клалу *цзрни пуйки*,
Курбанъ клалу на *Жива Юда*;
Жива Юда курбанъ виде, 5
Сърце хи са усмийналу.
Та си фана *Има царе*,
Дукара гу фъ наше селу,
Та ми седна на заище.
Фтегна рока *Жива Юда*,

Фтегна рока фъ <i>златна хлута</i> ,	10
Та искара <i>ясна книга</i> ,	
Подаде е на малку дете:	
Седни ми, дете, поседи,	
За тебе си царе дойде,	
Да та учи да си пеешь,	15
Да си пеешь да си пишешъ;	
Аку си ти сърце тръгналу,	
И язъ ти ардамъ чинамъ	
Да са учишь малу млогу,	
Малу млогу деветъ години.	20
Царе та веке научилъ,	
Да си пеешь <i>ясна книга</i> ,	
<i>Ясна книга и ратина</i> ,	
И <i>ратина и звезница</i> ,	
И <i>звезница и земица</i> ,	25
И <i>земица и петница</i> ;	
Хемъ да пишешъ бела книга,	
Бела книга църну писму;	
Та му си млада войвода.	
Та му фодишь на юрдие,	30
На юрдие на поле-ту;	
И му си първа <i>рескица</i> ,	
Та му пращашъ бела книга,	
Бела книга църну писму,	
Що си сторилъ на юрдие,	35
На юрдие, на поле-ту.	
Та си фаленъ и пофаленъ!	
Уй ми, уй ми, <i>Жива Юда</i> ,	
<i>Жива Юда</i> фъ наше селу!	
Дукарала <i>Има царв</i> ,	40

Та си учи малку дете
Да си пее да си пише.

Вечеръ-та кога-то слънце захождало утивали де-
ветъ-техъ моми и закарували дѣте-то, та го докару-
вали дома му при майка му, коя-то го причекувала
на порти-те; моми-те испѣвали слѣдоюща-та пѣ-
сница:

ПЕСНА 4.

Мале ле стара мале,
Що си, мале, днесъ правила?
Да ли си вечере готвила,
Вечере, мале, чиста *емрица*?
Чи си ти иде мъжку дете. 5
Жива е Юда слела
Утъ небе-ту фъ наше селу;
Дукарала *Има царе*.
На дете си дава *ясна книга*,
Та гу учи *Има царе* 10
Да си пее, да си пише;
Дуръ да си дете порасне
Сега малу деветъ години;
Ша си пее *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*, 15
И ратина и *звезница*,
И звезница и *земица*,
И земица и *петица*; —
Па ша иде дуръ при царе,
Да си му е младе войвода, 20

Млада войвода, първа *рескица*.

Фала ти, мале, на земе-та!

Родила си юнакъ надъ юнаци,

Та на царе млада войвода.

Та му фоди на юрдие, 25

На юрдие на поле-ту;

На царе си праща бела книга,

Бела книга църну писму

Що станалу на юрдие,

На юрдие на поле-ту. 30

Майка-та на дѣте-то давала на моми-те бакшишъ по дваесте пари и по една чиста питичка и си ути-вали по дома си .

Бележки отъ задни-те пѣсни за хадетъ-тъ на учение-то на дѣте-то.

Жива: вѣрували че тия научила человекци-те да пѣетъ и да пишеть.

Ясна книга: съдержала пѣсни-те, кои-то пѣли наши-ге дедове кога-то колели курбане-то на Богове-то.

Ратина: съдержала пѣсни-те кои-то пѣели кога-то влизали на юрдие да са биетъ съсъ душмане-те си.

Звезница: съдержала пѣсни-те, съ кои-то магиосници-те говорили съ звезди-те и казували какво ща бѣде.

Земица: съдержала пѣсни-те, кои-то учили по коя земя ходили наши-те дедове и на коя земя са заседнали.

Петица: съдржала петъ китапе, кои-то съдержели пѣсни-те за Богове-то и Богици-те.

Каница: било направено отъ коже и писували на него, както сега писуватъ на книги-те.

Има: билъ нашъ царъ много прочуенъ, че той са покачилъ на небе-то, и са научилъ да пѣя и да пише; а послѣ той научилъ други-те съ помощъ-та на *Живи Юда*.

Рескица: значи писаръ; отъ рески прави.

Емрица: значи пита.

Усмийналу: значи усмихнало.

Заице: мектепъ, училище, къща, въ коя-то са учетъ дѣца-та.

Хлута: Значи джепъ.

ПРИТУРКА.

Кога-то веке заминувала зима-та и пристигнувало лето-то, излевали вѣнѣ отъ село-то моми-те, юнаците и пѣяли слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Люта е зима лютна!
Снигна са *Бога* налютиль,
Налютиль са разедиль са.
Та си е слуга рукналь,
Слуга му *Слана юнака*, 5
Та си му дума говори:
«Слуга ле *Слана* ле,
Знаешъ ли, *Слана*, ни знаешъ?
Богъ да гу бие бана крале,
Бана крале бана царина! 10
Крайна му *Земе* плодита,
Плодита йоще топлита;
Люта ми зима ни виделъ,
Люта ми зима бела снега;
Та си мене ни сайдисаль, 15
Ичъ ми курбанъ ни колелъ,

Вета ми *книга* ни пелъ,
Вета ми *книга*, *вета* *песна*,
Чи му самъ нищу ни сторилъ.
Я му са земе наплодила; 20
Триста ми града градилъ,
Триста ми града силни,
Силни ми града съсъ кулини;
Доста му са земе заселила.
Млади ми юнаци на поле, 25
Млади ми юнаци малки моми;
Млади ми юнаци съсъ стаду,
Сиву ми стаду пасатъ;
Малки ми моми на йоранъ,
Та ми уратъ и ми сеетъ. 30
Я ми са карба закарали,
Доста хми карба на поле,
Триста юнаци паднали,
Триста юнаци съ малки моми,
Чи хми стаду ни пасе; 35
Чи хми поле ни устана,
Пусту поле запустену.
Стара е майка фъ сарае,
Плачба са плаче на бана
Чи му са земе заселила, 40
Та ми поле ни устана
Де да ми стаду пасе;
Де да ми моми уратъ,
Де да ми моми сеетъ.
Чудумъ са *бана* чуди 45
Що да ми прави, де да ми иде?
Чи си ми йоще ни знае
Де ми е земе пуста,

Пуста ми йоще запустана; Чудумъ са чуди малу млогу, Малу млогу три месеца; — Дуръ ми е боленъ легналъ, Легналъ ми боленъ на потстеле. Фъркнала <i>Юда</i> летнала, Летнала <i>Юда</i> утъ гора, Утъ гора <i>Юда</i> утъ <i>Юдима</i> , Летнала <i>Юда</i> фъ сарае, Та му дума говори: « <i>Бана</i> ле <i>бана</i> кралою, Бре, ми си, кралою, млада, Млада си йоще зелена, Я ми си боленъ легналъ, Боленъ си, кралою, на потстеле. Бре, що ми са чудумъ чудишъ? Зеръ ми йоще ни знаешъ Де си е пуста земе, Пуста земе запустана? Я си закарай млади юнаци, Млади юнаци малки моми, Та си ми слези на Дунавъ, На Дунавъ на море. На Дунавъ курбанъ колешъ, Курбанъ колешъ <i>ясну пиле</i> , <i>Ясну</i> ми <i>пиле</i> утъ море, Курбанъ колешъ, мольба са молишъ: Мале ле, Юду ле, Юду ле Самувилу, Лу де да си, тука да си! Да ми дойдешъ на Дунавъ, На Дунавъ на море;	50 55 60 65 70 75 80
--	--

Да ми дадешъ подадешъ,
Да ми дадешъ люта срела,
Люта срела, златна свирка.
Съсъ срела са борба боре,
Борба ми люта съ Ламие, 85
Да си е борба надборе;
Чи ми е Дунавъ заптисала,
Дунавъ ми йоще море;
Я съсъ свирка да си свире,
Какъ си свире да си пливамъ, 90
Да си стигна на поле-ту;
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу,
Я ми е пусту запустену. 95
Юнакъ ми стаду ни пасе;
Малка ми мома ни уре,
Ни ми уре ни ми сее.
Лу да си курбанъ заколешъ,
Лу да са мольба молишъ; 100
Летнала Юда фъркнала,
Та ти срела подава,
Съсъ срела златна свирка;
Съсъ срела са борба боришъ
Та еи Ламие надборювашъ; 105
Я си съсъ свирка свиришъ
Та си ми Дунавъ пливашъ,
Дуръ да си море испливашъ;
Да ми на поле стигнешъ,
Пусту ми поле запустену. 110
Дива ми крале подивена,
Ни ми е града градилъ;

Чи ми седи фъ пещере-та,
Фъ пещере-та фъ камене-те;
Ни ми е на поле уралъ, 115
Ни ми е на поле селъ;
Чи ми са шета низъ гора
Та ми *трева насе*,
Какъ ми насе сиву стаду!
Богъ да гу бие доста хиниетивъ, 120
Доста ми хиниетивъ инатчие.
Лу да си, *бана*, чуе
Чи му си на поле стъпилъ;
Чи ша му поле заселишъ.
Силна си войске собира, 125
Силна му войске млади юнаци.
Та си слева на юрдие,
Та ми са борба бори;
Доста ми юнакъ надъ юнаци,
Йоше малу борба та надборилъ. 130
Па да са рукнешъ подрукнешъ:
Юду ле, Юду Самувилу,
Лу де да си, тука да си!
Йоше си рекалъ ни утрекалъ.
Ша ти дойда на юрдие, 135
Та са борба боре;
Та ти ирдамъ чинамъ
Дуръ да си крале надборе;
Дуръ да му земе записашъ,
Да си му земе заселишъ; 140
Силна ми града да градишъ,
Силна ми града на поле.
Йоше му Юда ни рече,
Трикналу пиле на дори,

- Трикналу пиле припелу; 145
Та си Юда летнала,
Летнала Юда фъркнала,
Бана ми Юда ни виде.
Лу ми са зора зорнала,
Зорнала зора леснала, 150
Леснала зора блеснала;
Млади са юнаци задали,
Млади юнаци малки моми,
Та ми са дори исполнили.
Та му са плачба плачетъ, 155
Чи ми поле ни устана,
Де да хми стаду пасе,
Де да ми моми уратъ.
Заплака царе завика!
На майка си дума говори: 160
«Мале ле, мила мале,
Йотключи, мале, съндъци,
Та си ми руху искарай,
Златну ми руху серманлие.
Ду сега самъ фъ сарае, 165
Фъ сарае, мале, при тебе;
Утъ сега си брата уставемъ,
Да ми фъ сарае седи,
Фъ сарае, мале, при тебе.
Ша ида, мале, на шедба, 170
На шедба, мале, на поле,
Де си е поле заустену;
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу; 175
Да си на поле седна.

Да си граде силна града.
Млади ми юнаци стаду пасатъ;
Малки ми моми на поле,
На поле ми, мале, уратъ, 180
Уратъ ми, мале, сеетъ.
Чи ми са веке дуделу.
Доста ми юнаци фъ сарае,
Та ми са плачба плачетъ,
Чи си поле ни устана; 185
Та ми са карба закарали».
Майка му дума говори:
«Хаде си, сину, иди ми,
Белкимъ си поле заселишъ.
Белкимъ си борба надборишъ. 190
Богъ да е бие *Сура Ламие*,
Чи ми е поле заптисала,
Та ми никой ни фоди».
Премени са *бана* нареди са,
Златну си руху метна, 195
Златну руху серманлие.
Бърза-та коне яхна,
Върза-та коне *шестукрилица*;
Та си юнаци закара
Малу млогу сто хиледи; 200
Съсъ юнаци малки моми
Малу млогу сто хиледи;
Та си ги кара на поле.
Фодилъ ми *бана* фодилъ,
Фодилъ ми *бана* на поле 205
Малу млогу три месеца;
Стигналъ ми веке на Дүнавъ.
Майка му са нажелилу,

- Нажелилу натъжилу.
Та си прати младу татарче, 210
Съсъ татарче бела книга,
Бела книга църну писму:
Сину ле *бана кралю*,
Бре ми си, сину, навървилъ,
Я ти самъ, сину, ни казала; 215
Чи та самъ, сину, видела,
Чи са си, сину, применилъ,
Применилъ, сину, наредилъ;
Метналъ си златну руху,
Златну руху сарманлие; 220
Та са е майка засмела,
Засмела, сину, насмела;
Дуръ сега на майка наумъ дойде.
Та ти праща младу татарче,
Съсъ татарче бела книга, 225
Бела книга църну писму:
«Бре ти, сину, де ша идешъ?
Де си земе уставешъ?
Крайна е земе плодита,
Плодита, сину, топлита; 230
Йоще си, сину, ни видель,
Ни си видель люта зима,
Люта зима снегувита.
Дуръ да ми дойде *Заревъ-день*,
Заревъ-день Заревъ-месець; 235
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнулу,
Сури ми агнета фъ кушере;
Двашъ ми са моми на поле,
На поле на жетва, 240

Та ми жнеетъ бела пшеница;—
Та ми бератъ белу грозде;
Млади юнаци на точилу,
Та си пиетъ руйну вино,
Руйну вино тригодишну, 245
Вино пиетъ хору ми играетъ;
Малки моми песна пеетъ,
Песна хми е *руевита*.
Мене са, сину, нажелилу,
Нажелилу натъжилу, 250
Чи си земе уставешъ,
Плодна земе плодувита,
Та си фодишъ на поле,
Пусту поле запустену;
Де ми Юда ни летнала, 255
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу;
Де си е люта зима,
Люта зима снегувита.
Снигна Бога на небе-ту, 260
Та си праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да си вие бела снега
Дуръ да поле побелне.
Доста ми си, сину, фодилъ, 265
Доста ми са си шеталъ
Низъ поле-ту ду белъ Дунавъ.
Ду белъ Дунавъ ду море-ту!
Върни са, сину, повърни са,
Върни са, сину, да си дойдешъ, 270
Да си седнешъ фафъ сарае,
Фафъ сарае при майка;

- Да си та майка годи,
Да си та майка жени.
Чи да пливашъ ду белъ Дунавъ, 275
Да гу пливашъ да испливашъ,
Да си стъпишъ на поле-ту;
Доста ти са нажелилу,
Нажелилу натъжилу
Ни си лета църну пиле, 280
Църну пиле лестувица
Дуръ ти, сину, ша ми плачешъ,
Ша ми плачешъ, ша ми викашъ!»
Бана крале книга пее,
Бела книга църну писму, 285
Я ни му са нажелилу,
Нажелилу натъжилу.
На татарче ни продума,
Лу му писа бела книга,
Бела книга църну писму: 290
«Мале ле, мила мале,
Сега самъ, мале, на белъ Дунавъ,
Вутре, мале, ша гу пливамъ.
Десну самъ йоку мигналъ,
Десну ми йоку на поле-ту, 295
Та самъ поле бендисалъ.
Да ми Бога ардамъ устори
Да си поле заселе,
Доста ми поле уралну;
Ша си граде нова града, 300
Нова града нишенлие,
Нова града нова *Котлива*.
Фсредъ поле-ту ду белъ Дунавъ,
Ни е Дунавъ река са вие,

Река са вие кату змие.	305
Та ми тече фафъ море-ту, <i>Река ми е ду белъ Дунавъ,</i> Море ми е <i>църну море,</i> Кат' си ми е на <i>Край-земе.</i>	
Да ни си ми пиле фърка; На Бога са моляба моле,	310
Ега ми е лету пролету, Да ми фърка църну пиле, Църну пиле лестувица, <i>Катъ да си самъ на край земе —</i>	
Да ни ти са, мале, нажелилу, Нажелилу натъжилу; Мене са ни нажелилу, Ни нажелилу ни натъжилу».	315
Писа бана бела книга, Бела книга църну писму,	320
Писа книга, прати си е, Та си слезе утъ бърза-га коне. Малки моми заплакали, Малки моми млади юнаци,	
Заплакали, завикали	325
Чи видели младу татарче, Чи си иде утъ <i>Край-земе,</i> Де си оставили стара майка, Стара майка милна сесра, Милна сесра милна брата.	330
Та хми бана вели ютговори: «Ой ми вие милни сесри, Милни сесри, милни брате! Йоти ми сте заплакали, Заплакали завикали	335

Чи си е поле запустену?
Та си Юда ни лета,
Та си юнакъ ни шета,
Та си пиле ни фърка;
Туку си е мощне уралву. 340
На поле си урете,
Бела пшеница сеете,
Чиста си пита месите,
Чиста пита, чиста леба.
Кой ва *дивенъ* види, 345
Фальба си ва фали,
Бурбанъ си ви коле,
Чи сте слели утъ небе-ту,
Та ги сте на поле учили
Да си уратъ, да си сеетъ, 350
Да си месетъ чиста пита,
Чиста пита, чиста леба;
Да ни ми са фибфъ гора-та
«Какъ си ми е сиву стаду!»
Дума хми бана говори, 355
Малки са моми засмели,
Малки моми млади юнаци,
Засмели са насмели са.
Сега бана на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ на море-ту. 360
Де ги виде *Сура Ламие*,
Зафучела затрещела,
Писнала ми люта змие,
Писнала ми свирнала ми,
Та ми са поле тресналу, 365
Тресналу са люлналу са!
Тръгна са бана утъ белъ Дунавъ,

Съсь бана млади юнаци,
Млади юнаци малки моми.
Та на Бога курбанъ коле, 370
Кирбанъ коле *ясну пиле*,
Ясну пиле утъ море-ту,
Бурбанъ коле мольба са моли,
Та си дума и говори:
«Мале ле Юду ле, 375
Юду ле Самувилу,
Лу де да си, тука да си!
Да ми дойдешъ на Дунавъ,
На Дунавъ на море-ту,
Да ми дадешъ подадешъ, 380
Да ми дадешъ люта срела,
Люта срела, златна свирка;
Съсь срела са борба боре,
Борба ми люта съсь Ламие,
Да си е борба надборе, 385
Чи ми е Дунавъ заптисала,
Дунавъ ми йоще и море-ту;
Я съсь свирка да си свире,
Бакъ си свире да си пливамъ,
Да си стигна на поле-ту; 390
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу,
Я ми е пусу запустену;—
Юнакъ ми стаду ни пасе, 395
Малка ми мома ни уре,
Ни ми уре ни ми сее».
Бана ми курбанъ заклалъ,
Бана ми са мольба молилъ.

- Та си летна Юда Самувилла, 400
Летна си Юда фъркна си,
Та му срела подаде,
Съсъ срела златна свирка:
«Съсъ срела са борба боришъ».
- Та са рукна и подрукна: 405
«Е, *Ламию*, *Сура Ламию*!
Я ми излез' утъ пещере,
Утъ пещере на поле-ту,
Съсъ тебе са борба боре:
Я ма борба надборювашъ, 410
Ни си пливамъ ду белъ Дунавъ;
Я си та борба надборювамъ,
Та си пливамъ ду белъ Дунавъ».
- Разеди са *Сура Ламие*,
Разеди са налюти са, 415
Та ми утъ пещере излезе
Та ми са борба бори;
Бана ми срела фърли
Та ми *Ламие* усрели,
Падна *Ламие* на поле, 420
Та ми дума ни продума!
Свирна ми *бана* съсъ свирка.
- Малу ми млогу свиря,
Малу ми млогу три сахате;
Дуръ ми са Дунавъ тръгна, 425
Пъте му Дунавъ усторилъ,
Та си ми Дунавъ исплива;
Та си на поле стигна,
Пусту ми поле заустену.
Дива ми *крале подивена*, 430
Йоще ми града ни градилъ,—

- Я ми седи фъ пещере-та,
Фъ пещере-та фъ камене-те.
На поле ми ни уралъ,
На ми уралъ ни ми селъ; 435
Лу ми са шета низъ гора
Та ми *трева пасе*,
Какъ ми пасе сиву стаду!
- Я Богъ да гу бие доста хиниетинъ,
Доста хиниетинъ инатчие. 440
Три му войводи на поле;
Лу ми са войске видели,
Войске ми млади юнаци,
Млади юнаци малки моми,
Разедили са налютили, 445
Бърза-та си коне яхнали,
Та ми фъ пещере флели,
Фъ пещере фафъ сарае,
На крале хаберь чинили,
Чи си е *бана* стигналъ, 450
Стигналъ си *бана* на поле,
Та си е поле пленилъ.
Дива ми крале мощне *подивенъ*,
Та ми са мощне разеди,
Разеди са налюти са. 455
Та си собра силна войске,
Силна войске млади юнаци.
Та излезе на юрдие,
Та ми са борба бори;
Борба ми е доста силна, 460
Та ми трае сега малу,
Сега малу три месеца;
Дива крале ша надбори

- Та са чуди шо да прави!
Де му наумъ дойде, 465
Та са рукна и подрукна:
«Юду, Юду Самувилу,
Лу де да си, тука да си!»
Рече ми йоше ни утрече
Дойде му Юда на юрдие, 470
На Юрдие на поле,
Та му ардамъ чинила;
Юда са борба бори,
Та ми крале надбори.
Бана ми веке на поле, 475
Бана ми поле пленилъ.
Пленилъ ми поле, заптисалъ.
Юда му слуга заръчела,
Заръчела поръчела,
Думала му говорила: 480
«Бана ле, бана царина,
Сега си поле заптисалъ,
Сега си поле заселилъ.
Я си ми бана ни знаешъ
Чи си е поле студну, 485
Студну е поле снегиту,
Люта е зима лютна!
Идешъ ми бана утъ *Край-земе*,
Де си е поле плодиту,
Плодиту йоше топлиту, 490
Люта си зима ни видель.
Я ти бана да пишешъ
Бела ми книга църну писму,
Да пишешъ, бана, да напишешъ:
«Йоше си лету ни миналу, 495

Да си берешъ млади юнаци.
Млади юнаци малки моми,
Да закарашъ деветъ крави,
Та да слезешъ на белъ Дунавъ.
На белъ Дунавъ на море-ту, 500
Да си курбанъ колешъ,
Снигна Бога да си фалишъ;
И да муса мольба молишъ,
Да ни праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнка*. 505
а ни гу праща на поле-ту.
Да си вие бела снега;
Я да гу праща фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та.
Де ми стаду ни пасе, 510
Де ми моми ни уратъ.
Ни ми сеетъ бела пшеница»,
Юда му слуга заръчела,
Заръчела поръчела,
Та си ми фъ града летнала. 515
Богъ да гу бие *бана крале*,
Ни е писалъ бела книга,
Бела книга царну писму;
Та ми курбанъ ни коле,
Та ма фальба ни фали, 520
Ни ми са мольба моли.
Доста са самъ налютиль!
Вутре рану да ми слезешъ,
Да ми слезешъ на поле-ту,
Да си виешъ бела снега. 525
Да си поле побелне;
Да ни пасе сиву стаду.

Да ни уратъ малки моми, Да ни уратъ да ни сеетъ. Дуръ да <i>бана</i> на иманъ дойде,	530
Да си пише бела книга, Бела книга царну писму, Чи ми курбанъ коле, Чи ми коле деветъ крави,	535
Та ма фальба фали, Та ми са можба моли . Разеди са <i>Слана юнакъ</i> , Разеди са налюти са, Приметна си <i>бела дреха</i> , <i>Бела дреха снегувита</i> .	540
Та си слезе на поле-ту, Де ми уратъ малки моми, Юнаци ми стаду пасатъ, Та си вие бела снега, Снега вие малу млогу,	545
Малу млогу три месеца. На <i>бана</i> са нажелилу, Нажелилу натъжилу, Та ми плаче и ми вика! Я ни знае щода прави.	550
Що да прави що да стори? Дуръ си наетъ сторилъ Да си иде на <i>Край-земе</i> , На <i>Край-земе</i> фафъ сарае, Фафъ сарае <i>при</i> майка.	555

Деветъ момче-та и деветъ моми утивали въ гора-та та закарували деветъ крави и ги докарували въ каша-та на кмета; въ това врѣмя моми-те пѣли слѣдующа-та пѣсна:

ПЕСВА 2.

«*Бана* ле, *бана царина*,
Що ти е кахъръ легналь,
Та ти са нажелилу,
Нажелилу натъжилу?
Чи си оставилъ *Крайна-земе*, 5
Крайна-земе плодита,
Плодита йоще топлита,
Та си ми поле заселиль,
Пусту поле запустену;
Де ми е люта зима; 10
Де ми са Бога люти,
Та си праца милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*.
Да си вие бела снега,
Та си е поле побелель. 15
Я ти, кралю, ни знаешъ
Чи ти е Юда заръчела,
Заръчела, кралю, поръчела?
Да си пишешъ бела книга,
Бела книга църну писму: 20
Лу да си лету помине,
Бурбанъ да си колешъ,
Да си колешъ деветъ крави,
Снигна Бога да си фалишъ;
И да муса мольба молишъ, 25
Да си праца милна слуга,
Да гу праца фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Да си вие бела снега;
Я на поле да е лету, 30

Да е лету и пролету;
Да си грее ясну слънце,
Бакъ си грее на *Край-земе*;
Юда ти, кралю, заръчала,
Я ти си Юда ни сайдисалъ! 35
Снигна са *Бога* налютилъ,
Та си пратилъ милна слуга,
На поле си снега вие,
Та ти стаду ни пасе,
Ни ти уратъ малки моми». 40
Чулъ ми *бана* зачулъ,
Та си писалъ бела книга,
Бела книга църну писму
Пратилъ си гу пу земе-та,
Юнаци ми съ клетва приклевалъ: 45
Лу да си лету замине,
Курбанъ да си колетъ,
Да си колетъ деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ,
Да си фалетъ *Снигна Бога* 50
И да му са мольба молетъ,
Да са веке ни люти,
Да ни вие бела снега,
Да ни вие на поле-ту;
Лу да вие фафъ гора-та, 55
Фафъ гора-та планина-та,
Де ми стаду ни пасе,
Де ми моми ни уратъ.
На поле си града граде,
Силна града нишенлие, 60
Кат' да си е на Край-земе.
Писа ми крале бела книга,

Бела книга църну писму .	
Премени са, нареди са,	
Приметна си златна дреха.	65
Та си срука млади юнаци ,	
Млади юнаци малки моми,	
Та ги прати фафъ гора-та,	
Да му дукаратъ деветъ крави.	
Бурбанъ коле на поле-ту,	70
Десна си рока дига	
Та си фали <i>Снигна Бога!</i>	
Та му са молба молп,	
Да ни си е люта зима.	
Люта зима снегүвита;	75
Я на поле ясну слънце,	
Какъ си грее на <i>Край-земе.</i>	
Да си грее на поле-ту;	
Да ни му са нажелилу.	
Нажелилу натъжилу,	80
Та да иде ва <i>Край-земе,</i>	
На <i>Край-земе</i> при майка;	
Та да си е поле запүстену,	
Пусту ми поле устаналу;	
Та да си Юда ни лета,	85
Та да си пиле на фърка.	

Кога-то вейке щели да докаратъ крави-те, старий-тъ кмета съсъ други старци са пременували и закарували крави-те та утивали на една рѣка, кадѣ-то са събирали сички-те селени жени моми и дѣца, и там' колели курбанъ-тъ а моми-те пѣбели слѣдоу-ща-та пѣсна:

ПЕСНА 3.

Засели са *Крайна-земе*,
Засели са, присели са!
Триста ми града на поле.
Триста ми града силни, 5
Силни ми града съсъ кулини.
Млади ми юнаци на поле,
Млади ми юнаци малки моми;
Млади юнаци съсъ стаду,
Сиву ми стаду пасатъ;
Малки ми моми на йоранъ. 10
Та ми уратъ и ми сеетъ.
Та ми са карба закарали,
Доста хми карба на поле,
Триста юнаци паднали,
Триста юнаци малки моми, 15
Чи хми стаду ни пасе;
Чи ми поле ни устана,
Пусту поле запустену,
Да си ми йоще уратъ!
Бана ми крале виде. 20
Та ми наетъ сторилъ,
Да си тера пуста земе,
Пуста земе запустена;
Де ми стаду ни пасатъ,
Де ми йоще ни уратъ. 25
Та си закара млади юнаци,
Млади юнаци малки моми,
Та си дойде на белъ Дунавъ,
На Дунавъ на море;
Де си надбори *Сура Ламие*, 30

Та си Дунавъ исплива.
Па ми са борба бори;
Дива ми крале на поле,
На поле на юрдие,
Я си гу борба надбори, 35
Та му земе плени,
Та си му поле заптиса.
Йоше ми града ни градилъ,
Йоше ми моми ни урали.
Ти са си, Боже, налютиль, 40
Налютиль разедиль,
Та си пратиль милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да си вие бела снега,
Да си вие на поле-ту, 45
Та ми вие малу млогу,
Малу млогу три месеца.
Дуръ са на бана нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Та си наетъ сториль 50
Да си иде на *Край-земе*,
На *Край-земе* при майка,
Макаръ да му са майка насмела.
Хеле ми Юда летна,
Летна ми Юда фъркна, 55
Та му дума говори:
«*Бана ле бана крало*,
Що ми са, бана, чудишъ
Та ти кахъръ легналъ?
Доста ти веке кахъре, 60
Кохъре йоше ядове!
Чи ти на поле люта зима,

Люта зима снегүвита,
Та си града ни градилъ,
Та са моми ни урали. 65
Я си пиши бела книга,
Бела книга църну писму,
Чи на Бога курбанъ колешъ,
Курбанъ колешъ деветъ крави,
Бога си фальба фалишъ; 70
Та му са мольба молишъ,
Да ни праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*.
Түка долу на поле-ту;
Да ни вие бела снега; 75
Лу да вие фафъ гора-та.
Фафъ гора-та планина-та.
Де си стаду ни пасе,
Де си моми ни уратъ.
Бога ти мольба чүе; 80
На поле ти ясну слънце,
Какъ си грее на *Край-земе*.
Я да са варнешъ при майка,
Майка ти са насмела:
Ни си, *бана*, юнакъ! 85
Дива си крале ни надборилъ»!
Чуль ми е царё зачуль,
Чуль ми е Юда Самүвила.
Та си града ни гради,
Малки моми ни искаралъ 90
Да си уратъ на поле-ту.
Лу си прати бела книга,
Бела книга църну писму
На юнаци на войводи,

Курбанъ да си колетъ.	95
Па си събра млади юнаци, Млади юнаци малкй моми Та ги праги фафъ гора-та, Фафъ гора-та на стаду-ту, Закарали деветъ крави,	100
Деветъ крави се на отбуръ; Та ми слезе <i>бана</i> на белъ Дунавъ, На белъ Дунавъ на църну-ту море На Бога си курбанъ коле, На <i>Бога</i> на <i>Снегина</i> ,	105
Курбанъ коле деветъ крави, Та гу фальба фали,— Та му са мольба моли, Та му дума и говори: « <i>Боже</i> ле <i>Снигна</i> ле,	110
Що ми са си, Боже, налютиль, Налютиль разедиль? Лу самъ стъпилъ на поле-ту, Та си пратиль милна слуга, Милна слуга <i>Слана юнака</i> ,	115
Тука ми долу на поле, Виль ми е снега завиль, Та ми вие сега малу, Сега малу три месеца. Зерь ми е, Боже, ни стигналу,	120
Чи самъ майка уставиль, Съсъ майка милна брата, Милна брата милна сесра; Сое самъ града уставиль, Сое ми града сое земе,	125
Сое земе плодита,	

Плодита йоще топлита;
Ни ми е люта зима,
Люта зима снегувита
Я си ми слънце грее, 130
Ясну ми слънце на поле.
Дуръ да ми дойде *Заревъ-денъ*,
Зиревъ-денъ, *Заревъ-месеиъ*,
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егвилу, 135
Сури ми агне-та фъ кушере;
Двашъ ми са моми на поле,
На поле на жетва,
Та ми жнеетъ бела пшеница;
Та ми бератъ белу грозде; 140
Млади юнаци на точилу,
Та си пиетъ руйну вино,
Руйну вино тригодишно,
Вино ми пиетъ хору играетъ;
Я си ми моми песна пеетъ, 145
Песна хми е *руевита*.
Земе самъ, Боже, уставишь,
Чи ми е Бога заръчель,
Да си седна на пуста земе,
Де ми Юда ни легнала, 150
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу
Та ми, са, Боже, ни нажелилу.
Йоще самъ, Боже, ни плакаль,
Ни самъ плакаль, ни самъ викаль, — 155
Сега самъ, Боже, заплакаль,
Чи ми са зима дудела!
Млади ми юнаци фафъ сарае,

- Млади ми юнаци малки моми,
Фъ сарае, Боже, на плачба, 160
Млади ми юнаци ни излели
Да ми пасатъ сиву стаду;
Малки моми на поле-ту
Йоще ми йоранъ ни урали,
Ни урали, ни ми сели, 165
Ни ми сели, ни ми жнали;
Чиста леба ни месили,
Чиста леба, чиста пита;
Я ми са фафъ гора-та,
Дичи са подивили, 170
Фафъ гора си трева пасатъ!
Хаде ми, Боже, хаде;
Сега ти курбанъ коле,
Курбанъ ти коле деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ, 175
Та ти са мољба моле:
Ду сега са си, Боже, лютилъ,
Утъ сега веке да са ни лютишъ.
Да ни прашашъ *Слана юнакъ*
Тука долу на поле-ту; 180
Лу да си гу, Боже, прашашъ
Тука, Боже, на високу,
На високу фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Де ми стаду ни пасе, 185
Де ми моми ни уратъ.
Аку си, Боже, каилъ станешъ,
Да ми грейне ясну слънце,
Да ми грейне на поле-ту,
Ду година ти курбанъ коле, 190

Та си та фальба фале;
Я да си е на поле-ту
Лету йоще пролету,
Какъ си е на *Край-земе*,
Да ни си е люта зима, 195
Люта зима снегувита, —
Дуръ да дойде *Заревъ-денъ*,
Заревъ-денъ, *Заревъ-месецъ*,
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу, 200
Сури ми агне-та фафъ кушере;
Двашъ ми моми на поле,
На поле на жетва,
Да ми жнетъ бела пшеница;
Да ми бератъ белу грозде; 205
Млади ми юнаци на точилу,
Да си пиетъ руйну вино,
Руйну вино тригодишну, —
Йоще ти, Боже, курбанъ коле,
Курбанъ коле деветъ ювна, 210
Деветъ ювна карабаше,
Карабаше и факлати;
Събирамъ си малки моми,
Малки моми и девойки,
Та ти пеетъ *вета книга*, 215
Вета книга, *вета песна*,
Що самъ йоще ни пелъ
Лу ми Юда заръчела,
Заръчела поръчела“.
Бана ми курбанъ коле, 220
Курбанъ коле, мольба са моли;
Дуръ са на Бога нажелилу,

Нажелилу натъжилу,
Та си прати *Юда Самувилу*
Да си слезе фафъ гора-та, 225
Фафъ гора-та планина-та,
Де ми седи *Лета Бога*—
Пещере му на *Край-земе*,
На *Край-земе* лету пролету,
Я на поле люта зима, 230
Люта зима снегувита—
Та му дума *Юда* и говори:
«*Боже* ле *Лете* ле,
Доста ми си, *Боже*, седелъ
Тука, *Боже*, на *Край-Земе!* 235
Сега ма пратилъ *Снигна Бога*,
Та ти са мольба моли,
Да си слезешъ тука долу,
Тука долу на поле-ту,
Що си ми е пугу, запустену.
Заселилъ гу *бана крале*, 240
Що ми йоще ни видель
Люта зима снегувита,
Та му са доста нажелилу,
Нажелилу натъжилу
На *Бога* си курбанъ коле, 245
Бурбанъ коле деветъ крави,
Та му са мольба моли
Да си грейне ясну слънце,
Да си грейне на поле-ту,
Да си му е лету, пролету». 250
Лета Бога вели ютговори:
«*Е*, ти, *Юду Самувилу*,
Ни си фоду на поле-ту!

Какъ си е *бана* курбанъ колелъ,
На Бога са мольба молилъ,
Да си грейне ясну слънце, 255
Да си грейне на поле-ту,
Да си му е лету, пролету, —
Дуръ си ми *бана* курбанъ ни коле,
Да ми коле ду три голабчета,
Да ми са мольба моли 260
И да прати малка мома,
Да е прати фафъ гора-та
Да си бере бела китка,
Да си ми глава накичи,
Ни си слевамъ на поле-ту! 265
Ни изгревамъ ясну слънце,
Да си му е лету, пролету». .
Рече Бога ни утрече
Та са варна *Юда Самувил*,
Варна са *Юда* при Бога. 270
Думала му *Юда* говорила:
Летза Бога каилъ ни ставалъ
Да си слезе на поле-ту,
Да си грейне ясну слънце,
Та да си е лету, пролету. 275
Снигна Бога нишу ни продумалъ,
Ни продумалъ ни ютговориль;
Чи ни знае що да прави,
Шо да прави, що да стори.

Кметъ-тъ и други-те като закалали курбанъ-тъ и седнували да са гостетъ, една мома доходала отъ село-то и пѣла слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 4.

«Царю ле *бана* ле,
Бурбанъ си *бана* колель,
Курбанъ деветъ крави,
Курбанъ ти на *Снигна Бога*,
Да ни ти са, *бана*, люти; 5
Да ни праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да ни праща на поле-ту
Да си вие бела снега
И той си каилъ станаль. 10
Я и той що да прави,
Що да прави що да стори?
Пратиль ма фафъ гора-та.
Фафъ гора-та на *Край-земе*,
Фафъ гора-та фъ пещера-та, 15
Де ми седи *Лета Бога*;
Та му са самъ мольба молила,
Да си слезе на поле-ту,
Да си грейне ясну слънце,
Да си ти е лету, пролету,
Чи си на Бога курбанъ колель 20
Я той ми са налютилъ,
Та ми дума продума:
«Е, ти *Юду Самувилу*.
Какъ си е *бана* курбанъ колель,
На *Снигна* са Бога мольба молилъ, 25
Я си мене ни сайдисаль!
Ни си слевамъ на поле-ту
Дуръ ми курбанъ ни заколе,—
Да ми коле ду три голабчета.

Хемъ да прати малка мома, 30
Да е прати фафъ гора-та
Да си бере бели цвете,
Да си вие бела китка,
Да ми глава накичи
Какъ си вие бела китка 35
Да си рука низъ гора-та
«Иди си, Зима, иди си,
Чи си веке лету дойде».
Та си веке кайлъ ставамъ
Да си слезе на поле-ту, 40
Съсъ мене ясну слънце,
Лу да грейне да си блесне,
Съсъ мене лету, пролету
Та си бана града гради.
Млади юнаци на поле-ту, 45
На поле-ту стаду пасатъ;
Малки моми на поле-ту,
Та ми йоранъ уратъ,
И ми сеетъ бела пшеница,
И ми сеетъ и ми жнеетъ; 50
Та си месетъ чиста пита,
Чиста пита, чиста леба.
Сега, царю, що са ни чудишь?
Гозба, царю, да са ни гостишь!
Я да фанешъ ду три голабчета, 55
На *Лета Бога* курбанъ да колешъ;
И да пратишь малка мома
Да си иде фафъ гора-та,
Да си бере бели цвете.
Да си вие бела китка, 60
И да флезе фъ пещере-та

Да си кити *Лета Бога*, —
Да са рѹкне и подрѹкне
«*Иди си, Зима, иди си,*
Чи си лету дойде». 65
Йоше речъ-та да ни утрече
Ша си грейне ясну слънце,
Ша си грейне на поле-ту,
Та си ти е лету, пролету.
Та си градишь нова града, 70
Да ни ти е поле запустену;
Да ни плачатъ млади юнаци,
Млади юнаци малки моми».
Чулъ ми *бана Юди Самувила*
Та са гозба ни гости 75
Я устави малки моми
Да си гответъ деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ.

Като испѣвала мома-та горня-та пѣсва, три мом-
чета дохождали, кои-то носили три голабчета и ги
давали на кметъ-тъ; той ги закалалъ курбанъ, а мо-
ми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 5.

Боже ле Лете ле,
Чудевъ си, Боже, нишенлие!
Да ни си. Боже, на небе-ту,
Земе са веке запустила!
Чи си имашъ златни ключе, 5
Югключевашъ йогнена сарѣе,

Де ми седи ясну слънце,
Та му, Боже, заръчешъ,
Заръчешъ, Боже, поръчешъ,
Де да грейне на земе-та. 10
Слънце та, Боже, чуе
Та си вийде ни изгрева,
Лу изгрева на *Край-земе*,
На *Край-земе*, на поле-ту,
Йоще рану предъ зора-та. 15
Юраче-те на поле-ту,
Купаче-те на лозе-ту,
Курабе-те на море-ту,
Сиву ми стаду пасе,
Та са е земе заселила, 20
Ни е пуста, запустена;
Де ми слънце ни грее,
Пусту ми поле устаналу.
Пусту ми поле, запустену;
Ни ми уратъ юраче-те, 25
Ни ми копатъ копаче-те,
Ни ми пливатъ курабе-те.
Ни ми пливатъ на море-ту,
Сиву ми стаду ни пасе. 30
Я ти, Боже, зеръ ни знаешъ?
Бана крал на белъ Дунавъ
Пусту ми поле заптисалъ,
Пусту ми поле, запустену.
Я ми йоще града ни градилъ, 35
Малки моми ни излели,
Ни излели на поле-ту,
Да ми уратъ, да ми сеетъ,
Чи е люта зима снегувита.

Бога ми са налютиль,
Та си пратиль милна слуга. 40
Милна слуга *Слана юнака*,
Та си виель бела снега
Малу млогу три месеца;
Сега веке ни си вие,
Чи му е курбанъ колель. 45
Та на тебе курбанъ коле,
Курбанъ коле три голабче-та,
Та ти са мольба моли,
Да си слезешъ на поле-ту,
Съсъ тебе ясну слънце 50
Да си грейне, да си блесне;
Да си гради нова града;
Малки моми на поле-ту
Да си уратъ, да си сеетъ;
Да ни си е поле запустену. 55
Какъ си фъркатъ ду три голабче-та,
Да си фъркне църну пиле,
Церну пиле лестувица,
Да си летне утъ *Край-земе*,
Йоще тука ни летнала; 60
Да е види *бана* крале,
Ни му са веке нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Чи уставиль сое земе,
Сое земе, сое града; 65
Стара майка, милна брата,
Милна брата, милна сесра.

Като закалалъ кметъ-тъ и трите голабче-та и испъвала мома-та горня-та пѣсна рано още предъ слънце-то, кога-то щело да изгрея слънце-то, сички-те си подигали роки-те каде небе-то и ги удрели отъ радостъ че е слънце-то изгрело, а моми-те пѣтели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 6.

Боже ле Лете ле,
Фала ти, Боже, на земе!
Чи си сарае ютключилъ,
Та си на слънце заръчелъ, 5
Да си изгрее на поле,
Чи на са зима дудела;
Тешка е зима люта,
Люта е зима снегүвита!
Млади юнаци плакатъ 10
Чи на егнилу ни фодетъ,
Сиву си стаду ни пасатъ;
Малки са моми плакали
Чи на поле ни излели,
Та са на поле ни урали; 15
Плакали моми викали
Чи си земе оставили,
Плодита земе, топлита,
Де си ми пиле фърка,
Църну ми пиле лестувица. 20
Фала ти, Боже, фала!
Царе ти курбанъ коле
Ду година ти *Личень-денъ,*
Личень-денъ Гергювъ-денъ,

Гергювъ-денъ, Боже, *Суровъ-денъ*,
Суровъ-денъ още *Летовъ-денъ*. 25
Слънце ле, ясну слънце!
Да си ми слънце греешъ,
Злату на земе полевашъ,
Злату ми, слънце, сребру
Росна ми китка заросева, 30
Малки са моми китетъ,
Та си на поле уратъ,
Уратъ ми, слънце, купаетъ;
Де ми, слънце, ни греешъ,
Темна темница *вланала*! 35
Малки са моми у дома си,
Роки кършетъ, сълзи ронетъ,
Де хми е земе пуста,
Пуста хми земе, запустена!

Като испѣвали горня-та пѣсна, найстарий-тъ отъ кметове-те, кои-то билъ найхарно пременетъ, ути-валъ въ гора-та и са скривалъ въ некая пещера, послѣ по него ходила една отъ моми-те въ гора-та та брала китки и пѣбела слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 7.

Снигна са *Бога* налютиль,
Налютиль разедиль,
Та си е пратиль милна слуга,
Милна слуга *Слина юнака*,
Да си вие бела снега, 5
Виль ми е снега малу млогу,

Малу млогу три месеца
Тешка е зима снегувита,
Та ми слънце ни грее,
Ясни си зари крие, 10
Крие си зари фъ сарае;
Ясну си лику подава,
Подава си лику на поле
На поле на *Край-земе*,
На *Край-земе* лету, пролету; 15
Де си е *бана* на поле,
Пусту е поле запустену;
Сега ми слънце грейна,
Грейна ми слънце блесна,
Та е на поле лету,
Лету е йоще пролету.
Бана ми на белъ Дунавъ, 20
Десна си рока дигналъ
Та си ми слънце фали.
Даде ми *златна тоега*,
Та си ма фъ гора прати
Да си бере бели цвете, 25
Да си гоне люта зима,
Люта зима снегувита.
Иди си, Зима, иди си,
Иди си, Зима, на небе,
Де си е *Снигна Бога*; 30
Чека та Бога чека,
Дребни му ключе на рока,
Да си зандана ютключи,
Да та фъ зандана заключи;
Иди си, Зима, иди си, 35
Чи си ми лету дойде,

Лету ми йоще пролету.
Хаде ми, *Зима*, хаде!
Хуй, ни ми зима, хуй!
Лета ми *Бога* слезаль, 40
Слезаль ми на поле;
Златна тоега пратилъ,
Пратилъ тоега на *бана*;
Бана ми тоега даде
Да си та, *Зима*, гоне; 45
Да си та намера намере,
Ша та удре на глава,
Да си ти глава подробе!
Па си ти, *Зима*, думамъ:
«Иди си, *Зима*, иди си!»! 50
Ни ми е поле пусту,
Пусту поле запустену.
Какъ си е *Крайна-земе*
Плодита, топлита,
Двашъ ми на поле уратъ, 55
Двашъ ми пшеница сеетъ,
Двашъ ми жетва жнеетъ,
Двашъ ми юнаци на егнилу,
Сури ми агнета фафъ кушере,—
Какъ си е *Крайна-земе*, 60
И пусту ми поле запустену.
Ша ми фъркне църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Ша ми фъркне утъ *Край-земе*;
Да ми види *бана* крале, 65
Засмель са и са насмель,
Забурилъ си сое земе,
Сое земе, сое майка,

Сое майка, милна брата,
Милна брата, милва сесра. 70

Като пѣяла мома-та горня-та пѣсна, утивала друга мома, коя-то катѡ срещнувала оная коя-то брала цвете-то и пѣяла, запевала слѣдоюща-та пѣсна:

п е с н а 8.

Чуешъ ли, *Зима*, чуешъ,
Чи си е *Лета Бога* фафъ гора?
Слель ми е веке уть небе,
Та ми е седналь фафъ пещера
Пратиль си вчера испратиль, 5
Пратиль си *златна тоега*,
Златна тоега на бана,
Да си та, *Зима*, гони,
Туку си бана ни дойде.
Бана си курбанъ коле, 10
Курбанъ коле голабче-та,
Лета си *Бога* фали
Та си е мене пратиль
Даде ми *златна тоега*,
Да си та, *Зима*, гоне. 15
Я що ми, *Зима*, думашъ!
Ша фъркнешъ ли, *Зима*, на небе,
На небе, *Зима*, при Бога,
Да та заключи фъ зандана,
Де ти е милънъ брата, 20
Милънъ брата *Слана юнакъ?*

Ил' да та удре пу глава,
Да си та глава одробо,
Да ми плачешъ, заплачешъ?»
Зима хи *Юда* говори: 25
«Моме ле, малка моме,
Язъ си, моме, ни фоде.
Ни фоде, моме, на небе.
Снигна ми *Бога* заръчелъ,
Да си утъ поле ни стана, 30
Чи си е поле пугу,
Пугу е поле, запугену,
Блегу е поле, поклету!
Юда на поле да са ни шета,
Юнакъ на поле да ни стъпне, 35
Пиле на поле да ни фъркне,
Мома на поле да ни уре,
Юнакъ стаду да ни пасе;
Я ти, моме, що ми думашъ,
Шо ми думашъ и говоришъ. 40
Хаде си слези на поле.
Сесра ми тука долу,
Сесра ми малка *Ветрица*,
Сильнъ ми ветъръ ша дуне, 45
Сильнъ ми ветъръ студнъ;
И язъ си, моме, искарувамъ
Златна *тиника* утъ пещере,
Та си вие бела снега
Дуръ да са гора побелее, 50
Дуръ да си, моме, замръзнешъ!
Млада си йоще зелена;
Я си ми слези на поле».
Малка са мома налютила,

Налютила разедила. 55
Златна тоџа искарала
Та си хи глава удробила.
Писна ми *Юда*. заплака!
Дуръ си ми Бога чуе,
Та ми утъ пещере излезе 60
Та си при мома дойде.
Мома му глава накичи.
Бела му китка на глава.
Та си е фъ гора лету.
Лету е фъ гора. пролету. 65
Зима ми *Юда* виде.
Виде ми *Юда* фъркна,
Фъркна ми *Юда* на небе,
На небе фъ сарае.
Де ми е *Снигна Бога*: 70
Та си е пита, говори:
«*Юду* ле *Зима* ле,
Каилъ ли си, *Юду*,
Каилъ ли си, ни си каилъ,
Да та фърле фафъ зандана, 75
Де ти е милнь брата,
Милнь брата *Слана юнака*?
Ил' да ми изметъ чинишь?
Я ти са мольба моле
Да си ни слевашъ на *Дунавъ*, 80
На *Дунавъ* на поле:
Ду сега е поле пусту,
Пусту е поле, запустену;
Утъ сега веке ни е;
Бана си поле заселилъ, 85
Заселилъ поле, приселилъ;

Какъ си е крайна-земе
Плодита йоще топлита,
Па си е пусту поле
Плодиту йоще топлиту; — 90
Дуръ да си легне църну пиле,
Църну пиле лестувица;
Да ни му са нажелилу,
Нажелилу нагъжилу,
Чи си земе уставиль». 95
Зима му дума говори:
«Боже ле *Снигна* ле,
Я си, Боже, каиль ни ставамъ
Да ма фъ заздана фърлишъ,
Де ми е милънъ брата, 100
Милънъ брата *Слана юнакъ*;
Изметъ ти, Боже, чинамъ.
Туку си каиль ни ставамъ
Да си е бана на поле,
Да си ми поле засели, 105
Що ми е поле пусту,
Пусту ми поле, запустену;
Да си фъркне църну пиле,
Църну пиле лестувица;
Лу да си е тешка зима, 110
Тешка зима снегүвита;
Да си моми ни уратъ,
Да ми стаду ни пасе.
Дуръ да са на бана дудее
Да остави пусту поле, 115
Да остави да си бега, —
Па да си иде на *Край-земе*;
Де му е стара майка,

Стара майка, милна брата,
Милна брата, милна сесра». 120
Снигна са *Бога* разеди,
Разеди са налюти са,
Та йотключи заздана-та,
Та си фърли *Зима Юда*,
Та ми веке ни излезе. 125
Плаче ми *Юда* вика ми
Да е чуе *Снигна Бога*, —
Белкимъ му са нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Да е прати на земе-та, 130
На земе-та на поле-ту;
Туку *Бога* ни е чуе,
Лу ми седи фафъ сара е.

Старець-тъ заедно съсь мома-та слеваль тамо гдѣ-то колели курбанъ-тъ; старецъ-тъ билъ накичень съсь бели цвете, кои-то му ги набрала мома-та; щомъ го видели селени-те паднували на земя-та та му се-лемъ давали, а мома-та пѣла слѣдоюща-та пѣсна:

П Ъ С Н А 9.

Бана ле *бана* кралю,
Курбанъ си *бана* колель,
Колель си голабче-та,
Лета си *Бога* фалилъ, 5
Мольба му са си молилъ,
Да ни ми седи на *Край-земе*;
Я да си дойде на поле,

Да си е лету, пролету.
Дойде ми Бога фафъ гора,
Йоще ми каилъ ни станалъ 10
Да си слезе на поле.
Даде ми *бана златна тоега*,
Прати ма бана фафъ гора,
Бели самъ цвете брала,
Бела самъ китка вила; 15
Срета ма *Юда* сретнала,
Сретнала ма *Зима Юда*,
Зима Юда Самувила;
Доста са *Юда* налютила,
Налютила разедила, 20
Чи ма е чула фафъ гора
Чи самъ гласумъ гласнала
«Иди си, *Зима*, иди си,
Лету си веке дойде,
Лету йоще пролету. 25
Хаде ми, *Зима*, хаде;
Хуй, ни ми зима, хуй!
Лета ми *Бога* слезалъ,
Слезалъ ми на поле;
Златна тоега пратилъ, 30
Пратилъ тоега на *бана*;
Бана ми *тоега* даде,
Да си та, *Зима*, гоне».
Какъ ми е *Юда* чула, 35
Силънъ ми ветъръ дунала,
Силънъ ми ветъръ, фургуни;
Бела ми снега зафърле
Да си ма фъ гора замръзне,
Да си ма ледъ поледне;

Я самъ. бана, писнала, 40
Писнала самъ, заплакала.
Чулъ ма е *Лета Бога*,
Чулъ ма е Бога зачулъ,
Та ми фъ гора дойде,
Та му самъ глава накичила. 45
Виде ми *Юда* дугледа,
Та си ми фъркна на небе;
Сега ми *Юда* фъ зандана,
Де хи е милънъ брата,
Милънъ брата *Слана юнакъ*. 50
Лета си *Бого* върна
Да си ми фъ пещере флезе,
Да си на поле ни слезе;
Па му са самъ мольба молила
Да си съсъ мене дойде; 55
Чи да гу, бана, видишъ,
Дарба ма, бана, дарувашъ,
Дарувашъ ма деветъ *пенеза*,
Деветъ *пенеза* деветъ алтана;
Язъ си ти китка давамъ, 60
Китка си йоще ни видель.
Китка е утъ *Край-земе*,
Утъ *Край-земе* утъ поле,—
Де ми са моми урали,
Де са юнаци шетали 65
Та ми са стаду пасли.
Йоще ми Бога думалъ,
Чи си веке ни дума.
Снигна е *Бого* на небе,
На небе фъ сарае; 70
Сега му курбанъ колешъ,

<i>Вета му книга пеешъ,</i> <i>Вета книга, вета песна,</i> Да ни ми са налюти, Да ни ми са разеди,	75
Да си йотключи зацдана, Да си испусне <i>Слана юнака,</i> <i>Слана юнака, Зима Юда,</i> Па да ги на поле прати Да си виетъ бела снега,	80
Да си е люта зима, Люта зима снегувита; Курбанъ си, бана, колелъ, Колелъ си деветъ крави, На <i>Снигна</i> са си можба молилъ,	85
Да си ни прати <i>Слана юнака</i> Да си вие бела снега; Па му курбанъ колешъ, <i>Вета му книга пеешъ,</i> <i>Вета книга, вета песна,</i>	90
Та са веке ни люти. Сега ми на небе чека, На небе фъ сарае, Да си му курбанъ колешъ, Да му пеешъ <i>вета книга,</i> <i>Вета книга, вета песна.</i>	95

Като испъвала мома-та горня-та пѣсна, сички-те са собирали та давали на мома-та по 5—10 пари, а тия хми къпнувала отъ китка-та, съ коя-то билъ на-киченъ старецъ-тъ, и пѣяла слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 10.

Бана ле бана,
Юнаци млади иргене,
Моми ле мили друшки,
Била самъ била,
Днесъ ми три видели, 5
Била самъ на *Край-земе.*
Стара ма майка питала,
Питала ма прашила,
Да л' си е поле пусту.
Пусту ми поле, запустену? 10
Да л' ми са моми на поле,
Малки моми, млади юнаци?
Да л' си ми моми уратъ,
Юнаци ми стаду пасатъ?
Я' хи самъ дума продумала, 15
Продумала приговорила:
«Мале ле стара мале,
Пусту ми поле, запустену,
Я ми е поле плодиту;
Туку е люта зима. 20
Люта зима снегувита
Сега, мале, три месеца;
Та ми са моми ни излели,
Ни излели на поле-ту,
На поле са йоще ни урали. 25
Та са на бана нажелилу,
Нажелилу натъжилу;
Плаче ми бана фъ сарае,
Чи си е града ни градилъ».
Чула ми стара майка, 30

Та си ми флезе фъ бахче-ту,
Бели цвете ми брала,
Бели цвете *улетни*,
Та ми ги даде, подаде.
Та ми вели ютговори: 35
«Иди си, моме, иди,
Иди си, моме, на поле,
На поле на Дунавъ;
Качи са, моме, на гора,
На гора на планина; 40
Намера, моме, намирашъ,
Лета ми *Бога ша* найдешъ,—
Чи ми фъ сарае седи,
Сарае му *златна пещере*,
Та си му глава кичишъ, 45
Та си е лету на поле,
Лету йоще пролету.
Слева си Бога на поле,
Де ми е бана седналъ;
Де ми са малки моми, 50
Малки моми, млади юнаци;
Лу да си китка видетъ,
Ни хми са желну желилу,
Ни хми са тъжну тъжилу,
Я си та дарба даруватъ, 55
Даруватъ та деветъ *пенеза*,
Деветъ *пенеза* деветъ алтана;
Та си хми китка давашъ,
Китка си фъ къща носетъ.
Бела хми китка на порти, 60
Ега хми са нажелилу.
Нажелилу натъжилу,

Чи си земе уставили,
Плодита земе, топлита,
Да си ми китка видетъ,
Ни ми са веке желили,
Ни ми са веке тъжили,
Ка' да си са на Край-земе;
Ка да ми моми дващъ уратъ.

65

Като раздавала мома-та на сички-те отъ китка-та
и испъвала горня-та пѣсна, дохождалъ хоже-та отъ
село-то съсъ книга въ рока-та му; кметъ-тъ закалалъ
единъ овенъ, а хоже-та отварелъ книга-та и моми-те
пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 11.

Снигна ле *Боже* ле,
Знаешъ ли, *Боже*, ни знаешъ
Чи ти е бава думалъ,
Думалъ ти йоще говорилъ?
Лу да си зандана ютключишъ,
Да си заторишъ милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да гу на поле ни прашашъ
Да си вие бела снега,
Я да си е лету, пролету;
Да си грее ясну слънце,
Какъ си грее на *Край-земе*;
Да си уратъ малки моми,
Да си уратъ, да си сеетъ;
Млади юнаци на егнулу,

5

10

15

Фъ кушере сури агнета;
Па ти курбанъ коле,
Та ти пее вета книга,
Вета книга, вета песна;
Мольба, ти са, Боже, молилъ, 20
Мольба му си, Боже, чуель!
Сега ти курбанъ коле,
Курбанъ коле деветъ ювна,
Та си пее вета книга,
Вета книга, вета песна; 25
Я ти са мольба моли
Да са веке ни лютишъ,
Да са веке ни разедишъ,
Да си зандана ни ютключишъ,
Да испуснешъ милна слуга, 30
Милна слуга Слана юнака,
Да си дойде на полегу
Да си вие бела снега;
Да испуснешъ Зима Юда,
Зима Юда Самувила, 35
Да си дуне сильнъ ветъръ,
Сильнъ ветъръ и фуртуни,
Чи са на бана нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Та ти курбанъ ни коле, 40
Ни ти пее вета книга,
Вета книга, вета песна.
Стара е вета старита,
Стара е вета утъ Край-Земе,
Утъ Край-Земе и утъ царе. 45
Има е царе на небе,
Седелъ ми сега малу,

Сега малу деветъ години,
Та му е Бога даде;
Бой ми курбанъ коле, 50
Да си пее вета книга,
Вета книга, вета песна.
Курбанъ му е на небе,
На небе при Бога:
«Боже ле Боже ле, 55
Вета е вила ветиише,
Хруй ми сефита,
Сефита, удита,
Вей ми санита,
Урумъ ми тата. 60
Тата ми финита.
Трай ми далита,
Вета е вила ветиише».
Я' ти, Боже, вета книга,
Вета книга, вета песна! 65
Лета е Бога на поле,
Сега е лету, пролету;
Утрумъ ми рану предъ слънце
Малки ми моми на поле,
Та ми уратъ и ми сеетъ; 70
Млади юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Та ми стаду пасатъ;
Какъ си ти слуга плаче,
Слуга ти Слана юнакъ, 75
Сесра му Зима Юда,
Зима Юда Самувила,
Аку ти са, Боже, нажелилу,
Нажелилу натъжилу,

Чи хми са фъ зандана дуделу,—	80
Прати ги, Боже, тука долу,	
Тука долу фафъ гора-та,	
Фафъ гора-та планина-та,	
Де си е гора запустена,	
Де ми моми ни уратъ,	85
Де ми стаду ни пасе» .	
Бана ми курбанъ коле,	
Бана са мольба моли;	
Дуръ си ми Юда летна,	
Летна ми Юда фъркна,	90
Летна ми Юда на Дунавъ,	
Та са рукна, подрукна:	
« Бана ле бана ле,	
Доста курбанъ колешъ,	
Доста са мольба молишъ!	95
Курбанъ ти на небе,	
На небе при Бога,	
Мольба ти Бога чует!	
Йоще си зандана заключилъ,	
Седемдесе катанци ударилъ,	100
Да ми ни излезе милна му слуга,	
Милна му слуга Слана юнакъ,	
Милна му сесра Зима Юда,	
Зима Юда Самувила;	
Дуръ да застигне Заревъ-день,	105
Заревъ-день, Заревъ-месець,	
Двашъ ми на поле да жнеешъ;	
Двашъ юнаци на поле,	
На поле на егнилу,	
Де ми са руди агнета.	110
Сега веке гозба да гостишъ,	

Да ми гостишъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми;
Да ни ми са йоще желеть,
Да ни ми са йоще тѣжеть, 115
Чи си земе уставили,
Плодита земе, топлита.
Вутре ми рану уратъ;
Ни си е поле пусту.
Пусту ми поле, запустену, 120
Я си е мощне плодиту.
Плодиту йоще топлиту;
Юда ми веке летнала,
Юнакъ ми веке стѣпилъ;
Църну ми пиле ни фрѣкналу, 125
Църну ми пиле лестувица;
Белкимъ си Богумъ милънъ,
Милънъ йоще думилънъ,
Та си ти пиле фрѣркне,
Църну ми пиле лестувица». 130

Като закалалъ кметъ-тъ курбанъ-тъ и испѣвала
мома-та горня-та пѣсна, спуцали са деветъ моми и
отхождали въ село-то та срукували человѣци-те на
курбанъ; кои-то съсъ манже утивали та са гощавали
на чеири-те или у друго мѣсто, кое-то било нарочно
за това определено. Кога-то срукували моми-те пѣяли
слѣдоуща-та пѣсна:

ПЕСНА 12.

Чуйте ми млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми!
Лета е Бога слезалъ,
Слезалъ е Бога на поле,
Та си е лету, пролету, 5
Утрумъ ми рану ясну слънце,
Малки ми моми на йоранъ,
На йоранъ, на копанъ:
Млади ми юнаци на егнилу,
Сурѹ ми ягне фашатъ, 10
Та ми курбанъ колетъ:
Вакъ си е лету, пролету
Тука ми долѹ на *Край-Земе*,
Па си е лету на поле;
Ни ми е поле пѹсту, 15
Пѹсту ми поле, запѹстену,
Лу си е веке плодигу;
Юда ми на поле летвала,
Юнакъ ми на поле стъпилъ;
Йоще ми пиле ни фъркналу, 20
Църну ми пиле лестувица;
Я си е Бога каилъ станалъ,
Да си ми летне църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Да си ми летне, да си ми фъркне. 25
Бана му сърце дръгналу,
Та си курбанъ колетъ;
Сега са гозба гости, —
Та си на бана пратилъ
Тука ми веке фафъ града, 30

Фафъ града фафъ селу,
Да си ва покана кане.
Кой ми на гозба дойде,
Вутре ми рану йоше предъ зора,
Лу да ми слънце изгрее, 35
Ша ми слезе на поле;
Юнаци ми стаду пасатъ;
Я ми са моми на йоранъ,
На йоранъ, на копанъ.
Да ми видетъ *диви юнаци*, 40
Фальба са юнаци пофалили
Чи ми стаду пасатъ,
Тие ми стаду ни видели!
Да ми видетъ *диви моми*,
Фальба са моми пофалили 45
Чи си уратъ на поле-ту,
Чи си уратъ и си сеетъ;
Па си месетъ чиста леба,
Чиста леба, чиста пита.
Та ми думатъ и говоретъ: 50
Бре, ни са моми утъ земе,
Я ми са моми утъ небе,
На небе са моми *Вашци*,
Та ми слели на земе,
Да си учетъ малки моми 55
Да си уратъ, да си сеетъ;
Да си месетъ чиста леба,
Чиста леба, чиста пита;
Да ни са фъ гора шетатъ,
Да ни си *трева пасатъ*!»! 60
Чули ми юнаци, малки моми,
Та ми на Дунавъ слели,

Да си ги бана гости
Дуръ си ми слънце грейне.
Дуръ си ми слънце зайде. 65

Моми-те като испѣвали горня-та пѣсна, сички-те
отъ село-то слевали на онова мѣсто кадѣ-то била
гозба-та, и тамо са гощавали до вечерь-та; на тра-
пези-те моми пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 13.

Дойде ми *бана* на поле,
Пусту ми поле, запустену,
Запустену, затренену.
Дива ми *краве подивенъ*,
Чи ми на поле *ни уре*, 5
Чи ми на поле *ни сее*;
Дивенъ е *краве подивенъ*,
Чи ми са фъ гора шета
Та ми *трева пасе*,
Какъ ми *пасе сиву стаду!* 10
Я си е мощне *хиниетинъ*,
Хиниетинъ инатчие,
На бана глава ни повада,
Селемъ му йоще ни дава;
Я си бере силна войске, 15
Та ми на поле излезе,
На поле на юрдие,
Та ми са борба бори;
Юнакъ е *Дива* надъ юнаци,
Та си му борба трае 20

Дуръ да си бана надбори:
Хеле му Бога ардамъ сторилъ. —
Пратилъ си *Юда Самувила*
Та си му срела даде;
Съсъ срела си борба надбори. 25
Та му фъ сарае седна.
Майка му са нажелилу,
Нажелилу натъжилу;
Прати му бела книга.
Бела книга църну писму: 30
«Мили ми сину *бана краљу*.
Бре, си уставилъ *Крайна-Земе!*
Крайна е Земе плодита,
Плодита, топлита;
Ти си ми, сину, ни видель. 35
Ни ми си видель люта зима,
Люта зима снегүвита.
Де си ми, сину, утиде,
Пусту е поле, запустену.
На поле е люта зима, 40
Люта зима снегүвита;
Та ми моми ни уратъ,
Юнаци ми стаду ни пасатъ.
Тука ми, сину, на *Край-Земе*, 45
Дуръ да ми дойде *Заревъ месецъ*,
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Двашъ ми кушере на поле,
Фафъ кушере сүри агнета; 50
Двашъ ми са моми на поле,
На поле на жетва,
Двашъ ми жнееть бела пшеница;

Белу ми грозде бератъ:	
Юнаци ми са на точилу,	55
Руйну ми вино пиетъ,	
Руйну ми вино тригодишно.	
Нажелилу ми са натъжилу,	
Чи си земе уставилъ,	
Та си на поле утиде,	60
Пусту ми поле, запустену:	
Де ми Юда ни летнала,	
Де ми юнакъ ни стъпилъ,	
Де ми пиле ни фъркналу;	
Де си е люта зима,	65
Люта зима снегувита.	
Хаде ми, сину, върни са.	
Да си фъ сарае седипшъ,	
Фъ сарае, сину, при майка;	
Чузда е земе усилна,	70
Усилна, неволна».	
Майка му дума говори,	
Я ми са бана ни жели,	
Ни са жели ни са тъжи,	
Чи си ми йоще ни видель,	75
Ни ми видель люта зима,	
Люта зима снегувита.	
Та си на майка говори:	
«Мале ле, мила мале,	
Пусту ми поле доста уралну.	80
Сега самъ фъ сарае седналъ,	
Пещере ми сарае;	
Я си граде нова града,	
Нова града нишенлие,	
Нова града нова <i>Котлива</i> .	85

На поле ми Дунавъ тече,
На поле са река вие,
Вие са река кату змие,
Та ми тече фафъ море-ту,
Река ми е ду белъ Дунавъ, 90
Море ми е църну море,
Кат' си ми е на Край-Земе;
Кат' да си самъ на Край-Земе,
Та ни ми са, мале, нажелилу,
Нажелилу натъжилу; 95
Ни си ида на *Край-Земе,*
Да си седна фафъ сарае,
Фафъ сарае и при тебе».
Прати си *бана* бела книга,
Бела книга църну писму, 100
Прати си книга на майка.
Та си събра масторе-те,
Масторе-те долгере-те,
Да му градетъ нова града,
Нова града нова *Котлива.* 105
Снигна са *Бога* налютиль,
Налютиль са разедиль,
Чи му курбанъ ни колель;
Та си прати милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака,* 110
Съсъ юнака Зима Юда,
Зима Юда Самувилл,
Та ми вие бела снега,
Вилъ ми снега малу млогу,
Малу млогу три месеца; 115
Та ми е люта зима,
Люта зима снегувита;

- Бана ми утѣ сарае ни излезе,
Нова ми града ни гради.
Та му са веке најелилу, 120
Најелилу натѣжилу;
Та си писна, заплака,
Заплака, завика!
Дурѣ са на Бога најелилу,
Та си прати *Юда Самувила* 125
Та му дума говори:
«*Бана ле кралю,*
Дурѣ си на Бога курбанѣ ни колешѣ,
Да му са мольба молишѣ,
Лета ми *Бога* ни слева, 130
Ни слева Бога на поле,
Јасну ми слѣнце ни грее,
Ни ми е лету на поле,
Ни ми е лету, пролету;
Нова си града ни градишѣ, 135
Нова града нишенлие;
Та ти са, кралю, дуделу, —
Дурѣ да си веке идешѣ
На *Край-земе*, при майка» .
Чуе ми *банч Юда*, 140
Чуе ми *Юда Самувила*;
Та си на Бога курбанѣ коле,
Вета му *книга* пее,
Вета книга, вета песна.
Снигна са *Бога* најелилу, 145
Најелилу, натѣжилу,
Та си зандана йотѣлючи
Милна си слуга заклучи,
Милна си слуга *Олана юнака*;

Чи ми стаду пасатъ,
Йоще ми стаду ни видели,
Та ги на стаду учеть;
Диви ми моми на поле, 185
Диви ми моми подивени,
Фальба си моми фалетъ
Чи си уратъ на поле-гу,
Чи си уратъ и си сеетъ;
Чиста си леба месетъ, 190
Чиста леба чиста пита.
Думатъ си моми говоретъ,
Ни са моми утъ земе;
Я са моми утъ небе,
На небе са моми *Баици,* 195
Та ми слели на земе,
Да си учеть малки моми
Да си уратъ, да си сеетъ;
Да си месетъ чиста леба,
Чиста леба, чиста пита: 200
Да ни са фъ гора шетатъ,
Да ни си *трева пасатъ!*
Я ми е бана на поле,
Срукалъ си масторе,
Масторе дюлгере, 205
Та си гради нова града,
Нова града нишенлие;
Градиль си града малу млогу,
Малу млогу три месеца;
Града му нова *Котлива.* 210
Седналъ ми веке фъ сарае,
Та ми съсъ свирка свири.
Църну ми пиле фъркна,

- Църну ми пиле лестувица.
Какъ си гу бана виде, 215
Пита си пиле праща:
«Църну ми пиле лестувица,
У' де ми, пиле, фъркашъ?
У' де ми, пиле, идешъ?
Що ми е, пиле, на *Край-Земе*, 220
На *Край-земе* фъ *Котлива града*?
Пиле му дума говори:
«*Бана* ле, *бана* кралю,
Майка ти свирка чула;
Свирка ти майка знае, 225
Та хи са, бана, нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Да ни ти е на поле неволе,
Неволе усилна?
Да ни ти е люта зима, 230
Люта зима снегувита?
Та ма е, бана, пратила
Да ти неволе виде:
Я ни ти е неволе,
На поле-ту лету, пролету. 235
Крайна е *земе* плодита,
Плодита, топлита.
И поле ти плодиту,
Плодиту, топлиту,
Кат' да е *Крайна-земе*. 240
Сега при майка ша ида,
Да си хи, бана, църна,
Чи ни ти е неволе».
Бана хи дума, говори:
«Лесту ле църну пиле, 245

Да ни ми си, лесту, на поле,
Доста ми, лесту, неволе;
Ни ми фоди при майка;
Я ми фъ сарае летай,
Летай ми, лесту, циркай». 250
Хаде ми, бана, хаде,
При майка, бана, ша фъркна;
Па на поле ша дойда,
Да си летувамъ, да си лестувамъ;
Вутре ми рану да ма чекашъ, 255
Вутре ми рану предъ слънце».
Рече ми пиле фъркна ми,
Фъркна ми пиле на *Край-земе*,
На *Край-земе* фъ сарае.
Та си на майка цире: 260
«Мале ле стара мале,
На поле ми лету, пролету;
Ясну ми слънце грее.
Малки ми моми на йоранъ,
На йоранъ, на копанъ; 265
Млади юнаци на поле,
На поле ми стаду пасатъ;
Бана ми града градилъ.
Нова ми града нишенлие,
Нова града нова *Котлива*, 270
Та ми фъ сарае седналъ.
Ни му е веке неволе!
Я да си, мале, летувамъ,
Да му летувамъ фъ сарае,
Кат' да си е на Край-земе. 275
Ни ми е, мале, давалъ
Да си дойда при тебе.

- Я му самъ цирнала говорила,
Лу да ти фъ сарае дойда,
Да си ти, мале, цирна, 280
Що ми е усторилъ на поле:
Па му на поле пда,
Та му на поле летувамъ,
Та му на поле лестувамъ.
Сега ма, мале, чека». 285
Майка хи дума говори:
«Хаде ми, лесту, фъркни,
Иди ми, лесту, на поле,
Та му фъ сарае летувай.
Летувай, лесту, лестувай. 290
Па му на бана неволе
Чи ни си е на *Край-земе*;
Туку ми йоще ни знае
Що ми е сторилъ направиль
Чи си е земе уставиль: 295
*Чузда е земе усилна,
Усилна, неволна*».
Па си ми пиле летна,
Летна ми пиле на поле,
На поле фъ сарае. 300
Цирна ми пиле фъ сарае,
Та си гу бана чѹе.
Па си гу пита праши:
«Лесту ле, лестувица,
Що ти е майка думала, 305
Думала говорила»?
Питала ма, бана, прашила.
Що ми си, бана, усторилъ,
Усторилъ, бана, направиль;

- Що ти е, бана, неволе, 310
Та си ми свирка свиришь.
Язъ хи самъ, бана, думала,
Нищу ти, бана, неволе,
Неволе, бана, усилна;
Чи ти е лету на поле, 315
Лету ти йоще пролету,
Кат' да си на Край-земе.
Па ми е майка говорила:
«Хаде ми, лесту фъркни,
Иди ми, лесту, на поле, 320
Та му фъ сарае летувай,
Летувай, лесту, лестувай.
Па му на бана неволе
Чи ни си е на *Край-земе*;
Туку ми йоще ни знае 325
Що ми е сторилъ направилъ
Чи си е земе уставилъ:
*Чузда е земе усилна,
Усилна неволна.*
Ти си ми, лесту, летувай, 330
Летувай, лесту, фъ сарае,
Летувай, лесту, лестувай,
Та ни ми е неволе.
Река ми на поле тече,
Река са на поле вие, 335
Какъ ми са змие вие,
Река ми е ду белъ Дунавъ,
Какъ си е *Дунавъ на Край-земе*;
Слану ми море на поле,
Слану ми море църну, 340
Какъ ми е *църну на Край-земе*».

Ни му са бана важелилу,
Нажелилу натъжилу,
Кат' да си е на Край-земе.
Та ми са бана годи, 345
Годи са бана, жени са.
Та ми е бана на поле,
Поле си бана засели.
Ду тога бе поле пугу,
Пугу бе заугстену, 350
Сега са веке засели.
Моми са песна испели,
Бана си фальба фалили,
Йоще му курбанъ колели;
Чи си е фъркналь на небе, 355
На небе при Бога,
Млада си *дефа* устаналъ,
На Бога изметъ правилъ.
Та му е песна устанала,
Да са на земе фали, 360
Да са на земе чуе!
Да ни си земе заселилъ,
Пуга си земе устанала.

На *Гергювз-день* сѣкой чобанинъ колель курбанъ по едно агне, кое-то агне готвила само една мома отъ кѣща-та, и послѣ седнували сички-те отъ кѣща-та та са гошавали; кога-то го колели пѣяла мома-та слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 1.

Следа ми Юда утъ небе,
Утъ небе Юда фъ сарае,

Де ми е бана царина;
Та си му дума говори:
«Бана ле, бана крало. 5
Знаешъ ли бана, знаешъ
Що си, бана. думалъ,
Думалъ, бана, говорилъ?
Лета си Бога фалилъ;
Ду година му *личенъ-денъ*, 10
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Та му курбанъ колешъ,
Курбанъ му колешъ суру агне, 15
Суру агне усуресту,
Малка гу мома готви,
Готви гу ясна вечере,
Та си ми, царю, вечерешъ.
Я сега ми фъ сарае седишъ, 20
Суру си агне ни фаналъ,
Лета си Бога ни фалишъ;
Ни му правишъ *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ, 25
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Лета са Бога налютилъ!
Бакъ си е лету, пролету,
На поле ми ни слева,
Ясну ми слънце ни грее; 30
Та си е люта зима,
Люта зима снегувита;
Люта е зима лютна,
Йоще си зима ни виделъ!

Та си ми плачба плачешъ,	35
Плачешъ ми. бана, викашъ.	
Моми на поле ни излели,	
На поле моми на йоранъ,	
На йоранъ моми, на копанъ,	
Бела пшеница ни сеетъ.	40
Чиста ми леба ни месетъ,	
Чиста ми леба, чиста пита;	
Юнаци на поле ни излели	
Та ми стаду ни пасатъ,	
На поле юнаци на егнилу;	45
Та ти са поле запустилу,	
Пусту ти поле устаналу,	
Пусту ти поле, запустену!	
На поле са Юда ни шета.	
На поле юнакъ ни фоди,	50
На поле пиле ни фърѣа»	
Рече му Юда ни утрече,	
Фъркна си Юда фафъ гора.	
Бана са чудумъ чуди	
Чи му е Юда думала,	55
Думала Юда говорила,	
Да ми курбанъ коле,	
Да ми коле сурү агне,	
Сурү агне усуресту;	
Ни ми е правилъ <i>Личенъ-денъ,</i>	60
<i>Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,</i>	
<i>Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,</i>	
<i>Суровъ-денъ Летовъ-денъ,—</i>	
Да ни гу Юда мами,	
Да ни гу Юда лъже,	65
Да му са Бога налюти,	

Да му хатъръ устане.
Лета е Бога сайдисалъ,
Та му курбанъ коле;
Я си Бога ни сайдисалъ, 70
Да си йотключи зандана,
Да си искара милна слуга,
Милна слуга Слана юнака,
Съсъ юнака милна сесра,
Милна сесра Зима Юда, 75
Зима Юда Самувила.
Да ги прити на поле-ту
Да завиетъ бела снега,
Да си е люта зима,
Люта зима снегувита; 80
Чудумъ са *бана* чуди,
Я ми йоще ни знае
Що да ми прави, да стори.
Стара му Зара дума,
Дума му Зара говори: 85
* *Бана* ле, *бани* кралю,
Що ми са чудумъ чудишь
Да ми курбанъ колешъ,
Да ми правишь *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Летовъ-денъ, 90
Да колешъ ил' да ни колешъ?
Бре, си та *Юда* ни мами.
Бре, си та *Юда* ни лъже!
Снигна са *Бога* ни люти,
Да си искара милна слуга, 95
Милна слуга Слана юнака,
На поле гу веке ни праща;
Я си гу праща *фафъ* гора,

Фафъ гора на планина,
Де си ми моми ни уратъ, 100
Де ми юнаци стаду ни пасатъ.
Бре, ти си Богу думалъ,
Думалъ си бана говориль:
«*Боже ле Лете ле,*
Я си ми слези на поле, 105
На поле, *Лете*, на Дунавъ,
Да ми е лету, пролету;
Та ти курбанъ коле,
Курбанъ ти коле суру агне,
Суру агне усуресту; 110
Йоше ти праве личенъ-денъ,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Та си та фальба фале, 115
Десна си рока дигамъ.
Бога му драгналу,
Драгналу, кефналу,
Та си ми слезе на поле,
Ясну ми слънце грейналу, 120
Та ти е лету, пролету.
Малки са моми на поле,
На поле на йоранъ,
На йоранъ, на копанъ,
На поле си моми уратъ, 125
Бела пшеница сеетъ,
Чиста си леба месетъ,
Чиста леба, чиста пита;
Млади юнаци на поле,
На поле на егнилу; 130

- Да ми курбанъ ни колешъ,
Личенъ ми денъ да ни правишъ,
Личенъ ми денъ Летовъ-денъ;
Лета са Бога налютилъ,
Налютилъ са разедилъ, 135
Та ми на поле ни слева,
Ни ти е лету, пролету,
Ясну ти слънце ни грее;
На поле ти *Слана юнакъ,*
Слана юнакъ, Зима юда,
Зима Юда Самувила,
На поле ти люта зима,
Люта зима снегувита;
Люта е зима лютна»!
Стара му Зара дума,
Дума му *Зара* говори, 145
Бана си каилъ станалъ.
Та ми са бана пременилъ,
Пременилъ са наредилъ,
Златна си дреха спусналъ. 150
Та ми са шета низъ града,
Рука ми бана говори:
«Бре, ми, юнаци, малки моми!
Вутре ми *личенъ-денъ,*
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Никой ми на поле ни слева,
На поле на йоранъ,
На йоранъ, на копанъ. 160
Малки ми моми фъ сарае,
Суру ми агне златетъ,

Златетъ ми агне шернетъ, Чи си курбанъ коле. Курбанъ коле на Бога.—	165
Та му са мольба моле, Па на поле да слезе, Да си ми слънце грейне, Да си ми слънце лесне, Да ми е лету, пролету».	170
Кой си ми бана чуе, На поле ми веке ни иде, На поле на йоранъ, На йоранъ и на копанъ. Малки са моми пременили.	175
Применили, наредили; Малки са моми фъ сарае. Йоще ми бана курбанъ ни коле, Лу ми е вързалъ сүру агне, Вързалъ ми агне на дърү;	180
Чи му <i>Юда</i> заръчела, Заръчела поръчела, Да ми курбанъ ни коле Дуръ ми слънце ни грейне, Да ми са агне златилу,	185
Златилу, ушернилү; Йоще ми бана чека. Три ми ювна коле, Три ми ювна карабаше, Карабаше и факлати,	190
Та ми гозба гости Малки ми моми, млади юнаци; Дуръ да ми слънце изгрее, Дуръ да слънце лесне	

Да ми са агне позлати, 195
Да ми са агне пошерни;
Какъ си гу бана коле
Да ми фъркне на небе,
На небе при Бога.
При Бога фъ сарае; 200
Да си гу Бога види,
Да му на сърце драгне,
Да му на сърце кефне.

Отъ село-то купували три ювна и ги закаляли курбанъ, на кои-то пѣяли горня-та песна. а другите, *кои-то ималъ*, закаляли дома си по едно агне, кое-то го златили моми кога-то изгревало слънце-то и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 2.

Деветъ ми *Юди* чули,
Деветъ ми *Юди Самувилли*,
Чули ми *Юди* фафъ гора,
Чи ми е бана на поле,
На поле фъ кушере; 5
Суру си агне фаналъ
Да си курбанъ коле,
Да си фали *Лета Бога*;
Йоще ми слънце ни грейналу,
Ни грейналу, ни лесналу, 10
Слели ми *Юди* на поле,
На поле фъ сарае,
Та си ми агне златегъ,

Та си ми агне шернетъ.	
Та си ми песна пеетъ:	15
«Слънце ле <i>ясне</i> ле,	
Зари си слънце спущешъ,	
Спущешъ ми зари на земе,	
Та си ми земе златишъ,	
Злату ми на земе фърлешъ.	20
Я ми, Слънце, гледай!	
Бана ми курбанъ коле,	
Лета си Бога фали,	
Чи му на поле слезалъ,	
Ясну си слънце изгрелу,	25
Та му е лету, пролету;	
Днесъ му е <i>личенъ-денъ</i> ,	
<i>Личенъ-денъ Гергювъ-денъ</i> ,	
<i>Гергювъ-денъ Суровъ-денъ</i> ,	
<i>Суровъ-денъ Летовъ-денъ!</i>	30
Я си каилъ ни станалъ,	
Рану ми йоще да коле,	
Рану ми йоще предъ зора,	
Дуръ да си слънце изгреешъ	
Да си ми агне златишъ,	35
Да си ми агне шернешъ.	
Бана си агне коле,	
Курбанъ ми агне на поле,	
Да си ми фъркне на небе,	
На небе при Бога,	40
При Бога фъ сарае;	
Да си гу Бога види,	
Да му на сърце драгне,	
Да му на сърце кефне».	
Бана ми книга пее.	45

Бана ми песна пее:
«Флана ле *Слънце* ле,
Слънце ле *Огне* ле,
Рай ми, *Огне*, на поле,
Еренъ ми, *Огне*, рана, 50
Транъ ми, *Огне*, *хаванъ* ми».

Бана ми дума продумалъ,
Песна ми йоще ни пелъ,
Спусна си слънце зари,
Спусна си зари на агне, 55
Та ми са агне позлати,
Шерну ми агне ушерену.
Та гу бана курбанъ коле,
Курбанъ коле на Бога;
Чудну ми агне чудесту, 60
Бана гу съ ноже коле,
Я ми са агне ни коле!
Ясни му крилѣ никнали,
Та си ми фъркна на небе,
На небе при Бога, 65
При Бога фъ сарае.
Три ми са Юда рукнали,
Рукнали са подрукнали:
«Бана ле, бана!
Лета е Бога думалъ, 70
Думалъ е Бога говорилъ:
Ду сега самъ са лютиль!
Бана ми курбанъ ни колелъ,
Личенъ ми *денъ* ни правилъ,
Личенъ ми *день Гергювъ-день*, 75
Гергювъ-день Суровъ-день,
Суровъ-день Летовъ-день!

Сега ми веке правилъ;
Бурбанъ ми колелъ сурѹ агне,
Златѹ ми агне позлатенѹ;
Златѹ ми агне фъркналу,
Златѹ ми агне фъ сарае.
Фъ сарае на ливаде.
Се му е лету на поле.
Се му е лету, пролету!
Ни му е веке зима,
Лѹта зима снегѹвита.

80

85

Сѣкой като закалалъ агне-то, моми го здробевати
та го готвили, а друга една мома дохождала и пѣла
слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 3.

Бана ми фъ сарае,
Фъ сарае на йогнище;
Малка му мома готви,
Готви му мома вечере,
Ясна му вечере бѣдница;
Чи му е личенъ-денъ,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Седналъ ми ми бана на йогнище,
Та ми заплакалъ, зарукалъ!
Дребни ми сълзи рони,
Бели ми роки кърши;
Та гу викой ни виде,

5

10

Кална гу Юда дугледа.	15
Та си гу Юда пита, Пита гу Юда праши: «Бана ле бана кралю, Бре, що ти са нажелилу, Нажелилу натъжилу,	20
Та си ми, бана, заплакалъ, Дребни си сълзи заронилъ? Да ли за майка, За майка за брата, За брата за сесра,	25
Чи си курбанъ колешъ Та ги гозба ни гостишъ? Ил' чи устави сое земе? Чузда ти земе усилна, Усилна, неволна?»	30
Бана хи дума говори: «Юду ле, Кална ле, Ни ми са, Юду, нажелилу За майка за брата, За брата за сесра;	35
Чи самъ земе уставилъ; Чузда ми земе усилна, Усилна, неволна.	
Пиле ми фъркна фъ сарае, Църну ми пиле лестувица, Та ми на дори цирнала, Чи му е майка думала, Думала, Юду, говорила:	40
«Хаде ми, лесту, хаде, Хаде ми, лесту, на поле, Де ми е милна сина,	45

Милна сина *бана крале*,
Та му фъ сарае летувай,
Летувай, лесту, лестувай.
Па му на *бана* неволе 50
Ни си е на *Край-земе*:
Туку си йоше ни знае
Що ми е сторилъ направилъ
Чи си е земе уставилъ:
Чузда е земе усилна. 55
Усилна, неволна».
Пиле ми, Юду, църналу,
Та са самъ на пиле насмелъ;
Чи ни ми е земе усилна,
Усилина, неволна: 60
Чи ми е поле плодиту,
Плодиту, топлиту;
Смехъ си ма, Юду, нафаналъ,
Чи си ми наумъ дойде.
Бабайку ми на *Край-земе*, 65
Бабайку ми курбанъ колелъ,
Курбанъ колелъ сурү агне,
Курбанъ му на *Лета Бога*,
Малка гү мома готвила,
Готвила гү *ясна вечере*. 70
Ясна вечере бздница;
Бабайку ми фафъ бахче-ту,
Копра си билька набралъ,
Та си на мома подаде:
Мома си вечере *мренева*, 80
Мренева вечере *усрива*,
Та си е вечере *бздница*,
Бздница йоше *мреница*.

- Мома ми вечере готви,
Я си ми нема *копра билька*, 85
Да ми вечере *мрениса*;
Та ми са, Юду најелилду,
Нажелилду натъжилу.
Сега ми е *земе усилна*,
Усилна, неволна! 90
Де да си, Юду, ида?
Що да си, Юду, праве?
Да си самъ. Юду, пиле,
Да ми криле никнали;
Ша си ида на *Край-земе*, 95
Да си бера *копра билька*,
Да си на мома донеса,
Да ми вечере *мренева*,
Да ми вечере *усрива*,
Да си ми е *бъдница*, 100
Бъдница йоще *мреница*;
Да си седна на трапеза,
Да си госте малка мома.
Сега, Юду, що да праве?
На трапеза ни седнувамъ, 105
Вечере си ни вечеремъ;
Ни ми е вечере *бъдница*,
Бъдница йоще *мреница!*»
Юда му вели ютговори:
«Постой ми, *бана*, почекай, 110
Почекай *бана*, ду вечере,
Дуръ да си мома зготви;
Я си трапеза ни слагай,
Ни слагай, ни вечерей.

Дуръ да зготви мома-та мавже-га, друга една мома
ходила въ бахче-то та набирала една миризлива
билка и я раздавала по къщи-те, като пѣла слѣдо-
юща-та пѣсна:

П Е С Н А 4.

Цирна ми църну пиле.
Църну пиле лестувица,
Цирна ми йоще ни процирна
Та си ми фъркна на високу,
На високу на далеку, 5
На далеку на *Край-земе*,
Спусна са пиле фъ сарае,
Фъ сарае пиле при майка;
Фърка ми пиле цирка.
Чула гу стара майка, 10
Та си гу пита праши:
«Лесту ле, лестувица,
Йоти ми, лесту, леташъ,
Леташъ ми, лесту, фъркашъ?
Йоще ми лету на поле, 15
Лету ми йоще пролету;
Йоще ми зима ни стигнала,
Люта ми зима лютна,
Люта ми зима снегувита.
Хаиръ, лесту, да ти е! 20
Да ни ти е неволе,
Неволе, лесту, несрете?»
Па си ми пиле цирна,
Та хи вели, ютговори:

«Мале ле, стара мале, 25
Лету ми йоше на поле,
Лету ми йоше пролету;
Ни ми е зима стигнала,
Люта ми зима лютна,
Люта ми зима снегувита. 30
Я ма е *бана* пратилъ,
Бана, мале, тое сина.
Курбанъ си сина коле,
Курбанъ коле суру агне,
Суру агне позлатену, 35
Та си прави *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ, мале, *Суровъ-денъ*,
Суровъ-денъ, мале, *Летовъ-денъ!*
Да ни му са Бога налютилъ, 40
Налютилъ, мале, разедилъ,
Та си на поле ни слева,
Ясну ми слънце ни грее;
Та си е люта зима,
Люта зима снегувита; 45
Курбанъ си, мале, коле,
Малка му мома фъ сарае,
Та си му вечере готви,
Вечере, мале, *бѣдница*,
Да си ми моми гости, 50
Съсъ моми млади юнаци;
Малка му мома готви,
Бана ми на йогнице;
Та му са, мале, нажелилу,
Нажелилу натъжилу, 55
Чи си му наумъ дойде.

Бабайку му йоще фъ сарае,
Фъ сарае на *Край-земе*,
Бабайку му курбанъ коле,
Курбанъ коле сүру агне, 60
Сүру ми агне на *лета Бога*,
Малка му мома фъ сарае,
Ясна му вечере готви.
Ясна вечере бѣдница.
Слель му бабайку фъ бахче-ту, 65
Бралъ си е китка набралъ,
Копра си китка набралъ,
Китка на мома подаде:
Китка си мома увила,
Та си ми вечере *мренева*, 70
Мренева вечере *усрива*,
Та си е вечере *бѣдница*,
Бѣдница йоще *мреница*;
Бава му земе усилна,
Чи ми китка ни бере, 75
Ни му е вечере *бѣдница*,
Бѣдница, *мреница*;
Та си ми, мале, плаче,
Плаче ми, мале, вика.
Чула самъ, мале, фъ сарае, 80
Та си ми *бана* думилель;
Летнахъ си, мале, фъркна,
Та ти фъ сарае дойдохъ.
Та ти са мольба моле,
Да си ми, мале, слезешъ 85
Тука ми долу фъ бахче-ту,
Да ми берешъ *копра китка мирчива*,
Да си му носе фъ сарае;

Какъ си му мома готви, Да му вечере <i>мренева</i> ,	90
Да му вечере усрива, Да му е вечере бѣдница, Бѣдница йоще мреница; Да си гости малки моми, Малки моми, млади юнаци,	95
Да ги гости, да ги пои; Чи ни му са Бога лютилъ, Я си му слѣнце на поле, Грее му слѣнце на лету, На лету, пролету».	100
Цирна ми пиле фѣ сарае, Дуръ си гу майка чула, Та ми на потоне излела, Та хи дума говори: «Лесту ле, лестувица,	105
Я ти самъ, пиле, думала, Думала, пиле, говорила, Бана ми йоще ни знае, Чузда ми земе усилна; Сега ми веке знае,	110
Чузда ми земе усилна, Усилна, неволна. Туку ми чекай, почекай, Дуръ да си флеза фѣ бахче-ту, Да си бера <i>копра билъка</i> ,	115
<i>Копра билъка мренива</i> , Да си му, лесту, носишь; Малка му мома готви, Готви му мома вечере, Да си вечере <i>мренева</i> ,	120

- Да си вечере *усрива*.
Да му е вечере «бѣдница»
Слезе му майка на дори,
На дори фѣ бахче-ту,
Я' да ми флезе, ни флева! 125
Сура Ламие на порти,
Вила си глава повила,
Повила глава, завила,
Фпила си глава на йочи,
Та си вели ютговори: 130
«Мале ле, стара мале,
Фура ми, мале, *татина*,
Рунѣ ми *Дефина*.
Чире ми Яра,
Яра ми Диа, 135
Диа ми Яра *Прена*».
Чула е майка *Ламие*
Чи й лютумѣ продумала,
Продумала, приговорила;
Тръгна са майка, 140
Та й нищу ни дума,
Лу си ми рони дребни сълзи.
Дурѣ са на Бога нажелилу;
Прати си Юда фѣ сарае,
Та си хи дума, говори: 145
«Мале, стара мале,
Фуне ми, мале, плачешѣ,
Дребни ми сълзи ронишѣ!
Ясна ти книга фѣ сарае;
Качи са, мале, покачи, 150
Снеми си, мале, книга;
Запей ми, мале, на порти,

- На порти, мале, на капии,
Запей ми, мале, препей.
Сура Ламне летнала, 155
Летнала йоще фъркнала.
Нищю ти, мале, ни сторила.
Та ми фъ бахче-ту флевашъ,
Кѡпра си билька берешъ.
Та е на бана пращашъ 160
Ду вечере йоще предъ слънце,
Ду де ми слънце ни зайделу;
Ду де ми бана ни седналь,
Ни седналь бана на вечере,
На вечере на трапеза. 165
Да ми вечере съсъ моми,
Съсъ моми съсъ юнаци».
Рече ми Юда ни утрече,
Стара ми майка фъ сарае;
Ясна си книга снела, 170
Та ми на порти седнала.
Педа ми майка запела:
«Яра ле, Диа ле,
Яра ле, Прена ле!
Зерби ти ярнешъ, 175
Дуру ми дуру насита,
Насита дуру, коприта!
Усенъ ми бана назина:
Хай ми, Яри, хай ми, Диц,
Хай ми, Яра, хай ми, Прена! 180
Дусунъ Лама на висе,
На висе на звезда».
Рече ми майка ни утрече,
Летна ми Сура Ламне,

Летна ми фъркна ми.	185
Майка ми флезе фъ бахче-ту,	
Брала ми майка набрала,	
Набрала ми копра билька;	
Цирна ми пиле фъ сарае,	
Копра ми билька на ноги;	190
Та си ми летна на поле,	
На поле фъ сарае.	
Седи ми бана на йогнице;	
Лета ми пиле цирками,	
Та си ми бана излезе,	195
Копра си билька пофана,	
Та е на мома подаде;	
Готви си мома вечере,	
Ясна ми вечере бъдница,	
Та ми е вечере мренила,	200
Мренила вечере сривила,	
Та си е вечере бъдница,	
Бъдница йоще мреница.	
Срука си бана малки моми,	
Малки моми, млади юнаци,	205
Та ги гозба гости;	
Чи му е личенъ-денъ,	
<i>Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,</i>	
<i>Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,</i>	
<i>Суровъ-денъ Летовъ-денъ!</i>	210
На Бога курбанъ коле,	
Та му са мольба моли,	
Да си е лету на поле,	
Да си е лету, пролету;	
Ясну слънце да грее,	215
Да грее слънце на поле;	

Да ни му е люта зима,
Люта зима снегувита.

Кога-то седнували на трапеза-та та вечерели отъ
бъдна-та вечера, моми-те пѣвели слѣдующа-та пѣсна:

П Е С Н А 5.

Бана му *ясна душе*,
Ясна му душе ясница,
Ясница му душе севица!
Седелъ ми бана седелъ,
Седелъ ми бана на Край-земе: 5
Та си е земе заселилъ,
Заселилъ земе, приселилъ.
Млади юнаци на поле
Сиву ми стаду пасатъ;
Малки ми моми на поле, 10
Малки ми моми уратъ.
Я ми са моми скарали,
Я ми са юнаца збили,
Та ми на поле паднали.
Та са на бана, нажелилу, 15
Нажелилу натажилу.
Чудумъ са веке чуди
Що да ми прави, де да иде.
Та си събра млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми; 20
Та ги закара на поле,
На поле на Дунавъ,
Де ми е поле пусту,

Пусту ми поле, запустену; Де ми Юда ни летнала, Де ми Юнакъ ни стъпилъ, Де ми пиле ни фъркналу. Дива ми крале подивилъ са, Та ми на поле ни уре, Та ми на поле ни сее; Лу ми са фъ гора шета Та ми <i>трева пасе</i> . <i>Дивъ ми е, мощне подивенъ!</i> Ни ми са борба бори, Ни ми съсъ сабе сече, Ни ми съсъ срела срели; Я' ми пилци бере, Златенъ хми каменъ вие. Та ми на поле слева, Та ми са борба бори; Та ми ником' ни дава, Да си на поле дойде, Да си поле засели; Триста ми крале погубилъ, Триста ми крале, триста бана. Бана ми веке на Дунавъ Борба са бори съ <i>Лчмие</i> , Та си е борба надбори. Та си ми слезе на поле. На поле на юрдие, — Съсъ крале са борба бори, Та гу борба надбори, Та му поле заптиса; Я' ми града ни градилъ. Снигна са Бога налютилъ,	25 30 35 40 45 50 55
--	--

Налютиль, са разедиль.
Пратиль си милна слуга,
Милна слуга Слана юнака;
Та си ми вие бела снега, —
Люта му зима на поле, 60
Люта му зима снегувита.
Ни ми фърка църну пиле,
Църну пиле лестувица.
Та му са веке нажелилу,
Нажелилу натъжилу. 65
Писна ми веке да плаче. —
Курбанъ си на Бога коле,
Та му са мольба моли,
Да ни му са веке люти.
Чи ни ми йоще видель 70
Люта зима снегувита.
Бога му мольба чуе,
Та си затори милна слуга,
Милна слуга Слана юнака,
Слана юнака милна му сесра, 75
Милна му сесра Зима Юда,
Зима Юда Самувила.
Слезе ми Лета Бога,
Слезе ми Бога на поле,
На поле ми ясну слънце; 80
Блесна ми слънце лесна,
Та му на поле лету,
Лету му на поле, пролету.
Слезе ми Юда на поле,
Та му дума продума: 85
«Е, ти, бана, бана ми кралю,
Сега ти, бана, лету,

Лету ти, бана, на поле,
Лету ти, бана, пролету.
Я ти ми йоще ни знаешъ: 90
Що да ми, бана, правишъ,
Що да ми, бана, сторишъ!
Да си градишъ нова града,
Нова града нишенлие,
Нова града Котлива; 95
Да си седнешъ фафъ сарае.
На поле река тече,
Река тече река са вие,
Какъ ми са вие люта змие,
Люта змие усойница, — 100
Та ми истица фафъ море.
Река си *зивашъ ду белъ Дунавъ*,
Море си *зивашъ Църну море*.
Млади юнаци на поле
Та ми стаду пасатъ; 105
Малки моми на поле,
Та ми на поле уратъ,
Сеетъ ми бела пшеница.
Пусту ми поле доста топлиту,
Доста топлиту, доста плодиту, 110
Кат' си е Крайна-земе.
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Де ми са руди агнета;
Двашъ моми на поле, 115
Двашъ ми моми на жетва.
Ни ти са, бана, дуделу,
Ни ти са, бана, нажелилу,
Нажелилу натъжилу,

Кат' да си на Край-земе.	120
Седишъ ми, бана, фъ сарае, Я' си ми йоще ни знаешъ Лета са Бога налютилъ, Налютилъ са разедилъ.	
Слева ми Бога утъ небе, Утъ небе Бога на Край-земе, Та ми фъ гора седи, Ясну ми слънце грее, Грее ми слънце на поле.	125
Та си е поле топлиту, Топлиту, плодиту.	130
Пусту ти поле заустену, Ясну ми слънце ни грее, Ни ми е на поле лету, Лету йоще пролету;	135
Туку си е люта зима, Люта зима снегүвита, Та ти са земе запустила. Чузда ти земе усилна, Усилна земе, неволна!	140
Я да ми слезешъ на поле. На поле на егнилу, — На егнилу фъ кушере, Де ми са сүри агнета, Суру ми агне да фанешъ,	145
Да си правишъ <i>личенъ-денъ</i> , <i>Личенъ-денъ Гергювъ-денъ</i> , <i>Гергювъ-денъ Суровъ-денъ</i> , <i>Суровъ-денъ Летовъ-денъ</i> , — На Бога си курбанъ-колешъ, Курбанъ-колешъ, мольба са молишъ,	150

Да ти дойде на поле,
Да си грейне ясну слънце,
Да си грейне да си лесне,
Да ти е лету, пролету; 155
Суру ми агне колешъ,
Малка мома йоганъ вали,
Йоганъ вали на йогнище,
Малка мома девойка,
Та си готви *бѣдна вечере*, 160
Да си гостишъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми;
Я' да си китка ни берешъ,
Копра китка русина,
Какъ си е *бабайку* ти бралъ, 165
Да е на мома дадешъ,
Ди си вечере *мренива*,
Па са е Бога налютиль.
Ни ти слева на поле-ту,
Ни ти грее ясну слънце 170
Думала му Юда говорила;
Я' ми са бана зачудиль
Де да ми иде, що да ми прави.
Да си ми иде на *Край-земе*,
Поминаль си *личенъ-денъ*, 175
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ;
На поле ми китка ни никнала.
Заплака ми завика. 180
Де си гу чуе църну пиле,
Църну пиле лестувица.
Та си ми летна фъ сарае,

Та си ми цирна на дори:	
« Чибри ми, чибри бане,	185
Бре ти е майка думала,	
Думала говорила,	
Чузда е земе усилна,	
Усилна, неволна,	
Я' ти са си смехъ насмева.лъ.	190
Ни ти е земе усилна?	
Я' сега що ми плачешъ,	
Що ми плачешъ що ми викашъ.	
Та ми си поле заечилъ;	
Ни ма си, бана, уставилъ,	195
Да си летамъ на поле,	
Да си летамъ, да си фъркамъ ».	
Бана хи вели ютговори:	
« Лесту ле, лестувице,	
Дойдохъ си, лесту, на поле	200
Сега веке три години,	
Я ми е пиле ни фъркналу;	
Какъ си ми, лесту, фъркна!	
У де ми, лесту, идешъ?	
Що ти е майка заръчела,	205
Заръчела, лесту, поръчела?	
Дал' ми е брата седналъ,	
Та ми седи на стола?	
Ил' си ма йоше чека,	
Па да си седна на стола?	210
Сега ми са веке нажелилу,	
Нажелилу, натъжилу.	
Наетъ самъ веке сторилъ,	
Да си при майка ида.	
Чузда е земе усилна,	215

Усилна земе, неволна»!

Пиле му дума говори:

«Вчера ми Юда летна,
Летна ми Юда на дори.

Та си на майка дума, 220

Чи ти са нажелилу,
Нажелилу, натъжилу.

Та си ми плачешъ и викашъ

Дуръ ми са поле заечулу.

Та си ма майка прати, 225

Да си та, бана, питамъ,
Що ти е, бана, неволе?»

Утмалъ хи, бана, говори:

«Лесту ле, лестувице,

Бабайку ми курбанъ колелъ, 230

Курбанъ колелъ сурѹ агне.

Сурѹ агне на Бога,

Чи му е правилъ *личенъ-денъ*

Личенъ-денъ Летовъ-денъ:

Малка е мома йоганъ валила, 235

Та си ми вечере готвила,

Ясна ми вечере *бъдница*;

Бабайку ми фафъ бахче-ту,

Бралъ си е *китка* набралъ.

Копра е *китка* *росина*, 240

Та е на мома носилъ;

Вечере мома *мренила*,

Та си е вечере *бъдница*,

Бъдница йоще *мреница*,

Та си гостилъ млади юнаци, 245

Млади юнаци, малки моми.

Сега, пиле, що да праве!»

- Стой ми, бана, почакай.
Дуръ да си летна на *Край-земе*,
Копра си *китка* набирамъ, 250
Та ти е, бана, носе,
Та си на мома давашъ.
Я ти са мольба моле,
Да ми веке ни плачешъ,
Да ми веке ни викашъ. 255
Летна ми пиле фъркна
На *Край-земе* прилетна.
Слепа му майка фъ бахче-ту,
Копра си *китка* набрала;
Фана е пиле съ уста-та, 260
Тури е пиле на ноги;
Та си на поле фъркна,
Де ми е бана на гозба,
Та си му *китка* подаде.
Бана ми седна на йогнище, 265
Та си на мома *китка* дава,
Та хи дума говори:
«Моме ле, дъще ле,
Вечере си, моме, готвила,
Вечере, моме, *бъдница*; 270
Копра ти *китка* давамъ,
Да си вечере мренишъ,
Да си вечере усривашъ,
Да си е вечере *бъдница*,
Бъдница, ясна мреница, — 275
Та си госте млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Сега ми е поле плодиту,
Плодиту. топлиту,

Ка' да си е Крайна-земе.	280
Лета са Бога ни люти,	
Лу си ми слева на поле,	
Съсъ Бога ясну слънце,	
Та си ми грее на поле».	
Видела мома китка,	285
Та хи са лику засмелу.	
Та си ми вечере мренева,	
Мренева вечере усрива,	
Та си е вечере бѣдница,	
Бѣдница ясна мреница.	290
Бана ми гозба гости	
Се млади юнаци, малки моми;	
Три дни му <i>личенъ-денъ</i> ,	
<i>Личенъ-денъ Гергювъ-денъ</i> ,	
<i>Гергювъ-денъ Суровъ-денъ</i> ,	295
<i>Суровъ-денъ Летовъ-денъ</i> .	

На свършанье гозба-та играели и пѣяли слѣдоу-
ща-та пѣсна:

П Е С Н А 6.

<i>Атле ми Диа,</i>	
<i>Диа ми Яра!</i>	
Фальба ти фала	
На небе, на земе,	
На земе, на поле,	5
На поле, фафъ гора,	
На море, на Дунавъ!	
Я' ти фала на поле,	

На поле фафъ града, Фафъ града фъ <i>Котлмва</i> , Де ми е млада бана.	10
Пусту му поле запустеву, Юда ми йоще ни летнала, Юнакъ ми ни стъпилъ, Пиле ми ни фъркналу, Ни фъркналу ни летналу! Слезе ми, Боже, утъ небе, Утъ небе на поле.	15
Блесна ми ясну слънце, Блесна ми йоще лесна! Юда на поле летнала, Та са Юда подрукнала: «Моми ле, друшки ле, Доста са веке бавите, Доста са веке маете!	20
Ни ми е веке зима, Люта зима снегувита; Я' си е лету, пролету, Какъ си е на Край-земе.	25
Слезите веке на поле, На поле на йоранъ, Сейте ми бела пшеница! Вита ми юнакъ на небе, Месець ми йоще ни поминалъ;	30
Ша ми слезе на поле, Да ви даде златна сърпица, Да жнеете бела пшеница.» Мажки са моми чули,— Два ми са вола фпрегнали, Фпрегнали вола фъ сарае;	35
	40

Бана ги злату златилъ,
Метналъ хми *суйна махрица*,
Метналъ хми *махрица* приметналъ,
Златну уралу фпрегналъ;
Та ми на поле слезе, 45
Три ми браздици тръгналъ,
Три са браздици позлатили;
Ясну ги слънце златилу,
Спусна си златни зари;
Малки са моми на поле 50
Три ми видели урали,
Та ми са поле посели,
Посели поле насели,
Насели бела пшеница.
Юнаци ми йоще ни видели, 55
На поле йоще ни слели.
Па са Юда подрукнала:
«Юнаци млади иргене,
Брѣ, ни сте йоще чули?
Брѣ, ни сте йоще видели? 60
На поле е лету, пролету!
Ясну ми слънце лесналу,
Лесналу слънце грейналу,
Люта ми зима *хуйналу*,
Люта ми зима снегувита. 65
Малки са моми видели,
Млада са бана закарали
Та ми на поле слели,
Та ми на поле урали,
Та ми са сели насели, 70
Насели бела пшеница.
Сиву ми стаду блейналу,

Сиву ми стаду фъ гора; Сиву ми стаду ни пасе, Чи ми е веке егнилу; Я' ми сте йоще ни слели, Да си на поле градите <i>Златна кушере</i> овчита; Да ми е стаду на егнилу, Да ми е стаду сури агнета. Суру ми агне <i>кушуту</i> , Какъ си е <i>личенъ-денъ</i> , <i>Личенъ-денъ Гергювъ-денъ</i> , <i>Гергювъ-денъ Суровъ-денъ</i> , <i>Суровъ-денъ Летовъ-денъ</i> , На Бога курбанъ колете».	75
Чули юнаци фафъ града, Та ми на поле слели, На поле на егнилу, Та ми кушере градили, Златна кушере овчита; Сиву са стаду спусна Та ми е стаду на егнилу, Стаду е сури агнета. <i>Атле</i> ми <i>Диа</i> <i>Суру</i> ми <i>агне кушуту</i> . Чулъ ми е бана зачулъ, Слезе ми бана на поле, Флезе ми бана фъ кушере, Фана си суру агне, Суру агне кушуту,— Та гу фъ сарае злати, Тебе гу курбанъ коле, Та ти са мольба моли,	80
	85
	90
	95
	100

Хору ми играе песна пее.
Тебе си, *Атле*, фали.
« *Атле* ле, *Диа* ле,
Диа ле, *Яра*, 140
Яра ле, *Прена*!
Седишъ ми на небе;
Ясну ти лику палиту,
Палиту, *есниту*,
Та си ми слънце упалешъ, 145
Ясну му лику *еснивашиъ*, —
Та си ми грее на земе.
Лу да ми грейне на поле.
Малки ми моми на йоранъ,
На йоранъ, на копанъ; 150
Да си ми грейне фафъ гора,
Сиву ми стаду пасе;
Неню ми стаду цири,
Цири ми пресну млеку,
Пресну ми сирене сири; 155
Да си ми грейне, да си ми лесне,
Да си ми лесне на море,
Колчу ми фафъ *курабе*,
Курабе ми *Колчу* кара,
Учи ми *Колчу* млади юнаци 160
Да си ми пливатъ на море,
Да си ми праветъ *курабе*;
Да си ми грейне на Дунавъ,
Рибита ми *групна* фърле
Та ми риба лови, 165
Колчу си фальба фали,
Чи ми слева на поле,
На поле на море,

Та ми учи юнаци-те Да си пливатъ пу море-ту, Да си праветъ <i>курабе-те</i> . Бога си, <i>Атле</i> , на небе. Бога си, <i>Атле, светла</i> , На земе Яра Бога.	170
Хай ле ми, Яра, Хай ле ми, Яра, ду лета, Ду лета, ду жива! Па ти курбанъ коле Суру агне кушугу, Па ти праве <i>личенъ-денъ</i> , <i>Личенъ-денъ Гергювъ-денъ</i> , <i>Гергювъ-денъ Суровъ-денъ</i> , <i>Суровъ-денъ Летовъ-денъ</i> , —	175
На трапеза млади юнаци, Млади юнаци, малки моми, Гозба ги, <i>Атле</i> , госте, Гозба е ясна бѣдница, Ясна бѣдница ясна мреница; Малка мома песна пее, Песна пее на трапеза; И я' си хору играмъ, Хору играмъ на трапеза, Съсъ хору та фале, Съсъ хору, съсъ песна, —	180
Какъ та фалилъ бабайку ми, Бабайку ми на Край-земе, Чи си ималъ ясна книга. Фъркналъ си на небе-ту, На небе-ту при тебе, Та му даде ясна книга;	185
	190
	195
	200

Училъ гү си йоше научилъ
Да си пее ясна книга,
Да си та фальба фали.

Пролетъ-та кога-то щели да видетъ първъ пътъ
лестовица, събирали са моми-те на едно място та
испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

п е с н а 1

Пусту ми поле запустену,
Бель ми е Дунавъ запустень.
Бана ми иде утъ Край-земе,
Млади ми юнаци закараль,
Млади ми юнаци, малки моми, 5
Да си ми поле засели,
Да ми на поле заседне.
Силна ми града градиль,
Силна ми града нишенлие,
Силна ми града *Котлива*. 10
Малки си моми пратиль,
Пратиль си моми на поле,
Та ми уратъ и ми сеетъ,
Сеетъ ми моми пшеница;
Млади юнаци на егнилу. 15
Лету ми е, лету, пролету,
Ясну ми слънце грее,
Какъ си ми грее на Край-земе.
Двашъ ми на лету сеетъ,
Двашъ ми на лету жнеетъ 20
Дуръ да си дойде *Заревъ-день*,

Заревъ денъ. Заревъ-месець.

Летали Юди залетали,
Фодили юнаци зафодили,
Фъркали пилета зафъркали, 25
Та ми са поле засели.
Седна ми бана фъ сарае,
Та ми са гозба гости,
Та ми са смехъ засмева.
Малка гу мома служи, 30
Служи гу мома на трапеза,
Служи гу руйну вину,
Руйну вину тригодишну,
Та му дума и говори:
«Тате ле, бана ле, 35
Седналъ си, тате, фъ сарае.
Фъ сарае на трапеза,
Та ми са гозба гостишъ,
Чи ми си поле заселилъ,
Пусту ми поле запустену. 40
Летнали Юди, прилетнали,
Юнаци ми фодили зафодили,
Фъркнали пилета зафъркали.
Де ми си, бана, виделъ
Да си ми летне църну пиле, 45
Църну пиле лестувица,
Да си ми летне на поле,
Да си ми летне и да ми цирне,
Бакъ си ми лета на Край-земе,
Бакъ си ми лета и цирка? 50
Ни ти е поле топлиту
Бакъ си е Брайна-земе.»
Дума му малка мома,

Дума му мома говори: Та му са бана нажелилу.	55
Нажелилу, натъжилу. Ни ми е веке на вечере, Ни ми пие руйну вину, Руйну вину тригодишву, Лу ми заплака, завика:	60
«Боже ле, Боже. Поболе, Боже, да самъ загиналъ, Да самъ загиналъ на поле, На поле на юрдие, Та не да самъ поле заселилъ, —	65
Йоще ми поле пусто. Видель самъ, Боже, църну пиле. Църну пиле лестувица, Чи ми летна фъ сарае, Летна ми, цирна ми.	70
Спусна ми копра бивна За вечере за бѣдница. Та ми са, Боже, сторелу. Чи си ми лета на поле.	75
Сега ми, мома, дума, Дума ми, мома, говори, Ни ми е пиле на поле, Ни си ми пиле лета, — Лу си ми е на Край-земе, На Край-земе фъ сарае.	80
Мольба са, Боже, моле, Да си пратишь <i>Църна юнака</i> , Да ми сече руса глава, Да ми душе утемне, — Чи ми са веке нажелилу,	85

Нажелилу, натъжилу».
Плаче ми бана вика,
Дуръ му е плачба на небе,
На небе при Бога.
Слезе ми Юда фъ сарае, 90
Та си му дума говори:
«Бана ле. бана.
Брѣ, йоти ми плачешъ,
Брѣ, йоти ми викашъ,
Та ми са тѣжну тѣжишъ? 95
Ни ти е пиле на поле,
Църну ти пиле лестувица,
Ни си ти йоще лета,
Ни ти лета, ни ти цирка
Фъ сарае ти, бана, на поле. 100
Брѣ, си имашъ златна свирка,
Я' си ми яхни бърза-та коне,
Та си иди на Край-земе,
Да си видишъ стара майка,
Стара майка, мила брата. 105
Бога да найде стара ти майка,
Чи си на пиле ни дава,
Да си летне утъ Край-земе,
Да си дойде на поле-ту,
Чи хи са, бана, нажелилу. 110
Ни та е, бана, видела
Сега веке три години.
Да си флезешъ, бана, фафъ сарае,
Да ми седишъ малу млогу,
Малу млогу три нидели. 115
Ега си, бана, излезешъ,
На поле са лестувици,

Фъркатъ на поле летатъ;
Та са на майка молишь.
Да хми заръкъ заръче. 120
Да си летнатъ на белъ Дѹнавъ.
На белъ Дѹнавъ на поле-ту.
Аку си майка каилъ ни стане,
Аку хми майка изимъ ни даде.
Да си летнатъ на поле-ту, 125
На поле-ту на белъ Дѹнавъ.
Я' да си летатъ на Край-земе.—
Чи си ти майка знае
Сърце ти на църну пиле.
На ниделе ша ми фодишь 130
Да си видишь стара майка,
И съсъ майка църну пиле,
Църну пиле лестувица; —
Да ти майка каилъ ни стане,
Лу на поле да излезешъ, 135
Да искарашь златна свирка,
Да си копнешъ берза-та коне,
Да си съсъ свирка засвиришь;
Чули ти свирка лестувици,
Та си пу тебе летатъ 140
Дуръ да ти дойдатъ на поле.
На поле ти устанали,
Та са на поле заселили,
Та са на поле запилили.
Хаде ти, бана, да идешъ.— 145
Та си та, бана, ни маме,
Ни та маме, ни та лъга».
Бана ми каилъ станалъ.
Яхналъ си бързна-та коне,

Златна му свирка на рѳка,	150
Копна си коне утиде,	
Утиде ми, бана, на Край-земе,	
На Край-земе фафъ сарае.	
Стара гу майка причека,	
Стара гу майка цалуна:	155
«Добре ми, сину, дойде!	
Бре, що ми са си забавилъ,	
Та са веке ни върна	
Да ми фъ сарае дойдешъ,	
Да си ма, сину, видишъ!	160
Я ми, сину, думай,	
Да л' си е поле <i>ухарну</i> ,	
<i>Ухарну</i> , сину, плодну,	
Плодну йоще топлиту!	
Та си майка забурилъ,	165
Майка си веке ни сайдисувашъ »	
Мале ле, стара мале,	
«Доста ми поле <i>ухарну</i> ,	
<i>Ухарну</i> , мале, плодну,	
Плодну ми, мале, топлиту;	170
Двашъ ми моми на поле,	
На поле, мале, на йоранъ,	
На йоранъ, мале, на жетва:	
<i>Витна</i> ми, мале, слезе,	
Слезе ми, мале, утъ небе,	175
Утъ небе, мале, на поле,	
<i>Златна</i> ми <i>сърта</i> даде;	
Двашъ ми юнаци на егнилу.	
На егнилу фафъ кушере,	
Фащатъ ми сурү агне,—	180
Агне ми каратъ фафъ сарае,	

- Та си курбанъ коле, —
Лета са Бога моле,
Да ми слезе на поле,
Да ми грейне ясну слънце, 185
Да ни ми е люта зима,
Люта зима снегувита, —
Какъ ми бабайку курбанъ колетъ.
Та са на Бога молба молилъ,
Малка ми мома готвила, 190
Готвила ми ясна бѣдница;
И' са на мома нажелилу,
Нажелилу, натъжилу,
Чи си нема *копра билька*
Да си вечере *мренива,* 195
Какъ си е бабайку мренивалъ, —
Та ми мома заплакала,
Ни ми е вечере бѣдница,
Бѣдница ясна мреница;
Съсъ мома самъ плачба заплакалъ, 200
Заплакалъ самъ, завикалъ.
Чуе ма църну пиле,
Църну пиле лестувица;
Та ми цирна фафъ сарае,
Та ма пита и праши, 205
Що си самъ заплакалъ.
Що си самъ завикалъ.
Какъ хи самъ думалъ говорилъ,
Фървна ми летна на Край-земе.
Брала си, мале, набрала, 210
Набрала си копра билька,
Ща е си на поле пратила,
На поле при мене,

- Та ми билька подаде,
Та ми е вечере бѣдница, 215
Бѣдница ясна мреница,—
Та самъ гозба гостилъ,
Гостилъ самъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми,
Какъ ми е бабайку гостилъ. 220
Я ми са, мале, нажелилу,
Нажелилу, натѣжилу,
Чи си ми пиле фъркна,
Фъркна ми пиле летна,
Фъркна ми пиле побегна, 225
Та гу самъ веке ни видель;
Ни ми е пиле на поле» .
Майка му дума говори:
«Бана ле мили синю,
Брѣ, да ми пиле устаналу 230
Да си фърка на поле,
Да си форка да лета,
Фъ сарае, синю, ни идешъ
Да си майка видишъ.
Йоще си изимъ ни давамъ, 235
Да си ти пиле фърка,
На поле пиле фъ сарае,
Да си форка, да си цирка;
Да ти са, синю, нажелилу,
Да ми фъ сарае идешъ, 240
Стара си майка да видишъ» .
Качи са бана на потоне,
Та си при майка седна.
Та са на майка моли:
«Мале ле, мила мале, 245

Халалъ, мале, да ми усторишъ,
Чи ти фъ сарае ни дойдохъ
Сега, мале, три години.
Зеръ ти, мале, ни знаешъ,
Нова самъ града градилъ. 250
Пусту ми поле запустену,
Дуръ да си поле заселе,
Се ми е сърце горелу,
На трапеза самъ ни седналъ.—
Сега ми са поле заселилу. 255
Сега ми сърце ни гори;
Гозба са, мале, госте,
Гозба ми, мале, на трапеза,
На трапеза съсъ юнаци,
Съсъ юнаци и съсъ моми. 260
Утъ сега, мале, на месецъ,
На месецъ ти самъ мусефиринъ.—
Я' си на пиле изимъ давай.
Да си ми дойде на Дунавъ,
Да си ми лета на поле, 265
Поле ми, мале, плодиту,
Плодиту, мале, топлиту,
Да ми цирка фъ сарае».
«Хаде ми, сину, хаде,
Ти си ма, сину, мамипшъ! 270
Да ти е пиле на поле,
На поле фъ сарае,
Стара си майка забурилъ,
Фъ сарае хи, сину, ни идешъ.
Туку ми, сину, ни думай,— 275
Я' ми седни на трапеза,
Да си та майка гости».

- Бана хи веке ни дума,
Лу ми седи на трапеза,
Та са съсь майка гости: 280
Гостилъ ми са бана малу млогу,
Малу млогу три нидели.
Сега веке ша си иде,
Ша си иде на белъ Дунавъ.
Яхна си бърза-та коне, 285
Стара му майка заръче:
«Хаде ми, сину, хаде,
Па да ми, сину, дойдешъ
Сега, сину, ду година.
Та си на пиле изимъ давамъ. 290
Да си съсь тебе фъркне,
Да ти на поле дойде,
Да ти фъ сарае лета,
Да ти лега, да ти цирка».
Бана ми веке на поле 295
Де си ми летатъ лестувици,
Летатъ ми йоще циркатъ.
Бана си свирка искара,
Златна му свирка позлатена,
Та ми съсь свирка засвири; 300
Свири ми бана, свири
Та ми лестувици умава,
Умава ги замава,
Та си съсь негу фъркатъ,—
Фъркали на поле летали, 305
Белъ ми Дунавъ прилеталъ,
Белъ ми Дунавъ църну-ту море.
Та ми на поле стигнали.
Поле ми доста плодиту,

- Доста плодиту, топлигу, 310
Та ми поле *бендисали*;
Та са веке ни върнали,
Лу си ми фъркатъ на поле;
На бана му фафъ сарае
Фъркатъ му йоще циркатъ. 315
На бана му сърце *рэгналу*,
Та ми са шета низъ поле
Де ми уратъ малки моми;
Де ми са млади юнаци
Та ми пасатъ сиву стаду; 320
Йоще са фъ гора шета
Та ми лови дребна лова.
Годи са, бана, жени са,
Малка си мома либи;
Триста години на земе, 325
Триста ми сина родилъ;
Триста му сина триста крале,
Триста крале, триста бана.
Та са земе записали,
Сита си земе пленили. 330
Я' хми бабайку на небе,
На небе при Бога,
На Бога изметъ чини,—
Ясна му дуте ясна звезда!
Грее ми звезда на небе, 335
Какъ си ми греє ясна зори.
Чуди ли са триста брата
Де хми бабайку утиде.
Та хми лестувица цирнала:
«Варай вие триста брата, 340
Вре, що ми са чудите!»

- Бабайку ви на небе,
На небе при Бога, --
Ясна му душе ясна звезда,
Та си ми грее на небе, 345
Какъ си ми грее ясна зора.
На земе веке ни иде,
Чи му са доста дуделу, —
Триста години на земе.»
- Чули ми триста сина, 350
Та му курбанъ заклали,
Клали му триста крави,
Триста крави, триста ювна,
Та гу фалъба фалили,
Чи си е земе заселилъ — 355
Била си земе пуста,
Пуста е земе запуштена —
Триста му сина курбанъ колетъ,
Па хми е лестувица цирнала:
«Варай вие триста брата, 360
Бре, ми флезите фъ земници,
Йотключите златни съндъци,
Фафъ съндъци златна свирка,
Бабайку ви свирилъ на небе,
На небе при Бога, 365
Та ми съсъ свирка свирите,
Малки моми песна да пеетъ,
Да си бабайку фалите,
Да са съсъ песна чѹе,
Да са чѹе прочѹе 370
Утъ край-земе ду край-земе.»
Триста ми брата фъ земници,
Златни съндъци йотключили,

Златна си свирка искарали; Я' си ми никой ни свири,	375
Свири ми Брана крале, Тъжву ми Брана свири, Тъжну ми Брана пее, Та си бабайку фали.	
Богъ да ги бие триста му брата, Тие му каскандисали, Та са карба закарали Кой да му свирка утнеме; Карба хми трае сега малу, Сега малу три години.	380
Дуръ са Юда налютила, Налютила разедила. Та ми слела на белъ Дунавъ, На белъ Дунавъ на поле-ту Де ми са карба карали.	385
Свири ми Брана на Дунавъ Триста си брата мае. Фана гу Юда за рока, Тури му знатни криле, Та си ми фъркна на небе,	390
На небе при бана, При бана, при бабайку, Та си е свирка у бана. Та ми на небе свири, Та си ми Бога фали.	395
Та и песна му устанала, Песна му на земе-та, Съсъ песна са фальба фали.	400

П Е С Н А 2.

Лесту, лесту, лестувица,
Какъ си дойде утъ Край-земе.
Утъ Край-земе утъ делина?
Какъ си веке навървила
Ни ли летна фафъ сарае, 5
Фафъ сарае и при царе,
И при царе при везире?
Да му, лесту, кажешъ.
Чи си бегашъ утъ Край-земе,
Утъ Край-земе на белъ Дунавъ, 10
На белъ Дунавъ на море-ту,
На брата си бакшишъ да прати:
Да ни му са нажелилу,
Нажелилу, натъжилу?
Уставиль си Крайна-земе, 15
Уставиль е ни си фоди,
Ни си фоди да е види?
Йоще си земе ни заселилъ?
Йоще му земе пуста,
Пуста му доста запустена? 20
Питатъ си е малки моми,
Питатъ си е и е прашетъ.
Я хми лестувица ютговори:
« Три дни самъ йоще ни навървила,
Та си летнахъ фафъ сарае, 25
Та ма царе пита,
Пита ма праши ма:
« Де ми си, лесту, навървила,
Та си рану ранила,
Рану йоще прѣдъ зора-та, 30

Ранила си фафъ сарае,
Та ми фъркашъ и ми циркашъ?
Бат' да ми са мольба молишъ?
Язъ му цирнахъ, приговорихъ:
«Царю, царю, млада царю, 35
Ду сега самъ фафъ тои сарае,
Ду сега самъ на тебе циркала,
Сега веке на поле-ту,
Де ти седи милна брата.
Що си му, царю, заръчени? 40
Що му бакшишъ пращашъ,
Да му носе на поле-ту?»
Стани ми, лесту, постой.
Нищу му бакшишъ ни пращамъ.
Лу му пращамъ бела китка, 45
Бела китка и коприца,
Да е сее фафъ бахче-ту. —
Какъ си курбанъ колс.
Та му мома готви,
Да му вечере *мреневи*. 50
Да си му е ясна бѣдница.
Царе ми фафъ бахче-ту,
Подаде ми бела китка,
Бела китка и коприца;
Носихъ китка и приносихъ, 55
Спусна китка фафъ бахче-ту,
Фафъ бахче-ту на белъ кладнецъ.
Да ми знае млада царе,
Ни ми седи фафъ сарае,
Я' ми слева фафъ бахче-ту, 60
Та ми сее бела китка,
Бела китка и коприца,

Да е има за неволе, —
Да е има за помина,
Чи си дойде утъ Край-земе, 65
Де са сее бела китка,
Бела китка и коприца.

Кога-то дохождали лестувици въ село-то. една мома са пременуваля та ходила въ къща-та на хожета и пѣла слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 3.

Царю ле, кралю.
Слезе ми, царю, слезе,
Слезе ми, царю, на дори,
Флезе ми, царю, фъ бахче-ту. 5
Летнала ми лестувица,
Летнала ми фъркнала,
Чи си иде утъ Край-земе,
Утъ Край-земе утъ тои сарае,
Селемъ ти носи утъ тое-та брата; 10
Чи ти е бакшишъ пратиль,
Пратиль ти бела китка,
Бела китка и коприца,
Да си сеешъ фафъ бахче-ту;
Ега си курбанъ колешъ, 15
Малка мома на йогнице
Та ти готви вечере-та,
Да си вечере *мренева*,
Какъ мренева на Край-земе
Кой си курбанъ коле, —

Та ти е вечере *бѣдница*, 20
Бѣдница ясна мреница;
Слези, царю, фафъ бахче-ту
Ду де китка ни повенала;
Китка ми е на белъ камень.
Лу си е китка уставила, 25
Фъркнала си летнала си,
Та си на поле лета;
Селемъ ти носи утъ брата,
Та та чека да та види,
Да та види, да ти каже. 30

Единъ день послѣ отъ какъ щели да видѣтъ лесто-
вица-та, сели моми-те миризливи китки въ бахче-та
та пѣяли слѣдоуща-та пѣсна:

П Е С Н А 4.

Друшки ле, мили друшки,
Чули ли сте ни сте чули.
Царе пратилъ бела книга,
Бела книга църну писму,
Писалъ царе и нашерилъ: 5
Какъ си лета църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Та са спуца фафъ сарае,
Фафъ сарае фафъ бахче-ту:
Аку си спусне бела китка, 10
Бела китка и коприца, —
Да е сееть фафъ бахче-ту
Ду де йоще ни повенала,

Ду де йоще ни посъхнала, —
На царе е за *помина*: 15
Стара царе утъ Край-земе,
Закаралъ си наши сруци,
Та ги на поле заселилъ, —
Царе на дарба дарува,
Дарува на златна дуката. 20
Пратилъ си е на стара кмета,
Та му е заръкъ заръчелъ:
Коя мома китка сее,
Бела китка и коприца,
Какъ си кмета курбанъ коле, 25
Да му мома готви,
Да му готви вечере-та,
Да си вечере *мренева*, —
Да си е дарба дари,
Да е дари златна дуката; 30
Коя мома китка ни сее,
Да ни готви вечере-та,
Да ни вечере *мренева*, —
Ни е дарба дарева,
Ни й дава златна дуката. 35
Сега веке какъ сте кайлъ:
Да сеете ли бела китка,
Да сеете ли да ни сеете
Бела китка и коприца?

Кога-то на Гергювъ-день кодели курбанъ, кметъ-тъ
пращаль една мома по село-то и пѣла слѣдоуща-та
песна:

П Е С Н А 5.

Марга е *Звезда* стигнала,
Стигнала *Звезда* ду земе;
Марга е *Звезда* закарала,
Закарала *Маргю* юнакъ.
Я' ми е *Маргю* фафъ гора. 5
Бели ми цвете бере,
Бели ми китки вие.
Та ми са рукналь, подрукналь:
«Юнаци ми, малки моми,
Чуйте ми, моми, чуйте! 10
Слель самъ веке на земе,
На земе на поле;
Съсъ мене лету иде,
Лету, пролету.
Вутре ми *личенъ-день*, 15
Личенъ-день Гергювъ-день,
Гергювъ-день Суровъ-день,
Суровъ-день Летовъ-день!
Царе ми курбанъ коле,
Курбанъ коле на Бога. 20
Я' си е кмета пратиль.
Та ми са фъ града шета,
Де ми са моми на хору.
Боя си мома фъ бахче-ту
Села ми мома посела. 25
Посела ми *бели Китки*.

Бели китки куприци, —
Летналу църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Летналу утъ *Край-земе*, 30
Та си ми китка спусналу,
Да е *помина* на царе,
На царе на кмета,
На кмета на войвода,
Седель ми на Край-земе, — 35
Да ми бере мома *бели китки*,
Бели китки куприци,
Да ги на царе носи, —
Царе е дарба дарува,
Дарува е златна дуката; 40
Хемъ си е лету фафъ селу,
Лету йоще пролету!
Бела си китка фърлемъ,
Ни ми е веке зима,
Люта зима снегувита; 45
Малки са моми на седенки,
На седенки, на попрелки;
Аку сте фъ селу китка ни сели,
Бела китка куприца;
Йоще ви фъ селу люта зима, 50
Люта зима снегувита,
Чи си ни фърлемъ бела китка.
Летя са Бога налютилъ,
Налютилъ са, разедилъ. 55
Ни му е фъ селу *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ.
Суровъ-денъ Лестовъ-денъ!

Кмета му курбанъ коле,
Курбанъ коле сурю агне, 60
Малка гу мома готви, —
Я' ни си е *ясна* бѣдница,
Бѣдница йоще мреница,
Я' си е *вечере на трапеза!*
Ни си ми мома вечере *мренева*, 65
Какъ си е царе мренева
Тука ми долу на Край-земе.»

Пѣсна коя-то испѣвала една стара баба на *Енговъ-*
денъ като брала билъки по гора-та:

П Е С Н А 1.

Стара ми *Дройда* дойде,
Дойде ми Дройда фъ селу,
Фъ селу фѣфъ къщи.
Та ми са рукна, подрукна:
«Е, ти ми стара *Вейница!*» 5
Вутре ми рану предъ зора
Ясну ми слънце на небе;
Я ми йоще ни грейва,
Ни грейва, ни леска;
Лу ми на небе играе, 10
Тенка ми сабе вие,
Люта ми срела фърле,
Та ми са люту люти
Да си веке ни грейве,
Да си веке ни лесне. 15
Чи ми е веке *Личенъ-денъ*,

Личенъ-денъ *Греювъ-денъ*:
Я си ни дойде Жива Юда,
Жива Юда Самувила,
Жива ми Юда фафъ гора. 20
Фафъ гора фъ *Златица*.
Де ми е Бога слезалъ,
Та ми пудъ дъру седналъ.
Пудъ дъру ясенъ кладнецъ,
Жива ми Юда вода точи, 25
Жива ми йода чудна,
Чудна ми йода лечита,
Та си ми Бога служи.
Ега си е *Личенъ-денъ*.
Личенъ-денъ Греювъ-денъ, 30
Златна си чеше спуща,
Спуща си чеше фафъ гора,
Фафъ гора фъ *Дрейница*,
Де ми са малки моми,
Малки моми, малки *Дройди*. — 35
Дрейни ми вейки секатъ,
Та ги фафъ града пращатъ,
Фъ града фъ сарае,
Фъ сарае на царе,
Та ми е царе *Дрою*. 40
Царе ми лечба лечи,
Лечба лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Сега са Юда налютила,
Налютила, разедила. 45
Ни си спуща златна чеше,
Чудна си вода ни пърснува,
Чудна ми вода лечита,

Ни пърснува вода фафъ гора, Фафъ гора фъ <i>Дрейница</i> .	50
Малки са моми налютили, Налютили, разедили, Малки моми, малки <i>Дройди</i> , — Дрейни ми вейки ни секатъ	
Фафъ града си вейки ни пращатъ, Фафъ града фъ сарае, Фъ сарае на царе».	55
Майка на Слънце дума, Дума му майка говори: «Слънце ле мили сину, Йоти ми, сину, ни греешъ?	60
Я' ми на небе играешъ, Тенка ми сабе виешъ, Люта ми средла фърлешъ».	
Слънце хи дума говори: «Мале ле, мила мале, Какъ да си, мале, грейна, Какъ да си, мале, блесна.	65
Внотре ми <i>Личенъ-денъ</i> , <i>Личенъ-денъ Греювъ-денъ</i> ,	70
Я' си ми йоще ни дойде Фъ сарае ми, мале, при мене; Какъ си вие тенка сабе, Какъ си фърлемъ люта средла.	
Да си спусне златна чеше Да си пърсне чудна вода, Чудна вода лечита, Да е пърсне фафъ гора-та, Фафъ гора-та фъ <i>Дрейница-та</i> ,	75
Де ми са малки моми,	80

Малки моми, малки Дройди, —
Да ми секатъ *дрейни* вейки,
Да ги фафъ града пратеть,
Фафъ града фъ сарае,
Фъ сарае на царе; 85
Да си ми царе лечи,
Да ми лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Болни ми са на потстеле,
Я ги никои ни лечи!» 90
Чула му стара майка,
Та си рукнала, подрукнала,
Юду ле, Жива Юду,
Лу де да си, тука да си.
Жива ми Юда фъ гора, 95
Фафъ гора фъ *Златица*,
Златна си чеше точила,
Точила чеше, наточила,
На Бога си чеше подава,
Та си му дума говори: 100
«Боже ле, мили Боже,
Пий ми, Боже, студна вода,
Пий ми, Боже, напий са.
Я' ми вода остави
Три ми капки фафъ чеше, 105
Да си носе на небе,
На небе фъ сарае;
Днесъ ми е *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Греховъ-денъ,
Яснѹ ми Слънце играе. 110
Я самъ, Боже, ни знала.
Ни знала, Боже, забурила,

Да си при Слънце ида;
Та ми са Слънце налютилу,
Налютилу, разедилу. 115
Ни ми е йоще изгрелу,
Изгрелу, Боже, лесналу.
Злата са майка налютила,
Налютила, разедила,
Та са рукнала, подрукнала, 120
Да си ида на небе,
На небе при Слънце;
Белкимъ си каилъ стане,
Да си изгрее на небе».
Дума му Юда говори, 125
Бога си вода пие,
Та си хи чеше подаде;
Чудна ми вода фафъ чеше.
Чудна ми вода лечита.
Фъркна си Юда на небе, 130
Фъркна си Юда летна,
Летна си Юда при Слънце.
Та си е майка съди.
Съди е майка, дума хи:
«Юду ле, Жива Юду, 135
Що са си, Юду, бавила,
Бавила, Юду, маела!
Знаешъ ли, Юду, ни знаешъ,
Днесъ ми е *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Греховъ-денъ. 140
Малки са моми фафъ гора.
Фафъ гора фъ *Дрейница*,
Дрейни си вейки ни секать,
Чи си вейки ни пръскала,

- Чудна си вода ни пръснала, 145
Чудна вода лечита».
Я самъ, мале, ни знала.
Я самъ, мале, забурила.
Чи си е *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Грешовъ-денъ. 150
Та самъ при Бога седела.
Служба гу самъ служила,
Та му самъ чеше подавала.
Та са самъ, мале, бавила:
Сега си веке дойдохъ. 155
Ясну ми Слънце играе,
Тенка си сабе вие,
Люта си среда фърле.
Я си ми йоще ни грее.
Флезе ми Юда фъ сарае, 160
Фъ сарае при Слънце,
Златна му чеше подаде.
Та си ми Слънце играе.
Фъ десна му рока златна чеше
Та си пърска фафъ гора, 165
Пърска си чудна вода.
Чудна вода лечита.
Дрейни си вейки упърска,
Та ми са вейки лечити.
Иоще ми *Вейница* ни излевашъ. 170
Да си намеришъ млада юнака.
Млада юнака млада *Дройда*,
Да ти свиря съсъ кавале,
Да ти свиря, да ти пее,
Я ти са качишъ фафъ гора, 175
Фафъ гора фъ *Дрейница*,

Де ми са малки моми,
Малки моми, малки *Дройди*.
Дройда си свиря съ кавале,
Свиря си *Дройда*, пее. 180
Малки са моми на дърю,
На дърю на *дрее*.
Дрейни си вейки секатъ,
Я ти ми сукну виешъ
Дуръ да си моми умаешъ. 185
Дуръ да си моми замаешъ;
На уста хми златна пеница,
Съсъ пеница вейки златишъ.
Та са вейки лечити.
Ша ми фодишъ фъ Стамболъ града. 190
Фъ Стамболъ града фъфъ сарае.
На царе си вейки давашъ;
Та си лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Хаде ми *Вейница* фоди 195
Ду де си йоще Личенъ-денъ,
Личенъ-денъ *Греювъ-денъ*;
Ду де ми Слънце играе,
Тенка ми сабе вие,
Люта ми средла фърле». 200
Та ми *Вейница* фъ гора утиде.
Фафъ гора фъ *Дрейница*.
Я да ми види, що да види,
Малки са моми заспали,
Заспали моми задремали, 205
Малки моми, малки *Дройди*.
Дрейни ми вейки ни секатъ.
Буди ги *Вейница*, да ги буди,

- Я ти ми са ни бѹдетъ!
Дѹръ ми са Вейница сетила, 210
Та си фафъ селу утиде,
Млада си юнака закара,
Млада юнака млада *Дройда*;
Свири ми *Дройда* съ кавале
Та ми фафъ гора утиде, 215
Фафъ гора фъ *Дрейница*.
Свири ми Дройда съ кавале
Та ми са моми псбудили,
Дремка са моми утдремали;
Качили са на дъроту, 220
Качили са, покачили,
Та ми секатъ дрейни вейки.
Дройда ми свири съ кавале,
Вейница ми сѹкну вие
Та си моми умала, 225
Умала моми замала,
Та си утъ дърѹ паднали,
Паднали моми утъ дърѹ,
Утъ дърѹ на вейки,—
На уста хми златна пеница, 230
Съсъ пеница вейки златили;
Вейница ми вейки събира,
Събира вейки фъ *ченцица*.
Та ми утиде фе Стамболъ града,
Фъ Стамболъ града при царе. 235
Та си на царе дума говори:
«Царю ле млада везирю,
Яснѹ са Слънце налютилу,
Налютилу, разделилу,
Чи му курбанъ ни колешъ. 240

Днесъ му е личень-день,
Личень-день *Греювъ-день*,
Я' ти си ми йоще спиешъ!
Язъ ти, царю, ни давамъ,
Ни ти давамъ *дрейни* вейки, 245
Да си лечишъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми;
Болни са юнаци болнити!
Що си ми, царю, думашъ,
Що си ми, царю, говоришъ » 250
Царе хи вели ютговори:
« Вейница стара Дройда,
Йог' ми са Слънце налютилу,
Налютилу, разедилу.
Язъ самъ йоще ни зналъ 255
Чи му е днесъ личень-день,
Личень-день *Греювъ-день!*
Днесъ му курбанъ коле,
Курбанъ коле деветъ крави,
Деветъ крави, деветъ *слейки*. 260
Я' ти са моляба моле,
Да ми дадешъ дрейни вейки,
Дрейни вейки лечити,
Да си лече малка мома;
Болна ми мома легнала, 265
Болна ми малу млогу,
Малу млогу три месеца;
Да си е прате фафъ града,
Да си срука малки моми,
Малки моми песнопольки; 270
Бакъ си курбанъ коле,
Да ми песна нестъ,

- Да ми Слънце фалетъ;
Чи ми е пратилъ *Жива Юда*.
Жива Юда Самувилъ. 275
- Пратилъ ми е тука долу,
Тука долу фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фъ *Дрейница-та*,
Пърснала си чудна вода,
Чудна вода лечита, 280
- Що си ми Бога пие,
Пие ми Бога пудъ дърю,
Пудъ дърю пудъ *дрена*».
Царе хи дума говори,
Па му *Вейница* ни дава, 285
- Ни му дава *дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити,
Да си лечи малка мома.
Лу ми са качи на потоне,
Та ми флезе фъ сарае 290
- Де ми лежи малка мома.
Та хи дума говори:
«Моме ле малка моме,
Стани ми, моме, стани,
Да си та, моме, виде, 295
- Да си ма, моме, видишъ;
Да си ти виде белу лику,
Що ти е лику посърналу,
Посърналу, поцърнелу».
Вейница дума говори, 300
- Малка си мома ни става!
Душе хи веке прималела,
Душе си Богу придава.
Па ми са *Вейница* сетила,

На дървѣ на *дрену*,
Да си секалъ *дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити. »

Жена-та кога-то са връщала отъ гора-та въ село-то съсъ бильки-ге въ рѣки-ге, причекували я селени-те на край село-то, а моми пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 2.

Завърна са стара *Вейница*,
Завърна са уть гора-та,
Уть гора-та уть *Дрейница*.
Причека е млада царе,
Причека е на поле-ту. 5
Та ѝ са мольба моли,
Да му даде *дрейни* вейки.
Дрейни вейки лечити,
Да си е млада враче;
Да си лечи млади юнаци, 10
Млади юнаци. малки моми.
Я' му Вейница ни дума,
Ни дума, ни говори,
Лу ми са разедила,
Разедила. налутила; 15
Ни му *дума дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити.
Па хи са царе моли!
Та му дума продумала: 20
«Е, ле, царю, млада кралю,
Слель ми си, царю, на поле,
Я' си ни караль млада юнака,

Млада юнака, млада *Дройда*,
Да си ми свиря съ кавале,
Да си ми свиря, да си ми пее, 25
Да си ма фальба фали,
Я' ми си самъ на поле!
Дрейни ти вейки ни давамъ,
Ни ми си млада враче!
Давамъ си вейки на моми, 30
Малки ми моми, малки *Дройди*, --
Ша ми идатъ фафъ гора-та,
Да ми седетъ фъ пещере-та,
На стара *Дройда* изметъ да чинатъ
Малу млогу три години, — 35
Та си лечетъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми • .
Спусна са царе утиде си,
Утиде си фафъ сарае,
Та си тера млада юнака. 40
Млада юнака, млада *Дройда*.
Та закара млада юнака,
Млада юнака свирелжие,
Свирелжие, кавалжие,
Та ми слезе на поле-ту. 45
Юнакъ ми съ кавале свиря,
Малка мома песна пее.
Вейница ми каилъ станала.
Та искара *дрейни* вейки,
Та ги на царе дава. 50
Я' си му заръчева,
Заръчева, поръчева,
Дуръ си курбанъ ни коле,
Да си прави Личенъ-день,

Личень-день <i>Греювг-день</i> ,	55
Да ни лечи млади юнаци,	
Млади юнаци, малки моми;	
Чи са Слънце налютилу,	
Налютилу, разедилу.	
Та си веке ни играе.	60
Ни си вие тенка сабе,	
Ни си фърле люта срела;	
Ни ми слева <i>Жива Юда</i> ,	
<i>Жива Юда Самувила</i> ,	
Ни ми слева фафъ гора-та,	65
Фафъ гора-та фъ <i>Дрейница-та</i> ,	
Ни си пърска чудна вода,	
Чудна вода и лечита,	
Ни е пърска на дъро-ту,	
На дъро-ту на дрену-ту.	70

Като я причекували селени-те и тия на сѣкой единъ давала отъ бильки-те, кои-то набирала въ гора-та и съ кои-то да си лекуватъ болести-те, кметъ-тъ закалалъ курбанъ деветъ кукошки; въ това врѣмя едно момче свирило а моми пѣтели слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 3.

Млада ми царе слезе,
Слезе ми царе на дори,
Та ми чека, причека,
Причека ми царе стара *Вейница*.
Та хи са мольба моли,

Да му даде *орейни* вейки,
Дрейни вейки лечити,
Да си лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Даде му билъки, подаде. 10
Я' му е *Вейница* заръчела,
Заръчела, поръчела,
Да си лечба ни лечи
Дуръ си курбанъ ни коле,
Ясну Слънце да фали. 15
Сече си царе курбанъ, коле,
Курбанъ коле деветъ крави,
Деветъ крави, деветъ *слейки*,
Курбанъ коле на ясну Слънце,
Та си гу фальба фали, 20
Та му дума говори:
«Слънце ле, ясну Слънце,
Днести еъ личенъ-день,
Личенъ-день *Греювъ-день*,
Греювъ-день Енювъ-день! 25
Та си ми Слънце играешъ,
Тенка си сабе виешъ,
Люта си ерела фърлешъ.
Я ти са, Слънце, моле,
Какъ ти курбанъ коле, 30
Да самъ млада враче;
Да си лекувамъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Па ду година да играешъ,
Да играешъ съ тенка сабе, 35
Съ тенка сабе, съ люта ерела;
Да си слезе *Жива Юда*,

Слѣдоюща-та пѣсва моми испѣвали зима-та кога-то са събирали на седенки да предатъ или друга нѣ-коя работа да вършетъ.

П Е С Н А 1.

Боже ле Боледе,
Роди са, Боже, на земе.
Слела ми Злата Майка,
Слела ми майка утъ небе,
Та си та, Боже, зачнала. 5
Каилъ си, Боже, станалъ,
Да са земе ни *труне*;
Лу да са, Боже, родишъ,
Да утемнешъ млади юнаци.
Млади юнаци, малки моми, 10
Да ги утемнешъ утъ неволе.
Чи ти гюнефъ сторили.
Малки са моми на кладнець,
На кладнець на Дунавъ,
Студна си вода точетъ, 15
Съсъ юнаци са глума глуметъ.
Роди са, Боже, на земе
Малку ми дете, млада Бога;
Расгалъ си веке порасналъ.
Та са пу земе шеташъ, 20
Съсъ тебе млада Дефа,
Съсъ тебе деветъ Юди,
Деветъ Юди Самувили;
Белу ти лику блесналу,
Блесналу ти ясну слънце, 25
Блесналу ти, грейналу;
Коса ти са позлатила,
Бела ти са брада посребрила.

Песна ти Юди запели, Млада е <i>Дефа</i> думалъ, Думалъ е <i>Дефа</i> говорилъ, Чи си носи <i>ясна</i> книга, Ясна книга позлатена. Фафъ книга <i>ясна</i> песна:	30
•Кола ми, коледа, <i>Колета</i> ми <i>Дефне</i> , <i>Дефне</i> , <i>Превита</i> , <i>Превита</i> , <i>Арита</i> , <i>Арита</i> , <i>Денита</i> , Денита, <i>Апита</i> .	35
<i>Дере</i> мини на <i>гуру</i> , На <i>гуру</i> на <i>идру</i> ; <i>Золина</i> ти <i>дъру</i> , Дъру ти <i>укиса</i> ; <i>Жива</i> ми <i>Дефа</i> , <i>Жива</i> ми <i>Юда</i> , <i>Зорна</i> ѝ <i>краска</i> , <i>Краска</i> ѝ на <i>рука</i> , <i>Служита</i> тебе <i>идруту</i> , <i>Идруту</i> <i>абросу</i> ;	40
<i>Раитъ</i> ти <i>лику</i> , Ликъ ти <i>пирну</i> , <i>Пирну</i> ти <i>лику жарну</i> . <i>Узрелъ</i> ми <i>Вишну</i> , Узрелъ ми на <i>земе</i> ,	45
На <i>земе</i> на <i>поле</i> ; Три <i>су арни</i> на <i>Дунавъ</i> , На <i>Дунавъ</i> на <i>идру</i> , Три <i>су арни</i> , три <i>су афици</i> , Ела са <i>глума</i> <i>глуметъ</i> .	50
	55
	60

Вишну са *осенъ уярилъ*,
Златну му лику жлетналу!
Сиву си дума продумалъ:
«Сиву ле, Сиве,
Златенъ ти *каменъ* на рѣка, 65
Златенъ ти *каменъ*, златна грома;
Я' си ми *каменъ* подай,
Да гу на земе *метна*,
На земе на Дунавъ,
Три си *арни* да *потрена*, 70
Три си *арни*, три си *афици*;
Иоще си силе *Сура Ламици*
Да ми на поле слезе,
Да си ми поле *потрене*.
Дуръ да си поле *посъхне*.» 75
Сива ми *каилъ* станалъ.
Дава му *каменъ* подава,
Каменъ му дава, грома;
Иоще гу Вишну ви *фърлилъ*.
Ти си, *Боледа*, на гүру. 80
Висналъ си *висе* на дърү
Та ми са *качишъ* на небе.
Дума си, *Боже*, продумалъ:
«Вишну ле *братку*,
Братку ле *Славу*, 85
Що са си *осенъ уярилъ*?
Златенъ ти *каменъ* на рѣка,
Златенъ ти *каменъ*, златна грома,
Да си гу *метнешъ* на Дунавъ
Три си *арни* да *потрешъ*, 90
Три си *арни*, три си *ацифи*;
Я' да си *каменъ* *метнешъ*,

Земе си Вишну потреналъ!
И язъ каилъ ни ставамъ.
Бива ли, Вишну, ни бива, 95
Да си слезе на земе,
Да си седна фафъ гора,
Фафъ гора пудъ дърю.
Я да слезе Злата Майка,
Да ма роди малку дете, 100
Малку дете, млада Бога,
Да си раста, да порасна.
Да са пу земе шетамъ,
Да си уче арни,
Арни още афици, 105
Да ти гюнефъ ни чинатъ.
Поболе, Боже, да слеза на земе,
Да слеза, Боже, да са роде,
Та не земе да *трунешъ!*
Спусна си Вишну златенъ камень, 110
Златенъ камень, златна грома.
Та си каилъ стана,
Да ни фърли камень на земе,—
Я на Коледа изимъ дава, 115
Да са роди на земе.
Та ми Коледа слезе,
Слезе ми фафъ гора,
Седна ми пудъ дърю.
Три дни ми ни поминали,
Злата си Майка слезе. 120
Жива хи Юда чеше подаде,
Пие ми майка вода,
Та си та, Боже, зачева.
Сега та, Боже, родила,

Родила та малку дете.	125
Малку дете млада Бога;	
Расналъ си, Боже, порасналъ.	
Хаде сега на земе,	
На земе на поле;	
Хаде сега фафъ града,	130
Фафъ града на Дунавъ,	
Да ми учишъ арни,	
Арни още афици,	
Да са глума ни глуметь,	
Да си гюнефъ ни праветь.	135
Деветъ си Юди фъркнали,	
Фъркнали Юди, побегнали;	
Млада ти Дефа книга подаде,	
Та си фъркна на небе.	
Ти са си, Боже, шеталъ	140
Пу земе, пу поле,	
Пу поле, фафъ града,	
Ясна ти книга на ръка,	
Та си училъ арни,	
Арни, Боже, афици,	145
Та хми си думалъ говорилъ:	
«Арни юни, афици,	
Нине сте <i>граснали</i> ,	
<i>Вишну</i> сте <i>граснали</i> !	
Вишну са <i>осенъ уярилъ</i>	150
Да си земе <i>затруне</i> !	
На ръка му златенъ каменъ,	
Златенъ каменъ, златна грома;	
Хаде веке каменъ да фърли	
Да си земе <i>потруне</i> ;	155
Па да си прати Сура Ламица	

Да си на поле слезе,
Да си поле присъхне,
Да си седби погибне,
Седби бели пшеници; 160
Язъ му са моляба молахъ,
Да си каменъ ни фърле.
Чи самъ каилъ станалъ,
Да са роде на земе,
Да са роде малку дете, 165
Малку дете, младя Бога.
Сега самъ веке на земе,
На земе, на поле,
Та са фафъ града шетамъ.
Бой си на мене верува, 170
Да ми целуе ясна книга,
Лику му блесналу
Бат' ми е ясну слънце;
Я му душе на небе
Бат си е ясна звезда, 175
Ясна звезда ясна зора. »
Училъ си, Боже, пу земе,
Училъ си, Боже, арни,
Арни, Боже, афици;
На тебе, Боже, верували, 180
Ясна ти книга цалунали;
Та хми е лику грейналу,
Грейналу хми блесналу
Бат' ми е ясну слънце,
Бат' си ми грее на небе. 185
Богъ да гу бие Харапска-та крале,
Харапска-та крале, Църна Харапине;
Какъ ми седи фъ сарае,

Ни сме, Боже, устанали;
Ни сме, Боже, на седенки,
Ни сме прели, ни сме ткали.
Сега сме, Боже, на седенки,
Та си ни науѣмъ дойде, 225
Чи са си, Боже, родилъ,
Та си та фалѣба фалиме,
Песна ти, Боже, пееме.
Сега, Боже, ду *Колада*,
Ду *Колада*, ду *Коледовъ-денъ*, 230
Курбанъ ти юнаци колетъ,
Курбанъ ти колетъ деветъ ювна,
Та са гозба гостетъ;
Малки са моми събиратъ.
Асенъ си *йоганъ* валетъ, 235
Ясна ти *бѣдница* гответъ;
Стару ми деду на йогнище,
На йогнище на трапеза;
Златна му тоега на трапеза,
Та си гони малки деца 240
Дуръ да са зора зададе,
Съсъ зора ясну слънце, —
Съсъ слънце ти личенъ-день,
Личенъ-денъ Коледовъ-денъ.
Малки деца коледуватъ. 245
Малки моми на хору-ту,
Малки ми моми играетъ,
Съсъ песна та, Боже, фалетъ.
Слелъ си, Боже, на земе-та,
Родилъ са си малку дете, 250
Малку дете, млада Бога.

Кога-то на Колада играели хоро пѣяли слѣдоющата пѣсна:

П Е С Н А 2.

Бога слезалъ утъ небе-ту,
Бога слезалъ фафъ гора-та,
Седналъ Бога пудъ дъро-ту,
Пудъ дъро-ту на чешма-та.
Та ми са чудумъ чуди, 5
Да седи ми фафъ гора-та,
Да седи ми, да ни седи;
Илъ да слезе на поле-ту,
На поле-ту на белъ Дунавъ,
Де ми са малки моми. 10
Точетъ ми студна вода,
Я' на юнаци ми подаватъ,
Та ми юнаци пиетъ,
Съсъ моми са глума глуметъ,
Та на Бога гюнефъ сторили. 15
Колада ми са Бога чуди,
Чуди ми са три видели;
Па на поле ни слева,
Лу ми седи пудъ дъро-ту.
Я си дойде Жива Юда, 20
Жива Юда Самувила,
Та му дума и говори:
«Боже ле, Боже Коледе,
Доста са, Боже, чудишъ!
Фъркни си, Боже, на небе. 25
Вишну са Бога налютилъ,

Налютилъ, разедилъ
Сура Ламица испусналь,
Да е прати на поле-ту,
Де ми са седби сели, 30
Да си седби погибне,
Да са пшеница ни роди;
Да ми плачетъ малки деца
Чѣ си леба ни едатъ.
Чѣ си вину ни пиетъ; 35
Сура Ламица испусналь,
Я' ма са йоше чуди.
Тебе си, Боже, чека,
Да та пита, да та праша,
Дал си каилъ ставашъ, 40
Да испусне *Сура Ламица* .
Чѣ ми Коледа Бога;
Та ми веке ни седи,
Лу си фъркна на небе-ту.
Пита гу *Вишну* праша: 45
«Коледа ле, Коледа,
Малки моми на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ вода точетъ;
На белъ Дунавъ млади юнаци,
Та хми вода подаватъ. 50
Та ги служба служетъ,
На мене гюнефъ чинатъ.
Та самъ пусналь Сура Ламица,
Да е прате на поле-ту,
На поле-ту на седби-те. 55
Да погибне пшеници-те.
Ставашъ ли, Боже, каилъ,
Ставашъ ли 'ли ни ставашъ?

Па си та, Боже, питамъ, Да са, Боже, ни лютишьъ.	60
Я' му Коледа ютговори: «Сега ми е личенъ-день, Личенъ-день <i>Коледовъ-день</i> , Та си каилъ ни ставамъ, Да си пратишьъ Сура Ламица	65
Да погибне пшеници-те, Пшеници-те и седби-те. Поболе каилъ ставамъ, Да ма роди Злата Майка, Да ма роди на земе-га.	70
Да си уче юнаци-те. Юнаци-те и моми-те, Да ги уче, да ги науче, Тебе веке гюнефъ да ни чинатъ, Да са съсъ моми ни глуметъ.	75
Бива ли, Боже, ни бива?» Кат' си каилъ ставашъ, И язъ веке шо да праве! Пусналъ самъ Сура Ламица,	80
Я' си е пакъ заключемъ, Да си веке ни излезе, Да си на поле ни слезе. Злата е Майка фафъ гора, Фафъ гора пудъ дърю.	85
Точила Юда наточила, Наточила вода утъ кладнецъ, Та си е майка служила, Пила ми йоще ни пила Та си Бога зачнала, Та си Бога родила.	90

Пада му вутре личень-день,
Личень-день Коледовъ-день,
Та ми са Бога ражда.
Бутре ми рану малки деца,
Малки ми деца коледуватъ; 95
Царе ги дарба дарува,
Дарува ги *ясни бленици*,
Ясни бленици, *рехици*,
Рехици йоше кравнаци.

На Болада кога-то коледували дѣца-та моми вървели
съсъ тяхъ и пѣли слѣдоюща-та пѣсна:

П Е С Н А 3.

Коледа ле, Коледа,
Личень ти день, Коледа!
Ни си слелъ на земе-та,
Я' ми си на небе-ту. 5
Слела ми Злата Майка
Тука ми долу фафъ гора-та,
Седнала ми пудъ дърро-ту,
Де ми тече ду белъ кладнецъ.
Та ми седи злата майка, 10
Та са чудумъ чуди
Какъ да си Бога роди,
Да гу роди малку дете,
Малку дете, млада Бога.
Де си дойде Жива Юда, 15
Жива Юда Самувила,

Та си наточи студна вода,
Та си служи Злата Майка,
Я' хи нищу ни говори;
Пила вода, напила са,
Зачнала ми Коледа Бога, 20
Зачнала ми, затруднела.
Па си флезе фъ пещере-та.
Замъчи са, забахта са,
Та си роди малку дете,
Малку дете, млада Бога. 25
Боса му е позлатена,
Ясна му книга на ръка-та,
Утъ книга слънце грее,
Слънце грее, месечина.
Сама майка фъ пещере-та, 30
Та ми плаче и ми вика.
Де си дойде Жива Юда,
Жива Юда Самувила,
Та си кара малки деца,
Та на майка коледуватъ: 35
• Коледа ле, Коледа,
Роди са на земе-та
Малку дете, млада Бога,
Та си земе утемналъ.
Хаде, дете, да пораснешъ, 40
Да са шегашъ пу земета,
Да си учишъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми,
Гюнефъ веке да ни чинатъ;
Да ни фодетъ на белъ Дунавъ, 45
Да ни фодетъ, вода да ни точетъ,
Да ни служетъ млади юнаци;

Тебе си, Боже, веруватъ.
Цалунатъ ти *ясна книга*.
Богъ да бие *Църна Харатина*, 50
Чи та гони низъ поле-ту
Да ти сече руса глава.
Я' ти ми си фафъ гора:
Седишь, Боже, пудъ дъро-ту,
Дуръ да дойде *Мора Юда*, 55
Да му флезе фафъ сарае.
Да му сече руса глава.
Па си, Боже, на поле-ту,
Та са шеташъ пу земе-та;
Пу земе ти доста фала! 60
Я, ти мале, *Злата Мале*,
Дарба на, мале, дарувай,
Чи ти сме, мале, *коледува ми*
Съсъ песна съ *коледни*;
Фафъ града та фальба фалиме, 65
Коледуваме утъ къща на къща».
Злата хи са майка најелилу.
Нажелилу, натъжилу.
Чи хи нищу фъ пещере-та,
Да си дарува малки деца. 70
«Мълчи мале, ним' ми плачи,
Ним' ми плачи, ним' ми викай!
Бога ма, мале, пратиль,
Дарувамъ си малки деца».
Жива Юда ги дарува, 75
Дарува ги *ясни бленици*,
Ясни бленици, *рехици*,
Рехици и кравнаци.
Утъ тога си Коледа устаналъ.

Хай ни, хай ни. Бога са родилъ! 80
Лу кой на дарба дарува,
Бога му Фафъ къщи.
Фафъ къщи на йогнище,
Та му вали ясенъ йоганъ;
Та му седи на трапеза, 85
На трапеза на вечере.
На нива му пълни класе!
На лозе-ту белу грозде!

Пѣсѣна коя-то пѣели кога-то готвили бѣдникъ-тъ
и чакали Коледовъ-день.

П Е С Н А 4.

(Отъ друго певецъ).

Кола ми *Коледа*,
Коледа ми *Асухна*,
Асухна ми *Дефна*,
Дефна и *Узара*,
Узара и *Ртива*. 5
Коледа ми на небе,
На небе *уфъ* сарае,
Седи ми малу млогу,
Малу млогу дѣ година.
Сега веке тука долѣ, 10
Тука дслу на земе-та.
На земе-та трима крале:
Първа Крале *Укарана*,
Друга Крале *Асирита*,
Асирита и *Харанска*, 15

Събрали са уфъ града гулема,
Уфъ града гулема уфъ *Билита*.
Заправили личенъ-день,
Личенъ-день Коледовъ-день.
Трима крале у гора-га, 20
Чи ми ловетъ дребна лова,
Дребна лова и *канити*;
Афъ сарае стара Юда,
Стара Юда Самодива.
Чи си готви Колевъ-бъдникъ, 25
Болевъ бъдникъ и Коледникъ.
Летнали ми ду три Юди,
Ду три Юди Самодиви,
Летнали ми афъ сарае:
Първа Юда *Марга Самодива*, 30
Друга Юда *Кале Самодива*,
Бале Самодива *Мазата Юди*,
Дет' ми пее ясна песна,
Глазумъ глази на небе-ту.
Претнали си бели ръки, 35
Претнали си, запретнали,—
Стара ми Юда готви,
Готви ми Колевъ бъдникъ.
Три ми са Юди запели.
Запели ми Колна песна, 40
Колна ми *песна Коледна*,
Чи ми трапеза слагали,
Златна ми трапеза *золита*:
«Боже ле, Боже,
Боже ле *Кола*, 45
Бола ми Коледа,
Коледа ми *Дефни*,

Дефна ми *Урита*,
Урита ми *Химна*,
Химна ми *Ясна!* 50
Ти ми си, Боже, милна,
Милна ми си доста *сърдна*,
Чи си, Боже, *урвита*лъ.
Та та майка роди,
Роди та майка на земе — 55
Малку си дете млада Бога.
Сита си земе шеталъ,
Сита си земе утемналъ;
Църна си *зме* изгонилъ.
Църна зме *църна кличе*. 60
Утъ тога е хадетъ устаналъ,
Та ти е личенъ-день,
Личенъ-день **Коледовъ-день**;
Стара майка **бъдникъ** готви,
Бъдникъ ти **Коледни**къ. 65
Трима царе у сарае,
На трапеза ни седнали,
Чи си та йоще чекатъ,
Да ми, Боже, седнешъ,
Да ми седнешъ на трапеза; 70
Да искарашъ *ясна книга*.
Да ти чуетъ *ясна песна*,
Чи си слезе на земе-та.
Да си учишъ трима царе,
Гюнефъ да ни чинатъ, 75
Тебе Бога да ни лютетъ.
Айде, Боже, айде,
Айде, Боже, слези,
Слези, Боже, на земе-та,

- Съсь бѣдникъ и коледникъ,
Турнала ми на трапеза;
Чи да ми Бога дойде
Да ми седне на трапеза, 115
Съсь клана димита
Да си гони ду три Юди,
Ду три Юди Самодиви,
Църни ми Юди уцърни,
И съсь Юди църна змее, 120
Църна змее църна кличе.
Бѣдникъ ми на трапеза.
Я ми Юда запела:
«Боже ле, Боже,
Боже ле Коледа! 125
Снимни нине у гура,
У гура пудъ дима;
Ужида та Злата Мати,
Чи ти дава дима клана,
Служба та служи бела абрита, 130
Бела абрита никатна;
Какъ ти дава златна чеше,
Да си чеше ни уставишъ,
Я съсь чеше на трапеза,
Да ми служишъ трима крале,— 135
Служба ти абрита,
Абрита никатна:
Да са живи, да са зрави
Сега малу ду година,
Ду година ду Коледовъ-день». 140
Пела ми стара майка,
Пела ми ни испела,
Чи ми иде църна змее,

- Църна змее църна кличе,
И съсъ змее ду три Юди, 145
Ду три Юди Самодиви,
Църни ми Юди уцърни.
Йоще ми на трапеза ни седнали,
Зададе са млада Бога,
На глава му дима клана, 150
У ръка му златна чеше.
Какъ видели ду три Юди.
Заплакали завикали:
Ой Боже ле, мили Боже!
Бабайку на, Боже, пратилъ, 155
Тука, Боже, афъ сарае,
Трима крале гюнефъ сторили.
Та са тебе налютили;
Злиту хми лету уцърну!
Я ти, Боже, идешъ 160
Да имъ седнешъ на трапеза
Ти си думалъ на бабайку,
На бабайку на злита Бога».
Думалъ самъ, Юди, продумалъ,
Чи са самъ доста налютилъ. 165
Туку ма са саидисали,
Афъ сарае хми личенъ-день,
Личенъ-день Коледовъ-день;
Стара е майка готвила,
Готвила е Колевъ бѣдникъ, 170
Та ми трапеза турила.
Песна ми испела.
Хаде вие у гора-та,
У гора-та у тимна-та,
У *тимна-та* у *зандана*, — 175

- Чи си иде *Бела Юда*.
Бела Юда Самодива,
Да ни ва у сарае увари,
Чи ва съсъ срела усрелила. 180
Рече йоще ни утрече,
Летнали ми ду три Юди
И съсъ Юди църна змее,
Църна змее църна кличе.
Де си иде Бела Юда,
Бела Юда Самодива, 185
Съсъ *дремица* на ръка-та,
Седнала ми на трапеза.
Та си служи трима крале,
Служба й бела абрита,
Бела абрита никатна, 190
Та хми дума и говори:
«Ду година на поле-ту
Ша ми жнее бела пшеница,
Бела пшеница, белу просу;
Та ша месетъ малки моми, 195
Ша ми месетъ чисти пити,
Чисти пити и кѹлаци,
Да подаватъ на юнаци, —
Чи си е личенъ-денъ,
Личенъ-денъ *Дринъ-денъ*». 200
-

Слѣдоючи-те пѣсни са добавиха отъ Писинѣ отъ село Лъжена 65 г. старъ докара го Шерифъ Пеливановъ. 1876 25—30 Априлия.

Пѣсни за лѣто-то 13	Стиха	2065
Пѣсни за Гергювъ-день 6	»	1120
Пѣсни за лестовица-та 5	»	61
Пѣсни за Енювъ-день 3	»	475
Пѣсни за Коледовъ-день 3	»	440
	<hr/>	
	Всичко	» 4715

П Р И Т У Р К А

II.

Слѣдоючи-те пѣсни са добавиха въ темница-та *Демиръ-Хисарка* на 8 януария 1880 г. отъ нѣкого си Мехметъ Ш.... отъ село фъргово Неврокопско, който като дохождалъ съ други оше за жумая-та на пазаръ соблекли съ други-те нѣколко Власи *Бираджии*, и за това са затвори 10 деня, и като не можеха Власи-те да докаратъ свидѣтелие, испуснаха го.

Пролетъ-та въ село-то хми едно врѣмя събирали са момчета и моми и като пѣяли слѣдоуща-та пѣсна утивали въ гора-та и набирали китки.

П Е С Н А 1.

Зимледель ми иде,
Иде ми, да дойде,
Зимледель е *заравиель*,
Утъ *урана* афъ гора-та.
На глава му ясну слѣнце,
На раму му ясна звезда,

Ясна звезда сейнига,
Сейнига и зорита;
На ръка му на десна.
На десна му *златна укига*, 10
Афъ укига бела китка;
На лева му ръка,
На лева му *ясна пирчина*,
Ясна пирчина *златна кожина*,
Златна кожина *златни ширини*; 15
Писалъ ги написалъ.
Бога ми на небе-ту.
Ясна ми Бога Летна.
Та си юнакъ дарувалъ, —
Да си слезе на земе-та. 20
Да си пее афъ гора-та.
Рукналъ са подрукналъ:
«Е, бре' луди млади,
Луди млади се юнаци,
Луди млади мали моми, 25
Мали моми млади дефи!
Лу де да сте тука да сте.
Ним' сте веке у града,
У града у селу,
У селу *уфъ иже*, 30
Доста веке у *спритецъ*!
Хаде веке у гора-та,
У гора-та у *Белица*,
Де ми е Бога сарае градилъ.
На дори му бахче-ту, 35
Афъ бахче-ту златни китки,
На китки ми пиле лега
Та ми ясну пее:

«Дойде лету и пролету! Хаде, деду, хаде, Хаде веке на небе-ту, Ша ми грейне ясну слънце, Да та слънце ни увари».	40
Старъ ми деду афъ гора-та, Та си фъркна на небе-ту, Ни е веке на земе-та; Летналъ ми фъркналъ, Чи е зима поминала».	45
Чули ми луди млади, Луди млади, мали моми. Пременили са наредили, Приметнали златна махрама, Какъ си мета млада бълка, У ръка хми златна тоега,— Навървили низъ поле-ту, Стигнали ми у гора-та, У гора-та у <i>Белица</i> .	50
Я си юнакъ ни намерили; Намерили стару деду, Стару деду съ бела брада. Налюти са разеди са, Спусна си бели ръки. Та си махна низъ поле-ту.	55
Задули ми ветрове-те, Ветрове-те фуртуни-те, Афъ гора-та люта зима, Поле ми побелелу.	60
Заплакали луди млади, Заплакали, завикали, Утмалъ дүше приговорили:	65
	70

«Афлене ми Бибине, Суръ си мамилъ. Суръ си лъгаль! Флана ми на висе. На висе на небе:	75
Зимна ми афъ гора, Афъ гора и на поле <i>Думти авлежина.</i> <i>Авлежина акипи».</i>	
Речь-та ни утрекли, Яснѹ ми слънце грейна. Зимледель ми у гора, Та хми вели ютговори: «Еле вне луди млади, Луди млади, мали моми. Разеди са Летна Бога, Разеди са, налюти са, Чи ни дойде стара кмета, Стара кмета съ бела брада, Курбанъ да си коле, Бога да си фали, Чи е зима поминала».	80
Рече юнакъ ни утрече, И си флезе афъ сарае, Афъ сарае афъ бахче-ту, Та си бере бели китки, Бели китки и цървени, Дарба си дарилъ мали моми Па са моми на поле-ту, На поле-ту у селу-ту.	85
	90
	95
	100

Кога са връщали отъ гора-та носили въ рѣки-те
си разни цвѣте и пѣли.

П Е С Н А 2.

Е. ти Бмета, стара кмета,
Доста си афъ къщи!
Я ми слези на полету,
Чи та дарба даруваме,
Тешка дарба утъ небе-ту, 5
Утъ небе-ту и утъ Бога.
Зимледелъ ти пратилъ
Бели китки и цървени.
Туку ти са налогилъ.
Тешка зима поминала, 10
Та са лету зададе,
Лету и пролету.
Я ти Бога ни сч фалилъ,
Ясна Бога и Летина,
Чи йотключи зандане-те, 15
Да заключи ветрове-те,
Ветрове-те, фуртуви-те;
Я икара ясну слънце —
Та му тимбихъ чинилъ,
Да си греине на земе-та, 20
На земе-та, на поле-ту.
Бре излези стара кмета,
Да си идешъ у гора-та,
У гора-та у *Белмца*,
Курбанъ да си колешъ. 25
Чи са Бога налотилъ;

Па си пратилъ стару деду,
Та си вие бела снега.
Люта зима на земе-та;
Юнакъ са налютилъ —
Ни ни даде златна тоега,
Да си гонимъ стару деду,
И съсъ деду люта зима.

30

Като испѣвали горна-та пѣсна, давали на сѣкого
отъ цвете-то, а найстария въ село-то хващаль три
цѣрни кукюшки, кои-то даваль само на моми-те: тие
като ги зевали утивали на край село-то подъ едно
дърво, кадѣ-то предъ да изгрея слънце-то закаляли
кукюшки-те курбанъ на Бога и пѣли слѣдоуща-та
пѣсна.

ПЕСНА 3.

Боже ле, мили Боже,
Боже ле, Летна ле!
Тое сесра милна *Маги*
Застигнала, пристигнала
Двашъ са засмела,
Тришь са налютила;
Чи та кмета ни сайдисаль,
Та ти курбанъ ни колель,
Да си та фальба фали,
Чи заключи ветрове-те,
Ветрове-те, фуртуви-те,
Та изгрева ясну слънце;
Прогонилъ си люта зима,
Люта зима снегувита.

5

10

Дусети са стара кмета,	15
Та ти курбанъ коле,	
Коле ти ду три пуйки.	
<i>Църни пуйки позлатени.</i>	
Айде, Боже, айде,	
Зимледель на земе.	20
Стару деду на небе.	
Иди си зима иди си,	
Чи си дойде лету пролету:	
Никнали са бели китки.	
Бели китки и цървени,	25
Желта ми китка <i>минциферицъ.</i>	
Хутри сими у дъбита,	
<i>Чинзиръ</i> пее на поле-ту—	
Лу се ми званти,	
Какъ ми званти ясенъ гусликъ.	30
Тютюръ, тютюръ у гора,	
Звенти яни у дрида.	
Дрида ми на стола,	
Златенъ къртець припасала,	
Златна коса испуснала,	35
Златна пена на уста-та,	
Та си вели ютговори:	
«Е, ти кмета стара кмета.	
Курбанъ колешъ на земе-та,	
Курбанъ иде на небе-ту—	40
Църни пуйки афъ бахче-ту.	
Какъ ги гледа Летна Бога	
Югрумъ рану афъ сарае:	
На ръка му дребни ключе.	
Йотключе си сарае-те,	45

Та изгрева яену слънце,
Та е лету на поле-ту.

Орпю са жени за мома Врида дъщеря на Юдна
краля.

п е с н а 1.

«Орпю ле мили сину,
Орпю ле баче ле.
Дума му мийка говори:
«Днесъ беше, сину, афъ гора,
Афъ гора, сину, на планина, 5
Дребна си лова ловилъ.
Чи си иде личенъ-денъ.
Личенъ-денъ *Банниг-денъ*.
Да си ти майка готви
Вечере, сину, силенъ ти бѣдникъ. 10
Йоще ти, сину, ни излезе.
Темна са мъгла спусна.
Ситна ми роса зароси.
Афъ къщи ми, сину, трясна.
Трясна ми, сину, грѣмна. 15
Я да виде, шо да виде.
Стара са *Друда* зададе,
Стара ми Друда утъ гора,
Гора ми *Друда*.
Златна си дреха метнала, 20
Златни си коси спуснала.
Та ми дума говори,
Друдну ми *дума дѣбну*:
«*Орпюмъ* *ди* *нинъ* *у* *язби*,
У *язби* *собою*: 25

Слугалъ е тебе,
Дивичумъ тебе ситилъ
Двисте веке лета.
Доста веке у язби!
Доста веке собою! 30
Ачи е юненъ суренъ,
Нини ми суренъ друденъ».
Рече ми Друда ни утрече,
Мене са смехъ насмелу.
Чи си друдну ни оумамъ. 35
Та са Друда налютила,
Налютила, разедила,
Писна ми гласумъ заплака.
Трзми Юди застинали,
Три ми Юди Самувили, 40
Тие ми думатъ говореть:
«Мале ле, стара мале,
Ти си ми друдну ни думашъ?
Стара ти Друда дума,
Дума ти Друда говори, 45
Чи си е Бога пратилъ,
Пратилъ е Бога утъ небе.
Доста е Орпю при тебе
Сега малу двасте години.
Дч си гу, мале, ни годишъ. 50
Да си гу, мале, ни женишъ.
Сега веке дү виделе
Дребна ми лова лови.
Деветъ са Юди спуснали
Бели му рьки вързали, 55
Та гу афъ гора занели,
Афъ гора, мале, на вишина,

Де ми е *Друдна пещера*.
Де ми е стара Друда.
Друда хи деветъ сестри. 60
Деветъ хи сестри Юди.
Друди хи сестри Юди.
Юди хи сестри Самувили.
Пели му Юди запели.
Юдна му свирка свирили. 65
Златна му дреха метнали.
Та ми е друденъ афъ гора
Сега малу три години;
Бога си служба служи,
Па си гу фальба фали, 70
Чи е юнакъ надъ юнаци.
Хаде ти, мале, да знаешъ:
Сега малу да чекашъ,
Сега малу ду виделе;
Да си му вечере готвишъ, 75
Да си ми вечере вечере,
Чи си е *личенъ-день*,
Личенъ-день Банинъ-день.
Дуръ да ми слънце грейне,
Деветъ са Юди спуснали 80
У тои къщи у дори».
Речь-та още ни утрекли
Па ми са, сину, летнали.
Утъ тога самъ, сину, ни спала,
Дребни си сълзи роне. 85
Ти ми си, сину, у къщи,
И ти си, сину, *друденъ!*
Къщи ми са запустили!»
Орпю хи дума говори:

- «Мале лѐ, стара мале, 90
Доста си, мале, плакала,
Плакала, мале, викала!
Дребна самъ лова ловилъ.
Сретумъ ма Юда сретила.
Та ми дума говори: 95
«Ду сега си, Орпю, афъ гора,
Дребна си лова ловилъ
Та си на майка носишъ;
Утъ сега си веке друдень.
Тука си, Орпю, афъ гора, 100
На Бога изметъ чинишъ
Малу млогу три години;
Леташъ ми, Орпю, на vise,
На vise на небе.
Та ми седишъ още малу, 105
Йоще малу три месеце.
Бога та дарба дарува,
Дарба ти златна свирка;
Та си та Юда учи,
Да си ми, Орпю, свиришъ. 110
Да си ми, Орпю, пеешъ,
Детъ ми юнакъ ни свирилъ,
Детъ ми юнакъ ни пеелъ.
Чудна е свирка нишенлие;
Бакъ си ми свиришъ и пеешъ, 115
Гора са, Орпю, люле,
Та са пещере уторила,
Искапали катънци-те. —
Де си е малка мома,
Малка е мома *Врида*, 120
Врида ми мома *Дода*.

На лику хи ясну слънце,
На груди хи ясна месечина.
Въ скути хи дребни звезди:
Студна ми вода пие 125
Ясенъ бисеръ ми блюва.
Богъ да гу бие бабайку хи,
Бабайку хи Юдна крале.
Чи е доста каскавжне —
Ни е годи, ни е жени. 130
Чи юнакъ ни намерилъ
Дет' е за нее, спроти нее.
Хаде ти, мале, хаде,
Хаде ти, мале, да зготвишъ.
Вечере, мале, бѣдникъ — 135
Утре е личенъ-девъ,
Личенъ-денъ Банинъ-денъ:
Чи самъ наетъ сторилъ.
Да самъ у гора друденъ:
Да си на небе летна, 140
На Бога изметъ да чинамъ.
Чи ми е сърце на свирка.
Белкимъ си либе намере,
Детъ ми е, мале, за лику,
За лику, мале, прилику, — 145
Нийде самъ мома ни бендисалъ».
Майка му вечере готви,
Вечере му силенъ бѣдникъ.
Чи ми е личенъ-денъ,
Личенъ-денъ Банинъ-денъ. 150
Седна ми Орпо на вечере,
Та си съсъ майка вечере.
Зорумъ са веке зазорила,

- Йоще ми слънце ни грейналу.
Силни ми ветрове задули, 155
- Силни ми ветрове, фургунни,
Дребна ми роса заросила;
Задали са деветъ Юди.
Деветъ Юди Самувили,
Седнали му на дори. 160
- Писна юнакъ да плаче!
Чи му майка думала,
Та му са нажелилу.
Дуръ са Юди налютили.
Налютили, разедили: 165
- Вързали му бели ръки,
Лепнали му златни криле.
Та гу афъ гора занели—
Йоще ми слънце ни изгрелу
Занели гу афъ пещере. 170
- Пещере ми заключена,
Заключена, закътена,
На порти са катънци-те.
Я шо си е наймалка-та,
Гласумъ са подрукна: 175
- «*Оле, оле, улевина!*
Асремъ та Котина.
Друденъ ми пришеде.
Рече йоще ни утрече,
Искапали катанци-те, 180
- Златни са порти расторили,
Де ми седи стара друда,
Стара друда съ деветъ сесри,
Деветъ сесри деветъ юди.
Я шо си бе наймалка-та, 185

- Развърза му бели ръки,
Та му пее *ясна песна*:
«Бре, юначе, бре, *левене*.
Доста си лова ловилъ!
Сега си веке афъ гора. 190
Афъ гора, афъ пещера.
Друденъ си веке на Бога.
Богумъ си служба служишъ
Сега малу три години.
Цура си *сурина*. 195
Ясна си *яснина*,
Друмна си *друмина*,
Азна ми *бидина*,
Сутрешъ ми *дудина*, 200
Ахайна ми *хаята*,
Сурумъ *дивна удита*».
Лу ми песна испела,
Юнакъ са засмелъ.
На лику му ясну слънце,
На десна му ръка златна сабе, 205
На лева му ръка златна чеше.
Стара Друда ютговори:
«Е ти, сесру *Жива Юду*.
Жива Юду Самувилу. 210
Орпою си веке друденъ.
На ръка му златна сабе,
Златна сабе, златна чеше,
Богумъ си служба служи;
Я утъ Бога ни е просту.
Ни е просту, ни е халалъ. 215
Богъ да бие тое сестра,
Тое сестра *Мора Юда*,

Лютымъ му са закарнала
Да му сече руса глава,
Да ни ми е на небе-ту. 220
Я ми слези тука долу,
Тука долу афъ сарае,
Де си ти е милна брата,
Милна брата *Живна Бога*,
Та си гу служба служи. 225
Бакъ му давашъ златна чеше,
Ду де вода ни е пиелъ,
Да му са мольба молишъ,
Да си пърсне *жива вода*,
Да си пърсне и да ръсне 230
Тука долу фъ пещере-га,
Служба юнакъ да си служе;
Чи да пие жива вода,
Богъ да бие тое сесра
Ни му сече руса глава.
Живни, Юду, живни. 235
Тулундуле у Златица,
Сурча вода у чеше».
Чула ми Юда ни чула,
И си летна на небе-ту,
На небе-ту и при Бога, 240
И при Бога афъ сарае.
Боже ле, братку ле,
Юнакъ ми афъ пещере,
Юнакъ ми е друденъ.
Я ти са мольба моле, 245
Какъ си ниешъ жива вода,
Да си пърснешъ и да ръснешъ —
Да си ръснешъ тука долу,

Тука долу фъ пещере-га. Де си ми е стара Друда.	250
Юнакъ да си служи: Богъ да бие мое сесра. Люту му са закавила Да му сече руса глава.	
Хаде, Юду, хаде у сарае У сарае на белъ кладнецъ, Наточи му жива вода, Чи ми са си доста убавила.	255
Жива ми Юда на порти. На порти, на капии.	260
Богъ да бие <i>Сура Ламе</i> . Чи е порти записала, Седемъ глави и упашки -- Богъ да бие ни си дава	
Да си флезе у сарае.	265
Я си Юда вели ютговори: <i>«Тусе буне уара, Думианда у хае, Сетумъ хае удуна.</i>	270
<i>Ухута жимъ жинева»</i> . Рече йоще ни утрече И са порти расторили, Катинци-те искапали,	
Та си флезе у сарае.	275
На кладнецъ ми ни ишла. Подаде са Злата Майка, Подаде хи златна чеше, Та наточи жива вода.	
Служба служи милна брата, Милна брата <i>Ючни Бога</i> ,	280

Ючна Бога Сурва Бога. Сурва Бога и Коледа. Коледа Бога, <i>млада Браха</i> , Бога си вода пие.	285
Па си пърсна афъ пещера, Пърсна ми ръсна Де си ми е стара Друда — Та подаде златна чеше, Та си служи друденъ юнакъ;	290
Йоще вода ни ми пие, Коса му са позлатила, Златумъ му са понизала, Бисеръ му са унизала.	295
Що си ми е наймалка-та, Наймалка-та <i>Видна Юда</i> , Искара си златна сабе — Съсъ сабе юнакъ да сече, Сабе маха, сабе са ни вие! Сабе сече, глава са ни сече!	300
Йоще му са позлатила. Ютговори стара Друда: «Хаде. юнакъ ни умира, Чи ни иде мора Юда. Далечъ Юда афъ гора».	305
Орпю ми веке афъ пещере, Богумъ си служба служи Сега малу три години. Юденъ ми веке друденъ, Па си на поле ни слева.	310
Стара му Друда пее: «Юдю ми Друдю, Хаде ти веке хаде,	

Хаде ти на небе, На небе при Бога.	315
<i>Апенз ти удле,</i> <i>Бусулз ти жине,</i> <i>Аре на яра».</i>	
Рече ми ни утрече, Летна си Орпоу фъркна На небе Орпоу при Бога. При Бога Орпоу фъ сарае Сега малу три нидели. Служба си Бога служи.	320
Златва му чеше подава И афъ чеше жива вода, Бога си вода пие. Юнакъ си дарба дарува, Та му дава златна свирка.	325
Иоще ми свирка ни фаналъ, Зададе са Юда Самувила; Учи гу Юда научи гу, Да си свири, да си пее. Ни ми е веке друденъ.	330
Лу си слезе афъ гора-та, Праву иде афъ пещере. Пещере ми заключена Съсъ ключове съсъ катънци. Свирна юнакъ да ми свири, Да ми свири, да ми пее.	335
Гора ми са люлемъ люле, Пещере са потреснала. Искапали катънци-те, Порти ми са расторили, Та си флезе афъ пещере.	340
	345

Ега да види, що да види.
Седнала ми малка мома,
Та ми плаче и вика,
Чи е слънце ни видела
Сега малу три години. 350
Фтегна юнакъ десна ръка:
«Хаде, моме хаде,
Ти си, моме, за мене,
Ти ми си млада булка».
Тамамъ мома навървила. 355
Тамамъ веке да излезе,
Исправи са люта змие,
Люта змие съ деветъ глави,
Прозинала деветъ глави
Да погълне малка мома. 360
Я си мома заплака.
Юнакъ му са нажелилу,
Нажелилу, натъжилу.
Що да прави, що да стори,
Да утърне малка мома. 365
Де му наумъ дойде,
Та си свири и си пее.
Какъ си свири съсъ свирка-та,
Какъ си свири и си пее,
Замала са люта змие, 370
Паднала си на земе-та:
Та искара златна ноже
Та посече люта змие—
Та истекли ду две рѣки,
Ду две реки ясни кръви 375
Закара си малка мома,
Малка мома мала Врида

Да замине, ни са замицува!	
Па си свирѣи и си пее.	
Ду две реки пристяхнали —	380
Та си юнакъ поминать	
Хале веке на <i>Юдна земя</i> .	
Ду си флели афъ сарае,	
Причека ги <i>Юдна крале</i> .	
Пригърна си малка мома:	385
«Халалъ юнакъ да ти е!	
За тебе юнакъ спроти тебе».	
Та заправи силна свадба:	
Бре си кани стара майка,	
Стара му майка на свадба.	390
Млада е булка дарба дарува —	
Уть лику хи ясну слънце,	
На гръди хи ясеа месечина,	
Фъ скути хи дребни звезди: —	
«Халалъ, свну, да ти е!	395
Чи е за тебе, спроти тебе».	
Оршо ми е млада крале,	
Млада ми крале, Юдна царе.	
Свирка свирѣи, песна пее.	
Та му песна устанала.	400
Поше му са песна пее.	

ТОЛКУВАНЬЕ

за неразбрани речи отъ певеца кои-то са ерещатъ
въ притурка-та I и II.

Снигна: билъ Богъ, кой-то пращаль на земя-та снегъ-
тъ и студъ-тъ; той билъ предстатель на зима-та.

Слина: билъ слуга на Снигна, за кого-то вѣрували
че слеваль на земя-та и фърлель снегъ-тъ по
гори-те.

Бана: билъ нашъ царь, кой-то първъ пътъ излель
отъ *Край-земя* и дошелъ по тая земя та заселилъ
наши-те дедовци.

Царина: значи, царь.

Вета: книга, коя-то съдържела пѣсни-те испѣвани
на курбане-те.

Кулми: значи, кули.

Юдица: градъ голѣмъ на *Край-земя*, гдѣ-то седели
Юди-те.

Ясно тиле: значи, свято, зашто-то го колели курбанъ
на Бога.

Заревъ-мѣсецъ: есенскій мѣсецъ кога-то зафащала
зима-та.

Егмло: де ся ягнетъ овци-те.

Руевита: пѣсна, съ коя-то фалили Рую, кой-то
научиль человекци-те да праветь вино-то.

Котлива: градъ голѣмъ обиграденъ съсъ кули.

Дивенъ: значи, дивъ.

Улетни: значи, летни.

Вета е вчла ветише и пр. са рѣчи отъ *старн-йтъ* языкъ на *нашите дедове*, на кои-то значение-то не са зная.

Баици: значи, Богини.

Зара: значи, биларинъ, кой-то гледа на звезди-те и познава какво ще бѣде.

Флана: е второ име на слънце-то за фаленъе.

Огнъ: наши-те дедове го назовевали и съсъ това имя.

Копра: билька миризлива.

Мрнева: направе манже-та съсъ миродни, миризливи бильки.

Усрива: забелюва.

Бѣдница: вечеря определена за празникъ на голѣмъ день.

Мреница: нарицали бѣдница-та за *Летовъ-денъ*.

Мирнива: миризлива.

Фура ми, мале, татина; рунъ, дефина, чире и пр.: речи са непознати.

Яра: имя на Бога.

Диа: значи, Боже.

Прена: имя на Бога.

Зерби ти ярнеишъ и пр.: речи са отъ *старн-те китане* на *наши-те дедове*.

Лама: значи Ламия.

Звеза: мѣсто-то кадѣ-то седеть звезди-те.

Ясница: светла.

Севница: посветена.

Атле: друго имя на Бога.

Махрица: махрама.

Суйна: копринена.

Хуйнаму: изгонилу.

Рибита: рибаринъ.

Групна: мреже.

Ду лета: ду година.

Ду жива: до кога-то съмъ живъ.

Марта: биль мѣсець-тъ кога-то зафащала пролетъ-та.

За Енювъ-день.

Вейница: коя-то съсъ бильки лекувала, магниосница.

Дроида: била мома, коя-то седела въ гора-та подъ дърве-то и слугувала на Юди-те.

Греювъ-день: празникъ голѣмъ въ честь на слънце-то.

Златица: прочуена гора кадѣ-то седели Богове-то.

Дрейница: гора отъ дѣбе и кадѣ-то седели моми та лекували болни-те.

Чентици: торби.

Тилишъ: почиташъ.

Слейки: пилета голабче-та.

Отъ пѣсни-те за Коледовъ-день.

Дефне: значи, чистъ.

Превита: що знае всичко.

Арита: друго имя.

Денита: друго имя.

Апита: пакъ имя.

Гуру: гора.

Идро: чешма, кладенець.

Золина: златно.

- Укиса*: имя-то на дърво-то.
Краска: чаше.
Рука: ръка.
Абросу: вода, която давала животъ.
Гаитъ: блескаву.
Пирну: йогнену.
Жарну: като жаръ.
Узрелъ: видель.
Арни: момчета.
Афици: девойки.
Уярилъ: налютиль.
Сливу: кой-то има голѣма честь.
Вленици: ябълки.
Режици: орехи.
Кравнаци: благи пити.

Отъ песна за Коледа отъ друго певецъ.

- Коледа*: Богъ на зима-та и предстатель на кѣнци-те.
Асухна: кой-то не умира.
Дефна: кой-то е безгрѣшенъ.
Ртава: много силнь.
Укарана и Асирита: били са отъ харапска-та земя.
Билита: найголямо градъ въ харапско.
Канити: пилета.
Марга: една отъ деветъ-тихъ Юди, кои-то са нами-
рали въ гора-та.
Кале: и тя отъ деветъ-тихъ.
Мазата: била найпърва-та отъ деветъ-тихъ и много
пѣснополька.
Глаздумъ *глазни*: съсь гласъ *рукни*.

Урита: кой-то съдиль и на урало-то.

Химна: кой-то прави найдобри-те работи.

Урвигаль: каиль станаль.

Църна змес: кой-то правилъ зло на человекѣ-те.

Бличе: биль змей, кой-то ходиль само ноця и кого
сретналь умараль.

Калита: гора, въ коя-то седяли Богове-то.

Димита: дърво свято, кое-то било знакъ на вѣское
добро нѣщо.

Дима клана: вейка отъ дърво димита.

Сними нине у гура: слези сега въ гора-та.

Ужида та: чека та.

Абрита: вода, коя-то давала безсмъртие.

Никатна: коя-то ни турела человекѣ-тъ въ темяило,
т. е. въ гробѣ-тъ.

Злиту: лошо.

Злита Бога: Богъ на злото.

Отъ песни за лето-то.

Зимледелъ: биль слуга на Летна Бога и предстатель
на лето-то.

Заравиель: не са зная значение-то му.

Урана: небе-то.

Укита: съдѣ кадѣ-то стояли цвете-то.

Пирчина: книга.

Ширини: писма.

Иже: къща.

Спритець: не са зная що значи.

Белица: гора кадѣ-то седели Богове-то.

Афлене, бифне, флана, думти, авлежина, акита:
всички-те тѣзи речи са отъ старо врѣми на кое-
то значение-то не ся зная.

Отъ песна за Орпю.

Орпю: билъ единъ отъ староврѣмски-те юнаци; напи-
те дедове всякого, кой-то билъ юнакъ, нарицали
го съ това имя.

Бане: имя, кое-то са отлавало на юнаци-те.

Банинь — день: празникъ опрѣдѣленъ въ честь на
юнаци-те.

Бѣдникъ: вѣчера, коя-то готвили особно на голѣми
те празници.

Друда: била жена, коя-то не са женила, но била оп-
рѣдѣлена още отъ рождение-то въ слугуванье на
Бога; тя живѣяла всегда въ гора-та, найвече коя-
то била насъдена отъ дѣбъ.

Дрида: гора коя-то била насъдена отъ дѣбъ.

Друдну дѣбну: такви-те жени, говорили съ особенъ
языкъ, кой-то не билъ никому познатъ, само Юди-
те говорили съ него.

Орпюмъ ди нинъ у язби: до сега е Орпю въ къщи.

У язби себою: въ къщи съсь тебе.

Слугаль е тебе: на тебе е хизмегъ правилъ.

Дивичумъ тебе ситилъ: съсь ловъ та е хранилъ.

Двисте веке лета: ето веке двасте години.

Ача е юненъ суренъ: че е юнакъ на Бога опрѣдѣленъ.

Нине ми суренъ друденъ: сега е веке юнакъ опрѣдѣ-
ленъ на Бога, както е друда въ гора-та.

Врида: дъщеря на Юдна краля прочуена за гиздавина-
та си.

Оле, оле улевина: мольба къмъ Бога.
Друденъ ми пришеде: юнакъ ми дойде.
Цура си сурина: здравъ си като Сура Бога.
Ясна си ясвина: яснь си като зора-та.
Друмна си друмина: силнь си като камень.
Азна ми бидина: не са зная значение-то.
Сутрешъ ми дудина: и това не са зная.
Ахайна ми хаята: живъ си хичъ не умирашь.
Сурумъ дивна удита: чуденъ си нишенлия.
Жива Юда: предстателька на животъ-тъ.
Мора Юда: предстателька на смъртъта.
Живни, Юду, живни: подари му Юду животъ.
Тулундуле у Златица: не са зная значение-то.
Тусе, буне, уара: стари рѣчи отъ дѣдовия языкъ.
Ухута жимъ жинева: рѣчи, съ които призовава по-
мощъ-та Богова.
Ючна Бога: наши-те дѣдове вѣрували трима Бога въ
едно лице; ючна, е турска рѣчъ, кое-то значи
трима.

К о н е ц ъ .

**Списокъ лицъ, содѣйствовавшихъ къ изданію этой книги
до конца 1830 г.**

ВЪ С.-ПЕТЕРБУРГѢ.

Ея Императорское Величество Государыня Императрица Всероссійская Марія Александровна	150
Его Императорское Высочество Государь Наслѣдникъ Це- саревичъ Великій князь Александръ Александровичъ (нынѣ Государь)	300
Ея Императорское Высочество Государыня Цесаревна Великая Княгиня Марія Ѳеодоровна (нынѣ Государыня)	25
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Николай Александровичъ (нынѣ Государь Наслѣдникъ Цесаревичъ)	50
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Георгій Александровичъ	50
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Михаилъ Александровичъ	50
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Кня- гиня Ксенія Александровна	50
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Владиміръ Александровичъ	125
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Кня- гиня Марія Павловна	75
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Кириллъ Владиміровичъ	34
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Борисъ Владиміровичъ	33
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Андрей Владиміровичъ	33
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Алексѣй Александровичъ	50
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Сергій Александровичъ	50
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Павель Александровичъ	50
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Кня- гиня Марія Александровна, Герцогиня Эдинбургская	25
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Константинъ Николаевичъ	75
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Кня- гиня Александра Гіосифовна	25
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Кня- гиня Александра Петровна	25
Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Михаилъ Николаевичъ и Августѣйшія дѣти Его Импера- торскаго Высочества: Ихъ Императорскія Высочества Го-	

судари Великіе Князья: Николай, Михаилъ, Георгій, Александръ, Сергій и Алексѣй Михайловичи	150
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Ольга Феодоровна	100
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Екатерина Михайловна	25
Его Императорское Высочество Князь Николай Максиміановичъ Романовскій, Герцогъ Лейхтенбергскій . . .	25
Его Императорское Высочество Князь Евгенийъ Максиміановичъ Романовскій, Герцогъ Лейхтенбергскій	25
Ея Императорское Высочество Княгиня Терезія Петровна Романовская, Герцогиня Лейхтенбергская	50
Ея Сіятельство Графиня Зянаида Дмитріевна Богарне.	25
Его Императорское Высочество Принцъ Александръ Петровичъ и Супруга Ея Принцесса Евгенія Максиміановна Ольденбургскіе	25
Его Высокопреосвященство Митрополитъ С.-Петербургскій, Новгородской и Финляндскій Исидоръ	25
Его Сіятельство Военный Министръ Графъ Дмитрій Алексѣевичъ Милютинъ	10
Высокославное Военное Министерство	100
Высокославное Министерство Императорскаго Двора	100
Высокославное Министерство Народнаго Просвѣщенія.	100
Его Королевское Высочество Владѣющій Принцъ Гессенско-Дармштадскій Александръ	25
Его Высочество Князь Болгарскій Александръ I	30
Ея Сіятельство Княгиня Е. Г. Волконская	50
Его Сіятельство Графъ А. Шереметевъ	50
Ея Сіятельство Графиня I. Шереметева	25
Его Превосходительство Ген.-Кавалеріи Юс. Влад. Гурко.	50
Его Превосходительство генералъ-адъютантъ Феодоръ Феодоровичъ Треповъ	25
— К. Н. Ф. М.	10
Его Превосходительство С.-Петербургскій Градоначальникъ Александръ Ельпидиф. Зуровъ	25
Его Сіятельство Князь М. С. Волконскій	25
Его Сіятельство Графъ С. Гр. Строгановъ	100
Ея Сіятельство Княгиня М. Трубецкая, р. Вѣлосельская.	10
Археологическій Институтъ	10
Отъ неизвѣстнаго.	25
Его Сіятельство Графъ Илларионъ Ивановичъ Воронцовъ-Дашковъ. Двадцать золотыхъ наполеондоровъ	175
Его Высокородіе Баронъ К. К. Фелейзинъ	10
Его Сіятельство Графъ Сергій Шереметевъ	50
Его Сіятельство Князь П. П. Вяземскій	10
Его Превосходительство Е. Ламанскій	10
Его Высокородіе Е. Егоровъ.	10
Ея Сіятельство Графиня А. Д. Блудова	10

Ея Сіятельство Княгиня Е. П. Витгенштайнъ	10
Его Высокородіе Козловъ	10
Его Свѣтлость Князь Н. К. Имеретинскій	25
Его Сіятельство Графъ Н. С. Строгановъ	30
Д. П. Дохтуровъ	25
Его Высокородіе Виссаріонъ Виссаріоновичъ Комаровъ.	100
Отъ М. М.	10
Его Превосход. Генераль-Адъютантъ Н. В. Зиновьевъ.	25
Его Свѣтлость Князь Александръ Аркадьевичъ Италій-	
скій, Графъ Суворовъ-Рымникскій.	25
Его Превосходительство Ген.-Адъютантъ Дрентельнъ .	5
Его Превосходительство С. С. Поляковъ	60
Его Превосход. Генераль-Адъютантъ М. Д. Скобелевъ.	125
Его Сіятельство Князь Н. А. Орловъ	40
» » Графъ П. А. Шуваловъ	20
» » Графъ Григ. Александровичъ Милора-	
довичъ	20
Его Свѣтлость Павелъ Павловичъ Демидовъ Князь	
Санъ-Дonato.	25
Ихъ Сіятельства Князь и Княгиня Бѣлосельскіе-Бѣло-	
озерскіе.	30
Его Превосходительство Баронъ Штиглицъ	25
Его Сіятельство Графъ П. А. Валуевъ	10
Его Свѣтлость Князь А. А. Ливень	10
Его Сіятельство Генераль - Адъютантъ Князь А. М.	
Дундуковъ-Корсаковъ	50
Его Высокородіе А. А. Краевскій	10
» » П. П. Цитовичъ	10
Отъ В. Ш.	25
Его Сіятельство Князь Григорій Григорьевичъ Гага-	
ринъ	25
Его Сіятельство Графъ А. В. Орловъ-Давыдовъ . . .	25
» » » Н. Ѡ. Орловъ-Денисовъ . . .	25
» Превосходительство Баронъ Владиміръ Борисовичъ	
Фредериксъ	25
Его Сіятельство Князь Викторъ Ивановичъ Барятинскій.	25
» » Графъ Борисъ Алексѣевичъ Перовскій.	20
» » » А. В. Перовскій	10
Его Сіятельство Графъ Ал. Алексѣевичъ Баранцовъ .	25
Его Сіятельство Князь Анатолій Ивановичъ Барятинскій.	20
» » Графъ Павелъ Петровичъ Шуваловъ П.	50
» » Князь А. П. Барклай-де-Толли-Веймарнъ.	10
» » Графъ Эдуардъ Трофимовичъ Барановъ.	10
» » Князь Ѡедоръ Ивановичъ Варшавскій,	
Графъ Паскевичъ-Эриванскій	25
Его Превосходительство Петръ Павловичъ Альбединскій,	
Варшавскій Генераль-Губернаторъ	25
Его Высокородіе Ил. Ѡекул. Громовъ	30

Его Превосходительство Министръ Путей Сообщенія	
К. Посыетъ	25
Его Превосходительство Министръ Юстиціи Дм. Н.	
Набоковъ	10
Его Сіятельство Графъ Михайль Таріеловичъ Лорисъ-Меліковъ	25

ВЪ МОСКВѢ.

Его Сіятельство Князь Владиміръ Андреевичъ Долго-руковъ Московскій Генераль-Губернаторъ	10
Его Высокопреосвященство Митрополитъ Московскій Пнокентій	25
Его Преосвященство Амвросій Еп. Дмитровскій	10
Ея Сіятельство Графиня Соллогубъ	20
Его Высокородіе С. Третьяковъ	30
» » П. Третьяковъ	10
» » Д. Самаринъ	25
Ея » Анна Евреинова	50
Его » Александръ Кошелевъ	50
Ея » О. Кошелева	25
» » Марія Ивановна Лясковская	25
Его » В. Солдатенковъ	30
» » П. Овчинниковъ	10
» » Николай Ивановичъ Варгинъ	10
» » Аркадій Аркадьевичъ Журавлевъ	15
» » Николай Аркадьевичъ Журавлевъ	10
Его Высокородіе Николай Александр. Найденовъ для Библіотеки Виржи	15
Его Высокородіе Иванъ Ку. Баклановъ	10
» » В. Гр. Сапожниковъ	10
Его Высокопреподобіе Архимандритъ Чудоваго монастыря Веніаминъ	10
Его Высокопреподобіе Архимандритъ св. Троицкой Лавры Леонидъ	10
Его Высокородіе В. Алексѣевъ	15
» » С. В. Алексѣевъ	10
» » П. Сорокаумовскій	10
Его Превосходительство И. С. Аксаковъ	105
Его Сіятельство Князь Мещерскій	25
Ея Сіятельство Графиня А. Е. Толетая	25
Библіотека Московской духов. Академіи	10
Его Высокородіе Петръ Безсоновъ	10
Его Высокородіе Дмитрій Иловайскій	6
» » М. Ковалевскій	13
» » М. Х. Катковъ	20

